

ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ | ೧ & II
SOCIAL SCIENCE I & II

ಅಧ್ಯಾಪಕ ಪಠ್ಯ
TEACHER TEXT

STANDARD
ತರಗತಿ
IX

ಕೇರಳ ಸರ್ಕಾರ
ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆ

ತಯಾರಿಸಿದವರು

ರಾಜ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಸಮಿತಿ (SCERT), ಕೇರಳ

2016

TEXT BOOK DEVELOPMENT COMMITTEE

SOCIAL SCIENCE - I

Abdul Aziz VP, V.P.K.M.M.H.S.S. Puthur Pallikkal, Malappuram
Jamal.K, RA.C.H.S.S. Kadameri, Kozhikode
Jaya Krishnan.O.K., K.P.C.H.S.S.Pattannur, Kannur
Pradeepan.T, G.H.S.S. Kallachi, Kozhikode
Muralidharan Nair P.N, N.S.S.H.S.S.Anikode, Kottayam
Yusuf Kumar S.M, Govt. Model Boys H.S.S Attingal, Thiruvananthapuram
Rathan Kumar.T, G.B.H.S.S. Malappuram
Dr. P.T. Shri Kumar, M.N.K.M.H.S.S. Palakkad
Hari Pradeep.S, S.V.H.S. Pullad, thiruvalla, Pathanamthitta
Prasad V.G, G.H.S.S. kadamanitta, Pathanamthitta
Sabu C.G, Yeldoo.P. V.G.H.S.S. Thodupuzha

SOCIAL SCIENCE - II

Nishanth Mohan M, Govt. Tamil HSS Chala, Thiruvananthapuram
Willfred Jhone. S, M.G.H.S.S. Kaniyapuram, Thiruvananthapuram
Vijaya Kumar. C.R., G.H.S.S. Mithyamala, Thiruvananthapuram
Unni Krishanan U., G.H.S.S. Venharmudu, Thiruvananthapuram
Shanlal A.B, G.H.S.S. Harippad
Shajumon.S, P.N.M.G.H.S.S., Kunthalloor, Chirayinkizhu
Dr. P. Babukuttan, DIET Kollam
E.C. Mohanan, G.T.T.Z. Chitoor, Palakkad
Thomas .K.J, G.V.H.S.S. Kunali, Idukki
Varghees Pothan, St.Jhons H.S.S. Muttam, Mavelikkara, Alapuzha
Yahiya .P, G.G.M.G.H.S.S. Chalappuram, Kozhikode (proof reading)

EXPERTS

Dr. P.PAbdul Razak

Associate Professor, P.S. College, Thiruvangadi

Dr. I.P.Joseph

Academic Co - ordinator (Reld) S.C.E.R.T, Kerala

ACADAMIC CO - ORDINATOR

Chithra Madhavan

Research Office SCERT

Manoj K.V

Reasearch Officer SCERT

KANNADA VERSION PARTICIPANTS

Ganesh Kumar S.

H.S.A., S.G.K.H.S. Kudlu

Bhanu A.C.

H.S.A. G.V.H.S.S. Mulleria

Suresh P.

H.S.A., G.H.S.S. Bekur

Sanjeeva M.

H.S.A., G.H.S.S. Paivalike

KANNADA LANGUAGE EXPERTS

Dr. Shrikrishna Bhat P., Professor (Rtd), Govt College Kasaragod

Dr. Subrahmanya Bhat, (Rtd. Principal), Govt. College, Kasaragod

Prof. Rama Bhat, Rtd. HOD, Govt. College, Kasaragod

Prepared by: State Council of Educational Research & Training (SCERT)

Poojappura, Thiruvananthapuram -12, Kerala. E-mail:scertkerala@gmail.com

---

Type setting by: SCERT Computer Lab.

©

Government of Kerala

Education Department

2016

ಪ್ರಿಯ ಅಧ್ಯಾಪಕರೇ,

ಕೇರಳ ಶಾಲಾ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ 2013 ಸಮಗ್ರವಾದ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಪರಿಷ್ಕರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಸಮಗ್ರ ಪರಿಷ್ಕರಣೆ ಎಂಬುದರಿಂದ ಉದ್ದೇಶಿಸುವುದೇನೆಂದರೆ ಕಿರಿಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ತರಗತಿಯಿಂದ ಹೈಯರ್ ಸೆಕೆಂಡರಿ ಹಂತದವರೆಗೆ ಪಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುವುದು. 2013 ರಲ್ಲಿ ಒಂದು, ಮೂರು, ಐದು, ಏಳು ಎಂಬೀ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಣೆ ಮೂಡಿದ ಬಳಿಕ 2016ರಲ್ಲಿ ಒಂಭತ್ತು ಮತ್ತು ಹತ್ತನೇ ತರಗತಿಗಳಿಗೆ ತಲುಪುವಾಗ ಪರಿಷ್ಕರಣೆಯು ಪೂರ್ಣಗೊಂಡಿತು. ಪಠ್ಯಕ್ರಮದ ಸಮೀಪಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ನಿರಂತರತೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಖಾತರಿಪಡಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ ಪಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ತಯಾರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಒಂಭತ್ತನೇ ತರಗತಿಯ ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನದ ಎರಡು ಪಾಠಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಪಠ್ಯವನ್ನು ತಯಾರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ 1ನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಚರಿತ್ರೆ, ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ ಎಂಬಿವುಗಳ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ ಎರಡನೇ ಭಾಗದ ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಎಂಬಿವುಗಳ ವಿಷಯ ವಲಯಗಳಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಪಠ್ಯವನ್ನು ತಯಾರಿಸಲಾಗಿದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವೂ ಪ್ರಕ್ರಿಯಾಧಾರಿತವೂ ಆದ ಕಲಿಕಾ ಸಮೀಪನಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಪಾಠಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನೂ ಅಧ್ಯಾಪಕ ಪಠ್ಯವನ್ನೂ ತಯಾರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆತು ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ನೂತನವಾದ ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೂ, ಕಲಿಕಾ ತಂತ್ರಗಳೂ, ಮಾಹಿತಿತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಫಲಪ್ರದವಾದ ಉಪಯೋಗ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳೂ, ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ಸೂಚಕಗಳೂ ಈ ಅಧ್ಯಾಪಕ ಪಠ್ಯವನ್ನು ಸಮೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಪಠ್ಯದ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಗರಿಷ್ಠ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ಪಠ್ಯಕ್ರಮವೂ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗುವುದು ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಾಗಿದೆ. ತರಗತಿಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ, ಸೃಜನಾತ್ಮಕವಾಗಿ, ಸಂವಾದಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಮಾತ್ರವೇ ಅರ್ಥ ಪೂರ್ಣವಾದ ಜ್ಞಾನ ನಿರ್ಮಾಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು. ಅಧ್ಯಾಪಕ ಪಠ್ಯವು ಅದಕ್ಕಿರುವ ದಾರಿದೀಪವಾಗಿರಬೇಕು. ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಕಾತರಿಪಡಿಸಲು, ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಮನೋಭಾವಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು, ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಯೋಜನೆಗೆ, ವಿಭಿನ್ನ ಕಲಿಕಾತಂತ್ರಗಳ ಪ್ರಯೋಗ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿಗೆ ವಿಷಯದ ಫಲಪ್ರದವಾದ ವಿನಿಮಯಕ್ಕೆ ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ ಅಧ್ಯಾಪಕ ಪಠ್ಯ ಸಹಾಯವಾಗಬಹುದೆಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶುಭಹಾರೈಕೆಯೊಂದಿಗೆ,

ಡಾ. ಜಿ. ಪ್ರಸಾದ್

ನಿರ್ದೇಶಕರು

ಎಸ್.ಸಿ.ಇ.ಆರ್.ಟಿ. ಕೇರಳ

ಅನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

ಭಾಗ - 1

1 ಪಠ್ಯಕ್ರಮ - ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಮೀಪನ	05
2 ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ಸಮೀಪನ	36

ಭಾಗ - 2

3 ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ ಕಲಿಕಾ ಸಮೀಪನ	45
4 ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳು	56
5 ವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆ	57

ಭಾಗ - 3

ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ I

ಅಧ್ಯಾಯದಡೆಗೆ

01. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಜಗತ್ತು: ಅಧಿಕಾರ ಕೇಂದ್ರಗಳು	65
02. ಪೌರಾತ್ಯ ಮತ್ತು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿನಿಮಯಗಳ ಕಾಲ	72
03. ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನ: ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳು	78
04. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತ : ರಾಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನ	87
05. ಸಂಪತ್ತು ಮತ್ತು ಸಮಾಜ	94
06. ಸಮನ್ವಯ ಭಾರತ	102
07. ಚುನಾವಣೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ	111
08. ಎಂಟನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಹದಿನೆಂಟನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗಿನ ಕೇರಳ	122
09. ಉತ್ತಮ ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕಾಗಿ	135

ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ II

01 ಸರ್ವವೂ ಸೂರ್ಯನಿಂದಲೇ	142
02 ಕಾಲದ ಹೆಗ್ಗುರುತುಗಳು	152
03 ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯ	160
04 ನಿಸರ್ಗದ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ	166
05 ಸಾಗರ ಮತ್ತು ಮಾನವ	176
06 ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ	186
07 ಸುರಕ್ಷಿತವಾದ ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕಾಗಿ	193
08 ಜನಸಂಖ್ಯೆ, ವಲಸೆ, ವಾಸಸ್ಥಳಗಳು	200
09 ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಧೋರಣೆಗಳು	210

ಕೇರಳ ಶಾಲಾ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ 2013

ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಮೀಪನಗಳು

1.1 ಪೀಠಿಕೆ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದುಕಿನ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಕೇರಳವು ದೇಶಕ್ಕೆ ಮಾದರಿಯಾಗಿದೆ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ವ್ಯಾಪಕತೆ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆರೋಗ್ಯದ ಗುಣಮಟ್ಟ ಎಂಬಿವುಗಳೇ ಕೇರಳದ ಈ ಸಾಧನೆಗೆ ಪ್ರಧಾನ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲ ವರ್ಗಗಳ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಶಾಲೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಶಿಕ್ಷಣ ಎಂಬುದು ಕೇರಳದ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಎದುರಿಸುವ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಸವಾಲಾಗಿದೆ. 1986 ರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹಾಗೂ ಅಧ್ಯಾಪಕ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಪಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಶಿಶುಕೇಂದ್ರಿತ, ಚಟುವಟಿಕೆ ಆಧಾರಿತ, ಪ್ರಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಹಾಗೂ ಕಾಲೋಚಿತವಾಗಿ ಪರಿಷ್ಕರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಾಗಿವೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ ನಿರ್ಮಾಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ನಡೆಯಬೇಕು ಎಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಮೂಡಿತು. ಇದರಂತೆ ಮಗುವನ್ನು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪರಿಕ್ರಮಗಳ ಕೇಂದ್ರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇರಿಸುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡಲು ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಬದುಕಿನ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳೂ ಪ್ರತಿ ಕ್ಷಣ ಬದಲಾಗುತ್ತಿವೆ. ಅಧ್ಯಾಪನ ಶಾಸ್ತ್ರ, ಅಧ್ಯಯನ ಮನಶ್ಚಾಸ್ತ್ರ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳ ಹೊಸ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾದ ಅನುಭವಗಳು ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯ ಕಲಿಕೋಪಕರಣಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಹಾಗೂ ಕಲಿಕಾನುಭವಗಳ ವಿನಿಮಯ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವನ್ನು ನಡೆಸಲು ನಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿವೆ. ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗದ ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕೆಯ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ನಾವು ಗುರಿಯಿರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ.

“ವಿಭಿನ್ನವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯುಳ್ಳ, ವಿಭಿನ್ನ ದೈಹಿಕ, ಮಾನಸಿಕ, ಬೌದ್ಧಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಿರುವ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕಲಿಯಲು ಹಾಗೂ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣರಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ದೃಢಪಡಿಸಬೇಕು. ಲಿಂಗ, ಜಾತಿ, ಭಾಷೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಧರ್ಮ, ಅಂಗವೈಕಲ್ಯಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಮೀರಲು ಯೋಜನೆಗಳು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಸಾಲದು. ಎಳೆಯ ಪ್ರಾಯದಿಂದಲೇ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಕಲಿಕಾ ಗುರಿಗಳನ್ನೂ, ಅಧ್ಯಾಪನ ರೀತಿಗಳನ್ನೂ ಆರಿಸಿ ರೂಪಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. (NCF 2005, ಪು.27)

- ವಿಭಿನ್ನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯುಳ್ಳವರು.
- ವಿಭಿನ್ನ ದೈಹಿಕ, ಮಾನಸಿಕ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವರು.

ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದವರಿಗೆ ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಲು ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಎಲ್ಲಾ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ

ಸೂಕ್ಷ್ಮವೂ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವೂ ಆಗಿರುವ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕಾದುದು ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವಾಗಬೇಕು ಎಂದು ಎನ್.ಸಿ.ಎಫ್. ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾಲೋಚಿತವಾಗಿ ಪಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ನವೀಕರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾಗಿಸುವುದರಿಂದ ಮಾತ್ರ ಈ ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈಗ ಪಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಎಲ್ಲರ ಅನುಭವ, ಸಂಶೋಧನೆ ಹಾಗೂ ಅಧ್ಯಯನ ಶೋಧಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಇದನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುವುದು. ಸಮರ್ಪಕತೆಯಿಂದ ಮತ್ತಷ್ಟು ಸಮರ್ಪಕತೆಗೆ ಎಂಬ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಮೀಪನವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾಗುವುದು.

1.2 ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಪರಿಷ್ಕರಣೆಯ ಅಗತ್ಯ

ಕಳೆದ ಐದು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಹೊಸ ಆಶಯಗಳು ಮೂಡಿಬಂದಿವೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ 2009 ರಲ್ಲಿ ಜ್ಯಾರಿಗೆ ಬಂದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಹಕ್ಕು ಕಾಯಿದೆಯಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣವು ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕಾಗಿ ಬದಲಾಗಿದೆ. ಹಕ್ಕು ಆಧಾರಿತ ವಿದ್ಯಾಲಯ (Right based Educational Institution) ಎಂಬ ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ನಮ್ಮ ಪಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗುಣಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಏರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗುಣಮಟ್ಟ ಎಂಬುದು ಯಾವುದೇ ಒಂದು ದೇಶದ ಗುಣಮಟ್ಟವಲ್ಲ. ಇದು ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಹಂತವನ್ನು ದಾಟುವ ಮಗು ಜಗತ್ತಿನ ಯಾವುದೇ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಆರ್ಜಿಸಬೇಕಾದ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳ ಒಟ್ಟು ಮೊತ್ತವಾಗಿದೆ. ಜಾಗತಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಜ್ಯಾರಿಗೊಂಡಿರುವ ಉತ್ತಮ ಅಧ್ಯಯನ, ಅಧ್ಯಾಪನ ಮಾದರಿಗಳು ಕೇರಳದ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಸಿಗಬೇಕಾದುದು ಅಗತ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಇದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಶಿಕ್ಷಣ ಹಕ್ಕು ಕಾಯ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ, ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಎಂಬಿವುಗಳ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಕಾನೂನುಗಳು ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಪರಿಷ್ಕರಣೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಗಣಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಕ್ಕು ಕಾಯಿದೆ 2009

ಸೆಕ್ಷನ್ -29 (ಅಧ್ಯಾಯ 5)

ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಹಾಗೂ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ಸೂಚಕಗಳು

- 1) ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಹಾಗೂ ಮೌಲ್ಯ ನಿರ್ಣಯ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಆಯಾ ಸರ್ಕಾರದ ಅಧಿಸೂಚನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಲಾಗುವ ಒಂದು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅಧಿಕಾರ ಸ್ಥಾನದ ಮೂಲಕ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಬೇಕು.
- 2) ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅಧಿಕಾರ ಸ್ಥಾನ 1 ನೇ ಉಪವಿಭಾಗದ ಪ್ರಕಾರ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಹಾಗೂ ಮೌಲ್ಯ ನಿರ್ಣಯ ವಿಧಾನವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವಾಗ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.
  - a) ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾದ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಹೊಂದಿಕೆ.
  - b) ಮಗುವಿನ ಸರ್ವತೋಮುಖವಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆ.
  - c) ಮಗುವಿನ ಜ್ಞಾನ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕ್ರಮೇಣ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು.
  - d) ದೈಹಿಕ ಹಾಗೂ ಮಾನಸಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬೆಳವಣಿಗೆ.
  - e) ಮಗುವಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ, ಶಿಶು ಕೇಂದ್ರಿತವಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿರುವ ಕಲಿಕೆ.
  - f) ಕಲಿಕೆಯ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಮಗುವಿನ ಮಾತೃಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನೀಡುವುದನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕಗೊಳಿಸಬೇಕು.
  - g) ಭಯ, ಮಾನಸಿಕ ಒತ್ತಡ ಉಂಟಾಗುವ ಸ್ಥಿತಿ, ಆತಂಕ ಇವುಗಳಿಂದ ಮಗುವನ್ನು ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಿ, ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಮಗುವಿಗೆ ಸಹಾಯ ನೀಡುವುದು.
  - h) ಮಗುವಿನ ಜ್ಞಾನಗ್ರಹಣ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಸಮಗ್ರ ಮತ್ತು ನಿರಂತರ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ.

ಉಚಿತ ಹಾಗೂ ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಿರುವ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕು ಕೇರಳದ ಕಾನೂನುಗಳು ಹಾಗೂ ಪರಿಚ್ಛೇದಗಳು 2011

ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅಧಿಕಾರಗಳು

1. 29ನೇ ಪರಿಚ್ಛೇದದ ಪ್ರಕಾರ ರಾಜ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಶೋಧನಾ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಸಮಿತಿ (SCERT) ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.
2. (1)ನೇ ಉಪಪರಿಚ್ಛೇದದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ಪ್ರಕಾರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ, ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಸೂಚಕ ತಯಾರಿಸುವಾಗ ಈ ಕಾನೂನಿನ 29ನೇ ಪರಿಚ್ಛೇದದ (2)ನೇ ಉಪಪರಿಚ್ಛೇದದ ಅಂಶ (a) ಯಿಂದ (f) ವರೆಗಿನ ನಿಬಂಧನೆಗಳಿಗೆ ಭಾದಕವಾಗದಂತೆ;
  - (a) ಸಕಾಲಿಕವೂ ಪ್ರಾಯಕ್ಕನುಗುಣವೂ ಆಗಿರುವ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಪಾಠಪುಸ್ತಕಗಳಿಗೆ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಜೀವನ ನೈಪುಣ್ಯವನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಕಲಿಕಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳೂ ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಇತರ ಕಲಿಕಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಗೆ ರೂಪು ನೀಡುವುದು;
  - (b) ಒಂದರಿಂದ ಎಂಟರ ವರೆಗಿನ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಷಯಕ್ಕೂ ಅಗತ್ಯವಾದ ಕನಿಷ್ಠ ಕಲಿಕಾ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಬೇಕಲ್ಲದೆ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಮೌಲಿಕವಾದ ಸೂಚಕಗಳನ್ನು ವಿಕಾಸಗೊಳಿಸಿ ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕಾ ಪರಿಣಾಮಕ್ಕಾಗಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ಮಾನದಂಡಗಳಿಗೆ ರೂಪು ನೀಡುವುದು;
  - (c) ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಬೋಧನೆಯ ಪರಿಣಾಮಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಸೇವಾಕಾಲದ ಅಧ್ಯಾಪಕ ತರಬೇತಿ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದು;
  - (d) 1995ರ ನ್ಯೂನತೆಗಳಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗಾಗಿರುವ (ಸಮಾನ ಹಕ್ಕುಗಳು, ಹಕ್ಕುಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಹಾಗೂ ಪೂರ್ಣ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ) ನಿಯಮಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ನ್ಯೂನತೆಗಳಿರುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಸೇವಾಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಸೇವಾಕಾಲದ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ರೂಪು ನೀಡುವುದು;
  - (e) ನಿರಂತರವೂ ಸಮಗ್ರವೂ ಆದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಗತ್ಯವಾದ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನೂ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನೂ ತಯಾರಿಸುವುದು.
  - (f) ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಧೋರಣೆಗಳು ಹಾಗೂ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು, ಪಠ್ಯಕ್ರಮ, ಬೋಧನೆಯ ಮೂಲಕ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲಾಗುವ ಪರಿಣಾಮ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಕುರಿತು ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನೂ ಅಧ್ಯಯನಗಳನ್ನೂ ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವುದು.

ಶಿಕ್ಷಣ ಹಕ್ಕು ಕಾಯ್ದೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಹಾಗೂ ಸಮಗ್ರವಾದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವು ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ಬಾಧ್ಯತೆಯಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಪಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಬೇಕು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಠಪುಸ್ತಕ ಪರಿಷ್ಕರಣೆಯನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬೇಕು.

ಕೇರಳ ಶಾಲಾ ಪಠ್ಯಕ್ರಮದ (2013) ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡೋಣ.

- 1) ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಕೇಂದ್ರಿತ, ಪ್ರಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ, ಚಟುವಟಿಕೆ ಪ್ರಧಾನ, ಮೌಲ್ಯಾಧಾರಿತ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ.
- 2) ಬೌದ್ಧಿಕ ಹಂತದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳ ಹಂತದಲ್ಲಿ, ಮನೋಭಾವ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮಗುವಿನ ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳಿಗೆ ಒತ್ತು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.
- 3) ಜ್ಞಾನ ನಿರ್ಮಾಣ ಎಂಬ ತಾತ್ವಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿರುವ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ.
- 4) ವಿನಿಮಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣವೂ ಯೋಗ್ಯವೂ ಆದ ಅಧ್ಯಾಪನ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿದೆ.
- 5) ಕಲಿಕಾಸಾಧನೆ, ಮಕ್ಕಳ ವಿಭಿನ್ನ ಗುಣಮಟ್ಟ ಇವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ವಿವಿಧ ಕಲಿಕಾ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವುದು. ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುವ ಕಲಿಕೆ, ಆಶಯಗ್ರಹಣ ರೀತಿ, ಹೊಸ ಚಿಂತನೆಗಳು, ಯೋಚಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು. ಸಹಕಾರ ಕಲಿಕೆ, ಸಹವರ್ತಿ ಕಲಿಕೆ, ಚಿಂತನೆಗಳ ಪ್ರತಿಫಲನ, ವೈಯಕ್ತಿಕ ಮತ್ತು ಗುಂಪಿನ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು ಮೊದಲಾದ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸುವುದು.
- 6) ಉಚಿತ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಎಂಬ ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ನೀಡಬೇಕು.
- 7) ಪ್ರಿ-ಪ್ರೈಮರಿಯಿಂದ ಹೈಯರ್ ಸೆಕಂಡರಿ ವರೆಗೆ ಸಮಗ್ರವಾದ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ.
- 8) ಪ್ರತಿಯೊಂದು ತರಗತಿಗೂ ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳ ಹೂರಣವನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದ ವಿಷಯಗಳ ಹೂರಣದೊಂದಿಗೆ ಏಕೀಕರಿಸಿ, ಕೇರಳದ ಪಾಠಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಲಾಗುವುದು.
- 9) ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಒಂದು ಮತ್ತು ಎರಡನೇ ತರಗತಿಗಳಿಗೆ ಮಾತೃಭಾಷೆ(ಪರಿಸರ ಅಧ್ಯಯನದೊಂದಿಗೆ) ಗಣಿತ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಎಂಬ ಮೂರು ಪಾಠಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾಗುವುದು.
- 10) ಒಂದರಿಂದ ನಾಲ್ಕನೇ ತರಗತಿಯವರೆಗಿನ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮಾಧ್ಯಮ ಪಾಠಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾಗುವುದು.
- 11) ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಮಾತೃಭಾಷೆ ಎಂಬ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾ ಕಲಿಕೆಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ನೀಡಲಾಗುವುದು.
- 12) ಪ್ರಿ-ಪ್ರೈಮರಿ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಏಕೀಕೃತ ಪಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ರೂಪಿಸಿ, ಔಪಚಾರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಂಗವಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸಲು ನಿರ್ದೇಶಿಸಲಾಗುವುದು.
- 13) ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು (ICT) ಒಂದು ಪಠ್ಯವಿಷಯ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ಪಠ್ಯವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸಂವಹನಮಾಡುವ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಬಳಸಬೇಕು.
- 14) ವಿಶೇಷವಾದ ಪರಿಗಣನೆಗೆ ಅರ್ಹರಾದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವಿಭಿನ್ನ ಹಾಗೂ ನೂತನವಾದ ಕಲಿಕಾ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಆವಿಷ್ಕರಿಸಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವುದು ಮತ್ತು ವಿಭಿನ್ನವಾದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಆವಿಷ್ಕರಿಸಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವುದು.

- 15) ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ ಸಮಗ್ರ ಮತ್ತು ನಿರಂತರವಾದ ಮೌಲ್ಯ ಮಾಪನ (CCE) ನಡೆಸಬೇಕು.
- 16) ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಕ್ರೀಡಾ ಶಿಕ್ಷಣ, ಕಲೆಯ ಶಿಕ್ಷಣ, ವೃತ್ತಿ ಪರಿಚಯ ಇವುಗಳನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯ ಪಠ್ಯವಿಷಯಗಳಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ.
- 17) ಹೈಯರ್ ಸೆಕೆಂಡರಿ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಾಲಾನುಸಾರಿಯಾಗಿ ಪಾಠ ಪ್ರಸ್ತುತಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಬೇಕು.
- 18) ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನಿಯಮದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕು ಆಧಾರಿತ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ನೀಡಬೇಕು.
- 19) ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಅಧ್ಯಾಪಕನೂ ಓರ್ವ ಸಹರಕ್ಷಕ (Mentor)ನ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೇರಿ, ಬೇಕಾದ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು, ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಗುವಿಗೆ ಒದಗಿಸಬೇಕು.
- 20) ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಪಾಲಿಸಬೇಕಾದ ವೃತ್ತಿ ನೀತಿ ಸಂಹಿತೆಗೆ (Code of Professional Ethics for School Teacher) ಒತ್ತು ನೀಡಲಾಗುವುದು.
- 21) 21ನೇ ಶತಮಾನದ ಕಲಿಕಾ ನೈಪುಣ್ಯಗಳು (21st Century Learning skills) ಕಾಲೋಚಿತವಾಗಿ ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿವೆ.
- 22) ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ತಲೆಮಾರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಸಮರ್ಥವಾಗಿದೆ.
- 23) ಸಮಾನ ಅವಕಾಶ ಮತ್ತು ಸಮಾನತೆ (Equity and Equality) ಲಭಿಸುವ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಸಹಜವಾದ ಕಲಿಕೆ, ಕಲಿಯುವ ಮಕ್ಕಳ ಬೌದ್ಧಿಕ, ಮಾನಸಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ತಲೆ, ಹೃದಯ, ಹಸ್ತ ಸಮನ್ವಯಗೊಂಡ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ (Curriculum for the harmony of head, Heart and Hand) ಎಂಬ ಕಾಣ್ಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಪಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ನಾವು ಮಾಡಬೇಕು.

ಹಾಗಾದರೆ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಸಮೀಪನ ಹೇಗಿರಬೇಕು? ಅದರ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾದ ಅಡಿಪಾಯ ಹೇಗಿರಬೇಕು?

1.3 ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಸಮೀಪನ

ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರದಿಂದ ಕಲಿಯಲಿರುವ ಸಹಜ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಮಗು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಜಗತ್ತನ್ನು ಹೊಸ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಲು, ಅರ್ಥಮಾಡಲು, ವ್ಯವಹರಿಸಲು, ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡಲು ಶಾಲೆಯ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೂಲಕ ಮಗುವಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕು. ತನ್ನ ಮುಂದಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿ, ಆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಕಲಿಕೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ವಿನಿಮಯ ಸಮೀಪನದ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಯಾವುವು?

- ಚಟುವಟಿಕೆ ಆಧಾರಿತವಾದುದು.
- ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು.
- ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸುವುದು.

- ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಸಫಲಗೊಳಿಸಲು ಸಮರ್ಥವಾದುದು.
- ಪರಿಸರ ಆಧಾರಿತವಾದುದು.
- ವಿಕಾಸದ ವಲಯಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸುವುದು.
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾದುದು.
- ಕಲಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಮೌಲ್ಯ ನಿರ್ಣಯವೂ ಜತೆಯಾಗಿರುವುದು.

ಜ್ಞಾನನಿರ್ಮಾಣ ಆಧಾರಿತವಾದ ಕಲಿಕಾ ರೀತಿಯು ಪಠ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾಗಿದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಆರ್ಜಿತ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಆಶಯ ಪರಿಸರವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾದ ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವುದರಿಂದ ಸಹಜ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದು ಈ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ.

ಕಲಿಕಾನುಭವಗಳು

ಬದುಕಿನ ವಿಭಿನ್ನ ಹಿನ್ನೆಲೆಗಳಿಂದ ಬರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಆರ್ಜಿತ ಜ್ಞಾನ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಆಸಕ್ತಿ ಇವುಗಳು ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿರುವವಲ್ಲವೇ. ಈ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿಕೊಂಡು ವ್ಯಕ್ತಿ ಭಿನ್ನತೆಯನ್ನೂ ಬಹುಮುಖವಾದ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯನ್ನೂ ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಕಲಿಕೆಯ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಬೇಕಾದುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಕಲಿಕಾ ಪರಿಸರ

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಆಸಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು,

ಮಕ್ಕಳು ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿರುವ ಜ್ಞಾನ ನಿರ್ಮಾಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರೆ, ಅದು ಮಕ್ಕಳ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸಲು ಸಹಾಯಕವಾಗುವುದು. ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಾವೇ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ತಾವು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿತಿರುವುದನ್ನು ಹೊರಗಿನ ವಿಷಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವಂತೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬೇಕು. ಬಾಯಿಪಾಠ ಹೊಡೆದು ಒಂದೇ ಒಂದು ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಿಂತ, ತಮ್ಮದೇ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳುವಂತೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬೇಕು. ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ಪ್ರಧಾನ ಹೆಜ್ಜೆಗಳಾಗಿವೆ. ಬೌದ್ಧಿಕವಾದ ಊಹೆ ಅರ್ಥವತ್ತಾದ ಒಂದು ಬೋಧನೆ ಕ್ರಮವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬೇಕು. ಹಲವಾರು ಬಾರಿ ತಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ಅನುಭವಗಳಿಂದ ಅಥವಾ ಮಾಧ್ಯಮ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಆಶಯಗಳು ರೂಪುಗೊಂಡಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದು. ತಿಳಿದಿರುವುದು ಮತ್ತು ತಿಳಿಯದಿರುವುದರ ಮಧ್ಯೆ ಹೊಸ ಜ್ಞಾನದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಶಾಲೆಯ ಹೊರಗೆ ಮನೆ ಅಥವಾ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸುವ ಕರಕೌಶಲ್ಯದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಜ್ಞಾನ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವುದು. ಇಂತಹ ಎಲ್ಲ ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸಬೇಕು. ತಿಳುವಳಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಂವೇದನಶೀಲತೆಯಿರುವ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಈ ಕುರಿತು ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಮಕ್ಕಳ ವಿಕಾಸ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಮನಗಂಡು, ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವರನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸಲು ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯ.

ಅನ್ವೇಷಣೆ, ನಿರೀಕ್ಷಣೆ, ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದು, ಚರ್ಚಾಕೂಟಗಳು ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಸಿದ್ಧಾಂತ ರೂಪೀಕರಣ ಮತ್ತು ಆಶಯ ಸೃಷ್ಟಿಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳು ಸಕ್ರಿಯ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯ ಭಾಗವಾಗಿವೆ. ಶಾಲೆಗಳು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದಕ್ಕೂ ಚರ್ಚಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಶೋಧಿಸುವುದಕ್ಕೂ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದಕ್ಕೂ ನಿಗಮನವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲೂ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕು.

ಎನ್.ಸಿ.ಎಫ್. 2005 ಪುಟ. 41,42

ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣ ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ತರಗತಿಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಬೇಕು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಕೇಂದ್ರಿತ ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗುವಂತೆ ಚಟುವಟಿಕೆ ಆಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಾವು ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆವಲ್ಲವೇ?

ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ

- ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೂ ತನ್ನ ಅನುಭವಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ ನಿರ್ಮಾಣ (Knowledge Construction) ಮಾಡುವನು.
- ಜ್ಞಾನ ನಿರ್ಮಾಣವನ್ನು ವೈಯುಕ್ತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕು.
- ವಿವಿಧ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿಗಳನ್ನು (Learning Style) ಪರಿಗಣಿಸಿಕೊಂಡು ವಿವಿಧ ಇಂದ್ರಿಯಾನುಭವಗಳನ್ನು (Multisensory Experiences) ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಗೊಳಿಸಬಹುದು.
- ಕಲಿಕಾನುಭವಗಳನ್ನು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ (spiralling) ಮಂಡಿಸುವ ಮೂಲಕ ಕಲಿಕೆಯು ಸಾಕಷ್ಟು ಫಲಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ.
- ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ನಮನೀಯತೆ (Flexibility), ಹೊಂದಾಣಿಕೆ (Adaptations), ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಆಯ್ಕೆ (Selection) ಇವುಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವ ಮೂಲಕ ವಿಭಿನ್ನ ಅಭಿರುಚಿಯ ಕಲಿಕೆಯ ಆಸಕ್ತರನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು.
- ಸಾಕಷ್ಟು ಕಲಿಕಾನುಭವಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ದೊರಕಿದಾಗಲೇ ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆ (Learning outcome) ದೃಢವಾಗುವುದು.
- ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿರುವುದು.
- ವಿಷಯಾಧಾರಿತ ವಸ್ತು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಕಲಿಕೆಯ ಅಗತ್ಯ ಇವುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ವಿವಿಧ ಕಲಿಕಾ ಬೋಧನ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆ (Learning Outcome) ಯನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ.
- ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಗುವಿನ ಸಮಗ್ರ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು (Allround development) ಉದ್ದೇಶ ವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕು.

1.4 ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳು (Learning Outcomes)

ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನೀಡಲಾಗುವ ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಜ್ಞಾನ, ಕೌಶಲ್ಯ, ಮನೋಭಾವ, ಮೌಲ್ಯಗಳು ಮಗುವಿನಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿಸಬಹುದು ಮತ್ತು ಕೆಲವಕ್ಕೆ ದೀರ್ಘಕಾಲ ಬೇಕಾಗುವುದು. ಹೀಗೆ ಮಗುವಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ನಮಗೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಪಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವಾಗ ಶಾಲಾ

ಶಿಕ್ಷಣದ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಮಗು ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದ ಗುರಿಗಳನ್ನು ನಾವು ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ಕೆಲವು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಸರಣಿಯ ಮೂಲಕ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಘಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸಾಧಿಸುವ ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳು ವಿಕಾಸಗೊಂಡು ತರಗತಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಗಳಿಸುವ ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಅನಂತರ ನಿಗದಿತ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾಲಾವಧಿಯ ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳಾಗಿ ಅವು ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಣೀಯ ಮಾಡಲೂ (observable) ಅಳೆಯಲೂ (measurable) ಸಾಧ್ಯವಿರುವುದು ಅದರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಘಟಕದ, ತರಗತಿಯ, ಅವಧಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮಗು ಗಳಿಸಬೇಕಾದ ಜ್ಞಾನ ಕೌಶಲ್ಯ, ಮೌಲ್ಯ, ಮನೋಭಾವಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಲಾಗಿದೆಯೇ ಎಂದು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡಲು ಕಲಿಕಾಸಾಧನೆಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಿಂದ ಸಾಧ್ಯ. ಪಠ್ಯಕ್ರಮದ ಸರಿಯಾದ ವಿನಿಮಯದ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸಲು ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕು.

ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಹುದು.

- ವಿಷಯನಿಷ್ಠವಾದ ಕಲಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಜ್ಞಾನ (knowledge), ಕೌಶಲ್ಯ (skills), ಮನೋಭಾವ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯ (attitude and value)ಗಳನ್ನು ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆ ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.
- ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಣೀಯ ಮಾಡಲೂ, ಅಳೆಯಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.
- ಹೃಸ್ವ ಮತ್ತು ದೀರ್ಘಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗಳಿಸುವ ವಿಭಿನ್ನ ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳಿವೆ.

1.5 ಕಲಿಕಾ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು

ಪಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಲು ಬಳಸುವ ವಿವಿಧ ಘಟಕಗಳೇ ಕಲಿಕಾ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು. ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಪೂರ್ಣತೆಗೆ ಕಲಿಕಾ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಯೇ ತೀರಬೇಕು.

■ ಗ್ರಂಥಾಲಯ	■ ಡಿಸ್‌ಪ್ಲೇ ಫಲಕಗಳು
■ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯ (ಭಾಷೆ, ಗಣಿತ, ವಿಜ್ಞಾನ)	■ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಲ್ಯಾಬ್
■ ಕಲಿಕೋಪಕರಣಗಳು	■ ಬಹುಮಾಧ್ಯಮ ಉಪಕರಣಗಳು

ಇದರ ಹೊರತಾಗಿ ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಅನೇಕ ವೇದಿಕೆಗಳು ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿವೆಯಲ್ಲವೇ? ಇವುಗಳನ್ನು ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

- ಬಾಲಸಭೆ
- ಅಸೆಂಬ್ಲಿ
- ಕ್ಲಬ್‌ಗಳು
- ಚರ್ಚಾ ಕೂಟಗಳು
- ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರವಾಸಗಳು
- ಸ್ವಯಂ ಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು (SPC, NSS, Scout, NCC)

ಮಕ್ಕಳ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಇಂತಹ ಘಟಕಗಳು ಅತಿ ಅಗತ್ಯವಾಗಿವೆ.

1.6 ಕಲೆ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿಪರಿಚಯ ಕಲಿಕೆ

ಕಲೆಯ ಕಲಿಕೆ

ಸೃಜನಶೀಲತೆ, ನಿರೀಕ್ಷಣ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯನ್ನು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಲು ಕಲೆಯ ಕಲಿಕೆ ಅತಿ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಹೊಸ ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಷಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಕಲೆಯ ಕಲಿಕೆಗೂ ಮಹತ್ವವನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಶಾಲಾ ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕಲೆಯ ಕಲಿಕೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತ, ನೃತ್ಯ, ಚಿತ್ರರಚನೆ, ತಿಲ್ಲರಚನೆ, ನಾಟಕ, ಸಿನಿಮಾ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರತಿಭೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ನೀಡುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಕಲೆಯ ಕಲಿಕೆಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಉದ್ದೇಶಗಳು.

- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಸಹಜವಾದ ಕಲೆಯ ಅಭಿರುಚಿಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದು.
- ವಿವಿಧ ಕಲೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿರುಚಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಕಲೆಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು.
- ವಿವಿಧ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸಿ, ಕಲೆಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು.
- ಕಲೆಯ ಆಸ್ವಾದನೆ ಮಾಡಿ ಸಮಾಜ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸುವುದು.
- ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು.
- ಕಲೆಯ ಸತ್ವವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು ಹೊಸ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸುವುದು.
- ಕಲೆಯನ್ನು ಬಳಸಿ ಇತರ ವಿಷಯಗಳ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಫಲಪ್ರದಗೊಳಿಸುವುದು (Art applied learning)
- ಬಹುಮುಖವಾದ ಬೌದ್ಧಿಕ ವಿಕಾಸದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಉತ್ತಮ ಪಡಿಸುವುದು.
- ವಿಭಿನ್ನ ಕೌಶಲ್ಯಗಳಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಆಕರ್ಷಿಸುವುದು.
- ಮಕ್ಕಳ ಆಸ್ವಾದನೆಯ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಉತ್ತಮಪಡಿಸುವುದು.

ವೃತ್ತಿ ಪರಿಚಯ

ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಸಮನ್ವಯ ಹಾಗೂ ಪ್ರಗತಿಗಾಗಿ ವೃತ್ತಿ ಪರಿಚಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವೃತ್ತಿ ಪರಿಚಯ ತರಗತಿಯ ಅಡಿಪಾಯವು ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲದ ಪ್ರಗತಿಯಾಗಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜೆಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನೂ, ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನೂ ರಾಷ್ಟ್ರ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸುವಂತೆ ಬೆಳೆಸುವುದೇ ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಪ್ರಗತಿಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಮೂಡಿಸುವುದು, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೊಸ ವೃತ್ತಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಕ್ತಾರರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು ವೃತ್ತಿ ಕಲಿಕೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಉದ್ದೇಶಗಳಾಗಿವೆ.

- ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ
- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

- ವೃತ್ತಿ ಸನ್ನದ್ಧತೆ
- ಉತ್ಪಾದನ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ
- ಸಂತುಲಿತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಾಸ
- ಮೌಲ್ಯ ಹಾಗೂ ಮನೋಭಾವಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ

ಕಲೆ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿ ಕಲಿಕೆಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ನೀಡಿ ಪಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ರೂಪಿಸಬೇಕು. ಇವುಗಳ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ವಿಭಿನ್ನ ವಿಷಯಗಳೊಂದಿಗೆ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

1.7 ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಕ್ರೀಡಾ ಶಿಕ್ಷಣ

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ಹಂತವು ಮಕ್ಕಳ ದೈಹಿಕ, ಮಾನಸಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಮುಖ್ಯ ಹಂತವಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಕ್ರೀಡಾ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅನುಭವಗಳು ಲಭಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ದೃಢಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಮಗುವಿನ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಕ್ರೀಡಾ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದು, ಆರೋಗ್ಯಕರ ಜೀವನ ಶೈಲಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು ಈ ಕಲಿಕೆಯ ಪ್ರಧಾನ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಕ್ರೀಡಾ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ವಿಭಿನ್ನ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವಿನಿಮಯ ಮಾಡುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಕ್ರೀಡಾ ಕಲಿಕೆಯ ಪ್ರಧಾನ ಉದ್ದೇಶಗಳು

- ವಿವಿಧ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದೇಹವನ್ನು ಚಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವುದು.
- ದೇಹದ ಚಲನೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ಅವುಗಳನ್ನು ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಚಲನೆಗಳ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಪಡಿಸುವುದು.
- ಸಾಮಾಜಿಕವಾದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ರೀತಿಯ ಜೀವನ ಶೈಲಿಯನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಆಸ್ವಾದಿಸುವುದು.
- ಮಗುವಿನ ಸರ್ವತೋಮುಖ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುವುದು.

1.8 ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಶಿಕ್ಷಣ (Inclusive Education)

ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ನೀಡುವ ತಮ್ಮ ಸಹಪಾಠಿಗೆ ವಾಸವಾಗಲು ಮನೆಯಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ರಸ್ತೆ ಬದಿಯ ಪೈಪಿನಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ಡೇರೆಯೇ ಅವನ ಮನೆಯೆಂದೂ ತಿಳಿದಾಗ ಅದು ಚರ್ಚೆಗೆ ಗ್ರಾಸವಾಯಿತು. ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಮಾತ್ರ ಪರಿಹಾರ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅರಿತುಕೊಂಡ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಸಹಾಯದೊಂದಿಗೆ ಹಣವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಗೆಲೆಯನಿಗೆ ಮನೆ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಮಾದರಿಯಾದರು.

(ಒಂದು ಶಾಲೆಯ ಅನುಭವ)

ತರಗತಿ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಂದುಗೂಡಿಸುವ, ಯಾರನ್ನೂ ಹೊರ ಹಾಕದ ಕಲಿಕೆಯ ಒಂದು ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ವಿಭಾಗಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನೂ, ಸಹಾಯವನ್ನೂ ನೀಡಿ ನ್ಯಾಯಯುತವಾದ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು (Equitable Quality Education) ದೃಢಗೊಳಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ವಿಶೇಷ ಗಮನ, ಕಲಿಕಾ ಸಹಾಯ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವುದು ಯಾರಿಗೆ?

(ಎ) ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಹೊರಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟವರ ಮಕ್ಕಳು

■ ವಿಭಿನ್ನ ಮತ್ತು ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಕೌಟುಂಬಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಮಕ್ಕಳು, ತೀವ್ರ ಬಡತನವನ್ನು ಎದುರಿಸುವವರು, ಬುಡಕಟ್ಟು ಆದಿವಾಸಿಗಳು, ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ, ಪಂಗಡಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದವರು, ಬೇರೆ ರಾಜ್ಯಗಳಿಂದ ವಲಸೆ ಬಂದವರು, ಖಾಯಂ ಮನೆಗಳಿಲ್ಲದವರು-ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಸಂಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವವರು ಈ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೇರುತ್ತಾರೆ.

ವಿಭಿನ್ನತೆಗಳನ್ನು, ಪರಿಮಿತಿಗಳನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು, ಅವರನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಗೌರವಿಸಬೇಕಾದುದು ನಮ್ಮ ಸಮೀಪನವಾಗಿರಬೇಕು. ಶಾಲೆಯ ಒಗ್ಗಟ್ಟಿನ ಕಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಇಂಥವರ ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಬಹುದು.

(ಬಿ) ದೈಹಿಕ ಹಾಗೂ ಮಾನಸಿಕ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವವರು

ದೈಹಿಕ ಹಾಗೂ ಮಾನಸಿಕ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವವರಿಗೂ, ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಕಲಿಕಾ ವಿಧಾನದ ಅಗತ್ಯಗಳಿವೆ (special educational needs). ಕಿವುಡುತನ, ದೃಷ್ಟಿದೋಷ, ಬೌದ್ಧಿಕ ಮತ್ತು ಚಲನೆಯ ಪರಿಮಿತಿಗಳು, ಓಟಿಸಂ, ಸೆರೆಬ್ರಲ್ ಪಾಲ್ಸಿ, ಬಹುಮುಖವಾದ ವೈಕಲ್ಯಗಳು, ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾದ ಅಸಮತೋಲನವಿರುವ ಮಕ್ಕಳು, ಗಮನಹರಿಸುವಲ್ಲಿ ಪರಿಮಿತಿಗಳಿರುವ ಮಕ್ಕಳು ಮುಂತಾದವರು ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೇರುತ್ತಾರೆ.

ಪಠ್ಯಕ್ರಮದ ವಿನಿಮಯ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಏನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು?

- ಕಲಿಕೆಯ ಅಗತ್ಯಗಳು, ಅಭಿರುಚಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಯೋಜನೆಗಳು.
- ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ ಇರುವಂತೆ ಪಾಠಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ.
- ವಿಭಿನ್ನವಾದ ಕಲಿಕಾ ವೇಗ, ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿಕೊಂಡು ವಿವಿಧ ಇಂದ್ರಿಯಾಧಾರಿತ ಸಮೀಪನ (multisensory approach) ಅನುಷ್ಠಾನ.
- ಪರಿಹಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು (Remedial Practices), ಪೋಷಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು (Enrichment Practice) ಇವುಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಗುವಿನ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವುದು.

- ವಿವಿಧ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವುದು.
- ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಹಾಗೂ ಇತರ ತಜ್ಞರ ಸಹಾಯವನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುವುದು.
- ಮಗುವಿನ ಕಲಿಕೆ, ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೆತ್ತವರ ನಿರಂತರ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುವುದು.

ಈ ಎರಡು ವಿಭಾಗದ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲದೆ, ವಿಶೇಷ ಗಮನ ಹಾಗೂ ಪರಿಗಣನೆ ನೀಡಬೇಕಾದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಭಿರುಚಿ ಮತ್ತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಿರುವ ಮಕ್ಕಳೂ (Gifted Childrens) ಇದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ವಿಭಾಗದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಭೌತಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಗಳನ್ನೂ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ರೂಪಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

1.9 ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ - ಸಾಧ್ಯತೆ

ಮಾಹಿತಿ ವಿನಿಮಯಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಇಂದು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ ಅಲ್ಲವೇ? ICT ಬಳಕೆಯು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಪ್ರಯೋಜನಕರವಾದುದು. ಮಕ್ಕಳು ಇದರ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ತಿಳಿದವರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ತರಗತಿಯ ಕಲಿಕೆಗೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅನಾಯಾಸಕರ ಹಾಗೂ ಸಂತೋಷದಾಯಕವನ್ನಾಗಿಸಲು ಇದರಿಂದ ಸಾಧ್ಯ.

ಅಗತ್ಯ

ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ವಿನಿಮಯದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯವಾದ ICT ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಅಗತ್ಯವಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಬಳಸಿದರೆ ಸಾಕು. ಮುದ್ರಣ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿರುವ ಪಾಠಪುಸ್ತಕಗಳ ಮಿತಿಗಳಾದ ಚಲನಶೀಲತೆ, ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಸಲು ಆಗದಿರುವುದು ಮೊದಲಾದ ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ICT ಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ಮೂಲಕ ಪರಿಹರಿಸಬಹುದು. ICT ಬಳಕೆಯ ಅಗತ್ಯ ಯಾವ ಯಾವ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂದೂ ಅದರ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಹೇಗೆ ಪಡೆಯಬಹುದೆಂದೂ ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕು.

ಹೊಂದಾಣಿಕೆ

ಮಗುವಿನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನೂ ಪ್ರಚೋದಿಸುವ ICT ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಬೇಕಾಗಿವೆ. ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಮತ್ತು ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯೊಂದಿಗೆ ಪಠ್ಯ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಮೂಡುವಂತೆ ICT ಯನ್ನು ಬಳಸಬೇಕು. ಇಂದ್ರಿಯ ವೈಕಲ್ಯವುಳ್ಳವರಿಗೆ ಇದರ ಪ್ರಯೋಜನ ಹೆಚ್ಚು. ಶಬ್ದ ಹಾಗೂ ದೃಶ್ಯಗಳಿಂದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ತರಲು ICT ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ವಿಭಿನ್ನವಾದ ಕಲಿಕೆಯ ಶೈಲಿಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಕಲಿಕೆಯ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಇದು ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ.

ವಿಶ್ವಸನೀಯತೆ

ಕಲಿಕಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಬಗೆಗಿನ ವಿಶ್ವಸನೀಯತೆಯನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸಬೇಕು. ಸರಕಾರಿ ಇಲಾಖೆಗಳ ಸೈಟುಗಳು, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವೆಬ್‌ಸೈಟುಗಳು, ಪೋರ್ಟಲುಗಳು, ಬ್ಲಾಗುಗಳು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾಲ ತಾಣಗಳು ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವಾಗ ಅದು ಅಧಿಕೃತವೇ ಎಂದು ದೃಢಪಡಿಸಬೇಕು. ತರಗತಿ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ನೆಲೆಯನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸಬೇಕು. ಇಂತಹ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸೋಫ್ಟ್‌ವೇರ್‌ಗಳು ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ದೊರಕುವಂತಹದ್ದೂ, ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಸಿಗುವಂತಹದ್ದೂ ಆಗಿರಬೇಕು. ICT ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಮಗುವಿನ ವಯಸ್ಸು, ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಇವುಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವಂತಿರಬೇಕು.

1.10 ಮೌಲ್ಯಗಳು, ಮನೋಧರ್ಮಗಳು, ಕಾಳಜಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ವಲಯಗಳು

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಕುರಿತು ಆರಿವು ಮೂಡಿಸುವುದು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನವನ್ನು ಬಲಗೊಳಿಸುವ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ಮೂಡಿಸುವುದು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು ಮೊದಲಾದವು ಪಠ್ಯ ಕ್ರಮದ ಪ್ರಥಮ ಪರಿಗಣನೆಯ ವಿಷಯಗಳಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಸೂಚಿಸಲಾದ ಆಶಯ ವಲಯಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಪ್ರಜ್ಞೆ

ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವಾಗ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು. ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ವಿನಿಮಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಸಮೀಪನ ಇರಬೇಕಾಗಿದೆ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ರೀತಿಯ ತರಗತಿ, ಶಾಲಾ ಪ್ರದೇಶಗಳು (ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ರೀತಿಯ ವೇದಿಕೆಗಳು), ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಜೀವನ ಸಮೀಪನ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಈ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು ಪಠ್ಯಕ್ರಮದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳು

ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನವು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿರುವ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನೂ ಗುರಿಗಳನ್ನೂ ಪಠ್ಯಕ್ರಮವು ಪ್ರತಿಫಲಿಸುವಂತಿರಬೇಕು. ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥರನ್ನಾಗಿಸುವ ಪಾಠಗಳನ್ನೂ ವಿನಿಮಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನೂ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವಂತೆ ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಜಾತ್ಯತೀತ ಮನೋಭಾವ

ಜಾತ್ಯತೀತ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವಂಥ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪಾಠಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು,

ಯೋಗ್ಯವಾದ ಕಲಿಕಾ ರೀತಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು.

ಸಹಿಷ್ಣುತೆ

ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವುಳ್ಳವರನ್ನೂ ಸಹನೆಯಿಂದ ಕಾಣುವುದು ಎಂಬ ಮೂಲ ತತ್ವವನ್ನು ಪಠ್ಯಕ್ರಮವು ಗುರಿಯಾಗಿಸಬೇಕು.

ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ - ಸೃಜನಶೀಲ ಚಿಂತನೆ

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವೂ ಸೃಜನಶೀಲವೂ ಆಗಿರುವ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನೂ, ಸಂಶೋಧನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಬೆಳೆಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಪಠ್ಯಕ್ರಮದ ಪಠ್ಯ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಕಲಿಕಾ ತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸೃಜನಶೀಲ ಹುಡುಕಾಟಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿರಬೇಕು. ಬಹುಮುಖ ಬೌದ್ಧಿಕತೆ (multiple intelligence) ಯ ಹಂತಗಳನ್ನು ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು.

ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹಾಗೂ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದು

ನಮ್ಮ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆ ಹಾಗೂ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಗೌರವಿಸುವ ಮನೋಧರ್ಮದ ನಿರ್ಮಾಣ ಎಂಬುದು ಪಠ್ಯಕ್ರಮವು ಪೂರೈಸಬೇಕಾದ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ.

ಸಮತ್ವ ಎಂಬ ಆಶಯ

ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆ, ಸಮತ್ವ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸಬೇಕಾದುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ.

ನಾಯಕತ್ವಗುಣ

ಹೊಸ ಸಹಸ್ರಮಾನದ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಲೂ, ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ವಿನಿಯೋಗಿಸಲೂ ಸಮರ್ಥರಾದ ನಾಯಕರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಕಲಿಕಾ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ತರಗತಿಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ದೃಢಗೊಳಿಸಿ, ನಾಯಕತ್ವ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವ ಪರಿಸರವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

ಜೀವನ ಕೌಶಲ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ

ದೈನಂದಿನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಅನುಭವಿಸುವ ಸಮಸ್ಯೆ ಹಾಗೂ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಫಲಪ್ರದವಾಗಿ ಎದುರಿಸಲು ಸಹಾಯಕವಾದ ಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೇ ಜೀವನ ಕೌಶಲ್ಯಗಳು. ತನ್ನನ್ನು

ತಾನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಇತರರನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು, ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧ, ಸೃಜನಶೀಲ ಚಿಂತನೆ, ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆ, ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಪರಿಹಾರ, ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಸಮತೋಲನ, ಒತ್ತಡದ ನಿಭಾಯಿಸುವಿಕೆ ಮೊದಲಾದವು ಜೀವನಕೌಶಲ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ಮಕ್ಕಳ ಪರಿಸರವನ್ನು ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಈ ವಲಯಗಳ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದೊಂದಿಗೆ ಮುಂದುವರಿಯಲು ಇಂತಹ ಕೌಶಲ್ಯಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತವೆ.

ಪೌರಧರ್ಮ

ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಜೆಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಾದ ಕೆಲವು ಧರ್ಮಗಳೂ, ಕರ್ತವ್ಯಗಳೂ ಇವೆ. ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಎಂದರೆ ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪೌರಪ್ರಜ್ಞೆಯಿರುವ ಜನರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಧಾನ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಸಮಾಜ ಸೃಷ್ಟಿಯೊಂದಿಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಮತ್ತು ಶಿಸ್ತಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಗುರಿಯಾಗಿದೆ.

ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳು

ಮಾನವ ಎಂಬ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಗೌರವದಿಂದ ಬದುಕುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹಕ್ಕುಗಳೇ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳು. ಸಂಯುಕ್ತರಾಷ್ಟ್ರ ಸಂಘದ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಘೋಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಅಂಗೀಕಾರ ಲಭಿಸಿದ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿಯೂ ಪಾಠವಿನಿಮಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸೂಕ್ತ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ನೀಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳು

ಮಕ್ಕಳ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಬೇಕಾದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಕೃತಿ - ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಸಂರಕ್ಷಣೆ, ಪರಿಸರ ಶುಚಿತ್ವ

ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ, ಪರಿಸರ ಶುಚಿತ್ವ, ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಕುರಿತು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ತರಗತಿಗಳಿಂದಲೇ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ವ್ಯಕ್ತಿ ಶುಚಿತ್ವದಂತೆಯೇ ಪರಿಸರ ಶುಚಿತ್ವವೂ ಅಗತ್ಯ ಎಂಬ ಶುಚಿತ್ವದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಕೇವಲ ಮಾನವನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೇರಿದ್ದಲ್ಲ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಕಾಪಾಡದಿದ್ದರೆ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ದುರಂತಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು ಎಂಬ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಬೇಕು. ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಹಾಗೂ ಪರಿಸರ

ಶುಚಿತ್ವವನ್ನು ಒಂದು ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯವಾಗಿ ಮತ್ತು ಮನೋಧರ್ಮವಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಬೇಕು.

ಶಾಂತಿಯ ಶಿಕ್ಷಣ

ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿಯೂ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿಯೂ ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಮನೋಭಾವಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು ಶಾಂತಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿ. ಸಂಘರ್ಷಗಳು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಹಿನ್ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶಾಂತಿ, ಸೌಹಾರ್ದ ಹಾಗೂ ಸಮಾಧಾನದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಪಠ್ಯಕ್ರಮದ ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಬೇಕಾದುದು ಈ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿಯ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಕಾನೂನು ಸಾಕ್ಷರತೆ

ಕಾನೂನು ಸಂಬಂಧವಾದ ತಿಳುವಳಿಕೆಯು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ದೇಶದ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಅತಿ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಕಾನೂನು ಸಾಕ್ಷರತೆಯನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುವ ಪಾಠಭಾಗಗಳನ್ನು ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಅಳವಡಿಸಬೇಕಾದುದು ಕಾಲದ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಕಾನೂನು ಸಹಾಯ ವೇದಿಕೆ, ಕಾನೂನು ಕ್ಲಬ್‌ಗಳು, ಕಾನೂನು ಕ್ಲಿನಿಕ್‌ಗಳು, ಕಾನೂನು ತಿಳುವಳಿಕಾ ತಿಬಿರಗಳು ಮೊದಲಾದ ವಿಭಿನ್ನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಬಹುದು.

ಸೈಬರ್ ಅಪರಾಧಗಳ ಕುರಿತಾಗಿರುವ ತಿಳುವಳಿಕೆ

ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಬಳಕೆಯಿರುವ ಸಮಕಾಲೀನ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನವೆಂಬಂತೆ ಸೈಬರ್ ದುರುಪಯೋಗ ಮತ್ತು ಅಪರಾಧ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿವೆ. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಇಂತಹ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ ದೂರವಿರಿಸುವ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಬೇಕು. ಇ-ಮೈಲ್, ಇಂಟರ್‌ನೆಟ್, ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾಲತಾಣಗಳು ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಕುರಿತು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನೂ ಅವುಗಳ ಬಳಕೆಯ ಗುಣ ದೋಷಗಳನ್ನೂ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಒದಗಿಸಬೇಕು. ಸೈಬರ್ ಅಪರಾಧಗಳಿಗಿರುವ ಶಿಕ್ಷೆ ಹಾಗೂ ಇಂಟರ್‌ನೆಟ್ ಬಳಕೆಯ ನೈತಿಕತೆಯನ್ನು ಪಠ್ಯಕ್ರಮದ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸಬೇಕು.

ಮಾಧ್ಯಮ ತಿಳುವಳಿಕೆ

ಪತ್ರಿಕೆ ಹಾಗೂ ದೃಶ್ಯಮಾಧ್ಯಮಗಳಿಗೆ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಿದೆ. ದೃಶ್ಯಮಾಧ್ಯಮಗಳು ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ಬೀರುವ ಪರಿಣಾಮ ಅಪಾರ. ಹೀಗೆ ಮಾಧ್ಯಮ ಸಂಬಂಧಿ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಗೊಳಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಶಾಶ್ವತ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ

ಈ ಭೂಮಿಯು ಮಾನವನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೇರಿದ್ದಲ್ಲ ಎಂಬ ಪರಿಸರ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಠ್ಯಕ್ರಮವು ಬದಗಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಪರಿಸರ ಸಂಬಂಧವಾದ ಸವಾಲುಗಳು, ಪರಿಸರ ನಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಮಾನವನ ಕೈವಾಡಗಳು ಹಾಗೂ ಪರಿಸರವನ್ನು ದುರಂತಗಳಿಂದ ಪಾರುಮಾಡುವ ದಾರಿಗಳ ಕುರಿತು ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಬೇಕಾದುದು ಇಂದಿನ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಂಯೋಜಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳನ್ನೂ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನೂ ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಬೇಕು. ಸಮಗ್ರವಾದ ಪರಿಸರ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದು ಪಠ್ಯಕ್ರಮದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು.

ಬಾಲ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ

ಮಕ್ಕಳ ಮನಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು, ಆರೋಗ್ಯ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು, ವೈದ್ಯರು ಹಾಗೂ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಸಂಯುಕ್ತ ಪರಿಶ್ರಮಗಳ ಮೂಲಕ ಬಾಲ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಲು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಆರೋಗ್ಯ, ಶುಚಿತ್ವ ಇವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಂಶಯಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಉಪಭೋಗ ಸಂಸ್ಕೃತಿ-ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳು

ಉಪಭೋಗ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳ ಕುರಿತಾದ ಸತ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ಮಟ್ಟದಿಂದಲೇ ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಬೇಕು. ಬಳಕೆದಾರ ಎಂಬ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ, ಬಳಕೆದಾರರಿಗೆ ನೆರವಾಗುವ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನೂ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡಬೇಕು.

ಮಾದಕ ದ್ರವ್ಯ ವಿರೋಧಿ ನಿಲುವು

ಮದ್ಯ, ಮಾದಕ ವಸ್ತುಗಳು, ಹೊಗೆ ಸೊಪ್ಪು ಹಾಗೂ ಇತರ ಮಾದಕ ದ್ರವ್ಯಗಳ ಬಳಕೆಯು ಹೊಸ ತಲೆಮಾರಿನ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಕೆಡಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಅರಿವು ನಮ್ಮದಾಗಬೇಕು. ಮುಂದಿನ ತಲೆಮಾರನ್ನು ಇವುಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾದಕದ್ರವ್ಯಗಳ ಉಪಯೋಗದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ದೈಹಿಕ ಮಾನಸಿಕ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಚಿತ್ರಗಳು, ಲಘು ಬರಹಗಳು, ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ಪಠ್ಯಕ್ರಮದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಬೇಕು. ಮಾದಕ ದ್ರವ್ಯ ವಿರೋಧಿ ನಿಲುವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು ಇವುಗಳ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿಯಾಗಿರಬೇಕು.

ಲಿಂಗ ಸಮಾನತೆ

ಪಠ್ಯಕ್ರಮವು ಲಿಂಗ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುವಂತಿರಬೇಕು. ಗಂಡು - ಹೆಣ್ಣು ಎಂಬ ಭೇದಭಾವಗಳು ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ನುಸುಳಬಾರದು. ಪಾಠಪುಸ್ತಕಗಳ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಲಿಂಗ ಸಮಾನತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವಿರಬೇಕು. ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಲಿಂಗ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸಬೇಕಾದುದು ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಮಿತವ್ಯಯ ಗುಣ

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ಹಂತದಲ್ಲಿಯೇ ಮಿತವ್ಯಯ ಗುಣವನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕಲಿಸಬೇಕು. ಮಿತವ್ಯಯ ಗುಣದ ಅಗತ್ಯ ಮತ್ತು ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡಬೇಕು. ಮಿತವ್ಯಯವನ್ನು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸಿಕೊಡಬೇಕು.

ರಸ್ತೆ ಸುರಕ್ಷೆ

ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲಿಸಬೇಕಾದ ನಿಮಯಗಳು, ರಸ್ತೆ ಅಪಘಾತಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಇರುವ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಸೂಚನೆಗಳು, ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮೊದಲಾದವು ರಸ್ತೆ ಸುರಕ್ಷೆಯ ಘಟಕಗಳಾಗಿವೆ. ರಸ್ತೆಯು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ಥಳವೆಂದೂ, ನಮ್ಮ ಹಾಗೆ ಇತರರಿಗೂ ರಸ್ತೆಯನ್ನು ಬಳಸುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿದೆ ಎಂದೂ ಪೌರಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಬೇಕು. ರಸ್ತೆ ಸುರಕ್ಷತೆಯ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ನೀಡಬೇಕು.

ಪಠ್ಯಕ್ರಮದ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ವಿನಿಮಯದಲ್ಲಿ ಈ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸಬೇಕು. ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳ ಒಳ ಹೂರಣದ ಆಶಯಗಳ ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಕ್ರಮೀಕರಿಸುವಾಗಲೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಪರಿಗಣನೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಗುವಾಗ ಇಂತಹ ಆಶಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ತಿಳುವಳಿಕೆ, ಕೌಶಲ್ಯ, ಮನೋಭಾವ ಇವುಗಳಿಗೆ ಒತ್ತು ನೀಡಬೇಕು. ನಿರಂತರ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮೂಲಕ ಈ ಗುರಿಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆಯೇ ಎಂದು ಪರಿಶೋಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕು. ವಿವಿಧ ಕ್ಲಬ್‌ಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು, SPC, NCC, Scouts & Guides, JRC, ವಿದ್ಯಾರಂಗ ಕಲಾ ಸಾಹಿತ್ಯವೇದಿಕೆ, ಗಾಂಧೀದರ್ಶನ ಮೊದಲಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನೂ ಮನೋಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಕಾಳಜಿಯನ್ನೂ ಬೆಳೆಸುವ ವೇದಿಕೆಗಳಾಗಬೇಕು.

1.11 ಹಕ್ಕು ಆಧಾರಿತ ಶಿಕ್ಷಣ (Right Based Education)

ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಿ ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲು ಯುನೆಸ್ಕೋ ನೇತೃತ್ವ ವಹಿಸಿದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಅನೇಕ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಕ್ಕು ನಿಯಮ- 2009 ಕಾರ್ಯಗತವಾಗಿರುವುದು ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮೈಲಿಗಲ್ಲು. ಮಕ್ಕಳ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯು ಹಿರಿಯರಾದ ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಣ ಹಕ್ಕುಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳುವಾಗ ಅವುಗಳನ್ನು ಮೂರು ಮುಖ್ಯ ಘಟಕಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು.

- ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ (Participation)
- ಲಭ್ಯತೆ (Provision)
- ಸಂರಕ್ಷಣೆ (Protection)

ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ (Participation)

- ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ.
- ತೀರ್ಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಪರಿಗಣನೆ ಇದೆ.
- ನನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹಾಗೂ ಮಿತಿಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ನೀಡಲಾಗುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ನನಗೆ ಅವಕಾಶ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ.
- ನನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸಲೂ ಮಿತಿಗಳನ್ನು ದಾಟಲೂ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.
- ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ನನಗೂ ಸಹಪಾಠಿಗಳಿಗೂ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾದ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ ಲಭಿಸುತ್ತಿದೆ.
- ನನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲು ನನಗೆ ಅವಕಾಶ ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಲಭ್ಯತೆ (Provision)

- ಸರಿಯಾದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿರುವ, ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಾಲಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ನವೀಕರಿಸುವ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಸೇವೆ ನನಗೆ ಲಭಿಸುತ್ತಿದೆ.
- ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾನುಭವಗಳು ಸರಿಯಾದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಿಗುತ್ತಿವೆ.
- ದೈಹಿಕ, ಮಾನಸಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿರುವ ತರಗತಿ ಪರಿಸರ ನನಗೆ ಲಭಿಸುತ್ತಿದೆ.
- ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಕಲಿಕೋಪಕರಣಗಳನ್ನು ಯಥಾಕಾಲಕ್ಕೆ ಒದಗಿಸಿಕೊಡಲು ನನ್ನ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.
- ಕಲೆ ಮತ್ತು ಕ್ರೀಡೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಉಪಕರಣಗಳೂ ಅವಕಾಶಗಳೂ ನನಗೆ ಸಿಗುತ್ತಿವೆ.

RTE 2009 ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ

- 1 ರಿಂದ 5 ರ ವರೆಗಿನ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ 200 ಕಲಿಕೆಯ ದಿವಸಗಳೂ 800 ಗಂಟೆಗಳ ಬೋಧನ ಸಮಯವೂ ಲಭಿಸಬೇಕು.
- 6 ರಿಂದ 8 ರ ವರೆಗಿನ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ 220 ಕಲಿಕೆಯ ದಿವಸಗಳೂ 1000 ಗಂಟೆಗಳ ಬೋಧನ ಸಮಯವೂ ಲಭಿಸಬೇಕು.

ಸಂರಕ್ಷಣೆ (Protection)

- ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಹೊರಗೆ ಯಾವುದೇ ಭೇದಭಾವವನ್ನು ನಾನು ಅನುಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ.
- ನನ್ನನ್ನು ಯಾರೂ ಕೂಡಾ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಡೆಗಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ.
- ಯಾರೂ ಕೂಡಾ ದೈಹಿಕ ಅಥವಾ ಮಾನಸಿಕ ದೌರ್ಜನ್ಯವೆಸಗುವುದಿಲ್ಲ.
- ಅಧ್ಯಾಪಕರಲ್ಲಿ ನಿರ್ಭೀತಿಯಿಂದ ವ್ಯವಹರಿಸಲು ನನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.
- ಮಗುವಾದರೂ ನನಗೆ ಖಾಸಗಿತನವಿದೆ. ನನ್ನನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಅಂಗೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ನಾನು ಸುರಕ್ಷಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬ ಭರವಸೆ ನನಗಿದೆ.

ಕೇರಳ ರಾಜ್ಯ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕು ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಆಯೋಗ

2002 ಮೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ಸಂಯುಕ್ತ ರಾಷ್ಟ್ರ ಸಭೆಯ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿರುವ ವಿಶೇಷ ಸಮ್ಮೇಳನವು 'ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಒಂದು ಜಗತ್ತು' ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಯವೊಂದನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿತು. ಇದರ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ನಿರ್ಮಿಸಿದ 2005ರ ಬಾಲಕರ ಹಕ್ಕು ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಆಯೋಗ ಕಾಯಿದೆಯ ಹಾಗೂ 2012ರ ಕೇರಳ ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕು ನಿಯಮಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ 'ಕೇರಳ ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕು ಆಯೋಗ' ಕಾರ್ಯಾಚರಿಸುತ್ತಿದೆ. ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನವು ಹೇಳುವ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವುದು ಆಯೋಗದ ಕೆಲಸವಾಗಿದೆ.

ಈ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸಲು ತಾನು ಏನು ಮಾಡಿದನೆಂದೂ ಇನ್ನು ಏನು ಮಾಡಬಹುದೆಂದೂ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಅಧ್ಯಾಪಕನೂ ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

1.12 ಮೆಂಟರಿಂಗ್

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಕ್ಕು ಕಾಯ್ದೆಯು ಅಧ್ಯಾಪಕ/ಅಧ್ಯಾಪಿಕೆಯನ್ನು ಮೆಂಟರ್ (mentor) ಎಂಬುದಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತದೆ. ಸಮಗ್ರ ಶಾಲಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಮೆಂಟರಿಂಗ್‌ಗೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಿದೆ. ಕಲಿಕೆಯ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ರುಜುವಾತುಪಡಿಸಲು ಸಮಗ್ರವಾದ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಗಳು ಅತಿ ಅವಶ್ಯಕ.

ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಮುಖ್ಯ ಘಟಕವಾದ ಅಧ್ಯಾಪಕ - ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಇಂದು ಬಹಳಷ್ಟು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಾಗಿವೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹಸ್ತಾಂತರಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಗಳಿಸಲಿರುವ ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿಯೂ ಅಧ್ಯಾಪಕ/ಅಧ್ಯಾಪಿಕೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಮನೆಯನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದರೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ಶಾಲೆ ಎಂಬುದು ಮತ್ತೊಂದು ಮನೆಯಿದ್ದಂತೆ. ಶಾಲೆ ಮನೆಯೇ ಆದಾಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ಅಧ್ಯಾಪಕ ವೃಂದವು ಮನೆಯ ಸದಸ್ಯರೇ ಆಗುತ್ತಾರೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ಮನೆಯಿಂದ ಲಭಿಸುವ ಪ್ರೀತಿ, ಕಾಳಜಿ, ರಕ್ಷಣೆ, ಅಂಗೀಕಾರ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಗರಿಷ್ಠ ಅಥವಾ ಕನಿಷ್ಠ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಲಭಿಸುತ್ತಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಅಧ್ಯಾಪಕ ಅಥವಾ ಅಧ್ಯಾಪಿಕೆ ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದಾದ ಬಳಿಕ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಗುವಿಗೂ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇವುಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗಿದೆ. ಹೀಗಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಶಾಲೆಯೂ ಮನೆಯೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಗುವಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾದ ಮತ್ತು ಕೌಟುಂಬಿಕವಾದ ಹಿನ್ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

- ಗೃಹ ಸಂದರ್ಶನ
- ಹೆತ್ತವರೊಂದಿಗಿನ ಆಶಯ ವಿನಿಮಯ
- ಮಗುವಿನ ನಿರಂತರ ನಿರೀಕ್ಷಣೆ
-

ಹೀಗೆ ಮಗುವಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ, ಅಂಗೀಕಾರ ಮತ್ತು ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿ, ನಾವು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಮಗುವಿನ ಸಹರಕ್ಷಕರಾಗಿ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ವಹಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಮಾತ್ರ ಹೊಸ ಕಾಲಮಾನದ ಅಧ್ಯಾಪಕ/ಅಧ್ಯಾಪಿಕೆಯಾಗಿ ನಾವು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಮೆಂಟರಿಂಗ್ ಮೂಲಕ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ, ಸಲಹೆ, ಬೆಂಬಲ, ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉತ್ತಮಪಡಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಅವಕಾಶ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಮಗುವಿಗೆ ಒದಗಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಅನುಭವಿಯಾದ ನೇತಾರ ಎಂಬ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅನುಕರಣೀಯ ಆದರ್ಶ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂಬ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಮೆಂಟರಿಂಗ್‌ನ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮುಂದುವರಿಯಬೇಕು. ಬೋಧನೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಸೂಚನೆಗಳು, ಕೌನ್ಸಿಲಿಂಗ್ ಇತ್ಯಾದಿಗಳೆಲ್ಲ ಇದರ ಭಾಗಗಳಾಗಿವೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಒಳಗೆ ಸುಪ್ತವಾಗಿರುವ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಹೊರಗೆ ತರಲು ಸಮರ್ಥ ಮೆಂಟರ್‌ನಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ.

ಮೆಂಟರಿಂಗ್ ಮೂಲಕ

- ಅಧ್ಯಾಪಕ ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಅನುಭವಗಳು ಲಭಿಸುತ್ತವೆ.
- ಅಧ್ಯಾಪಕ ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಜ್ಞಾನ ವಲಯ ವಿಸ್ತಾರಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಮತ್ತು ಶಾಲೆಯ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧ ಗಟ್ಟಿಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿ ಹಾಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಾಸ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.
- ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಬೆಳೆಸಲು ಮತ್ತು ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು.
- ಹೆತ್ತವರು ಹಾಗೂ ಶಾಲೆಯ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧ ಗಟ್ಟಿಗೊಳ್ಳುವುದಲ್ಲದೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಕಲಿಕೆಯ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಕುರಿತು ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.
- ಕಲೆ, ಕ್ರೀಡೆ, ಆರೋಗ್ಯ, ವೃತ್ತಿ ಪರಿಚಯ ಮೊದಲಾದ ಕಲಿಕಾ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವನ್ನು ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಮೆಂಟರಿಂಗ್‌ಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಕಾಶೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿ, ಇದೊಂದು ಪರಿಹಾರ ಬೋಧನೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿಯೂ ನಿರಂತರ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕವಾಗುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನಾಗಿಯೂ ರೂಪುಗೊಳಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಶಾಲೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಅಧ್ಯಾಪಕರನ್ನು 'ಮೆಂಟರ್ಸ್' ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು 'ಮೆಂಟಿ' ಗಳನ್ನಾಗಿಯೂ ಪರಿಗಣಿಸುವ ಮೂಲಕ ಮೆಂಟರಿಂಗ್ ರೂಪುಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ತರಗತಿಯ ಎಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಗುಂಪುಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗುಂಪಿನ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಲು ಆಯಾ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಸುವ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಗುಂಪಿನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ನೀಡಬಹುದು.

1.13 ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಪಾಲಿಸಬೇಕಾದ ಪ್ರಮುಖ ವೃತ್ತಿಪರ ನೀತಿಸಂಹಿತೆ

(Code of Professional Ethics for School Teachers)

1. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಂದಿಗಿರುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳು

1.1 ಎಲ್ಲ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ, ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ವರ್ತಿಸುವುದು.

- ಎಲ್ಲ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಮಾನ ರೀತಿಯಿಂದ ವರ್ತಿಸುವುದು.
- ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಪರಿಗಣನೆ ನೀಡುವುದು.
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ, ಆಸಕ್ತಿ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹರಿಸುವುದು.

1.2 ಜಾತಿ, ಮತ, ವರ್ಗ, ವರ್ಣ, ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ, ಭಾಷೆ, ಲಿಂಗ, ಜನ್ಮಸ್ಥಳ ಎಂಬೀ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಭೇದಭಾವವಿಲ್ಲದೆ, ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತ ಹಾಗೂ ನ್ಯಾಯಯುತವಾದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದು.

- ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ತತ್ವಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲಿ, ಸಹಿಷ್ಣುತೆಯ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗಿರುವ ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮೂಡಿಸುವುದು.
- ಅಧ್ಯಾಪಕರ ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾದ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಸಂವಿಧಾನದ ತತ್ವಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದರೆ ಅದು ಶಾಲೆಯ ಒಟ್ಟು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೇಲೆ ಗಂಭೀರ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಬಹುದು.

- 1.3 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ದೈಹಿಕ, ಬೌದ್ಧಿಕ, ಭಾವನಾತ್ಮಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸದಾಚಾರಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ವಾತಾವರಣದ ಸೃಷ್ಟಿ.
- ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಶಾರೀರಿಕ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧಿಕವಾದ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯತ್ತ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಕಾಲಘಟ್ಟವಾಗಿದೆ.
  - ಶಿಕ್ಷಣವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಬೌದ್ಧಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿರಬಾರದು.
  - ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಶಿಕ್ಷಣದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಯವಾಗಿರಬೇಕು.
- 1.4 ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣದ ಎಲ್ಲಾ ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವು ಗೌರವಿಸಲ್ಪಡಬೇಕು.
- ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂಬ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಿರುವ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಪರವಾದ ಹಕ್ಕುಗಳು ಹಾಗೂ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.
  - ಅಧ್ಯಾಪಕಿಯ ಭಾಗದಿಂದ ಬರಬಹುದಾದ ಯಾವುದೇ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಸ್ವಾಭಿಮಾನವನ್ನು ಘಾಸಿಗೊಳಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ಅವು ಆತನ ಕಲಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಬಹುದು.
  - ಶಾಲೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಎಲ್ಲ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಕ್ರಿಯವಾದ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಬೇಕು.
  - ಸಂಯುಕ್ತ ರಾಷ್ಟ್ರ ಸಂಘ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ ಹಾಗೂ ಭಾರತವು ಒಪ್ಪಿರುವ ಮತ್ತು ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕು ಕಾಯ್ದೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕು ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಸಮಿತಿಯ ವರದಿಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ವ್ಯವಹರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.
  - ಶಾಲೆಯ ಶಿಸ್ತುಕ್ರಮ ಪಾಲನೆಗಾಗಿ ರೂಪಿಸುವ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಮಾನವೀಯ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಧಕ್ಕೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಬಾರದು.
- 1.5 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಲ್ಲಿ ಸುಪ್ತವಾಗಿರುವ ಕೌಶಲ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಭೆಯು ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳಲು ಸೂಕ್ತವಾದ ಹಾಗೂ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾದ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಬೇಕು.
- ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಾಧನೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಲ್ಲಿರುವ ವಿಶೇಷ ಕೌಶಲ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಅಧ್ಯಾಪಕಿಯ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ.
  - ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಎಲ್ಲಾ ವಿಧದ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಇರಬೇಕು.
- 1.6 ಪಠ್ಯಕ್ರಮವು ಸಂವಿಧಾನವು ತಿಳಿಸುವ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರಬೇಕು.
- ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ, ಜಾತ್ಯತೀತತೆ, ಸಮತ್ವ, ನೈತಿಕತೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮುಂತಾದ ಸಂವಿಧಾನದ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಯೋಜನೆಯ ಪ್ರಧಾನ ಅಂಶಗಳಾಗಿರಬೇಕು.
  - ಪೌರರ ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳಿರುವ ಸಂವಿಧಾನದ ಪರಿಚ್ಛೇದ (ಆರ್ಟಿಕಲ್) 51 ಎ ಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅದರಲ್ಲಿನ 'ಎ' ಯಿಂದ 'ಕೆ' ವರೆಗಿನ ಆಶಯಗಳನ್ನು

ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ವ್ಯವಹರಿಸಬೇಕು.

- 1.7 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗನುಸಾರ ಅಧ್ಯಾಪಿಕೆಯ/ಅಧ್ಯಾಪಕನ ಬೋಧನ ರೀತಿಯನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಬೇಕು.
- ನಿರಂತರ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಸ್ವಭಾವ, ಗಳಿಸಿದ ಜ್ಞಾನ, ಅಭಿರುಚಿ, ಕಲಿಕೆಯ ರೀತಿ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ, ಬೋಧನೆಯ ವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯವಾದ ಪರಿಷ್ಕಾರವನ್ನು ನಿರಂತರ ನಡೆಸುತ್ತಿರಬೇಕು.
- 1.8 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ನೀಡುವ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾದ ವಿಚಾರಗಳ ಗೌಪ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಇಂತಹ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕಾನೂನುಬದ್ಧವಾಗಿ ಯಾರಿಗೆ ತಿಳಿಸಬಹುದೋ ಅವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಸುವುದು.
- ಕೌನ್ಸಿಲರ್ ಕೂಡಾ ಆಗಿರುವ ಅಧ್ಯಾಪಿಕೆಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯ.
  - ಈ ವಿವರಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಒಳಿತಿಗಾಗಿ ವಿವೇಕದಿಂದ ಉಪಯೋಗಿಸತಕ್ಕದ್ದು.
- 1.9 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಗದರಿಸುವುದು, ಆತಂಕಕ್ಕೀಡುಮಾಡುವುದು, ಶಾರೀರಿಕವಾಗಿ, ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ, ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ದೌರ್ಜನ್ಯವೆಸಗುವುದು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು.
- ಲೈಂಗಿಕ ದೌರ್ಜನ್ಯದಿಂದ, ಕಡೆಗಣಿಸುವಿಕೆಯಿಂದ, ಶೋಷಣೆಯಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗಿದೆ.
  - ಉತ್ತಮ ಕಲಿಯುವಿಕೆಗೆ ಶಿಕ್ಷೆ ಸಹಕಾರಿ ಎಂಬ ತಪ್ಪು ಕಲ್ಪನೆ ದೂರವಾಗಬೇಕು.
  - ಇಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ಲಭಿಸುವ ಕಾನೂನು ರಕ್ಷಣೆಗಳ ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ತಿಳಿದಿರಬೇಕು.
- 1.10 ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಲೈಂಗಿಕ ಶೋಷಣೆಯಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವುದು.
- ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಲೈಂಗಿಕ ಶೋಷಣೆ, ದೈಹಿಕ ಗಾಯಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ದೀರ್ಘಕಾಲ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಮಾನಸಿಕ ಆಘಾತವೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯನ್ನು ಅಧೀರನನ್ನಾಗಿಸುತ್ತದೆ.
- ಉದ್ಯೋಗ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲೂ, ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲೂ ನಡೆಯುವ ಲೈಂಗಿಕ ಶೋಷಣೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಭಾರತದ ಗೌರವಾನ್ವಿತ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಮತ್ತು ಎನ್.ಸಿ.ಪಿ. ನೀಡಿದ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಪಾಲಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.
2. ರಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ಸಮಾಜದೊಂದಿಗೆ ಇರಬೇಕಾದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳು
- 2.1 ತಂದೆ-ತಾಯಿಯರೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಕರೊಂದಿಗೆ ವಿನಯಪೂರ್ವಕವಾದ ವರ್ತನೆ ಇರಬೇಕು.
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕುರಿತು ಹೆಚ್ಚು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರ ಹೆತ್ತವರೊಂದಿಗೂ ಗೆಳೆಯರೊಂದಿಗೂ ಉತ್ತಮ ಸಂಪರ್ಕ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಗತ್ಯ.

- ಅಧ್ಯಾಪಿಕೆ ಮತ್ತು ಹೆತ್ತವರ ಬಾಂಧವ್ಯವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾಪಿಕೆಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ನಿಕಟಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.
- ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳ ಶಾಲೆಯೊಳಗಿನ ಮತ್ತು ಹೊರಗಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಂದ ತಿಳಿಯಲು ಹೆಚ್ಚಿನ ಹೆತ್ತವರು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ.
- ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ಉಂಟಾಗುವ ಪ್ರಮಾದಗಳನ್ನು ಹೆತ್ತವರೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸುವುದರಿಂದ ಮುಂದೆ ಸಂಭವಿಸಬಹುದಾದ ಹೊಸ ದುರಂತಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಬಹುದು.

2.2 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಸ್ವಾಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ತರುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ ದೂರವಿರುವುದು.

- ಇತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮುಂದೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಸ್ವಾಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ಉಂಟಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕು.
- ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆತ್ತವರ ಸ್ವಾಭಿಮಾನವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಬಾರದು.
- ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ವಿಭಾಗದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿರಿಸಿ (ಜಾತಿ, ಮತ, ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿ, ...) ಹೊಗಳುವುದರಿಂದ ಉಳಿದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷ ಮನೋಭಾವ ಉಂಟಾಗುವುದು.

2.3 ಭಾರತದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಕುರಿತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಆದರ ಹಾಗೂ ಗೌರವ ಉಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು.

- ಭಾರತವು ವಿವಿಧ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಭಾಷೆ, ಮತ, ನಂಬಿಕೆಗಳ ದೇಶ. ಈ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ತರಗತಿಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಣಬಹುದು.
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧತೆಯಲ್ಲಿ ಏಕತೆಯಿದೆ.
- ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಲ್ಲೂ ಪರಸ್ಪರ ಸಹಿಷ್ಣುತೆ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸುವ ಮನೋಭಾವ ಇರಬೇಕು.
- ಈ ಮನೋಭಾವ ಅಥವಾ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಪಠ್ಯಕ್ರಮದ ಮೂಲಕ ಬೆಳೆಸುವ ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕ ಪ್ರಯತ್ನ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

2.4 ವಿವಿಧ ಜನಸಮುದಾಯಗಳೊಳಗೆ ಪರಸ್ಪರ ದ್ವೇಷ, ಹಗೆತನವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ರೀತಿಯ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಕಡಿವಾಣ ಹಾಕಬೇಕು.

- ಎಲ್ಲ ಮತ, ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನ ಗೌರವವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ರೀತಿಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬೇಕು.
- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭಾವೈಕ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಮೊದಲಿಗೆ ಭಾರತೀಯ. ಬಳಿಕ ಮಾತ್ರವೇ ಒಂದು ಸಮುದಾಯದ ಸದಸ್ಯ ಎಂಬುದು ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯವಾಗಬೇಕು.

- ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗುಂಪಿನ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಶಾಲೆ/ತರಗತಿಯನ್ನು ಬಳಸಬಾರದು.
- ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುವಾಗ ಅಧ್ಯಾಪಕ/ಅಧ್ಯಾಪಿಕೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಪಕ್ಷದ ಪರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಬಾರದು.

3. ಅಧ್ಯಾಪನ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳೊಡನೆ ಇರಬೇಕಾದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳು

3.1 ವೃತ್ತಿ ಪರಿಣತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ನಿರಂತರ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು.

- ಒಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯನ್ನು ನಿರಂತರ ಕಲಿಕೆಯವನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದರೊಂದಿಗೆ ಅಧ್ಯಾಪಕನು ತಾನೂ ಕಲಿಯುತ್ತಿರಬೇಕು.
- ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಜ್ಞಾನ ವಲಯಗಳ ಕುರಿತು, ಅಧ್ಯಾಪನ ರೀತಿಯ ಕುರಿತು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಲೂ ಅದನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತರಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕು.
- ಯಾವ ಯಾವ ಮೂಲಗಳಿಂದ ತನಗೆ ಹೊಸ ಅರಿವು ಲಭಿಸಬಹುದೆಂಬ ಹುಡುಕಾಟ ಅಧ್ಯಾಪಕನ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿರಬೇಕು.

3.2 ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಹಾಗೂ ಇತರರೊಂದಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಆಶಯ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಹೊಸತಾದ ಜ್ಞಾನ ವಲಯ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವುದು.

- ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಉತ್ತಮ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುದು.
- ಇಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶವುಂಟಾಗಲು ಪೂರ್ವಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಫಲಪ್ರದವಾದ ಸಹಕಾರ ಮನೋಭಾವ ಎಲ್ಲ ಅಧ್ಯಾಪಕರಲ್ಲೂ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಬೇಕು.
- ಶಾಲೆಯ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹಾರ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಒಗ್ಗಟ್ಟು, ಚರ್ಚೆ, ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಹಾಗೂ ಫಲಪ್ರದ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆ ಇರಬೇಕು.
- ಅಧ್ಯಾಪಕರನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಶಾಲೆಯ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಮುತುವರ್ಜಿಯಿರುವ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಇಂತಹ ಕ್ರಿಯಾಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಅಧ್ಯಾಪಕನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕು.

3.3 ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳೊಡನೆ ಗೌರವಾದರಗಳೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸಬೇಕು.

- ಶಾಲೆಯ ಎಲ್ಲ ಅಧ್ಯಾಪಕರೊಡನೆ ಅವರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಯೋಗ್ಯತೆ, ಅವರು ಯಾವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡದೆ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಗೌರವಾದರಗಳಿಂದ ವ್ಯವಹರಿಸಬೇಕು.

3.4 ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ಟ್ಯೂಶನ್ ತರಗತಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು ಅಥವಾ ಇತರ ಖಾಸಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ

ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಮರ್ಪಕವಲ್ಲ.

- ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ಟ್ಯೂಶನ್ ನಡೆಸುವುದರಿಂದ ಅಧ್ಯಾಪಕನ ಶಾಲಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕೆಟ್ಟ ಪರಿಣಾಮ ಉಂಟಾಗಬಹುದು.
- ಖಾಸಗಿ ಟ್ಯೂಶನ್ ನಡೆಸುವುದರಿಂದ ಶಾಲೆಯ ನೈತಿಕ ತತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಿಗೆ ಧಕ್ಕೆಯುಂಟಾಗುವಂಥ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು.

3.5 ತನ್ನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ತೀರ್ಮಾನಗಳು ಪರರ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೊಳಗಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಯಾವುದೇ ವಿಧವಾದ ಉಡುಗೊರೆ ಅಥವಾ ಇತರ ಸಹಾಯಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

- ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡು ಕೊಡಮಾಡುವ ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಉಡುಗೊರೆಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಿಂದ ಅಥವಾ ಹೆತ್ತವರಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಬಾರದು.

3.6 ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳಿಗೆದುರಾಗಿ ಮತ್ತು ಮೇಲಿನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆದುರಾಗಿ ಅನಗತ್ಯವಾದ ಆರೋಪಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

- ಪರಸ್ಪರ ತಪ್ಪು ಹೊರಿಸುವ ಗುಂಪುಗಾರಿಕೆ ಅಧ್ಯಾಪಕರಲ್ಲಿ ಇರಬಾರದು.
- ಸಾಕ್ಷ್ಯಗಳಿಲ್ಲದೆ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳ ಮೇಲೆ ಆರೋಪ ಮಾಡಬಾರದು.
- ಯಾವುದಾದರೂ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿ/ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಭೀರವಾದ ಅಪರಾಧ ಕಂಡುಬಂದರೆ ಅದನ್ನು ಹಿರಿಯ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರಬೇಕು.

3.7 ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅಥವಾ ಹೆತ್ತವರ ಎದುರಲ್ಲಿ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಯೊಬ್ಬನ ಮೇಲೆ ದೋಷಾರೋಪಣೆ ಮಾಡಬಾರದು.

- ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಬಗ್ಗೆ ವಿಭಿನ್ನ ರೀತಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿರಬಹುದು. ಅವುಗಳನ್ನು ಯೋಗ್ಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಬೇಕು.
- ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಯ ಅಧ್ಯಾಪನ ರೀತಿಯನ್ನು ಅಪಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಬಾರದು.

3.8 ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳ ಬೋಧನ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದು.

- ಅಧ್ಯಾಪನದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದವರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಶ್ಲಾಘಿಸಬೇಕು. ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಅಂತಹ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು. ಆದರೆ ಅದು ಅಂಧಾನುಕರಣೆಯಾಗಲೇಬಾರದು.

3.9 ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳ ಕುರಿತು ತಿಳಿದಿರುವ ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಿವರಗಳನ್ನು ಗೌಪ್ಯವಾಗಿಡಬೇಕು. ಅಗತ್ಯವಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಕಾನೂನು ಪ್ರಕಾರ ತಿಳಿಯಪಡಿಸುವುದು.

- ಯಾವುದಾದರೂ ಅಗತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳ ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಿವರಗಳು ಗೌಪ್ಯವಾಗಿಡುವಂಥವುಗಳಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಾನೂನುಬದ್ಧವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಯಪಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

1.14 ಟೀಚಿಂಗ್ ಮ್ಯಾನುವೆಲ್

ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶವಾಗಿಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರತಿಯೋರ್ವ ಅಧ್ಯಾಪಕನಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕು. ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ತರಗತಿಯ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಥವಾ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಯೋಜನೆಯಿರಬೇಕು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಲಿಕಾಸಾಧನೆ ಈಡೇರಲು ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟು ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿರಬೇಕು.

ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯವನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಯೋಜನೆಗಳು ಪಾಠಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿರಬೇಕು. ನಿರಂತರ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದಲ್ಲಿ ಲಭಿಸುವ ವಿವರಗಳ ದಾಖಲಾತಿಯು ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ಪುಟದಲ್ಲಿರಬೇಕು.

ಮುಂದಿನ ಒಂದು ವಾರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗಿ ತಯಾರಿಸುವ ಟೀಚಿಂಗ್ ಮ್ಯಾನುವೆಲ್, ಸ್ಕೂಲ್ ರಿಸೋರ್ಸ್ ಗ್ರೂಪ್ (SRG) ನಲ್ಲಿ / ವಿಷಯ ಸಮಿತಿಗಳಲ್ಲಿ (Subject Councils) ಮಂಡಿಸುವುದು ಉತ್ತಮ. ಒಂದು ವಾರದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಪುಟದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಧ್ಯಾಪಕನು ಸರಳವಾದ ಅವಲೋಕನ ಟಿಪ್ಪಣಿ (Reflection Note) ತಯಾರಿಸಿ, **SRG/SC** ಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಈ ಟಿಪ್ಪಣಿಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕನ ಮುಂದಿನ ಯೋಜನಾ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು ತಯಾರಾಗಬೇಕು.

ಟೀಚಿಂಗ್ ಮ್ಯಾನುವೆಲ್‌ನ ನಮೂನೆಯನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಟೀಚಿಂಗ್ ಮ್ಯಾನುವೆಲ್

ಪಾಠದ ಹೆಸರು	:
ದಿನಾಂಕ	:
ಸಮಯ	:
ವಿಷಯ (Theme)	:
ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳು	:
ಆಶಯಗಳು	:
ಕೌಶಲ್ಯಗಳು	:
ಭಾಷಾ ಸತ್ಯಾಂಶಗಳು (ಭಾಷೆಗೆ ಮಾತ್ರ)	:
ವ್ಯವಹಾರ ರೂಪಗಳು (ಭಾಷಾ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ)	:
ಮೌಲ್ಯಗಳು – ಮನೋಭಾವಗಳು	:
ಕಲಿಕೋಪಕರಣಗಳು	:
ಉತ್ಪನ್ನಗಳು	:

ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ	ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ
ಚಟುವಟಿಕೆ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ	(ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಬೇಕು)

ಮುಖ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯನಿ/ಮುಖ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯರ ಸಹಿ

ಅಧ್ಯಾಪಕ/ಅಧ್ಯಾಪಿಕೆಯ ಸಹಿ

ಅವಲೋಕನ ಟಿಪ್ಪಣಿ (Reflections)

ನನ್ನ ನಿಗಮನಗಳು ಮತ್ತು ಹೊಸ ಅರಿವುಗಳು (ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಲಭಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ)

-
-
-
-

ಮುಂದುವರಿದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಪರಿಹಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

-
-
-
-
-

ಅವಲೋಕನ ಟಿಪ್ಪಣಿ (Reflection note) ಯಾಕೆ?

ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ನಡೆಸಲಾದ ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಪೂರ್ತಿಯಾದ ಬಳಿಕ ಅವಲೋಕನ ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸಬೇಕು.

- ಈ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿವಾರದ **SRG** ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಬೇಕು.
- ಮುಂದಿನ ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಲು.
- ಒಂದು ಅವಧಿಯ **C.E.** ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ.

ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಸಮೀಪನ

ಕಲಿಕೆ (Learning) ಎಂಬುದು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಒಂದು ಮಾನಸಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಕಲಿಕೆಯು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಯಾಗಬೇಕಿದ್ದಲ್ಲಿ ನೀಡುವ ಅನುಭವಗಳು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವಂಥದ್ದಾಗಿರಬೇಕು. ಮಗು ಗಳಿಸಬೇಕಾದ ಕೌಶಲ್ಯಗಳ ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಾಪಕನಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಕಲ್ಪನೆ ಉಂಟಾಗಬೇಕು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಾಠಭಾಗದಿಂದಲೂ ಗಳಿಸಬೇಕಾದ ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆ (Learning Outcomes) ಗಳನ್ನು ಮೊದಲೇ ರೂಪಿಸಬೇಕು. ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಬದುಕಿನ ವಿವಿಧ ಸಂದರ್ಭಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಸಿಕೊಂಡು ಮಂಡಿಸಬೇಕು.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಗಳಿಸಿದ ಕೌಶಲ್ಯಗಳು, ನಿರ್ಣಯಗಳು, ಕಲಿಕೆಯ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಎಷ್ಟು ಸಮರ್ಪಕ? ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಲು ಇನ್ನು ಯಾರೆಲ್ಲ ಉಳಿದಿದ್ದಾರೆ? ಅವರಿಗೆ ನೀಡಬೇಕಾದ ಮುಂದುವರಿದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳೇನಾಗಿರಬೇಕು? ಅವುಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ನೀಡಬೇಕು? ಈ ರೀತಿಯ ಅಧ್ಯಾಪಕನ ಯೋಚನೆಗಳು ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಲು ಸಹಾಯವೊದಗಿಸುತ್ತವೆ.

ಒಂದು ಪಾಠಭಾಗದ/ಘಟಕದ ವಿನಿಮಯದ ಬಳಿಕ 'ಏನೆಲ್ಲ ಕಲಿಯಲಾಯಿತು' ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಕೆಯ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ (Assessment of Learning) ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪಾಠಭಾಗದ ಕಲಿಕೆಯ ಬಳಿಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಕಲಿಕಾ ಗುಣಮಟ್ಟ ಎಂಬಿವುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯದ ಒಂದು ಹಂತ ಮಾತ್ರ.

ಆದರೆ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಖಾತ್ರಿಪಡಿಸಲು ನಡೆಸಲಾಗುವ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯವು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮುಖವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಕಲಿಕೆ ನಡೆಯುವ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಅದರ ದಕ್ಷತೆಗಾಗಿ ಅಧ್ಯಾಪಕ ಅಥವಾ ಸಹಪಾಠಿಗಳ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ ನಡೆಯಬಹುದು. ಕಲಿಕೆಯೊಂದಿಗಿರುವ ಈ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯವು ಮತ್ತು ಫೀಡ್‌ಬ್ಯಾಕ್ (Feed Back) ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯದ ಇನ್ನೊಂದು ಹಂತವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕಲಿಕೆಗಿರುವ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ (Assessment for Learning) ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ಕಲಿಕೆಯ ಪ್ರಗತಿಗಾಗಿ ಇದು ನಿರಂತರ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ.

ಇದರೊಂದಿಗೆ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಗಳಿಸಿದ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ಸ್ವವಿಮರ್ಶೆಗೊಳಪಡಿಸಿ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ 'ತಿದ್ದುಪಡಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ'ಯೂ ಇದೆ. ಇದನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯವೆಂದು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯದ ಮೂಲಕವೂ ಕಲಿಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು 'ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯವೇ ಕಲಿಕೆ' (Assessment as Learning) ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು.

ಕಲಿಕೆಯ ದಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು 'ಕಲಿಕೆಗಾಗಿರುವ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ' ಮತ್ತು 'ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯವೇ ಕಲಿಕೆ' ಎಂಬಿವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡಬೇಕು. ಕಲಿಕೆಯು ಫಲಪ್ರದವೂ, ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯೂ ಆಗಲು ಸಹಾಯಕವಾಗುವಂತಹ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ಸಮೀಪನವನ್ನು ನಾವು ಸ್ವೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವ ರೀತಿಯ ಕಲಿಕಾ ಸಮೀಪನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಾಗ ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ಸಮೀಪನವನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅದುದರಿಂದ ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗೆ ಒತ್ತು ನೀಡುವ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ಸಮೀಪನ (Outcome focussed assessment approach) ವನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುವ ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ 'ಸಕ್ರಿಯ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ' ಯನ್ನು ಖಾತ್ರಿಪಡಿಸಬೇಕು. ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಆಲೋಚನೆ, ವೈಚಾರಿಕ

ಚಿಂತನೆ, ಕಲಿಕೆಯ ಪ್ರತಿಫಲನ, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ, ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕವಾದ ಜ್ಞಾನ ಇವೆಲ್ಲ ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುವ ಕಲಿಕೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳಾಗಿವೆ.

ನಿರಂತರ ಮತ್ತು ಸಮಗ್ರವಾದ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ (CCE)

ನಿರಂತರ ಮತ್ತು ಸಮಗ್ರವಾದ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ರೀತಿಯನ್ನು ಶಾಲಾಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಕಲಿಯುವಿಕೆಯು ಮಗುವಿನಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಒಂದು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ನೈಪುಣ್ಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಗಳಿಸಿದ್ದಾನೆಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ನಿರಂತರ ನಡೆಯುತ್ತಿರಬೇಕು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಸರ್ವತೋಮುಖ ಪ್ರಗತಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಸಮಗ್ರತೆ ಮತ್ತು ಮುಂದುವರಿದಿಕೆಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಈಕೆಳಗೆ ಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪ್ರಮುಖ ವಲಯಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು.

ಗ್ರೇಡಿಂಗ್ ರೀತಿ

ನಿರಂತರವೂ ಸಮಗ್ರವೂ ಆದ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಗ್ರೇಡಿಂಗ್ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಪ್ರೈಮರಿ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಗ್ರೇಡಿಂಗ್‌ಗಾಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಐದು ಪೋಯಿಂಟ್ ಗ್ರೇಡಿಂಗ್ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಐದು ಪೋಯಿಂಟ್ ಗ್ರೇಡಿಂಗ್‌ನಲ್ಲಿ ಗ್ರೇಡ್ ಪೋಯಿಂಟ್ ಮತ್ತು ಶೇಕಡಾ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಗ್ರೇಡ್ ಪೋಯಿಂಟ್ ಶೇಕಡಾ	ಗ್ರೇಡ್
90-100	A+
80-89	A
70-79	B+
60-69	B
50-59	C+
40-49	C
30-39	D+
20-29	D
20 ರ ಕೆಳಗೆ	E

ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ನಿರಂತರವೂ ಸಮಗ್ರವೂ ಆಗಿದೆಯೆಂದು ದೃಢಪಡಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

CCE ವಲಯಗಳು

1. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಲಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ.
2. ಸಾಮಾಜಿಕ, ಭಾವನಾತ್ಮಕ ವಲಯದ ಪ್ರಗತಿ ಇವುಗಳನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಯೋಣ.

ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಲಯದ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ

ಮಗು ಕಲಿಯುತ್ತಿರುವ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಲಯದ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರುತ್ತವೆ. ಭಾಷಾಕಲಿಕೆ, ವಿಜ್ಞಾನ ವಿಷಯಗಳು (ಮೂಲವಿಜ್ಞಾನ, ಗಣಿತ ವಿಜ್ಞಾನ, ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ), ಕಲೆಯ ಕಲಿಕೆ, ವೃತ್ತಿ ಪರಿಚಯ ಕಲಿಕೆ ಹಾಗೂ ಆರೋಗ್ಯ ಕ್ರೀಡಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಈ ವಲಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಬಹುದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಅದು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವೆಂದು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ನಡೆಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

1. ನಿರಂತರ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ (C.E.)
2. ಅವಧಿ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ (T.E.)

ನಿರಂತರ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ (C.E.)

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಭಾಷಾ ವಿಷಯಗಳ ಕಲಿಕೆ ಅನೇಕ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಆಶಯಗಳು, ಸತ್ಯಾಂಶಗಳು, ವಿವಿಧ ವಿಜ್ಞಾನ ವಲಯಗಳು, ಸೃಜನಶೀಲ ರಚನೆಗಳು ಎಂಬೀ ವಿಷಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳನ್ನುಳಿದು ಭಾಷಾ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ. ಕೇಳಿ, ಓದಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದು, ಮೌಖಿಕವಾಗಿ ಹೇಳುವ ಮೂಲಕ, ಬರೆಯುವ ಮೂಲಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದು, ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಬರಹಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕಟಿಸುವುದು ಮೊದಲಾದ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಭಾಷಾಕಲಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ವೃದ್ಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ಭಾಷಾಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕೇವಲ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನಾಗಿಯೋ, ಜ್ಞಾನವೊಂದಿಗಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನಾಗಿಯೋ ಬೇರ್ಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

1 ಮತ್ತು 2ನೇ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷಯಾಧಾರಿತ (Theme) ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ, ಗಣಿತ, ಪರಿಸರ ಅಧ್ಯಯನ ಎಂಬ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ತರಗತಿಗಳ ಹೂರಣ ವಲಯವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ವಿಷಯವನ್ನು ನಮಗೆ ನಿರ್ಧರಿಸಬಹುದು. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ವಾಚಿಕ ಮತ್ತು ಬರವಣಿಗೆಯ ಕೌಶಲಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅಲಿಸುವಿಕೆ, ಓದುವಿಕೆ, ಲಿಪಿ ವಿನ್ಯಾಸದ ಬಗೆಗೆ ತಿಳಿಯುವುದು, ಉಚ್ಚಾರ ಶುದ್ಧಿಯೊಂದಿಗೆ ಓದುವುದು, ಸರಿಯಾದ ಬರವಣಿಗೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಅವಶ್ಯಕ.

ವಿಜ್ಞಾನ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಆಶಯ ರೂಪೀಕರಣದ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮಗು ಆರ್ಜಿಸಿದ ಆಶಯಗಳು, ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಧಿಸಿದ ಕೌಶಲಗಳು ಎಂಬಿವುಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಮೂರು ವಿಧದ ನಿರಂತರ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವನ್ನು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

- ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ
- ಪೋರ್ಟ್‌ಫೋಲಿಯೋ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ
- ಘಟಕ ಮಟ್ಟದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ (ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಘಟಕದ ಒಟ್ಟು ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ) ಇವುಗಳನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸೋಣ.

ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ

ಕಲಿಕೆಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವು ತುಂಬಾ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದೆ. ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಘಟ್ಟವನ್ನು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡಿ ಅಗತ್ಯವಾದ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಗಳಿಸಿದ ಆಶಯ ಮತ್ತು ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳು, ಗಳಿಸಿದ ಕೌಶಲಗಳು ಎಂಬಿವುಗಳನ್ನು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡಬೇಕು. ಸ್ವ-ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ, ಪರಸ್ಪರ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಗಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸೂಚಕಗಳನ್ನು ಘಟಕಗಳ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಅನುಸರಿಸಿ ರೂಪಿಸಿ ಬಳಸಬೇಕು. ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಕ್ಕೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾದ ಸೂಚಕಗಳನ್ನು ಬಳಸಬಹುದು.

1. ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ (ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸನ್ನದ್ಧತೆ, ವೈಯಕ್ತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಗುಂಪು ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಆಶಯ ವಿನಿಮಯ.)
2. ಆಶಯ ತಿಳುವಳಿಕೆ
3. ಕೌಶಲಗಳ ಸಂಪಾದನೆ
4. ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ/ಮಂಡನೆ
5. ದಾಖಲಿಸುವುದು/ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದು

ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ನೀಡಲಾಗಿರುವ ಸೂಚಕಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಿ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಪುಟದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಬೇಕು. ಮಗುವಿನ ನೋಟ್‌ಬುಕ್‌ನ್ನು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದ ಸಾಕ್ಷ್ಯವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಅವಧಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇವುಗಳನ್ನು ಗ್ರೇಡಿಗೆ ಬದಲಾಯಿಸಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಬೇಕು.

1 ರಿಂದ ತೊಡಗಿ ಮುಂದುವರಿಯುವ ವಿಷಮ ಸಂಖ್ಯೆಗಳ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ಆ ವಿಷಮ ಸಂಖ್ಯೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಅದರಿಂದಲೇ ಗುಣಿಸಿದರೆ ಸಾಕು.

1. ಟೀಚಿಂಗ್ ಮ್ಯಾನುವೆಲ್‌ನ ವಿವರಗಳು

ಕಲಿಕೆಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿ ಸಂಯೋಜನೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ, ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದ ನಿರಂತರ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಟೀಚಿಂಗ್ ಮ್ಯಾನುವೆಲ್‌ನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ.

ಟೀಚಿಂಗ್ ಮ್ಯಾನುವೆಲ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾದ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

- ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳು
- ಆಶಯಗಳು/ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳು
- ಕೌಶಲಗಳು
- ಮೌಲ್ಯಗಳು/ಮನೋಭಾವಗಳು
- ಕಲಿಕೋಪಕರಣಗಳು
- ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು
- ಸಮಯ

- ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಒಳಗೊಂಡ ಪ್ರಕ್ರಿಯಾ ಪುಟ, ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯದ ಪುಟ.
- ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯದ ಪುಟದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಅವಲೋಕನ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು ಮ್ಯಾನುವೆಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಯೋಜನೆ, ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ಸಂದರ್ಭಗಳು, ತಂತ್ರಗಳು, ಉಪಕರಣಗಳಿರಬೇಕು.

2. ವಿಷಯಾಧಾರಿತ ನೋಟ್‌ಬುಕ್ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿವರಗಳು

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ನೋಟ್ ಪುಸ್ತಕವು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಲಯದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾಗಿವೆ ಪ್ರಧಾನ ದಾಖಲೆಯಾಗಿದೆ. ಕಲಿಕೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗನುಸರಿಸಿ ವಿವಿಧ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಲು ನೋಟ್‌ಪುಸ್ತಕವು ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಸೃಜನಶೀಲತೆ, ಚಿಂತನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು, ಭಾಷಾ ನೈಪುಣ್ಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ನೋಟ್ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲಿಸುತ್ತವೆ. ಪಾಠ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಳಸುವ ವಿವಿಧ ತಂತ್ರಗಳು, ಅವುಗಳ ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ನಡೆಸುವ ಸಿದ್ಧತೆಗಳು, ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲಾ ಮಾಹಿತಿಗಳು ನೋಟ್ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ರೂಪುಗೊಂಡ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೋಟ್‌ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿಯೇ ದಾಖಲಿಸಬೇಕು.

ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಮಯದೊಳಗೆ ಸಾಧನೆಗಳ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡಿ ಕಲಿಕೆಯ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವನ್ನು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ನೀಡಬೇಕು. ಘಟಕದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಗಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನೋ? ಎಂದು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ದಾಖಲೆಯಾಗಿ ನೋಟ್‌ಪುಸ್ತಕಗಳು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು.

ನೋಟ್‌ಪುಸ್ತಕವು ಆಶಯಸ್ಪಷ್ಟತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು, ಆಶಯ ಮತ್ತು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿರುವುದು, ತನ್ನ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದು ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಫಲಿಸುವಂತಹದು ಆಗಿರಬೇಕು. ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಿಖರವಾಗಿ ಮಂಡಿಸಿರಬೇಕು. ನೋಟ್‌ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ಸಮಗ್ರತೆ ಮತ್ತು ಮುಂದುವರಿಕೆಯಿರಬೇಕು.

ಪೋರ್ಟ್‌ಫೋಲಿಯೋ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ

ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುವಾಗ ಸಿಗುವ ಎಲ್ಲಾ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಪೋರ್ಟ್‌ಫೋಲಿಯೋದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡಬೇಕು. ಕಲಿಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಮಗುವಿಗೂ ಹೆತ್ತವರಿಗೂ ಫೀಡ್‌ಬ್ಯಾಕ್ ನೀಡುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಪೋರ್ಟ್‌ಫೋಲಿಯೋ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ತ್ವರಿತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಪೋರ್ಟ್‌ಫೋಲಿಯೋದಲ್ಲಿ,

- ನೋಟ್‌ಬುಕ್
- ಇತರ ರಚನೆಗಳು (ವೈಯಕ್ತಿಕ ರಚನೆ, ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸಿದ ರಚನೆ)
- ಇತರ ಕಲಿಕಾ ಸಾಕ್ಷ್ಯಗಳು (ಚಿತ್ರಗಳು, ಸಂಗ್ರಹಗಳು, ಕಲಿಕೋಪಕರಣಗಳು)
- ಸೃಜನಶೀಲ ರಚನೆಗಳು
- ವರ್ಕ್‌ಶೀಟ್‌ಗಳು

ಈ ಮೊದಲಾದುವು ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ.

ಪೋರ್ಟ್‌ಫೋಲಿಯೋ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಕ್ಕೆ ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾದ ಸೂಚಕಗಳನ್ನು ಬಳಸಬಹುದು.

- ಆಶಯ ಸ್ಪಷ್ಟತೆ
- ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳನ್ನು ತನ್ನದಾಗಿಸಿರುವುದು
- ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸಂರಚನೆ
- ಪೂರ್ಣತೆ
- ನೈಜತೆ

ಪೋರ್ಟ್‌ಫೋಲಿಯೋ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ನೋಡೋಣ.

ಘಟಕ ಮಟ್ಟದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ

ಒಂದು ಘಟಕದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳಿಗಿರುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧದೊಂದಿಗೆ ವಿನ್ಯಾಸಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕೊಂದು ಸಮಗ್ರ ಸ್ವರೂಪವಿದೆ. ಒಂದು ಘಟಕವನ್ನು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಈ ಸಮಗ್ರತಾ ಪ್ರಜ್ಞೆ (ಎಲ್ಲಾ ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ) ಯನ್ನು ಬೆಲೆಗಟ್ಟುವುದಾಗಿದೆ. ವಾಚಕದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ, ರಸಪ್ರಶ್ನೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ, ಓಪನ್ ಬುಕ್ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ, ಪ್ರಶ್ನೆ ತಯಾರಿ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದು, ಹೊಸ ರಚನೆಗಳ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ಘಟಕ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಕ್ಕೆ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು. ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಘಟಕದ ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಗು ಯಾವ ಹಂತದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆಂದು ತಿಳಿಯಲು ಸಹಾಯಕವಾದ ರೇಟಿಂಗ್ ಸ್ಕೇಲ್, ಚೆಕ್‌ಲಿಸ್ಟ್ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಘಟಕ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಘಟಕ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದ ಸೂಚಕಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಅಂಕಗಳನ್ನು ನೀಡಿ, ಗ್ರೇಡಿಗೆ ಪರಿವರ್ತಿಸಿ, ಅವಧಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಗದಿತ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಬೇಕು. ಒಂದು ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಘಟಕಗಳ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವಿರುವುದರಿಂದ ಘಟಕ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದ ಸರಾಸರಿಯನ್ನು ಅವಧಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಬಳಸಿದ ಮಾಪನದ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ಸೂಚಕಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ತಯಾರಿಸಬೇಕು. ಕಲಿಯ ಕಲಿಕೆ, ವೃತ್ತಿ ಪರಿಚಯ ಕಲಿಕೆ, ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಕ್ರೀಡಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಎಂಬ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ, ಪೋರ್ಟ್‌ಫೋಲಿಯೋ, ಘಟಕ ಮಟ್ಟ - ಎಂಬ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ ಗ್ರೇಡ್ ನೀಡಬೇಕು.

CE ಗ್ರೇಡ್ ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವ ವಿಧಾನ

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಷಯದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ, ಪೋರ್ಟ್‌ಫೋಲಿಯೋ, ಘಟಕ ಮಟ್ಟದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಎಂಬಿವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದರ ಗ್ರೇಡನ್ನು ಲೆಕ್ಕ ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಅವುಗಳನ್ನು A, B, C, D, E ಗ್ರೇಡ್‌ಗಳಿಗೆ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ 5, 4, 3, 2, 1 ಎಂಬ ಹಾಗೆ ಅಂಕಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಸಿಗುವ ಒಟ್ಟು ಗ್ರೇಡ್ ಪಾಯಿಂಟ್‌ಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ CE ಗ್ರೇಡನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬಹುದು.

$$CE \text{ ಗ್ರೇಡ್} = \frac{\text{ಒಟ್ಟು ಲಭಿಸಿದ ಗ್ರೇಡ್ ಪಾಯಿಂಟ್}}{\text{ಗರಿಷ್ಠ ಗ್ರೇಡ್ ಪಾಯಿಂಟ್}} \times 100$$

ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಒಂದು ಮಗುವಿಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ, ಪೋರ್ಟ್‌ಫೋಲಿಯೋ ಮತ್ತು ಘಟಕ

ಮಟ್ಟದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಇವುಗಳ ಗ್ರೇಡ್ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ A, B, B ಎಂದು ಭಾವಿಸಿರಿ. ಎಂದರೆ ಒಟ್ಟು ಲಭಿಸಿದ ಗ್ರೇಡ್ ಪಾಯಿಂಟ್ 5 + 4 + 4 = 13 ಆಗಿದೆ. ಗರಿಷ್ಠ ಸಿಗಬಹುದಾದ ಗ್ರೇಡ್ ಪಾಯಿಂಟ್ 15.

$$\text{ಗ್ರೇಡ್ ಪಾಯಿಂಟ್ (ಶೇಕಡಾದಲ್ಲಿ)} \frac{13}{15} \times 100 = 86.67$$

ಕೆಳಗಿನ ಪಟ್ಟಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಕನ್ನಡದ CE ಗ್ರೇಡ್ A ಆಗಿದೆ. ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಪಯೋಗಿಸಿ CE ಗ್ರೇಡ್‌ನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬಹುದು.

ಅವಧಿ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ (TE)

9, 10 ಶಾಲಾ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಭಾಷಾ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಅವಧಿಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿಕೊಂಡು ಘಟಕಗಳ ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕು. ಭಾಷೆಯ ವ್ಯವಹಾರ ರೂಪಗಳು, ಭಾಷಾ ಸತ್ಯಾಂಶಗಳು, ಭಾಷಾ ಕೌಶಲ್ಯಗಳು ಎಂಬ ವಲಯಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿಕೊಂಡು ಅವಧಿ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು. ಒಳಹೂರಣ ವಲಯಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಒತ್ತು ನೀಡಿರುವ ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಮಾದರಿಗಳು ಒಳಗೊಂಡಿರಬೇಕು. ವಿಜ್ಞಾನ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಘಟಕಗಳ ಒಳ ಹೂರಣಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಅವಧಿ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ನಡೆಸಬೇಕು. ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳಿಗೆ ಒತ್ತು ಕೊಡುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಬೇಕು.

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಘಟಕ/ಆಶಯ ವಲಯಗಳಿಗೂ ವಿವಿಧ ಹಂತದ ಮಾನಸಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೂ (ಜ್ಞಾನ ಕರಗತ ಮಾಡುವುದು/ತಿಳುವಳಿಕೆಯ ಸಾಧನೆ, ಆಶಯಗಳು/ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳು ಇವುಗಳ ಪ್ರಯೋಗ, ನಿಗಮನ ರೂಪಿಸುವುದು, ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ, ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಮಾನಸಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು) ಸರಿಯಾದ ವೆಂಚೂರ್ (Weightage) ನೀಡಿ ನೀಲಿನಕಾಶೆ ತಯಾರಿಸಿ, ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿವೆಯೆಂದು ಖಾತ್ರಿಪಡಿಸಿ, ಪ್ರಶ್ನೆಪತ್ರಿಕೆ ತಯಾರಿಸಬೇಕು. ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸೂಚಕಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿ, ಅವುಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು.

ಕಲೆಯ ಕಲಿಕೆ, ವೃತ್ತಿ ಪರಿಚಯ ಕಲಿಕೆ, ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಕ್ರೀಡಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಎಂಬ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಟರ್ಮಿನಲ್ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಲ್ಯಮಾಪನ (Performance Assessment) ವಾಗಿ ನಡೆಸಬೇಕು.

ಅದಕ್ಕಿರುವ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಆಯಾ ವಿಷಯಗಳ ಕೈಪಿಡಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಕಲೆಯ ಕಲಿಕೆ, ವೃತ್ತಿಪರಿಚಯ ಕಲಿಕೆ, ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಕ್ರೀಡಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಎಂಬಿವುಗಳಿಗೆ ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗ್ರೇಡ್ ನೀಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕ, ಭಾವನಾತ್ಮಕ ವಲಯದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ

ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಲಯದಂತೆಯೇ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಭಾವನಾತ್ಮಕ ವಲಯಗಳ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವು ಪ್ರಧಾನವಾದುದು. Learning to know, Learning to do, Learning together, Learning to be ಎಂಬ ನೈಪುಣ್ಯಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು. ಸಾಮಾಜಿಕ, ಭಾವನಾತ್ಮಕ ವಲಯಗಳ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ನೈಪುಣ್ಯಗಳನ್ನು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡಬೇಕು.

1. ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯ ಕೌಶಲ (Communication Skills)
2. ಅಂತರ್‌ವ್ಯಕ್ತಿ ನೈಪುಣ್ಯ (Inter Personal Skills)

3. ಸಹಭಾವ (Empathy)
4. ಭಾವನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ (Coping with Emotions)
5. ಮಾನಸಿಕ ಒತ್ತಡದೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ (Coping with stress)
6. ಸಮಸ್ಯೆ ಪರಿಹಾರ ಕೌಶಲ (Problem solving skills)
7. ತೀರ್ಮಾನ ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು (Decision making)
8. ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆ (Critical thinking)
9. ಸೃಜನಶೀಲ ಚಿಂತನ ಕೌಶಲ (Creative thinking skills)
10. ಸ್ವ ನಿರ್ವಹಣೆ (Self management)

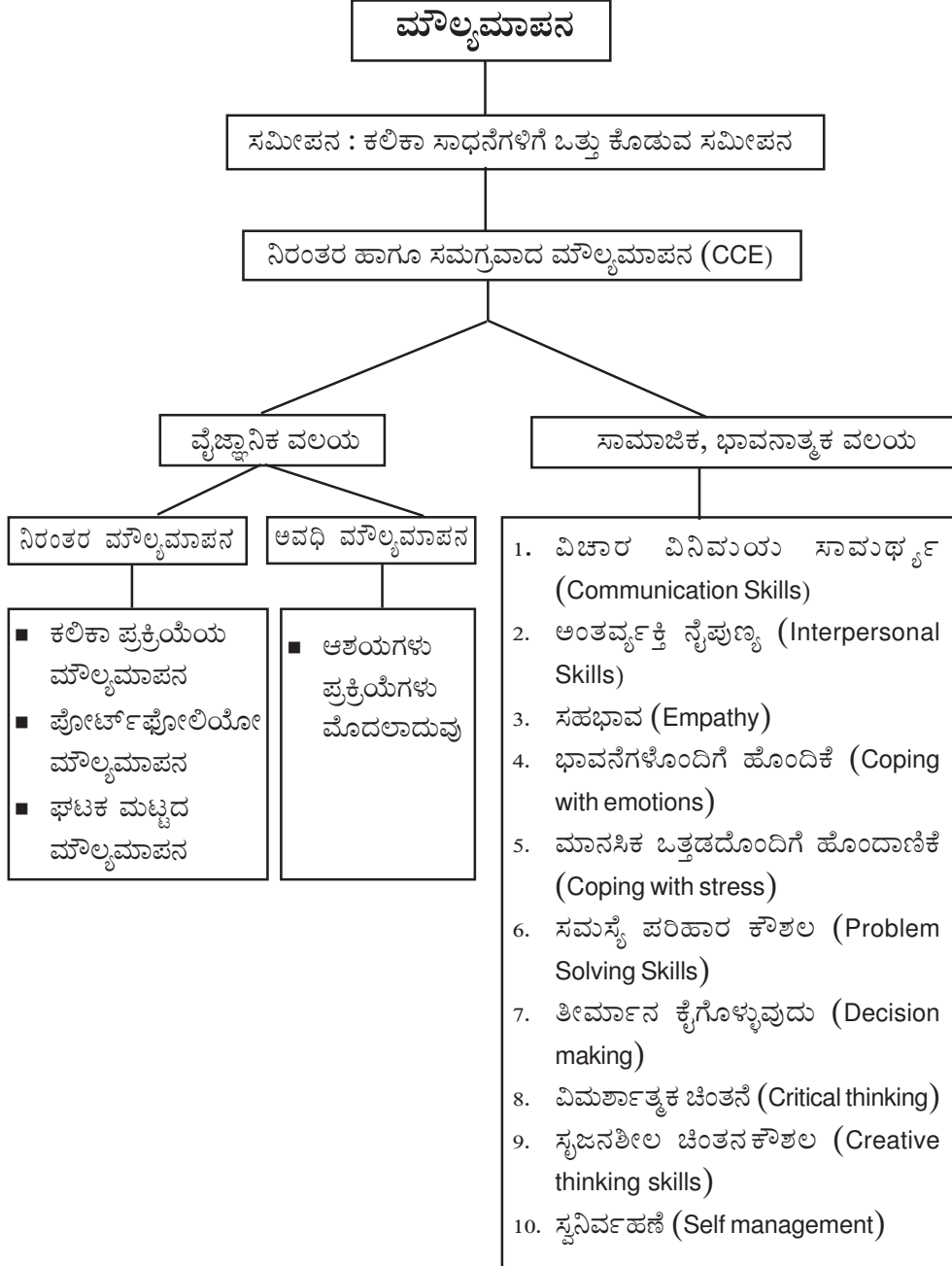
ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಲಯದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಅಧ್ಯಾಪಕರೇ ಇವುಗಳ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಆಯಾ ವಿಷಯಗಳ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದ ಭಾಗವಾಗಿ, ಈ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯಾ ಕೌಶಲದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆಯೋ ಎಂಬುದನ್ನು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಸಾಮಾಜಿಕ - ಭಾವನಾತ್ಮಕ ವಲಯದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಧನಾತ್ಮಕವಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ದಾಖಲಿಸಬೇಕು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಧನಾತ್ಮಕವಾದ ನೈಪುಣ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬೇಕು.

ಈ ಸಂಬಂಧವಾದ ದಾಖಲೆಗಳು ಟೀಚಿಂಗ್ ಮ್ಯಾನುವೆಲ್‌ನಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಸಾಮಾಜಿಕ, ಭಾವನಾತ್ಮಕ ವಲಯದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವನ್ನು ವಾರ್ಷಿಕ ಕ್ರೋಡೀಕರಣ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಬೇಕು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಕಾಲಂಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಗತಿಯ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಸಂಬಂಧವಾದ ಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ದಾಖಲಾತಿ ಇರಬೇಕು.

ಸಾಮಾಜಿಕ - ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಮಂಡಲಗಳ ನೈಪುಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದುದನ್ನು ಕಾಲಂನಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಬೇಕು. ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲ್ಪಡದ ನೈಪುಣ್ಯವನ್ನು ದಾಖಲಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಹೀಗೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮಂಡಲದಲ್ಲೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಮಂಡಲದಲ್ಲೂ ಮಗುವಿನ ಉತ್ತಮ ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯಿಸಿ ದಾಖಲಿಸಬೇಕು. ಉತ್ತಮ ಮನೋಭಾವ ಮೂಡಿಬರಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ಅವನ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಗ್ರೇಡನ್ನು ಮಾತ್ರ ದಾಖಲಿಸಿದರೆ ಸಾಕು.

ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ ಕಲಿಕಾ ಸಮೀಪನ

ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನವೆಂಬುದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಗತಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವ ಘಟನೆಗಳು, ಆಶಯಗಳು, ವಿದ್ಯಮಾನಗಳು, ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಕುರಿತಾದ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧಿತವಾದ ಹಾಗೂ ಮಾನವ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾದ ಅಧ್ಯಯನವಾಗಿದೆ. ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ ಅಧ್ಯಯನವು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೊಳಗೆ, ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದೊಳಗೆ, ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿಗಳೊಳಗಿನ ಸಂಬಂಧದ ಕುರಿತಾದ ಅನ್ವೇಷಣೆಯಾಗಿದೆ. ಆಶಯವಿನಿಮಯದ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಚರಿತ್ರೆ, ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ, ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರವೆಂಬ ವಿಭಿನ್ನ ವಿಷಯಗಳಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸುವಾಗಲೂ ಅವುಗಳು ತಮ್ಮೊಳಗಿರುವ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವು ಮೇಲೆ ಸೂಚಿಸಲಾದ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ ಕಲಿಕೆ ಯಾಕೆ?

ಸಮಾಜದ ಇದುವರೆಗಿನ ವಿಕಾಸದ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು, ಸಮಾಜವನ್ನು ಉತ್ತಮಪಡಿಸಲಿರುವ ಒಗ್ಗಟ್ಟಿನ ಪರಿಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ತಿಳಿದು ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖರಾಗಲು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತರನ್ನಾಗಿಸುವುದು ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ ಕಲಿಕೆಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಭಾಗಿಯಾಗುವುದರೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಜವನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಲು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತರನ್ನಾಗಿಸುವುದೂ ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ ಕಲಿಕೆಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರತರಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ ಕಲಿಕೆಯಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕು. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಜಾತ್ಯತೀತತೆ, ಜಾತ್ಯಾತೀತ ಚಿಂತನೆ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಸಹಿಷ್ಣುತೆ, ಸಹಕಾರ ಮನೋಭಾವ, ಸಂಘಪ್ರಜ್ಞೆ, ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ ಕಲಿಕೆಯಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇವು ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ ಕಲಿಕೆಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಮೇಲೆ ಸೂಚಿಸಿರುವವುಗಳಾದರೂ ವಿಭಿನ್ನ ವಿಷಯಗಳ ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳೂ ಕಲಿಕಾ ವಿಧಾನಗಳೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಹಂತದಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ.

ಮಾನವ ಹಾಗೂ ಪ್ರಕೃತಿಗಳೊಳಗಿನ ಸಂಬಂಧವು ಭೂಗೋಳ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಧಾನ ಆಶಯವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳು ಮಾನವನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಮತ್ತು ಮಾನವನ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪವು ಭೂಮಿಯ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಉಂಟುಮಾಡುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಯಾವುವೆಂದು ತಿಳಿಯಲು ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರವು ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಲು ಹಾಗೂ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಪರಿಸರ ಸಂರಕ್ಷಣೆ, ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಎಂಬೀ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಯತ್ತಗೊಳಿಸಲು ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ ಕಲಿಕೆಯಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಾನವನು ತನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲೂ ಪರಿಸರದಲ್ಲೂ ಮಾಡುವ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪಗಳ ಮತ್ತು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳ ಸಂಕಲನವೇ ಚರಿತ್ರೆಯಾಗಿದೆ.

ವರ್ತಮಾನ ಕಾಲದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಭೂತಕಾಲದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಭವಿಷ್ಯಕಾಲದ ಕುರಿತು ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಚರಿತ್ರೆಯ ಕಲಿಕೆಯು ಸಹಾಯಕವಾಗಿವೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಕಾಸದ ವಿಭಿನ್ನ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡು ಹಾಗೂ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾದ ಅಧಿಕಾರದ ರಚನೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಲಯಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ನಿಗಮನಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಚರಿತ್ರೆಯ ಕಲಿಕೆಯು ಮೂಲಕ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಭಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಸಾಕ್ಷ್ಯಾಧಾರಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯಮಾಡಿ ಸ್ವಂತ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಸಂದರ್ಭವು ಚರಿತ್ರೆಯ ಕಲಿಕೆಯಿಂದ ಮಗುವಿಗೆ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ.

ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವು ಜನರು, ರಾಷ್ಟ್ರ, ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಕುರಿತಾದ ಅಧ್ಯಯನವಾಗಿದೆ. ಪೌರರ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ವಿವಿಧ ಆಡಳಿತ ಕ್ರಮಗಳನ್ನೂ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನೂ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಮಾನವನ ಪ್ರಗತಿಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ಹೇಗೆಂದು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಂಡು ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಪ್ರವೇಶಿಸಲು ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಕಲಿಕೆಯು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತರನ್ನಾಗಿಸುತ್ತದೆ.

ಉತ್ಪಾದನೆ, ವಿತರಣೆ, ಬಳಕೆ, ಸಂಪತ್ತಿನ ವಿತರಣೆ ಎಂಬಿವುಗಳು ಮಾನವರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದರ ಕುರಿತಾದ ಕಲಿಕೆಯೇ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಿದೆ. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ನ್ಯಾಯೋಚಿತವಾದ ಹಾಗೂ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾದ ವಿತರಣೆ ಮತ್ತು ಬಳಕೆಯನ್ನು ಖಾತರಿಪಡಿಸುವ ವಿಧದ ಆರ್ಥಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಲು ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ.

ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವಿಯಾದ ಮಾನವನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳ ಕುರಿತಾದ ಕಲಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗಿ ಸಮಾಜವನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸುವಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ ಕಲಿಕೆಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ತನ್ನನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಸಮಾಜದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಿ ಸ್ವ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಇದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತರನ್ನಾಗಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಸರಿಯಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಸಹಾಯಕವಾದ ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳು ಮನೋಭಾವಗಳು, ಮೌಲ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ಕೌಶಲ್ಯಗಳು ಎಂಬಿವುಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ ಕಲಿಕೆಯು ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ.

ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ ಕಲಿಕೆ ಹೇಗೆ?

ಏನನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕು ಎಂಬಂತೆಯೇ ಹೇಗೆ ಕಲಿಯಬೇಕು ಎಂಬುದು ಕೂಡ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದೆ. ಆದಕಾರಣ ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವಿಷಯಕ್ಕೂ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೂ ಸಮಾನ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಿರಬೇಕು.

ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ ಕಲಿಕೆಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಗಳಿಸಬೇಕಾದ ಪ್ರಧಾನ ಪ್ರಕ್ರಿಯಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

- ನಿರೀಕ್ಷಣೆ
- ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹ

- ವರ್ಗೀಕರಣ
- ಹೋಲಿಕೆ
- ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ
- ಸಾಮಾನ್ಯೀಕರಣ
- ನಿಗಮನಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು
- ಊಹೆ ಮತ್ತು ಪ್ರವಚನ
- ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು.

ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು, ಮನೋಭಾವಗಳು ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಸಹಾಯಕವಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಲಭಿಸಬೇಕು. ಗುಂಪು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನೊದಗಿಸಬೇಕು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ವಿದ್ಯಮಾನಗಳು ಎಂಬಿವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಚರ್ಚೆಗಳು, ಅವುಗಳ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಅನ್ವೇಷಣೆ ಮಾಡುವುದು, ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು, ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು, ನಿಗಮನಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಪಾಠಭಾಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪಾಠಪುಸ್ತಕ ಮತ್ತು ಇತರ ಪ್ರಾಥಮಿಕ - ದ್ವಿತೀಯ ಮೂಲಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕಾಗಬಹುದು. ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ ಕಲಿಕೆಗಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ಸೂಚಿಸಲಾದ ಮೂಲಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು.

- ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳು
- ಇನ್ನಿತರ ಪುಸ್ತಕಗಳು
- ಪತ್ರಿಕೆಗಳು, ಮಾಸಿಕಗಳು
- ದೃಶ್ಯ ಮಾಧ್ಯಮಗಳು
- ಚರಿತ್ರೆಯ ದಾಖಲೆಗಳು
- ಭೂಪಟಗಳು, ಅಟ್ಲಾಸ್
- ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸ್ಮಾರಕಗಳು
- ಚಿತ್ರಗಳು/ಫೋಟೋಗಳು
- ಸಿನಿಮಾ/ ನಾಟಕ
- ಐ.ಸಿ.ಟಿ. ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ.

ಚರಿತ್ರೆ, ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ, ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ ಎಂಬೀ ವಿಷಯಗಳ ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನದ ಶಾಖೆಗಳೆಂಬ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಬೇಕು. ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ ಕಲಿಕೆಯ ಪ್ರಧಾನ ಉದ್ದೇಶಗಳಾದ ಸಂಘಪ್ರಜ್ಞೆ, ಸಹಕಾರ ಮನೋಭಾವ, ಸಹಿಷ್ಣುತೆ, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆ, ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೂ

ಲಭಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ ಕಲಿಕೆಯ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಬೇಕು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಕಲಿಕಾತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ ಕಲಿಕೆಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದಾದ ಕೆಲವು ಕಲಿಕಾತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಕಲಿಕಾ ತಂತ್ರಗಳು

- ವಿಚಾರಗೋಷ್ಠಿ
- ಗುಂಪು ಚರ್ಚೆ
- ಸಂವಾದ
- ಸಂದರ್ಶನ
- ಬಯಲು ಪ್ರವಾಸ
- ಪ್ರೊಜೆಕ್ಟ್

ವಿಚಾರಗೋಷ್ಠಿ (ಸೆಮಿನಾರ್)

ಇದು ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಫಲಪ್ರದವಾಗಿ ಬಳಸಬಹುದಾದ ಕಲಿಕಾತಂತ್ರಗಳಲ್ಲೊಂದಾಗಿದೆ. ಸೆಮಿನಾರ್ ಎಂಬುದು ಒಂದು ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಒಂದು ಅಥವಾ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮಂದಿ ಪ್ರಬಂಧ ತಯಾರಿಸಿ ಎಲ್ಲರ ಮುಂದೆ ಮಂಡಿಸಿ ಚರ್ಚೆಯ ಮೂಲಕ ಸಮಗ್ರಗೊಳಿಸುವ ಒಂದು ಕಲಿಕಾತಂತ್ರವಾಗಿದೆ. ವಿಷಯವು ವಿಶಾಲವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಹಲವು ಉಪವಿಭಾಗಗಳಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಆದರೆ ವಿಷಯವು ಸರಳವಾಗಿದ್ದರೆ ಒಬ್ಬರು ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದರೆ ಸಾಕು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ 7ನೇ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ 'ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ನವೋತ್ಥಾನ ಬೀರಿದ ಪ್ರಭಾವ' ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸೆಮಿನಾರನ್ನು ನಡೆಸಲು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. 7ನೇ ತರಗತಿಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಿಗೇ ಇದರ ಎಲ್ಲ ವಲಯಗಳನ್ನು ಒಳಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸೆಮಿನಾರ್ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಮಂಡಿಸಬಹುದು. ಇದನ್ನೇ ಮೂರು ಮಂದಿಗೆ ಸೆಮಿನಾರ್ ಪ್ರಬಂಧವಾಗಿಯೂ ಮಂಡಿಸಬಹುದು.

- ನವೋತ್ಥಾನವು ಕಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬೀರಿದ ಪ್ರಭಾವ
- ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ನವೋತ್ಥಾನ
- ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನವೋತ್ಥಾನ

ಸೆಮಿನಾರಿನ ಹಂತಗಳು

- ವಿಷಯದ ಆಯ್ಕೆ (ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿರಬೇಕು)
- ಮಾಹಿತಿಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡುವುದು (ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕು/ ಎಲ್ಲಿ ಲಭಿಸುತ್ತವೆಯೆಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನಾದರೂ ನೀಡಬೇಕು)
- ಪ್ರಬಂಧ ತಯಾರಿ
- ಮಂಡನೆ
- ಚರ್ಚೆ

- ಕ್ರೋಡೀಕರಣ
- ವರದಿ ತಯಾರಿ

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿಯೂ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಕ್ರಮಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಸೆಮಿನಾರನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿದರೆ ಕಲಿಕಾಸಾಧನೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಮಗುವಿಗೆ ತಲುಪಿಸಲು ಈ ತಂತ್ರವು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಕಾರ್ಯಾಯೋಜನೆ (ಪ್ರೊಜೆಕ್ಟ್)

ಪ್ರೊಜೆಕ್ಟ್ ಎಂಬುದು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾದ ಸಮಸ್ಯಾಪರಿಹಾರದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ತರಗತಿಯ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾದ ಹಂತಗಳ ಮೂಲಕ ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಡೆಯುವುದು. ಸಮಸ್ಯಾ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಮಾಹಿತಿಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೂ, ಕ್ರೋಡೀಕರಣಕ್ಕೂ, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೂ ನಿಗಮನ ರೂಪೀಕರಣಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲಿ ಸಂದರ್ಭ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ.

ಪ್ರೊಜೆಕ್ಟ್‌ನ ಹಂತಗಳು

- ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಆಯ್ಕೆಮಾಡುವುದು
- ಊಹೆ
- ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹ
- ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸುವುದು
- ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು
- ನಿಗಮನ ರೂಪೀಕರಣ
- ಮಂಡನೆ
- ಪ್ರೊಜೆಕ್ಟ್‌ನ ವರದಿ ತಯಾರಿ

ಗುಂಪು ಚರ್ಚೆ (Group Discussion)

ಚರ್ಚಿಸಬೇಕಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಗುಂಪಿನ ಸದಸ್ಯರು ಹಂಚುವುದು. ಗುಂಪಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಿ ಮಂಡಿಸುವುದು. ಆಶಯಗಳ ವಿನಿಮಯ ತನ್ನ ಸರದಿಯನ್ನು ಕಾದು ನಿಲ್ಲುವುದು ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಈ ತಂತ್ರವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಸದಸ್ಯರು ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಕೇವಲ ಕೆಲವರ ಅತಿ ಪ್ರಭಾವವಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಅಂತಿಮ ಉತ್ಪನ್ನವು ಎಲ್ಲರ ಪರಿಶ್ರಮದ ಫಲವಾಗಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನೂ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಖಚಿತಪಡಿಸಬೇಕು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮಂಡಿಸಲು ಸಂದರ್ಭವನ್ನೊದಗಿಸಬೇಕು.

ಸಂವಾದ (Debate)

ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾಗಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ವಿಷಯಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಸಂವಾದದ ಪರಿಧಿಗೆ ಬರುವುದು. ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ಇತರರು ಮಂಡಿಸುವ ವಾದಗತಿಗಳನ್ನು ಯುಕ್ತಿಪೂರ್ವಕ ಖಂಡಿಸಲು ಸಂದರ್ಭವು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ.

ಹಂತಗಳು

- ಸೂಕ್ತವಾದ ವಿಷಯದ ಆಯ್ಕೆ
- ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ಹಂಚುವಿಕೆ
- ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹ
- ಮೋಡರೇಟರರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಅನುಕೂಲ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿಕೂಲ ವಾದಗತಿಗಳ ಮಂಡನೆ.
- ಮೋಡರೇಟರ ಕ್ರೋಡೀಕರಣ

ಸಂದರ್ಶನ (Interview)

ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಆಶಯ ರೂಪೀಕರಣಕ್ಕೆ ಫಲಪ್ರದವಾಗಿ ಈ ತಂತ್ರವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ವಿಷಯವನ್ನು ಆಯ್ಕೆಮಾಡಿ ಸೂಕ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದೆ.

ಸಂದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಮೊದಲು

- ವಿಷಯದ ಆಯ್ಕೆ.
- ಸೂಕ್ತವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಆಮಂತ್ರಿಸುವುದು.
- ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು.
- ಸ್ಥಳ ಮತ್ತು ಸಮಯವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು.

ಸಂದರ್ಶನದ ವೇಳೆ

- ಆಮಂತ್ರಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವುದು.
- ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದು.
- ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವುದು.
- ಧನ್ಯವಾದ ಸಮರ್ಪಣೆ

ಸಂದರ್ಶನದ ಅನಂತರ

- ವಿಷಯ ಮತ್ತು ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿರಿಸಿ ಸಂದರ್ಶನದ ವರದಿ ತಯಾರಿ.
- ವರದಿಯ ಮಂಡನೆ.

ಕಲಿಕಾ ಪ್ರವಾಸ (Field Trip)

ಇದು ನೇರ ಅನುಭವವನ್ನು ಲಭಿಸಲು ಸೂಕ್ತವಾದ ಒಂದು ಕಲಿಕಾತಂತ್ರವಾಗಿದೆ. ವಿವಿಧ ಪ್ರಕ್ರಿಯಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ಮಗುವನ್ನು ಸಾಗಿಸಲು ಇದರ ಮೂಲಕ ಸಂದರ್ಭ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ

- ಪರಿಸರ ಸಂಬಂಧಿ
- ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಸೂಕ್ತ
- ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಹಂಚಲು ಸಂದರ್ಭ
- ನೇರವಾದ ಅನುಭವವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ

ಹಂತಗಳು

- ಯೋಜನೆ
- ನಿರ್ವಹಣೆ
- ವರದಿ ತಯಾರಿ

ಯೋಜನೆ ತಯಾರಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾ ಪ್ರವಾಸವನ್ನು ಫಲಪ್ರದವಾಗಿ ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಲು ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಎಲ್ಲ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಬೇಕು.

- ಹೋಗಬೇಕಾದ ಸ್ಥಳ, ದಿನಾಂಕವನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸುವುದು.
- ಒಪ್ಪಿಗೆ ಪಡೆಯುವುದು.
- ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು.
- ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ಹಂಚುವಿಕೆ

ಯಾವೆಲ್ಲ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆಯೋ ಅವುಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಬೇಕು. ನಿಶ್ಚಯಿಸಲಾದ ವಿಷಯಗಳು/ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ಸಮಯಬಂಧಿತವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿವೆಯೆಂದು ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಖಾತರಿಪಡಿಸಬೇಕು.

ಕ್ಷೇತ್ರ ಸಂದರ್ಶನದ ತರುವಾಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಗುವೂ ವರದಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಬೇಕು. ಕಂಡುಕೊಂಡ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಕ್ರಮಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆಯೆಂದೂ ಅವುಗಳು ಸತ್ಯಸಂಧವಾಗಿದೆಯೆಂದೂ ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗಿದೆಯೆಂದೂ ಖಾತರಿಪಡಿಸಬೇಕು.

ಸರ್ವೇ

ಸರ್ವೇಯು ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸಬಹುದಾದ ಕಲಿಕಾತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಂದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಮೂಲಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ಸ್ವ ಅನುಭವದ ಮೂಲಕ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು/ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅರ್ಜಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ದೊಡ್ಡ ಗುಂಪುಗಳಿಂದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಈ ಕಲಿಕಾ ವಿಧಾನವು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ವಿಷಯದ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಯಾಗಿಯೋ ಪಟ್ಟಿ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೋ ಸರ್ವೇ ಫಾರಂ ತಯಾರಿಸಬಹುದು.

ಬುಲೆಟಿನ್ ಬೋರ್ಡ್

ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಚಿತ್ರಗಳು, ಪಟ್ಟಿಗಳು, ಗ್ರಾಫ್, ವಾರ್ತಾ ತುಣುಕುಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳೆಲ್ಲ ತರಗತಿಯ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಲಭಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರವೇ ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಫಲಪ್ರದವಾಗಿ

ಮುಂದುವರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ಹೀಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲು ಬುಲೆಟಿನ್ ಬೋರ್ಡ್ ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ. ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಮತ್ತು ಡೊಕ್ಯುಮೆಂಟೇಶನ್ ತಯಾರಿಸುವ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಬುಲೆಟಿನ್ ಬೋರ್ಡ್ ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ.

ಆಲ್ಪಂ ತಯಾರಿ

ಕಾರ್ಯದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ ಕಲಿಕೆಗೆ ನಿರಂತರವಾದ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹ ಚಟುವಟಿಕೆಯು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತದಿಂದಲೇ ಆರಂಭಿಸಬೇಕು. ವಿಭಿನ್ನ ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ ವಲಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಆಲ್ಪಂಗಳನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ವಿಕಾಸಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಆಲ್ಪಂ ಎಂಬುದು ದೊಡ್ಡದಾದ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ವೆಚ್ಚದಾಯಕವಾದ ಪುಸ್ತಕವೆಂಬ ಧೋರಣೆಯ ಬದಲಾಗಿ ವಿಷಯದ ಸಾಧ್ಯತೆಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಚಿಕ್ಕ ಕಾರ್ಡಿನಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ ಅದನ್ನೊಂದು ಆಲ್ಪಂ ಆಗಿ ವಿಕಾಸಗೊಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆಯೆಂಬ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನೀಡಬೇಕು. ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿ ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುವಾಗ ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ವಿಕಾಸಗೊಳಿಸುವ ಅಭಿರುಚಿಯೆಡೆಗೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಾಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು.

ಮ್ಯಾಗಸಿನ್‌ಗಳು, ಭಿತ್ತಿಪತ್ರಿಕೆಗಳು, ಸಂಚಿಕೆಗಳು

ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಉತ್ಪನ್ನವೆಂಬ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮ್ಯಾಗಸಿನ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ಭಿತ್ತಿಪತ್ರಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇವುಗಳನ್ನು ಜಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿಡಬೇಕು. ಅಗತ್ಯವಿದ್ದರೆ ಮುಂದಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಅನುಬಂಧವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ನಿರಂತರ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಇಂತಹ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆಮಾಡಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಬೋಧನಾಶಾಸ್ತ್ರಪರವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವೂ ಇದಕ್ಕಿದೆ. ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲು ಹಾಗೂ ಆ ಮೂಲಕ ಅಂಗೀಕಾರವನ್ನು ಗಳಿಸುವಂತಹ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯು ಮಕ್ಕಳ ಸ್ವಭಾವದ ಭಾಗವಾಗಿದೆಯೆಲ್ಲವೇ. ತನ್ನ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಗಳನ್ನು, ಸೃಷ್ಟಿಗಳನ್ನು (ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು) ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲು ಹಾಗೂ ಆ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜದ ಅಂಗೀಕಾರವನ್ನು ಗಳಿಸಲು ಇರುವ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಮ್ಯಾಗಸಿನ್‌ಗಳು ಭಿತ್ತಿಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಚಿಕೆಗಳು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ.

ಭೂಪಟ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

ಭೂಪಟ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯು ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ ಕಲಿಕೆಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಭೂಗೋಳ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಆಶಯ ರೂಪೀಕರಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಭೂಪಟಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ ಕಲಿಕೆಗೆ ತುಂಬಾ ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ. ಭೂಪಟಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿದತ್ತವಾದ ಮತ್ತು ಮಾನವನಿರ್ಮಿತವಾದ ಭೂಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಸೂಚಕಗಳನ್ನುಪಯೋಗಿಸಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಇಂತಹ ಮಾಹಿತಿಗಳೊಳಗಿನ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿರುವ ಭೂಪಟಗಳು, ಭಿತ್ತಿ ಭೂಪಟಗಳು, ಅಟ್ಲಾಸ್ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಗುವಿಗೂ ಭೂಪಟವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಲು ಸಂದರ್ಭವು ಲಭಿಸಿದೆಯೆಂದು ಖಾತರಿಪಡಿಸಬೇಕು. ಏನನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ನಿರ್ದೇಶನವನ್ನು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ನೀಡಬೇಕು. ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡುಹಿಡಿದ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಮತ್ತು ರೂಪಿಸಿದ ನಿಗಮನಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಿ ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಬೇಕು. ನಿರೀಕ್ಷಣೆ

ಮಾಡಿ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಆಶಯಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಭೂಪಟ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯು ಪ್ರಧಾನವಾದೊಂದು ಉಪಾಧಿಯಾಗಿದೆ.

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವ ಉತ್ಪನ್ನವನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಗುವೂ ನೋಟುಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಬೇಕು. ಸಂಚಿಕೆ, ಅಲ್ಪಂ, ಇತರ ಸಂಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ತಯಾರಿಸಬೇಕು. ನೋಟುಪುಸ್ತಕ ಮತ್ತು ಇಂತಹ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುವವುಗಳೇ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಗುವಿನ ಫೋರ್ಟ್‌ಫೋಲಿಯೋ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯ

ನಿರೀಕ್ಷಣೆ, ಮಾಹಿತಿಸಂಗ್ರಹ, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಹಾಗೂ ನಿಗಮನ ರೂಪೀಕರಣ ಎಂಬಿವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸುವ ವಿಧಾನಗಳಾಗಿವೆ. ಕಲಿಕೆಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಭೂಪಟ, ಚಾರ್ಟ್, ಪಟ್ಟಿ ಎಂಬಿವುಗಳಲ್ಲದೆ ಇಂಟರ್‌ನೆಟ್ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯವೆಂಬ ಆಶಯವು ಮೇಲೆ ಸೂಚಿಸಲಾದ ಎಲ್ಲ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ವೇದಿಕೆಯಾಗಿದೆ.

ಶಾಲೆಯ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಕೋಣೆಯನ್ನು ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಬೇಕು. ವಿಭಿನ್ನ ಮಾದರಿಯ ಭೂಪಟಗಳು, ಚಾರ್ಟ್‌ಗಳು, ಪಟ್ಟಿಗಳು, ಗ್ರಾಫ್‌ಗಳು, ಚಿತ್ರಗಳು, ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅವಶೇಷಗಳು, ವಿಶೇಷವಾದ ವಿಚಾರಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹ, ಕಲಿಕೆಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು, ಕಂಪ್ಯೂಟರ್, LCD ಪ್ರೋಜೆಕ್ಟರ್ ಎಂಬಿವುಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ತವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದಲ್ಲಿ ಕ್ರಮೀಕರಿಸಬೇಕು.

ಕಲಿಕೆಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತು ಸ್ವ ಅನುಭವವನ್ನು ಗಳಿಸಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಂದರ್ಭವನ್ನೊದಗಿಸಬೇಕು.

ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ ಕ್ಲಬ್

ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ ಕ್ಲಬ್‌ಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಸಹಾಯಕವಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಬೇಕು. ತರಗತಿ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಹುದುಗಿಕೊಳ್ಳದೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೂ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗುವಂತಹ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಇಂತಹ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸುವಾಗ ಸಾರ್ವಜನಿಕರನ್ನೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಉಚಿತವಾಗಿದೆ. ಕ್ಲಬ್‌ನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನದ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ನೇತೃತ್ವವನ್ನು ನೀಡುವಾಗ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದುದೇನೆಂದರೆ ಅದನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವಾಗ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನೇತೃತ್ವವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಹಾಗಾದರೆ ಮಾತ್ರವೇ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಸರಿಯಾದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಈಡೇರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ.

■ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಬಹುದಾದ ಕೆಲವು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

- ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ದಿನಾಚರಣೆಗಳು
- ಪ್ರದರ್ಶನಗಳು
- ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳು
- ಸಂದರ್ಶನಗಳು/ಚರ್ಚೆಗಳು

ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು (ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ, ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲ, ಮಾನವ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಸಂಪನ್ಮೂಲ) ಸಾಧ್ಯವಿರುವಷ್ಟು ಉಪಯೋಗಿಸಲಿರುವ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ತರಗತಿಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಲಭ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ ಕ್ಲಬ್ಬಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಯಾಂತ್ರಿಕವಲ್ಲದ ಹಾಗೂ ವೈವಿಧ್ಯದಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ ಸಂಪದ್ಧರಿತವಾಗಿರಬೇಕು.

ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ ಮತ್ತು ವಿನಿಮಯ

ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಪ್ರಧಾನ ಕಲಿಕಾ ಸಾಮಗ್ರಿಯಾಗಿದೆಯಲ್ಲವೇ. ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ ತರಗತಿಯ ಕಲಿಕೆಯು ಕೇವಲ ವಿವರಣೆಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಆಗಿರಬಾರದು. ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕವು ನಿರೀಕ್ಷಣೆ, ಪರೀಕ್ಷಿಸುವಿಕೆ, ಹೋಲಿಕೆ, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ನಿಗಮನ ರೂಪೀಕರಣ ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯಕವಾದ ಪ್ರೇರಣೆ ಮತ್ತು ಸೂಚನೆಯನ್ನು ನೀಡುವ ಪ್ರಧಾನ ಉಪಾಧಿಯಾಗಿದೆ. ಸ್ವತಃ ಕಲಿಕೆಗೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವ, ಸಹಾಯಕವಾದ ವಿಧದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕವು ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನದ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಜೀವನದೊಂದಿಗೆ ಜೊತೆಗೂಡಿಸುವುದಕ್ಕಿರುವ ಅನೇಕ ಉಪಾದಿಗಳಲ್ಲೊಂದಾಗಿದೆ. ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಬೇಕಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು, ಮೌಲ್ಯಗಳು. ಆಶಯಗಳು ಹಾಗೂ ತೀರ್ಮಾನಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಗುವಿಗೂ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನೂ ಅನುಭವಗಳನ್ನೂ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಬೇಕು. ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸುವ ನೈತಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯು ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗಿದೆ.

ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಪಠ್ಯ

ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಪಠ್ಯವು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೂ ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಕರಗತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ ತರಗತಿಯನ್ನು ನಡೆಸಲು ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಸಹಾಯವನ್ನೀಯುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಪಾಠಭಾಗದ ಮೂಲಕ ಮಗುವಿಗೆ ಲಭಿಸಬೇಕಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು, ಆಶಯಗಳು, ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳು, ಮನೋಭಾವಗಳು ಹಾಗೂ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಲು ಸಹಾಯಕವಾಗುವ ಒಂದು ಉಪಾಧಿಯಾಗಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಪಠ್ಯವನ್ನು ವಿನಿಯೋಗಿಸಬೇಕು.

ಯೋಜನೆ

ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಸಂಸ್ಥೆಯ/ಉದ್ಯೋಗದ ಉದ್ದೇಶದ ಈಡೇರಿಕೆಯು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾದ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಔಪಚಾರಿಕ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಇದು ಅತ್ಯಧಿಕ ಪ್ರಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಫಲಪ್ರದವಾದ ಕಲಿಕೆಯು ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕಾದರೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಹಾಗೂ ಬೋಧನಾಶಾಸ್ತ್ರ ಪರವಾದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿರುವ ಯೋಜನೆಯು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಕಾರ್ಯದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಲಿಕಾ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದರ ಮುಖ್ಯ ಶಿಲ್ಪಿ ಎಂಬ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗಾಗಿದೆಯಲ್ಲವೇ ಪ್ರಥಮ ಸ್ಥಾನ.

ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಗುರಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಚಟುವಟಿಕಾಧಾರಿತ ಮತ್ತು ಪ್ರಕ್ರಿಯಾಬಂಧಿತವಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ ಕಲಿಕಾ ಬೋಧನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಜಾಗೃತಿಯಿಂದ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಪಠ್ಯಯೋಜನೆಯ ವಿನಿಮಯದಲ್ಲಿ ಘಟಕ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ದೈನಂದಿನ ಯೋಜನೆಯು ಫಲಪ್ರದವಾದ ಜಾರಿಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಘಟಕ ಯೋಜನೆ

ಘಟಕದ ಹೆಸರು :
 ತರಗತಿ :
 ಸಮಯ :

ಅಶಯಗಳು	ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು	ಕಲಿಕಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು	ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳು	ಮೌಲ್ಯಗಳು/ ಮನೋಭಾವಗಳು:	ಮೌಲ್ಯ ನಿರ್ಣಯ

ಘಟಕ ಯೋಜನೆ

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಘಟಕದ ಸಮಗ್ರ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಬೇಕು. ಉದ್ದೇಶಿಸುವ ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳು, ಕಲಿಕಾತಂತ್ರಗಳು, ತಯಾರಿಸಬೇಕಾದ ಕಲಿಕಾ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು, ಕಲಿಕಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು, ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ, ಸಮಯ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಮೊದಲೇ ನಿಶ್ಚಯಿಸಬೇಕು. ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನದ ಘಟಕ ಯೋಜನೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದಾದ ಫಾರ್ಮೇಟನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ದೈನಂದಿನ ಯೋಜನೆ

ಘಟಕ ಯೋಜನೆಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದಿನವೂ ಏನನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಮೊದಲೇ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಅಗತ್ಯವಾದ ತಯಾರಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ವಿವರವಾದ ದೈನಂದಿನ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಬೇಕು. ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ದೈನಂದಿನ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಬೇಕು. ಮಕ್ಕಳು ಮಾಡಬೇಕಾದ ವಿಚಾರಗಳು, ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಪಾತ್ರ, ರೂಪುಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಆಶಯಗಳು, ಮೌಲ್ಯಗಳು, ಮನೋಭಾವಗಳು, ಅಗತ್ಯವುಳ್ಳ ಕಲಿಕಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಂತಹ ವಿಚಾರಗಳು ಇದರಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಅನಂತರವೂ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು, ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಇತಿಮಿತಿಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಬೇಕು. ಇದರ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನ ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ತೀರ್ಮಾನಿಸಬೇಕು. ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸಿದ ದೈನಂದಿನ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಗಮನಿಸುವಿರಲ್ಲವೇ.

ವಾರ್ಷಿಕ ಪಾಠಯೋಜನೆ 2015-16

ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ - ತರಗತಿ 9

ತಿಂಗಳು	ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ I	ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ II
ಜೂನ್	ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಜಗತ್ತು: ಅಧಿಕಾರ ಕೇಂದ್ರಗಳು	ಸರ್ವವೂ ಸೂರ್ಯನಿಂದಲೇ
ಜುಲೈ	ಪೌರಾತ್ಯ ಮತ್ತು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿನಿಮಯಗಳ ಕಾಲ	ಕಾಲದ ಹೆಗ್ಗುರುತುಗಳು
ಆಗಸ್ಟ್	ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನ: ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳು	ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯ
ಒಂದನೇ ಕಾಲುವಾರ್ಷಿಕ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ		
ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್	ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತ : ರಾಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನ	ನಿಸರ್ಗದ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ
ಒಕ್ಟೋಬರ್	ಸಂಪತ್ತು ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತ	ಸಾಗರ ಮತ್ತು ಮಾನವ
ನವೆಂಬರ್	ಸಮನ್ವಯ ಭಾರತ	ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ
ಡಿಸೆಂಬರ್	ಚುನಾವಣೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ	ಜನಸಂಖ್ಯೆ, ವಲಸೆ, ವಾಸಸ್ಥಳಗಳು
ಎರಡನೇ ಕಾಲುವಾರ್ಷಿಕ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ		
ಜನವರಿ	ಎಂಟನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಹದಿನೆಂಟನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗಿನ ಕೇರಳ	ಸುರಕ್ಷಿತವಾದ ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕಾಗಿ
ಫೆಬ್ರವರಿ	ಉತ್ತಮ ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕಾಗಿ	ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಧೋರಣೆಗಳು

ಚರಿತ್ರೆ - ಸಮೀಪನ

ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಐದು ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಎಂಟನೇ ತರಗತಿಯ ಪಾಠಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಐದನೇ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಆಶಯಗಳಿಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಉನ್ನತ ಹಂತದ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಗಳು, ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಈ ಮಜಲಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಎಂಟನೇ ತರಗತಿಯ ಚರಿತ್ರೆ ಪಾಠಭಾಗಗಳ ಹೊರಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಮೀಪನಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ.

- ◆ ಐದನೇ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಚರಿತ್ರೆ ಭಾಗಗಳ ಸುರುಳಿಯಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಉನ್ನತ ಹಂತದ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಗಳು ಹಾಗೂ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಎಂಟನೇ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ◆ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿಕೊಂಡು ಪಾಠಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಚರಿತ್ರೆಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮೀಪನದ ಮುಂದುವರಿಕೆಯೆಂಬ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಪಾಠಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ◆ ಚರಿತ್ರೆಯ ಮೂಲಗಳನ್ನೂ ಪುರಾವೆಗಳನ್ನೂ ಆಧಾರವಾಗಿರಿಸಿ ಚರಿತ್ರೆಯ ವಾಸ್ತವಾಂಶಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸುವ ಸಮೀಪನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ◆ ಸಮಕಾಲೀನ ಚರಿತ್ರಾನ್ವೇಷಣೆಗಳನ್ನೂ ನೂತನ ಕಂಡುಹಿಡಿತಗಳನ್ನೂ ಹೊರಣದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ◆ ಕೇರಳದ ಚರಿತ್ರೆ, ಭಾರತದ ಚರಿತ್ರೆ, ಜಾಗತಿಕ ಚರಿತ್ರೆ, ಎಂಬಂತೆ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ◆ ಚಿತ್ರ, ಚಾರ್ಟ್, ಪುರಾವೆ, ರೆಫರೆನ್ಸ್ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಚರಿತ್ರೆಯ ಪಾಠಗಳ ಮಂಡನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.
- ◆ ಚಟುವಟಿಕಾಧಾರಿತವೂ ಪ್ರಕ್ರಿಯಾ ಸಂಬಂಧಿಯೂ ಆಗಿ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಮಂಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಣವನ್ನು ಮಂಡಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ◆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಉಂಟಾದ ಮಾನವ ಜೀವನದ ಪ್ರಗತಿ ಹಾಗೂ ಚರಿತ್ರೆಯ ವಿಕಾಸವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಲು ಮಕ್ಕಳು ಪ್ರಾಪ್ತರಾಗುವ ವಿಧದಲ್ಲಿ ಚರಿತ್ರೆಯ ಪಾಠಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಕ್ರಮೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ◆ ಪುರಾತತ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರ, ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರ, ನಾಣ್ಯಗಳ ಅಧ್ಯಯನ, ಶಿಲಾಲಿಖಿತ ಅಧ್ಯಯನ ಹೀಗೆ ವಿಭಿನ್ನ ಅಧ್ಯಯನ ಶಾಖೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಚರಿತ್ರೆಯ ಪಾಠಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

ರಾಜಕೀಯ ಶಾಸ್ತ್ರ - ಕಲಿಕಾ ಸಮೀಪನ

ನಮ್ಮ ಸರ್ಕಾರ ಎಂಬ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಕಲಿಕೆಯ ಭಾಗವಾಗಿ ಒಂಭತ್ತನೇ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

- ರಾಜಕೀಯ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಕಲಿಕೆಯ ಕುರಿತಾದ ಕೆಲವು ಮೂಲಭೂತ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಪೌರನೂ ಹೊಂದಿರಬೇಕೆಂಬ ಸಮೀಪನವನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಕಲಿಕೆಗಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ರಾಜಕೀಯ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರವೆಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಕುರಿತು ಅದರೊಂದಿಗೆ ಸಂವಿಧಾನ, ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಎಂಬಿವುಗಳ ಕುರಿತೂ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಐದನೇ ತರಗತಿಯಿಂದಲೇ ರಾಜಕೀಯ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಹೂರಣವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ಸರ್ಕಾರದ ವಿವಿಧ ಘಟಕಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಎಂಟನೇ ತರಗತಿಯ ನಮ್ಮ ಸರ್ಕಾರ ಎಂಬ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.
- ಅಧಿಕೃತವಾದ ಆಕರಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪಯೋಗಿಸಿ ಪಾಠವನ್ನು ತಯಾರಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೂ ಜ್ಞಾನ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೂ ಸೂಕ್ತವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ನಿರಂತರ ಹಾಗೂ ಅನುಕ್ರಮವಾದ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸುವ ವಿಧದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಹೂರಣವನ್ನು ಸಂಯೋಜಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ - ಕಲಿಕಾ ಸಮೀಪನ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಘಟನೆ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಯಂತ್ರಣ ಎಂಬ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಎಂಟನೇ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ ಕಲಿಕೆಯ ಭಾಗವಾಗಿ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

- ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಎಂಟನೇ ತರಗತಿಯ ವರೆಗಿನ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ಮಾನವನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನವನ್ನೂ ಸಾಮಾಜಿಕರಣವನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರದ ಸಮಕಾಲೀನ ಅಧ್ಯಯನಗಳನ್ನೂ ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿರುವ ಗರಿಷ್ಠ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.
- ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಸ್ಪರ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಯಂತ್ರಣದ ಔಚಿತ್ಯವನ್ನೂ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯನ್ನೂ ಹೂರಣದ ಭಾಗವಾಗಿ ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಸಂಘಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನೂ ನಡತೆಯ ವಿಧಾನಗಳನ್ನೂ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವಂತಹ ಹೂರಣವನ್ನು ಪ್ರಕ್ರಿಯಾಧಾರಿತವಾಗಿ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಭೂಗೋಳ ಶಾಸ್ತ್ರ - ಸಮೀಪನ

9ನೇ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ 5 ಯೂನಿಟ್‌ಗಳನ್ನು ಭೂಗೋಳ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪಾಠಗಳಿಗಾಗಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಭೂಪಟಗಳ ಕಲಿಕೆ, ಭೂಮಿಯ ಹೊದಿಕೆ, ಭೌಮರಹಸ್ಯಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿ, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿನ ಜಲ ಎಂಬಿವುಗಳಾಗಿವೆ.

ಒಂಭತ್ತನೇ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ ಯೂನಿಟ್‌ಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಯೂನಿಟ್‌ಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೆಲವು ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿರೀಕ್ಷಣೆಗಳನ್ನೂ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

- ◆ ಗೃಹಾಂತರಿಕ್ಷದಿಂದ ಹೊರಬಂದು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರವನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವೀಕ್ಷಿಸುವ ಎಂಟನೇ ತರಗತಿಯ ಮಗುವಿನ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪರಿಹರಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಯೂನಿಟ್‌ಗಳ ಹೂರಣವನ್ನು ಬೆಸೆಯಲಾಗಿದೆ.
- ◆ ವಿಕಾಸದತ್ತ ಸಾಗುವ ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ ಎಂಬ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಕ್ಕೆ ಒತ್ತನ್ನು ನೀಡಿ, ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿವಿಧ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಸರಳವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಯೂನಿಟ್‌ಗಳನ್ನು ಕ್ರಮೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ◆ ಚಿತ್ತಾಕರ್ಷಕವಾದ ಚಿತ್ರ, ಪಟ್ಟಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿ ನೀಡಿರುವುದು ಆಶಯಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ತುಂಬಾ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ.
- ◆ ಕೆಳಗಿನ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುವ ಆಶಯಗಳಿಗೆ ಸುರುಳಿಯನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುವಂತಹ ರಚನಾ ವಿಧಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ◆ ಪ್ರಕ್ರಿಯಾಧಾರಿತ ಹಾಗೂ ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿರುವ ಕಲಿಕೆ ಎಂಬಿವುಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸುವಂತಹ ರಚನಾ ವಿಧಾನವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ◆ ಯೂನಿಟ್‌ಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯಕ್ಕಿರುವ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.
- ◆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಯೂನಿಟ್ಟಿನ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಯೂನಿಟ್ಟಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಮಗುವಿಗೆ ತಲುಪಿಸಬೇಕಾದ ಸಂದೇಶವನ್ನೂ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.
- ◆ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿರುವ ವೈವಿಧ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲೂ ಪ್ರಕೃತಿ ರಕ್ಷಣೆಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಇಂತಹ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಪೂರಕವಾದ ಮನೋಭಾವವು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಳಿಸಲಿರುವ ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾದ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಯೂನಿಟ್‌ಗಳ ಮೂಲಕ ನಡೆಸಲಾಗಿದೆ.

ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ - ಕಲಿಕಾ ಸಮೀಪನ

ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಚಿಂತನೆಗಳು, ಭಾರತ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಯೋಜನೆ ಎಂಬೀ ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಭಾಗವಾಗಿ ಒಂಭತ್ತನೇ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

- ◆ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೂಲಭೂತ ಆಶಯಗಳು, ಚಿಂತನೆಗಳು, ಮೂಲಭೂತ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಚಿಂತನೆಗಳು ಎಂಬ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ◆ ಅರ್ಥ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೂಲಭೂತ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಾದ ಯಾವುದು? ಹೇಗೆ? ಯಾರಿಗಾಗಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತೇವೆ.
- ◆ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರವು ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ವಿನಿಯೋಗದ ಕುರಿತಾದ ಅಧ್ಯಯನವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಆಶಯಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ◆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಚಿಂತಕರ ಹೊರತಾಗಿ ಭಾರತೀಯ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಹೊರಣದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ◆ ಆರ್ಥಿಕ ಯೋಜನೆ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ, ಯೋಜನೆಯ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ, ಯೋಜನೆಯ ಮೈಲುಗಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಹೊರಣದಲ್ಲಿ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆ

ಮಗು ಗಳಿಸಿದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಜ್ಞಾನ, ಮೌಲ್ಯಗಳು, ಮನೋಭಾವ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಗೊಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಧ್ಯಾಯದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಏನನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡೆ ಎಂದು ಮಗುವಿಗೂ ಏನನ್ನು ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿದೆನೆಂದು ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೂ ಹಾಗೂ ಮಗುವಿಗುಂಟಾದ ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಗತಿಯ ಕುರಿತು ಹೆತ್ತವರಿಗೂ ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯ ಮೂಲಕ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಧ್ಯಾಯದ ಎಲ್ಲಾ ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಮಗು ಗಳಿಸಿದೆಯೆಂದು ಖಾತರಿಪಡಿಸಿದ ನಂತರವೇ ಅನಂತರದ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬೇಕು. ಎಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೂ ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಪರಿಹಾರ ಭೋಧನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಮೂಲಕ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತವಾದ ಕಲಿಕಾ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕು. ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿರುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೊರತಾದ ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿಗಳಾದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಾಗಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ರೂಪಿಸಬೇಕು.

ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನದ ವಿಷಯಗಳ ಕಲಿಕೆಯು ಆಕರ್ಷಕ ಹಾಗೂ ಆಸಕ್ತಿದಾಯಕವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಲು ವಿಭಿನ್ನವಾದ ಹಲವಾರು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸೆಮಿನಾರ್, ಡಿಬೇಟ್, ಗುಂಪುಚರ್ಚೆ, ಸಂವಾದ, ಸರ್ವೇ, ಪ್ರೋಜೆಕ್ಟ್, ಸಿಂಪೋಸಿಯಂ, ವಾರ್ತಾ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಚಿತ್ರವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಪಟ್ಟಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ವಾರ್ತಾ ಚಿತ್ರಗಳ ಆಲ್ಬಂ, ಕೊಲಾಶ್, ಫ್ಲೋಚಾರ್ಟ್ ಸಂಗ್ರಹ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಭೂಪಟ ಕಲಿಕೆ, ಬಯಲು ಪ್ರವಾಸ, ಮ್ಯೂಸಿಯಂ ಸಂದರ್ಶನ, ನ್ಯೂಸ್‌ರೀಡಿಂಗ್, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ (ಸ್ಥಳೀಯ) ಚರಿತ್ರೆ ಅನ್ವೇಷಣೆ, ಮೋಡೆಲ್ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್, ಕ್ವಿಜ್, ರೋಲ್‌ಪ್ಲೇ ವೀಡಿಯೋ ಪ್ರದರ್ಶನ, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಸಂದರ್ಶನ ಹೀಗೆ ನೂತನವೂ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಗೆ ಅನುಕೂಲಕರವೂ ಆದ ಹಲವಾರು ಕಲಿಕಾತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು.

ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿ ಹಾಗೂ ಕಲಿಕಾ ವೇಗಗಳಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು, ಶಾಲೆಯ ಭೌತಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ, ಸಮಯ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿಕೊಂಡು ಸೂಕ್ತವಾದ ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಬೇಕು. ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾ ವಿಮುಖತೆ (Process monotony) ಉಂಟುಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಖಚಿತಪಡಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಹಾಗೂ ಸಮಗ್ರವಾದ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ

ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವೂ ಸಮಗ್ರವೂ ಆದ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ಕ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಕಲಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ನಡೆಯಬೇಕಿದೆ. ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಗಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುವಂತಹದ್ದಾಗಿರಬೇಕು

ಕಲಿಕೆಯು ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾದುದರಿಂದ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೂ ನಿರಂತರವಾಗಿರಬೇಕು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಹಾಗೂ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ವಲಯಗಳ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯವೇ ಸಮಗ್ರವಾದ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ಎಂದು ಅರ್ಥೈಸಬಹುದು.

ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ, ಕಲಿಕೋತ್ಪನ್ನಗಳ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ, ಘಟಕ ಮಟ್ಟದ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ಎಂಬೀ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ನಡೆಯುತ್ತಿರಬೇಕು. ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯದ ಭಾಗವಾಗಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಸೂಚಕಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ತರಗತಿಯ ಎಲ್ಲಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯಿಸಬೇಕು.

ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಅಶಯಗ್ರಹಿಕೆ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಮಂಡನೆ, ದಾಖಲಿಸುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಸೂಚಕಗಳನ್ನುಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯಿಸಬಹುದು.

ಕಾನ್‌ಸೆಪ್ಟ್ ಮೇಪ್

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲೂ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪಾಠಭಾಗಗಳನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕಾನ್‌ಸೆಪ್ಟ್‌ಮೇಪ್ ತಯಾರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲ್ಪಡುವ ಅಶಯಗಳ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾದ ಚಿತ್ರಣವಾಗಿದೆ. ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ವಿವಿಧ ಅಶಯ ವಲಯಗಳು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ನಡುವಿನ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಮುಂದುವರಿಕೆಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಲು ಕಾನ್‌ಸೆಪ್ಟ್‌ಮೇಪ್ ತುಂಬಾ ಪ್ರಯೋಜನಕರವಾಗಬಹುದು. ಸಮಗ್ರ ಯೋಜನೆ ಹಾಗೂ ದೈನಂದಿನ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲೂ ಈ ರೀತಿಯ ಕಾನ್‌ಸೆಪ್ಟ್‌ಮೇಪ್‌ಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು.

ಚೆಕ್‌ಲಿಸ್ಟ್

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಧ್ಯಾಯದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಮೌಲ್ಯಮಾಪನದ ಒಂದು ಚೆಕ್‌ಲಿಸ್ಟ್‌ನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅಧ್ಯಾಯದ ಅಶಯಗಳ ಕಲಿಕೆಯ ನಂತರ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಯಾವೆಲ್ಲಾ ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳು ರೂಪುಗೊಂಡಿವೆಯೆಂದೂ ಎನೆಲ್ಲಾ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತೆಂದೂ ಯಾವುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ವಿವರಿಸಲೂ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತೆಂದೂ ಮಕ್ಕಳು ಸ್ವತಃ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಮಾಡಲು ಚೆಕ್‌ಲಿಸ್ಟ್‌ನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಎಂಬ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಚೆಕ್ (✓) ಮಾರ್ಕ್‌ಗಳಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅವರು ಉತ್ತಮ ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದರೆಂದು ಹಾಗೂ ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿದ್ದಾರೆಂದೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಭಾಗಿಕವಾಗಿ ಉತ್ತಮಪಡಿಸಬೇಕು. ಎಂಬೀ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಚೆಕ್ (✓) ಮಾರ್ಕ್ ಅಧಿಕವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಪರಿಹಾರ ಬೋಧನೆಯ ಮೂಲಕ ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಲಿರುವ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕು.

ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ I

ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಜಗತ್ತು : ಅಧಿಕಾರ ಕೇಂದ್ರಗಳು

ನಿ. ಇ. ಐದನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಹದಿನೈದನೇ ಶತಮಾನದ ವರೆಗಿನ ಕಾಲವನ್ನು ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಜಗತ್ತು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನಗಳ ಕುರಿತು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಶೇಷತೆಗಳು ಹಾಗೂ ವೈವಿಧ್ಯಗಳನ್ನು ಈ ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗಿನ ವರೆಗೆ ಕತ್ತಲೆಯ ಯುಗವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶೋಭಾಯಮಾನವಾದ ವಿಶೇಷತೆಗಳು ಹಲವು ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ ಎಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆಯು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಲುಪುವಂತೆ ಈ ಪಾಠಭಾಗವನ್ನು ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಬೇಕು. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುವ ವಿವಿಧ ಆಶಯಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಜಗತ್ತು ಬೆಳೆದು ಬಂತು ಎಂಬುದನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸಲು ಪಾಠಭಾಗಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕು. ಯುರೋಪ್, ಏಷ್ಯಾ, ಆಫ್ರಿಕಾ, ಅಮೇರಿಕಾ ಎಂಬೆಡೆಗಳಲ್ಲಿನ ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನಗಳ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವಾಗ ಭೂಪಟ ವಾಚನಕ್ಕಿರುವ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನೂ ಗರಿಷ್ಠ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬಳಸಬೇಕು.

1. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಜಗತ್ತು : ಅಧಿಕಾರ ಕೇಂದ್ರಗಳು

ಅಶಯಗಳು / ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳು	ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು/ ಕಲಿಕಾ ತಂತ್ರಗಳು	ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳು
<ul style="list-style-type: none"> • ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಜಗತ್ತು - ಯುರೋಪ್, ಏಷ್ಯಾ, ಆಫ್ರಿಕಾ, ಅಮೇರಿಕಾ ಎಂಬೆಡೆಗಳಲ್ಲಿನ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಅಧಿಕಾರದ ಹಂತಗಳು - ವಿಶೇಷತೆಗಳು. • ಪೌರತ್ವ ರೋಮ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ - ಡಯೋಕ್ಲೆಷ್ಚಸ್ - ಕೋನ್ಸ್ಟಂಟಿನೋಪಲ್ - ಜ್ಞಾನಿಯನ್. • ಪಪಿತ್ರ ರೋಮ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ, ಫ್ರಾಂಕಿಷ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ - ಷಾಲಮೀನ್ - ಕರೋಲಿನ್ ಜಿಯನ್ ವೋಲ್ಫನ್ • ಒಟ್ಟೋಮನ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ - ಸುಲೈಮಾನ್ • ಆರೇಬಿಯಾ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ - ಪ್ರವಾದಿ ಮುಹಮ್ಮದ್ • ಖಲೀಫರ ಆಡಳಿತ - ಉಮಯ್ಯ ವಂಶ - ಅಬ್ಬಾಸಿಯ ವಂಶ - ಹಾರೋನ್ - ಅಲ್ - ರಶೀದ್ ಮಂಗೋಲಿಯಾ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ - ಚಿಂಗಿಸ್‌ಖಾನ್ - ಆಡಳಿತ ಸುಧಾರಣೆಗಳು • ಮಾಲಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ - ಕಂಕನ್ ಮೂಸ - ತಿಂಬುಕ್ತು • ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಚೀನಾ - ಜಪಾನ್ • ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಅಮೇರಿಕಾ- ಉತ್ತರ ಅಮೇರಿಕದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು • ಪ್ಯೂಡಲಿಸಂನ ಪತನ 	<ul style="list-style-type: none"> • ಜಾಗತಿಕ ಭೂಪಟದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಯುರೋಪ್, ಏಷ್ಯಾ, ಆಫ್ರಿಕಾ, ಅಮೇರಿಕಾ ಎಂಬ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. • ಪೌರತ್ವ ರೋಮ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. • ಪಪಿತ್ರ ರೋಮ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಭೂಪಟ ಒದುವಿಕೆಯಿಂದ ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. • ಷಾಲಮೀನನ ಆಡಳಿತ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. • ..... ಕಾಲಿಕ ಭೂಪಟದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟೋಮನ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಸುಲೈಮಾನನ ಆಡಳಿತ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. • ಜಾಗತಿಕ ಭೂಪಟದಲ್ಲಿ ಆರೇಬಿಯಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. • ಆರೇಬಿಯಾದ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳ ವಂಶಾವಳಿಯ ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. • ಹಾರೋನ್ - ಅಲ್ - ರಶೀದನ ಆಡಳಿತ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. • ಜಾಗತಿಕ ಭೂಪಟದಲ್ಲಿ ಮಂಗೋಲಿಯಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. • ಚಿಂಗಿಸ್ ಖಾನ್ ಆಡಳಿತದ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. • ಆಫ್ರಿಕಾದ ಭೂಪಟದಲ್ಲಿ ಮಾಲಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. • ಮಾಲಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. • ಜಾಗತಿಕ ಭೂಪಟದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಚೀನಾ ಹಾಗೂ ಜಪಾನಿನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. • ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಚೀನಾ ಹಾಗೂ ಜಪಾನಿನಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ತುಲನೆ ಮಾಡಿ ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. • ಉತ್ತರ ಅಮೇರಿಕಾ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಅಮೇರಿಕಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. • ಪ್ಯೂಡಲಿಸಂನ ಪತನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ವಿವಿಧ ಘಟಕಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. 	<ul style="list-style-type: none"> • ಸಿ.ಇ. 5 ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಸಿ.ಇ. 15 ನೇ ಶತಮಾನದ ವರೆಗಿನ ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರಧಾನ ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. • ಪೌರತ್ವ ರೋಮ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. • ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಯುರೋಪಿನ ರಾಜಕೀಯ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಷಾಲಮೀನನು ಹೇಗೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದಾನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. • ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಅರಬರು ನೀಡಿದ ರಾಜಕೀಯ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. • ಒಟ್ಟೋಮನ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ರೂಪುಗೊಳ್ಳಲಿರುವ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. • ಮಂಗೋಲಿಯನ್ನರ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. • ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಆಫ್ರಿಕದ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. • ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಪಾನು ಮತ್ತು ಚೀನಾದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ತುಲನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. • ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಅಮೇರಿಕದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. • ಫ್ಯೂಡಲಿಸಂನ ಪತನಕ್ಕೆರುವ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಜಗತ್ತಿನ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಜೆ.ಡಿ.ಬರ್ನಲ್‌ನ ಶಾಸ್ತ್ರ ಚರಿತ್ರತ್ತಿಲ್ ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಿಂದ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಅಧ್ಯಾಯದ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕಾಗಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅದರ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಜಗತ್ತಿನ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವ ಮೂಲಕ ಪಾಠಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಬಹುದು. (ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಆರನೇ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಜಗತ್ತು ಎಂಬ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.)

ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯುರೋಪ್, ಏಷ್ಯಾ, ಆಫ್ರಿಕಾ, ಅಮೇರಿಕ ಎಂಬೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನಗಳ ವಿಶೇಷತೆಗಳು ಹಾಗೂ ಭಿನ್ನತೆಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಲುಪಿಸಲು ಸೆಮಿನಾರನ್ನು ಒಂದು ಕಲಿಕಾ ತಂತ್ರವಾಗಿ ಬಳಸಬಹುದು. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಜಗತ್ತಿನ ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನಗಳು ಎಂಬ ಶಿರೋನಾಮೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸೆಮಿನಾರನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಪಾಠದಲ್ಲಿರುವ 8 ವಲಯಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ವಿಂಗಡಿಸಿ ನೀಡಬೇಕು. ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ, ಅಂತರ್ಜಾಲ, ವಾಚನಾಲಯ ಎಂಬ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಸೆಮಿನಾರ್ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಬೇಕು.

- ಪೌರಾತ್ಯ ರೋಮ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ
- ಪವಿತ್ರ ರೋಮ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ
- ಅರೇಬಿಯಾ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ
- ಒಟ್ಟೋಮನ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ
- ಮಂಗೋಲಿಯಾ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ
- ಮಾಲಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ
- ಚೀನಾ ಮತ್ತು ಜಪಾನ್
- ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಅಮೇರಿಕ

ಮಧ್ಯಕಾಲ

ಪಶ್ಚಿಮ ರೋಮ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದ ರೋಮುಲಸ್ ಆಗಸ್ಟಸ್‌ನು ಹೂಣರ ಅಕ್ರಮಣದಿಂದಾಗಿ ಸ್ಥಾನ ಭ್ರಷ್ಟ ಹೊಂದಿದ ಸಿ.ಇ 476 ರಿಂದ ಪೌರತ್ಯ ರೋಮ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದ ಕೋನ್‌ಸ್ಟೆಂಟ್ XI ನು ತುರ್ಕಿ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಯಾದ ಎರಡನೇ ಮುಹಮ್ಮದನ ನ್ನು ಪರಾಜಯಗೊಳಿಸಿದ 1453ರ ವರೆಗಿನ ಕಾಲವನ್ನು ಮಧ್ಯಕಾಲವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗಿನ ವರೆಗೆ ಮಧ್ಯಕಾಲವನ್ನು ಕತ್ತಲೆಯ ಯುಗ, ವಿಶ್ವಾಸಗಳ ಕಾಲವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಸಮಾಜವು ಕೃಷಿ ಸಮಾಜವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಫ್ಯೂಡಲಿಸಂ ಹುಟ್ಟಿದುದಲ್ಲದೆ ವಿಕಾಸ ಹೊಂದಿ ಪತನವನ್ನೂ ಹೊಂದಿತು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕ್ರೈಸ್ತ, ಇಸ್ಲಾಂ ಮತಗಳು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಕಾಗದ, ನಾಣ್ಯ, ಮುದ್ರಣ, ಕೋವಿ ಮದ್ದು, ದಿಕ್ಕೂಚಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದರು.

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡು ಬರುವ ವಿಶೇಷತೆಗಳು ಹಾಗೂ ಭಿನ್ನತೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವ ನೀಯಲು ವಿಶೇಷ ಗಮನ ಹರಿಸಬೇಕು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗುಂಪೂ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಚರ್ಚೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಬೇಕು. ಸೆಮಿನಾರಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿಯೂ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ ಹಾಗೂ ಸಹಾಯವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಲಭಿಸುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಬೇಕು. ಭೂಪಟ ಓದುವಿಕೆಗಿರುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಂತದಲ್ಲೂ ಲಭಿಸುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಖಾತರಿಪಡಿಸಲು ಮರೆಯಬಾರದು.

ಸೆಮಿನಾರ್ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವವುಗಳನ್ನು ಒಳಪಡಿಸಬಹುದು.

ಪೌರತ್ಯ ರೋಮ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ

- ರೋಮ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ವಿಭಜನೆ
- ಕೋನ್‌ಸ್ಟಂಟಿನೋಪಲಿನ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ
- ಜಸ್ಟೀನಿಯನ್ ಹಾಗೂ ನಿಯಮ ಸಂಹಿತೆ
- ಪೌರತ್ಯ ರೋಮ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಪತನ

ಆಕ್ರಮಣಕಾರಿಗಳಾದ ವಿವಿಧ ಜನ ವಿಭಾಗಗಳು

ಒಸ್ಟ್ರೋಗೋತುಗಳು	-	ಇಟಲಿ
ವಿಸಿಗೋತುಗಳು	-	ಸ್ಪೈನ್
ಪ್ರಾಂಕುಗಳು	-	ಗೋಲ್ (ಫ್ರಾನ್ಸ್)
ಬರ್ಗುಂಡಿಗಳು	-	ಜರ್ಮನಿ
ಆಂಗ್ಲೋಸಾಕ್ಸನ್	-	ಬ್ರಿಟನ್
ವಾಂಡಲರುಗಳು	-	ಉತ್ತರ ಆಫ್ರಿಕ

ಪವಿತ್ರ ರೋಮ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ

- ಫ್ರಾಂಕಿಷ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ರೂಪೀಕರಣ
- ಪವಿತ್ರ ರೋಮ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ
- ಷಾಲಮೀನನ ಆಡಳಿತ ಸುಧಾರಣೆಗಳು
- ಕರೋಲಿನ್‌ಜಿಯನ್ ನವೋತ್ಥಾನ

ಫ್ರಾಂಕಿಷ್ ರಾಜ್ಯ

ಫ್ರಾಂಕಿಷ್ ರಾಜ್ಯವು ಫ್ರಾನ್ಸ್, ಜರ್ಮನಿ, ಇಟಲಿಯ ಒಂದು ಭಾಗ ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಭಾಗವಾಗಿದೆ. ಸಿ.ಇ . 481 ರಲ್ಲಿ ಇದು ಸ್ಥಾಪಿತವಾಯಿತು. ಮೆರೋವಿನ್ ಜಿಯನ್, ಮೈಯರ್ , ಕರೋಲಿನ್ ಜಿಯನ್ ಮೊದಲಾದ ರಾಜವಂಶಗಳು ಫ್ರಾಂಕಿಷ್ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಳಿದವು. ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪಕನಾದ ಒಂದನೇ ಕ್ಲೋವಿಸ್ ಮೆರೋವಿನ್ ರಾಜವಂಶ ಹಾಗೂ ಷಾಲಮೀನನು ಕರೋಲಿನ್ ಜಿಯನ್ ರಾಜವಂಶದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಾಗಿದ್ದರು.

ಅರೇಬಿಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ

- ಅರಬ್ ದೇಶದ ಸ್ಥಾಪನೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರವಾದಿ ಮುಹಮ್ಮದ್
- ಖಲೀಫರ ಆಡಳಿತ
- ಉಮಯ್ಯರು ಹಾಗೂ ಅಬ್ಬಾಸಿಯರು
- ಹಾರೂನ್ - ಅಲ್ - ರಶೀದನ ಆಡಳಿತ ಸುಧಾರಣೆಗಳು

ಒಟ್ಟೋಮನ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ

- ಒಟ್ಟೋಮನ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸ್ಥಾಪನೆ
- ಸುಲೈಮಾನನ ಕೊಡುಗೆಗಳು

ಮಂಗೋಲಿಯಾ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ

- ಮಂಗೋಲಿಯಾದ ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿಶೇಷತೆಗಳು
- ಮಂಗೋಲಿಯನ್ನರ ಸೈನ್ಯ
- ಕೊರಿಯರ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಮಾಲಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ

- ಆಫ್ರಿಕಾದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ
- ಕಂಕನ್ ಮೂಸಾನ ಆಡಳಿತ
- ತಿಂಬುಕ್ತು

ಚೀನಾ ಮತ್ತು ಜಪಾನ್

- ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಚೀನಾದ ರಾಜ ವಂಶಗಳು
- ಚೀನಾದ ಆಡಳಿತದ ವಿಶೇಷತೆಗಳು
- ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಜಪಾನ್
- ಶೋಗನರ ಆಡಳಿತ

ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಅಮೇರಿಕ

- ಉತ್ತರ ಅಮೇರಿಕದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು - ಮಿಸ್ಸಿಸ್ಸಿಪಿ, ಕೆರಿಬಿಯನ್, ಮೆಗಲ್, ಪಡಯನ್

ಜಪಾನ್

ಜಪಾನ್ ಹೊಕ್ಯೈಡೊ (Hok Kaido), ಹೋಂಶು (Honshu), ಕ್ಯೂಶು (Kyushu), ಶಿಕೋಕು (Shikoku) ಎಂಬೀ ದ್ವೀಪಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ ನಾರ, ಕ್ಷೆಟ್ಟಾ ಎಂಬಿವುಗಳು ಜಪಾನಿನ ಆರಂಭಕಾಲದ ರಾಜಧಾನಿಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಜಪಾನಿನಲ್ಲಿಯೂ ಜಮೀನ್ದಾರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಪ್ರಬಲವಾಗಿತ್ತು. 1897 ರ ವರೆಗೆ ಜಪಾನಿನಲ್ಲಿ ಶೋಗನ್ ಆಡಳಿತವಿತ್ತು. ಟೊಕುಗುವಾ ಶೋಗನರು ಟೋಕಿಯೋವನ್ನು ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದರು. ಸಾಮುರಾಯಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಸೈನಿಕ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು ಶೋಗನರ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಬುದ್ಧಿದೋ (Budhido) ಎಂಬುದು ಸಾಮುರಾಯಿಗಳ ನಡತೆಯ ಸಂಹಿತೆಯಾಗಿದೆ. ಇಕೆಬಾನ ಎಂಬ ಪುಷ್ಪಾಲಂಕಾರ ವಿಧಾನವು ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಜಪಾನಿನ ವಿಶೇಷತೆಯಾಗಿದೆ. ಜಪಾನಿನ ಪ್ರಾಚೀನ ಮತವನ್ನು ಶಿಂಟೋಯಿಸಂ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರೂಪು ತಳೆದ ಬೌದ್ಧ ಮತವು ಚೀನಾದ ಮೂಲಕ ಜಪಾನಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರವಾಯಿತು. ಜಪಾನಿನ ಬೌದ್ಧಮತವನ್ನು ಸೆನ್ ಬೌದ್ಧ ಮತವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

- ದಕ್ಷಿಣ ಅಮೇರಿಕಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು - ಮಾಯಾ, ಇಂಕಾ, ಅಸ್‌ಟೆಕ್, ಟೊಲ್ ಟೆಕ್
- ಅಮೇರಿಕಾಕ್ಕೆ ಯುರೋಪಿಯನ್ನರ ಅಕ್ರಮಣ

ಕ್ರೋಡೀಕರಣ

- ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಜಗತ್ತು ಪುರಾತನ ಕಾಲದ ಮುಂದುವರಿಕೆಯಾಗಿದೆ.
- ಇತ್ತೀಚೆಗಿನ ವರೆಗೂ ಕತ್ತಲೆಯ ಯುಗವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾದ ಅಧಿಕಾರ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದವು.
- ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಜಗತ್ತಿನ ಅಧಿಕಾರ ಕೇಂದ್ರಗಳ ರಾಜಕೀಯ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾದರೂ ಅಧಿಕಾರ ವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನತೆಗಳಿದ್ದವು.

ಚೀನಾ

ಟಾಂಗ್ ರಾಜವಂಶವು ಮಧ್ಯಕಾಲದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಚೀನಾದಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನ - ತಾಂತ್ರಿಕ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಪ್ರಗತಿಯುಂಟಾಯಿತು. ಚೀನಾದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ರೇಷ್ಮೆ, ಕಾಗದ, ಪಾತ್ರೆಗಳು ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೆ ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ಬಳಕೆದಾರರಿದ್ದರು. ರೇಷ್ಮೆ ದಾರಿಯ ಮೂಲಕ ಏಷ್ಯಾ - ಯುರೋಪ್ ಎಂಬೀ ಭೂಖಂಡಗಳೊಂದಿಗೆ ಚೀನಾಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಬಂಧವಿತ್ತು. ಚೀನಿಯರು ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾಗದದ ಕರೆನ್ಸಿಯನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರು ಹಾಗೂ ಕೃಷಿಕರು ಪ್ರಭುಗಳ ಪೀಡನೆಗೀಡಾಗಿ ಸಂಕಷ್ಟದ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೋವಿಮದ್ದು ಹಾಗೂ ಸಮುದ್ರ ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಳಸುವ ದಿಕ್ಕೂಚಿಯು ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಚೀನಾದ ತಾಂತ್ರಿಕ ಹಿರಿಮೆಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಬೌದ್ಧಮತ, ಕನ್‌ಫ್ಯೂಶಿಯಸ್ ಮತ, ಟಾವೋಯಿಸಂ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಚೀನಾದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದ ಮತಗಳಾಗಿವೆ.

- ಕಾನೂನು, ರಾಜಕೀಯ ತಂತ್ರ, ಆಡಳಿತ ಸುಧಾರಣೆ, ತತ್ವ ಚಿಂತನೆ, ಕಲೆ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮೊದಲಾದ ರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಬೃಹತ್ ಪ್ರಗತಿಯು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲುಂಟಾಯಿತು.
- ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಜಗತ್ತಿನ ಈ ವಿಶೇಷತೆಗಳು ಆಧುನಿಕ ಜಗತ್ತಿನೆಡೆಗಿನ ಪಯಣಕ್ಕೆ ಕಸುವನ್ನೊದಗಿಸಿತು.

ಫ್ಯೂಡಲಿಸಂನ ಪತನ

ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಫ್ಯೂಡಲಿಸಂನ ಕುರಿತು ಹಾಗೂ ಅದರ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಹಿಂದಿನ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿದು ಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಫ್ಯೂಡಲಿಸಂನ ಪತನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ವಿವಿಧ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಈ ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ

ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪಾಠ ಭಾಗವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಫ್ಯೂಡಲಿಸಂನ ಪತನಕ್ಕಿರುವ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸಲಿ. ಅನಂತರ ಚಾರ್ಟ್ ತಯಾರಿಸಿ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಬಹುದು.

- ಹವಾಮಾನದಲ್ಲಾದ ಏರುಪೇರುಗಳು ಹಾಗೂ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಾದ ಕುಸಿತ.
- ಬರಗಾಲ

ಬ್ಯೂಜೋನಿಕ್ ಪ್ಲೇಗ್

ಕರಿಮರಣವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗವು ಹದಿನಾಲ್ಕನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಆವಿರ್ಭವಿಸಿತು. 1347 ರಲ್ಲಿ ಇದರ ಆರಂಭ. ಜೀವ ಹಾನಿಯ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕುವಾಗ ಯುರೋಪಿನ ಚರಿತ್ರಗಾರರು ಇದನ್ನು ದ್ವಿತೀಯ ಜಾಗತಿಕ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದರು.

ಫ್ಯೂಡಲ್ ಕೃಷಿಕ ದಂಗೆಗಳು

ಸಿ.ಇ. 1350 ರಿಂದ 1550 ರ ನಡುವೆ ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕೃಷಿಕ ದಂಗೆಗಳು ನಡೆದುವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾದವುಗಳು

- 1358 ರಲ್ಲಿ ಗಿಯೊಂಕೈಯ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಫ್ಲೆಂಚ್ ಶಾಕೀ ದಂಗೆ.
- 1381 ರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ವೋಟ್ ಟೈಲರ್, ಜೋನ್ ಬಾಲ್ ಎಂಬಿವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ದಂಗೆ.
- 1525 ರಲ್ಲಿ ಜರ್ಮನಿಯಲ್ಲಿ ತೋಮಸ್ ಮುನ್ಸರನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ದಂಗೆ

ಮೌಲ್ಯ ನಿರ್ಣಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

- ಪೌರಾತ್ಯ ರೋಮ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬೈಝಾಂಟೈನ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವೆಂದು ಕರೆಯಲು ಕಾರಣವೇನು?
- ಜಸ್ಟಿನಿಯನ್‌ನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ನೀಡಿದ ಪ್ರಧಾನ ಕೊಡುಗೆಗಳು ಯಾವುವು?
- ಫಾಲಮೀನನ ಪ್ರಧಾನ ಆಡಳಿತ ಸುಧಾರಣೆಗಳು ಯಾವುವು?
- ಉಮವಿಯ್ಯ ಆಡಳಿತದ ಪ್ರಧಾನ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿರಿ.
- ಚಿಂಗಿಸ್ ಖಾನನ ಸೈನ್ಯದ ಪ್ರಧಾನ ವಿಶೇಷತೆಗಳು ಯಾವುವು?
- ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಚೀನಾದಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು? -
- ಶೋಗನರೆಂದರೆ ಯಾರು?
- ಅಮೇರಿಕದ ಮೂಲ ನಿವಾಸಿಗಳ ಮೇಲೆ ಯುರೋಪಿಯನ್ನರು ನಡೆಸಿದ ಅಕ್ರಮಣಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.
- ಶಿಲುಬೆ ಯುದ್ಧವು ಫ್ಯೂಡಲಿಸಂನ ಪತನಕ್ಕಿರುವ ಕಾರಣಗಳಲ್ಲೊಂದಾಗಿದೆ. ಈ ಹೇಳಿಕೆಯ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿರಿ.

ಮುಂದುವರಿದ ಓದಿಗೆ

The story of civilization - Will Durant

Age of Faith - Will Durant

Feudal society and its culture - Progressive publishers

World civilizations their history and culture - Edward Burns

Feudal society - Marc Bloch

History of the Arabs - Hitti. P. K

History of the Far East - Cyde ad Beers

Economic and Social History of Medieval Europe - Henri Pirenne

ಲೋಕ ಚರಿತ್ರಂ - ಕೇರಳ ಭಾಷಾ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್

ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಚರಿತ್ರತ್ತಿಲ್ - ಜೆ.ಡಿ ಬರ್ನಲ್

ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಂದ ಮೌಲ್ಯ ನಿರ್ಣಯ

	ಪೂರ್ಣ ವಾಗಿ	ಆಂಶಿ ಕವಾಗಿ	ಉತ್ತಮಪಡಿ ಸಬೇಕಾದುದು
1. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಜಗತ್ತಿನ ವಿವಿಧ ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.	☐	☐	☐
2. ಯುರೋಪ್ , ಏಷ್ಯ, ಆಫ್ರಿಕಾ, ಅಮೇರಿಕಾ ಎಂಬೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನಗಳ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಭೂಪಟ ಓದಿನ ಮೂಲಕ ವಿವರಿಸಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.	☐	☐	☐
3. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಜಗತ್ತು ಕತ್ತಲೆಯ ಯುಗ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.	☐	☐	☐
4. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ಮುಂದುವರಿಕೆಯಾಗಿ ಜಗತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ಹುಟ್ಟಿಗೆ ಅಡಿಪಾಯವನ್ನಿತ್ತಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.	☐	☐	☐
5. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಜಗತ್ತಿನ ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನಗಳೊಳಗಿನ ಸಾಮ್ಯ ಮತ್ತು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.	☐	☐	☐
6. ಜಾಗತಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಆಡಳಿತಗಾರರ ಆಡಳಿತ ಸುಧಾರಣೆಗಳು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿದ್ದವು ಎಂಬುದಾಗಿ ವಿವರಿಸಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.	☐	☐	☐

ಪೌರಾತ್ಯ ಮತ್ತು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿನಿಮಯಗಳ ಕಾಲ

ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಜಗತ್ತಿನ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ಆ ಕಾಲದ ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದೆವು. ಮಧ್ಯಕಾಲದ ವಾಣಿಜ್ಯ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿನಿಮಯ ಹಾಗೂ ತನ್ಮೂಲಕ ಉಂಟಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳ ಕುರಿತು ಈ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ವಾಣಿಜ್ಯ ಮಾರ್ಗಗಳು, ವ್ಯಾಪಾರ ಕೇಂದ್ರಗಳು, ಪಟ್ಟಣಗಳು, ಹೊಸ ನಗರಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹಾಗೂ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಘಟಕಗಳು ಎಂಬುವುಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಮೂಲಕ ಮಧ್ಯಕಾಲದ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗೇ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕು. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತದಿಂದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ವರೆಗಿನ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಮತ್ತು ಪೌರಾತ್ಯಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕುರಿತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಬೇಕು. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ರಂಗಕ್ಕೆ ಪೌರಾತ್ಯ ದೇಶಗಳ ಕೊಡುಗೆಯು ಇದಾಗೆತ್ತು ಎಂಬ ಮನೋಭಾವವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವ ವಿಧದಲ್ಲಿ ಈ ಪಾಠವನ್ನು ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಬೇಕು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕತ್ತಲೆಯ ಯುಗವೆಂದು ಯುರೋಪಿನ ಚರಿತ್ರಕಾರರು ಕರೆದ ಈ ಕಾಲವು ಕತ್ತಲೆಯ ಯುಗವಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಆಧುನಿಕ ಯುಗದಲ್ಲಿ ನವೋತ್ಥಾನ ಹಾಗೂ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದುದು ಮಧ್ಯಕಾಲದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಗತಿಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗೆತ್ತು ಎಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆಯು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪಾಠವನ್ನು ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಬೇಕು.

2. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಮತ್ತು ಪೌರಾಣಿಕ ವಿನಿಮಯಗಳ ಕಾಲ

ಯೂನಿಸ್ಕೌ ಪ್ರೇಂ

ಆಶಯಗಳು/ ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳು	ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು / ಕಲಿಕಾ ತಂತ್ರಗಳು	ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳು
<p>ವಾಣಿಜ್ಯ</p> <ul style="list-style-type: none"> ವಾಣಿಜ್ಯ ಮಾರ್ಗಗಳು ವ್ಯಾಪಾರ ಕೇಂದ್ರಗಳು ನಗರಗಳ ರೂಪೀಕರಣ ಗಿಲ್ಡ್‌ಗಳು <p>ಸಂಸ್ಕೃತಿ</p> <ul style="list-style-type: none"> ಶಿಕ್ಷಣ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿನಿಮಯ ಕಲೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗೀತ ವಿಜ್ಞಾನ 	<ul style="list-style-type: none"> ಭೂಪಟವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ವಾಣಿಜ್ಯ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದು ಅವುಗಳ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುವುದು. ಭೂಪಟವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಯುರೋಪಿನ ಪ್ರಧಾನ ವ್ಯಾಪಾರ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸುವುದು. ನಗರಗಳು ಮತ್ತು ನದಿಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸುವುದು. ಮಧ್ಯ ಏಷ್ಯಾದ ಪ್ರಧಾನ ನಗರಗಳ ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸುವುದು. ನಗರಗಳ ವಿಶೇಷತೆಗಳು ಎಂಬ ವಾಚನಾ ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು. ಗಿಲ್ಡ್‌ಗಳ ವಿಶೇಷತೆಗಳು ಎಂಬ ಚರ್ಚಾ ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು. ಮಧ್ಯ ಕಾಲೀನ ಯುರೋಪಿನ ಶಾಲೆಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಾ ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು. ಮಧ್ಯ ಕಾಲೀನ ಸಮಾಜದ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ವಹಿಸಿದ ಪಾತ್ರ ಎಂಬ ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು. ಮಧ್ಯ ಕಾಲೀನ ಕಲೆ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪೌರಾಣಿಕ ಮತ್ತು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿನಿಮಯಕ್ಕೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ ಯೆರಗಿದೆ - ಚರ್ಚಾ ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು. ಮಧ್ಯ ಕಾಲೀನ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲುಂಟಾದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಗತಿಯು ಆಧುನಿಕ ಯುಗದ ಹುಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣ - ಸಂವಾದ ನಡೆಸುವುದು. 	<ul style="list-style-type: none"> ವಾಣಿಜ್ಯ ಮಾರ್ಗಗಳು ಹಾಗೂ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಬಂಧಗಳು ಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಜೋಡಿಸಿದ್ದವು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಮಧ್ಯ ಕಾಲದ ವ್ಯಾಪಾರ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಮತ್ತು ನಗರಗಳ ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಧ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಾಣಿಜ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಗಿಲ್ಡ್ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಯುರೋಪ್, ಮಧ್ಯ ಏಷ್ಯಾ, ಚೀನಾ ಎಂಬೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ - ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ರಂಗಗಳಲ್ಲುಂಟಾದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಧ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ರಂಗಗಳಿಗೆ ಅರಬಿಗಳು ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಧ್ಯ ಕಾಲೀನ ಜಗತ್ತಿನ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಾರಂಗದಲ್ಲುಂಟಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ ದೆ ಡೆ ಗೆ

ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಲೋಕ ಸಂಚಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಮರ್ಕೋಪೋಲೋ ಲೋವಿನ ಪ್ರವಾಸ ಕಥನದಿಂದ ಆಯ್ದ ಭಾಗವೊಂದನ್ನು ಪ್ರವೇಶಕ್ಕಾಗಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೂರದ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗಿರುವ ಪ್ರಯಾಣವು ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟಕರವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮರ್ಕೋಪೋಲೋ ಲೋವಿನ ಪ್ರವಾಸ ಕಥನವನ್ನು ಓದಲು ಹೇಳಬೇಕು. ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹಲವು ಸಾಹಸಿಗಳು ನಡೆಸಿದ ಸಂಚಾರದ ಕುರಿತಾದ ವೀಡಿಯೋ ತುಣುಕುಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಬಹುದು. ಅಭಿಲಾಷ್ ಟೋಮಿಯ ಸಾಹಸಿಕ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವೀಡಿಯೋವನ್ನೂ ತೋರಿಸಬಹುದು.

ಅನಂತರ ಪಾಠ ಪುಸ್ತಕದ 24 ನೇ ಪುಟದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಭೂಪಟವನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಕಂಡುಕೊಂಡ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಲಿ. ಕೆಲವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮಂಡಿಸಲು ಸಂದರ್ಭವನ್ನೊದಗಿಸಿದ ನಂತರ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವಂತೆ ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಬಹುದು.

ಏಷ್ಯಾದ ಪೂರ್ವ ಭಾಗದಿಂದ ಯುರೋಪಿನ ವರೆಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದ ಎರಡು ಮಾರ್ಗಗಳಾದ ರೇಶ್ಮಿದಾರಿ ಮತ್ತು ಸುಗಂಧದ್ರವ್ಯ ದಾರಿಗಳು ಹಲವಾರು ವ್ಯಾಪಾರ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಹಾದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಪ್ರಧಾನ ದಾರಿಗಳಲ್ಲದೆ ಇತರ ಕೆಲವು ದಾರಿಗಳೂ ಇದ್ದವು. ಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮವನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಜೋಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಈ ದಾರಿಗಳು ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದವು.

ಅನಂತರ ಭೂಪಟವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಆ ಕಾಲದ ಪ್ರಧಾನ ವಾಣಿಜ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸಲು ಹೇಳಬಹುದು. ಅಟ್ಲಸ್ ಅಥವಾ ಐ.ಸಿ.ಟಿ. ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನುಪಯೋಗಿಸಿ ಈ ನಗರಗಳ ಕುರಿತು ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದು.

ಮಧ್ಯಕಾಲ ಜಗತ್ತಿನ ನಗರಗಳು

ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ನಗರಗಳು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಲು ಹಾಗೂ ಹೊಸ ನಗರಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬೇಕು. ಮಧ್ಯಕಾಲದ ವಿಶೇಷತೆಯಾಗಿದ್ದ ಫ್ಯೂಡಲ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನಗರಗಳಿಗೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ವಾಣಿಜ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಹೊಸ ನಗರಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು ಎಂಬ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯನ್ನು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಪಾಠ ಪುಸ್ತಕದ 26,27 ನೇ ಪುಟಗಳನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಓದಲು ಹೇಳಬೇಕು. ನಂತರ ನಗರಗಳ ರೂಪೀಕರಣ ಹಾಗೂ ಯುರೋಪಿನ ನಗರಗಳ ವಿಶೇಷತೆಗಳ ಕುರಿತು ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸಿ ಮಂಡಿಸಲಿ, ನಗರಗಳ ರೂಪೀಕರಣ ಹಾಗೂ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ವಾಣಿಜ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಕಾರಣವಾಯಿತು ಎಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯು ಗಳಿಸಿದ್ದಾನೆಂಬುದನ್ನು ಖಾತರಿಪಡಿಸಿ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಬಹುದು. ಅನಂತರ ಅಟ್ಲಸ್‌ನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಪಾಠ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಲು ಹೇಳಬಹುದು. ಅಟ್ಲಸ್, ಐ.ಸಿ.ಟಿ. ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸಬಹುದು.

ನಗರ	ನದಿ
ಲಂಡನ್	ಥೇಮ್ಸ್ (Thames)
ಪ್ಯಾರಿಸ್	ಸೀನ್ (Seine)
ರೋಮ್	ಟೈಬರ್ (Tiber)
ವಿಯೆನ್ನಾ	ಡೆನ್ಯೂಬ್ (Danube)

ಪೂರ್ವದ ನಗರಗಳು

ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯುರೋಪಿಗಿಂತಲೂ ಪ್ರಗತಿ ಹೊಂದಿದ್ದು ಪೂರ್ವದ ನಗರಗಳಾಗಿದ್ದವು ಎಂಬ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯನ್ನು ಈ ಪಾಠಭಾಗದ ವಿನಿಮಯದ ಮೂಲಕ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯು ಗಳಿಸಬೇಕು.

ಪಾಠ ಪುಸ್ತಕದ 24ನೇ ಪುಟದಲ್ಲಿರುವ ಭೂಪಟವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಪೂರ್ವದ ನಗರಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ಹೇಳಬಹುದು. ಅನಂತರ ಪಾಠಪುಸ್ತಕದ 27, 28 ನೇ ಪುಟಗಳನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಓದಿ ಪೂರ್ವದ ನಗರಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ಹೇಳಬೇಕು. ಕೆಲವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಾವು ಕಂಡುಕೊಂಡ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದ ನಂತರ ಪೂರ್ವದ ನಗರಗಳಾದ ಡಮಾಸ್ಕಸ್, ಮಕ್ಯಾ, ಏದನ್, ಇಸ್ತಾಂಬುಲ್ ಬಸರ, ಮಸ್ಕತ್, ಕಲ್ಲಿಕೋಟೆ, ಸೂರತ್ ಮೊದಲಾದ ನಗರಗಳು ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ್ದವು ಎಂದು ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಬಹುದು.

ಗಿಲ್ಡ್‌ಗಳು

ಮಧ್ಯಕಾಲದ ವಿಶೇಷತೆಯಾಗಿದ್ದ ಗಿಲ್ಡ್‌ಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಹಾಗೂ ಗಿಲ್ಡ್‌ಗಳ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಗಿಲ್ಡ್‌ಗಳ ವಿಶೇಷತೆಗಳ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಾ ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಬೇಕು.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದ ನಂತರ ಪಾಠ ಪುಸ್ತಕದ 28, 29 ನೇ ಪುಟಗಳನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಓದಲು ಹೇಳಬೇಕು. ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಐ.ಸಿ.ಟಿ. ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. www.britanica.com

guilds, youtube medieval guilds Mr.Zoller's socialstudies podcast ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಬಹುದು. ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸಿದ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದ ನಂತರ ಕೆಳಗೆ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಬಹುದು.

ಗಿಲ್ಡ್‌ಗಳು ವಿವಿಧ ರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ನೈಪುಣ್ಯ ಹೊಂದಿದ ಕೆಲಸಗಾರರ ಸಂಘಟನೆಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಅಧಿಕ ತೆರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಶೋಷಣೆಗೊಳಗಾದ ಹೋರಾಡಲು ಇಂತಹ ಗಿಲ್ಡ್‌ಗಳು ರೂಪುಗೊಂಡವು. ಇವುಗಳು ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿದವಲ್ಲದೆ ಪರಸ್ಪರ ಸಹಕಾರವನ್ನೂ ಬೆಳೆಸಿದವು. ನಗರಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಬೆಸೆದು ಅಂತರ್ನಗರ ಲೀಗ್‌ಗಳು ರೂಪುಗೊಂಡವು. ವ್ಯಾಪಾರ ಗಿಲ್ಡ್‌ನಂತೆಯೇ ಕರಕುಶಲ ಗಿಲ್ಡ್‌ಗಳೂ ಇದ್ದವು. ಕೈಗಾರಿಕೀಕರಣ, ವಿಜ್ಞಾನ - ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ರಂಗಗಳಲ್ಲಾದ ಪ್ರಗತಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಗಿಲ್ಡ್ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಪತನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದವು.

ಮಧ್ಯಕಾಲದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ

ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಯುರೋಪಿನ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಪಾಠಭಾಗದ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕಾಗಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಈ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವ ಮೂಲಕ ಆಧುನಿಕ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.

ಮಧ್ಯಕಾಲದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ - ಚರ್ಚೆ

ಪಾಠಪುಸ್ತಕದ 30ನೇ ಪುಟವನ್ನು ಓದಿದ ನಂತರ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಯಾರಿಸಿದ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ

ಮಂಡಿಸಲು ಹೇಳಬೇಕು. ಸಾಕಷ್ಟು ಉತ್ತಮಪಡಿಸಿದ ನಂತರ ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವಂತೆ ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಬಹುದು.

ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧಿಸಿದ್ದರು. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದಂತೆಯೇ ಉನ್ನತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ರಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧಿಸಿದ್ದರು. ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವ ಯುರೋಪಿನ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿತ್ತು. ಯುರೋಪಿನಂತೆಯೇ ಪೂರ್ವದ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಶಿಕ್ಷಣದ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯವಾದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ್ದವು. ಅರಬ್ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೂ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿತ್ತು.

ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಸಮಾಜದ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪಾತ್ರ ಚರ್ಚೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಗುಂಪುಗಳಾಗಿಸಿದ ನಂತರ ಪಾಠಪುಸ್ತಕದ 30, 31, 32 ನೇ ಪುಟಗಳನ್ನು ಓದಲು ಹೇಳಬೇಕು. ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸಿದ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ಉತ್ತಮಪಡಿಸಿದ ನಂತರ ಹೀಗೆ ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಬಹುದು. ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಸ್ಥಾಪಿತವಾದವು. ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರಗಳು ವಿಜ್ಞಾನದೊಂದಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಗತಿ ಹಾಗೂ ಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಗುರಿಯಾಗಿರಿಸಿದ್ದವು.

ಕಲೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ

ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಜಗತ್ತಿನ ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ವಾಸ್ತುವಿದ್ಯೆ, ಸಂಗೀತ, ಚಿತ್ರಕಲೆ ಎಂಬವುಗಳ ಕುರಿತು ಈ ಪಾಠ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮದ ಸಮನ್ವಯಕ್ಕೆ ಕಲಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಂಗಗಳು ಗಣನೀಯವಾದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನಿತ್ತವು ಎಂಬುವುದನ್ನು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯು ಈ ಪಾಠಭಾಗದ ವಿನಿಮಯದ ಮೂಲಕ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ

ವಿಂಗಡಿಸಬೇಕು. ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವಂತೆ ಒಂದೊಂದು ಗುಂಪು ಒಂದೊಂದು ರಂಗದ ಕುರಿತು ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸಲು ಹೇಳಬೇಕು.

ಗುಂಪು - 1 - ವಾಸ್ತುಶೈಲಿ

ಗುಂಪು - 2 - ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು
ಸಾಹಿತಿಗಳು

ಗುಂಪು - 3 - ಸಂಗೀತ, ಚಿತ್ರಕಲೆ

ಪಾಠ ಪುಸ್ತಕದ 32, 33, 34 ನೇ ಪುಟಗಳನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಓದಿದ ನಂತರ ಗುಂಪುಗಳು ತಮಗೆ ನೀಡಿರುವ ರಂಗದ ಕುರಿತು ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿ, ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸಲು ಹೇಳಬೇಕು. ಗುಂಪುಗಳು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಉತ್ತಮಪಡಿಸುವಿಕೆಯ ನಂತರ ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಬಹುದು.

ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ - ವಿಜ್ಞಾನ ರಂಗದಲ್ಲಾದ ಪ್ರಗತಿಯು ಆಧುನಿಕ ಯುಗದ ಆರಂಭಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು ಎಂಬ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಡುವಂತೆ ಸಂವಾದವನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಬೇಕು. ಸಂವಾದಕ್ಕೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೊಬ್ಬನನ್ನು ಮೋಡರೇಟರಾಗಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಪರ ಹಾಗೂ ವಿರೋಧವಾಗಿ ವಾದಿಸಲು ತಲಾ ಮೂವರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಹೆಚ್ಚಿನ ಓದಿಗಾಗಿ ಈ ಯೂನಿಟಿನ ಕೊನೆಗೆ ನೀಡಿರುವ ಭಾಗಗಳನ್ನು ನೀಡಬಹುದು. ಸಂವಾದಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ಹದಿನೈದು ನಿಮಿಷ ಸಾಕಾಗಬಹುದು. ಸಂವಾದದ ನಂತರ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಜಗತ್ತು ಕತ್ತಲೆಯ ಯುಗವಲ್ಲ ಬದಲಾಗಿ ಅದು ಆಧುನಿಕ ಯುಗದ ಆರಂಭಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಅನೇಕ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದೆ ಎಂಬ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟತೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿ ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಬಹುದು.

ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

- ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ನೆಲ ಮಾರ್ಗದ ಮೂಲಕ ವಿರುವ ವಾಣಿಜ್ಯ ದಾರಿಯನ್ನು ಯಾವ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು?
- ಸಮುದ್ರ ದಾರಿಯ ಹೆಸರೇನು?
- ಸಮುದ್ರ ದಾರಿಯು ಹಾದು ಹೋಗುವ ಪ್ರಧಾನ ಭಾರತೀಯ ಬಂದರುಗಳು ಯಾವುವು?
- ಮಧ್ಯಕಾಲದ ಗಿಲ್ಡ್‌ಗಳ ರೂಪೀಕರಣದ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಯಾವುವು?
- ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸಿರಿ.
- ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಜಗತ್ತಿನ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಂಗದ ಕುರಿತು ಒಂದು ಪ್ರಬಂಧ ತಯಾರಿಸಿರಿ.
- ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಜಗತ್ತಿನ ಸಂಗೀತದ ಕುರಿತು ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸಿರಿ.

ಮುಂದುವರಿದ ಓದಿಗಾಗಿ

ಲೋಕ ಚರಿತ್ರಂ ಭಾಗ - 1 - ಇ. ಶ್ರೀಧರನ್

ಲೋಕ ಚರಿತ್ರಂ ಭಾಗ -2- ಇ. ಶ್ರೀಧರನ್

ಸ್ವಾಟಿಫೈಡ್ ಸೊಸೈಟೀಸ್

ಮೀಡೀವಲ್ ವರ್ಲ್ಡ್ - ಪ್ರೊ. ಟಿ.ಕೆ. ಗಂಗಾಧರನ್

ಲೋಕ ಸಂಸ್ಕಾರಂ ಮಧ್ಯಕಾಲ ಫಾಟ್ಲಿತ್ - ಪ್ರೊ. ಟಿ.ಕೆ. ಗಂಗಾಧರನ್

Europe - As Cultural History - Peter Ristbergen

Cities in the Pre modern Islamic world - Edited by Amara .K. Benson,

Alison. L. Gascoigne

ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಂದ ಮೌಲ್ಯ ನಿರ್ಣಯ

	ಪೂರ್ಣ ವಾಗಿ	ಭಾಗಿ ಕವಾಗಿ	ಉತ್ತಮಪಡಿ ಸಬೇಕಾದುದು
1. ಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮವನ್ನು ಜೋಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವಾಣಿಜ್ಯ ದಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.	☐	☐	☐
2. ಮಧ್ಯಕಾಲದ ವಾಣಿಜ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಮತ್ತು ನಗರಗಳ ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.	☐	☐	☐
3. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವಾಣಿಜ್ಯಕ್ಕೆ ಉಂಟಾದ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.	☐	☐	☐
4. ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಗಿಲ್ಡ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ.	☐	☐	☐
5. ಯುರೋಪ್, ಮಧ್ಯ ಏಷ್ಯಾ, ಚೀನಾ ಮೊದಲಾದೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನ, ಶಿಕ್ಷಣ ವಲಯಗಳಿಗೆ ಅರಬರು ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.	☐	☐	☐
6. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಜಗತ್ತಿನ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಾರಂಗದಲ್ಲುಂಟಾದ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.	☐	☐	☐

ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನ : ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳು

ಹಕ್ಕುಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಆಧುನಿಕ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ದೇಶಗಳು ಎಲ್ಲಾ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಖಾತರಿಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ವಿವಿಧ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದಾದರೂ ಜಗತ್ತಿನ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂವಿಧಾನಗಳೂ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಖಾತರಿಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನವೂ ಕೆಲವು ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಕೊಡಮಾಡಿದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು, ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು, ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು ಎಂಬಿವುಗಳ ಕುರಿತು ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಲು ಈ ಅಧ್ಯಾಯವು ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಸಮಾಜವೊಂದರ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಲು ಈ ಪಾಠದ ವಿನಿಮಯದಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಬೇಕು. ಅದರೊಂದಿಗೆ ಕ್ಷೇಮ ರಾಷ್ಟ್ರವೊಂದರ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳಿಗಿರುವ ಪಾತ್ರವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿರುವ ಹಕ್ಕುಗಳು ಹಾಗೂ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಸಮಾಜವೊಂದರ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಈ ಪಾಠವು ಹೊಂದಿದೆ.

ಆಶಯಗಳು / ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳು	ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು /ಕಲಿಕಾ ತಂತ್ರಗಳು	ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳು
<ul style="list-style-type: none"> ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ಸಮಾನತೆಯ ಹಕ್ಕು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕು ಶೋಷಣೆಗಿರದ ಹಕ್ಕು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಾಗೂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳು ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಪರಿಹಾರ ಪಡೆಯಲಿರುವ ಹಕ್ಕು ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು 	<ul style="list-style-type: none"> ಪಾಠ ಭಾಗವನ್ನು ಓದುತ್ತಾರೆ. ಚರ್ಚೆ. ಚಿತ್ರದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ (ಪಾಠ ಪುಸ್ತಕದ 95 ನೇ ಪುಟದಲ್ಲಿರುವ ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನ ಖಾತರಿಪಡಿಸುವ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಚಿತ್ರ) ಪಾಠಭಾಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಾರ್ತೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹ - ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಚಿತ್ರ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಚರ್ಚೆ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಶೋಷಣೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಚಿತ್ರಗಳು ಹಾಗೂ ವಾರ್ತೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪ್ರದರ್ಶನವೊಂದನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿರಿ. ಜಾತ್ಯಾತೀತತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಗುಂಪು ಚರ್ಚೆ ಕೋಲಾಷ್ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಸಂವಿಧಾನ ಪಠವಾದ ಪರಿಹಾರ ಪಡೆಯಲಿರುವ ಹಕ್ಕಿನ ಕುರಿತಾದ ಅಂಬೇಡ್ಕರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಚರ್ಚೆ ಕೊಲಾಷ್ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ - ಚರ್ಚೆ ಚೆಕ್‌ಲಿಸ್ಟ್ ಪರಿಶೀಲನೆ - ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ 	<ul style="list-style-type: none"> ಪ್ರಧಾನ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸಮಾನತೆಯ ಹಕ್ಕನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟ ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನವು ಖಾತರಿಪಡಿಸುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುವುದು. ಶೋಷಣೆಯಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ ಪಡೆಯಲಿರುವ ಹಕ್ಕಿನ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಾಗೂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಪರಿಹಾರ ಪಡೆಯಲಿರುವ ಹಕ್ಕಿನ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ ದೆ ಡೆ ಗೆ

ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಓದಲು ಹೇಳುತ್ತಾ ಪಾಠಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಬಹುದು. ಸಂವಿಧಾನವು ಖಚಿತಪಡಿಸುವ ಗುರಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಿಂದ ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

- ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ನೀತಿ.
- ಚಿಂತನೆ, ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪ್ರಕಟಣೆ, ನಂಬಿಕೆ , ಧಾರ್ಮಿಕ ನಿಷ್ಠೆ , ಆರಾಧನೆಗಿರುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ.
- ಪದವಿ ಮತ್ತು ಅವಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆ.
- ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಗೌರವ , ರಾಷ್ಟ್ರದ ಏಕತೆ ಹಾಗೂ ಅಖಂಡತೆಯನ್ನು ಖಾತರಿಪಡಿಸುತ್ತಾ ಸಹೋದರತೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು.

ಭವಿಷ್ಯದ ಭಾರತದ ಕುರಿತಾದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳು, ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು, ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು, ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಈ ಉದ್ದೇಶಗಳ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು

ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪಾಠಭಾಗವನ್ನು ಓದಲು ಹೇಳುವುದು. ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ , ನಮ್ಮ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ರೂಪುಗೊಂಡ ಸನ್ನಿವೇಶ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಚರ್ಚೆಯ ಕ್ರೋಢೀಕರಣದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಗಳು ಒಳಗೊಂಡಿವೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಬೇಕು.

- ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳೆಂದರೆ ಓರ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ನಿಷೇಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ಹಕ್ಕುಗಳಾಗಿವೆ.

- ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಅತಿ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.
- ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚಳುವಳಿಯು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯಿತು.
- 1928 ರ ನೆಹರು ಸಮಿತಿಯ ವರದಿ, ಅಮೇರಿಕಾದ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ಘೋಷಣೆ, ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿವೆ.

ಅನಂತರ ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನವು ಖಾತರಿಪಡಿಸುವ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಪವರ್ ಪೋಯಿಂಟ್/ಚಾರ್ಟಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅನಂತರ ತರಗತಿಯನ್ನು ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕನ್ನೂ ವಿವರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವಿವಿಧ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.

ಸಮಾನತೆಯ ಹಕ್ಕು

ಪಾಠದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ವಾರ್ತೆಗಳನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಓದಿದ ನಂತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಭೇದ ಭಾವಗಳನ್ನೂ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಮಾನವಾದ ಅನೇಕ ಅಸಮಾನತೆ ಹಾಗೂ ಭೇದ ಭಾವಗಳು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಪತ್ರಿಕಾ ವರದಿಯಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇಂತಹ ಭೇದ ಭಾವವನ್ನು ಕೊನೆಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಲು ಸಮಾನತೆಯ ಹಕ್ಕು ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಲು ವಾರ್ತಾ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ನೀಡಬಹುದು. ಪಾಠದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವಂತಹ ಇತರ ವಾರ್ತೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಬೇಕು. ಅದರೊಂದಿಗೆ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸರಕಾರವು ಕೈಗೊಂಡಿರುವ ಕೆಲವು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದು ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಬೇಕು.

ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸರಕಾರವು ಕೈಗೊಂಡಿರುವ ಕ್ರಮಗಳು

- 1955 ರ ಅಸ್ವಲ್ಪತೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ಕಾನೂನು
- ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಾ ನಿಯಮ.
- ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ/ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ವರ್ಗ/ಇತರ ಹಿಂದುಳಿದ ವಿಭಾಗದವರಿಗಿರುವ ಮೀಸಲಾತಿ.
- ಸ್ತ್ರೀಯರು ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನೀಡುವ ವಿಶೇಷ ಪರಿಗಣನೆ

ಚರ್ಚೆ ಹಾಗೂ ಪಟ್ಟಿ ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಸೂಚಕಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಬೇಕು.

- ಸಮಾನತೆಯ ಹಕ್ಕು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿದೆ.
- ಕಾನೂನಿನ ಮುಂದೆ ಸಮಾನತೆ, ಭೇದ ಭಾವದ ನಿಷೇಧ, ಸಮಾನ ಅವಕಾಶ, ವಿಶೇಷ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ಕೊನೆಗೊಳಿಸುವುದು ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಸಮಾನತೆಯ ಹಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಒಳಪಡುತ್ತವೆ.
- ಮಹಿಳೆಯರು, ಮಕ್ಕಳು, ಹಿಂದುಳಿದ ವಿಭಾಗದವರು ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸೌಲಭ್ಯ ಒದಗಿಸುವುದು ಸಮಾನತೆಯ ಹಕ್ಕಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲ.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕು

ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನ ಶಿಲ್ಪಿಯಾದ ಡಾ.ಬಿ.ಆರ್ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರು ಜನರನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಮತ್ತು ಜನರು ಶಾಂತಿಯುತವಾಗಿ ಸಭೆ ಸೇರಿರುವ ಚಿತ್ರವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕನ್ನು ಮಂಡಿಸಬಹುದು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಸೆಮಿನಾರೊಂದನ್ನು ಮಂಡಿಸುವಾಗ ವಿಚಾರಗೋಷ್ಠಿ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಸೂಚಕಗಳಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಖಾತರಿಪಡಿಸಬೇಕು.

ಸಂರಕ್ಷಿತ ಅಸಮಾನತೆ

ಹಿಂದುಳಿದ ದುರ್ಬಲ ವಿಭಾಗದವ ಏಳಿಗೆಯ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರವು ಅವರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಪರಿಗಣನೆಯನ್ನೀಯುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನೋಡುವಾಗ ಇದೊಂದು ಬೇಧಭಾವವೆಂದು ಕಂಡುಬರುವುದಿದ್ದರೂ ಅವರ ರಕ್ಷಣೆಯೇ ಇದರ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇಂತಹ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿತ ಅಸಮಾನತೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಲಿರುವ ಕ್ರಮವಾಗಿದೆ. ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಹಿಂದುಳಿದ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಪ್ರಧಾನ ಧಾರೆಗೆ ತಲುಪಿಸಿ ಸಮಾನತೆಯನ್ನನು ಭವಿಸಲು ಪ್ರಾಪ್ತರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದೇ ಇದರ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ - ಪರಿಶಿಷ್ಟ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಇತರ ಹಿಂದುಳಿದ ವಿಭಾಗದವರಿಗೆ ನೀಡುವ ಮೀಸಲಾತಿಯು ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ.

- ವಾಕ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹಾಗೂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ.
- ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹೊಂದದೆ ಶಾಂತಿಯುತವಾಗಿ ಸಭೆ ಸೇರುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ.
- ಸಂಘ - ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ.
- ಭಾರತದಲ್ಲೆಡೆಯೂ ಸಂಚರಿಸಲಿರುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ.
- ಭಾರತದಲ್ಲೆಡೆಯೂ ವಾಸಿಸಲಿಕ್ಕಿರುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ.
- ಯಾವುದೇ ಉದ್ಯೋಗ, ವಾಣಿಜ್ಯ, ವ್ಯಾಪಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿರುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ.
- ಜೀವ ಹಾಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕು.
- 6 ರಿಂದ 14 ವಯಸ್ಸಿನ ವರೆಗಿನ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕಡ್ಡಾಯ ಮತ್ತು ಉಚಿತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ.

- ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಬಂಧನ ಹಾಗೂ ಜೈಲು ವಾಸದಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ
- ಹಕ್ಕುಗಳು ಅನಿಯಂತ್ರಿತವಲ್ಲ.

ಶೋಷಣೆಯಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ

ಶೋಷಣೆಯಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ ಪಡೆಯಲಿರುವ ಹಕ್ಕು. ಶೋಷಣೆಯಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ ಪಡೆಯಲಿರುವ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಪಾಠದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಲು ಹೇಳಬಹುದು.

ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸುವುದು.

- ಕೆಲಸದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವ ಮಕ್ಕಳ ಚಿತ್ರವಾಗಿದೆ.
- ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ನಿಷೇಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.
- ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.
- ಇಂತಹ ಹಲವು ವಿಧದ ಶೋಷಣೆ ಹಾಗೂ ಪೀಡನೆಗಳು ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿದೆ.

ಬಾಲ ಕಾರ್ಮಿಕತೆಯೂ ಒಳಗೊಂಡು ಹಲವು ವಿಧದ ಶೋಷಣೆಗಳನ್ನು ಕೊನೆಗೊಳಿಸಿ ಪೌರರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಶೋಷಣೆಯಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ ಪಡೆಯಲಿರುವ ಹಕ್ಕು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಶೋಷಣೆಯಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ ಪಡೆಯಲಿರುವ ಹಕ್ಕು ಯಾವ ಯಾವ ವಿಧದಲ್ಲಿ ಪೌರರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಪ್ಯಾನೆಲ್ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಬಹುದು. ಚರ್ಚೆಯ ಕ್ರೋಡೀಕರಣದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಆಶಯಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಲುಪಬೇಕು.

- ಶೋಷಣೆಯಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ ಪಡೆಯಲಿರುವ ಹಕ್ಕು
- ಒತ್ತಾಯದ ದುಡಿತದಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ.
- ಮಾನವ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸುತ್ತದೆ.

- ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ದುಡಿಸುವುದನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸುತ್ತದೆ.

ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕು

ಪಾಠ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ನೆಹರುರವರ ಮಾತುಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಜಾತ್ಯಾತೀತತೆಯ ಕುರಿತಾದ ಚರ್ಚೆಯೊಂದನ್ನು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಆಯೋಜಿಸಬಹುದು. ಗುಂಪಿನವರು ಅವರು ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಲಿ.

- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಧರ್ಮಗಳಿವೆ
- ಅಂತಹ ರಾಷ್ಟ್ರವೊಂದರ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಾತ್ಯಾತೀತ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿಯೇ ಕಾರ್ಯವೆಸಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಬಹುದಷ್ಟೆ.
- ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನವು ಜಾತ್ಯಾತೀತತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ.
- ಅದರೊಂದಿಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಚರ್ಚೆಯ ಕ್ರೋಡೀಕರಣದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಧರ್ಮವಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಧರ್ಮವನ್ನು ಭಾರತ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯನ್ನೂ ಮಂಡಿಸಬೇಕು. ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಕಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಕ್ರೋಡೀಕರಣದಲ್ಲಿ ಒಳಪಡಿಸಬೇಕು.

- ಯಾವುದೇ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿರಿಸುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ
- ಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರದ ಹಕ್ಕು
- ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಹಕ್ಕು
- ಧರ್ಮವನ್ನೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತೆರಿಗೆ ಕೊಡಲು ನಿರ್ಬಂಧಿಸುವುದರ ವಿರುದ್ಧವಿರುವ ಹಕ್ಕು.
- ಸರಕಾರ ನಡೆಸುವ ಅಥವಾ ಸರಕಾರೀ ಅನುದಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಹಾಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯಗೊಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಾಗೂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳು

ಪಾಠಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಾಗೂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೋಲಾಷ್‌ನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ನೀಡಬಹುದು.

ಅನಂತರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಾಗೂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳು ದೇಶದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಹೇಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿವೆ ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿ ಮಂಡಿಸಬೇಕು. ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸುವಾಗ ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಆಶಯಗಳಿವೆಯೆಂದು ಖಾತರಿಪಡಿಸಬೇಕು.

- ಭಾಷೆ, ಲಿಪಿ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎಂಬಿವುಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಹಾಗೂ ಪೋಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.
- ಇದಕ್ಕಾಗಿ ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಹಾಗೂ ನಡೆಸಲಿರುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಅವರಿಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಪರಿಹಾರ ಪಡೆಯಲಿರುವ ಹಕ್ಕು

ಪಾಠದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಪರಿಹಾರ ಪಡೆಯಲಿರುವ ಹಕ್ಕು ಹಾಗೂ ಸಂವಿಧಾನದ ದ್ವಿಭಾಷಾ ಆವೃತ್ತಿಯ 30ನೇ ವಿಭಾಗವು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಭಾಗವನ್ನು ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಓದಲು ನೀಡಬೇಕು. ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಂಡ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಭಿತ್ತಿ ಪತ್ರಿಕೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸಿ ಮಂಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಿತ್ತಿ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಸೂಚಕಗಳಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಬೇಕು.

- ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಪಡೆಯಲಿರುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಪರಿಹಾರ ಪಡೆಯಲಿರುವ ಹಕ್ಕು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.
- ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ನಿಷೇದಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್

ಅಥವಾ ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಸಮೀಪಿಸಬಹುದು.

- ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ಪುನಃ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ಹೊರಡಿಸುವ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ರಿಟ್ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ಮಂಡನೆಯ ನಂತರ, ಪಾಠ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿರುವ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸುವಂತೆ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದು.

ರಿಟ್‌ಗಳು

ಹೆಬಿಯಸ್ ಕಾರ್ಪಸ್ - ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಬಂಧನದಲ್ಲಿಡುವುದು ಅಥವಾ ಅಡಗಿಸಿಟ್ಟಾಗ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಹಾಜರು ಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೈಕೋರ್ಟ್ ಅಥವಾ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಹೊರಡಿಸುವ ಆಜ್ಞೆಯಾಗಿದೆ.

ಮಾನ್‌ಡಮಸ್ - ಒಬ್ಬ ಸರಕಾರಿ ನೌಕರನು ಅವನಿಗೆ ವಹಿಸಿದ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸದಿದ್ದಾಗ ಅದನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಡಿಸುವ ಆಜ್ಞೆಯಾಗಿದೆ.

ಪ್ರೊಹಿಬಿಷನ್ - ಕೆಳ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ಅಧಿಕಾರ ಮೇರೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ವರ್ತಿಸಿದಾಗ ಅದನ್ನು ತಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೈಕೋರ್ಟ್ ಅಥವಾ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಹೊರಡಿಸುವ ಆಜ್ಞೆಯೇ ಪ್ರೊಹಿಬಿಷನ್.

ಸರ್‌ಶ್ಯೂರಾರಿ - ಒಂದು ವ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೆಳ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಿಂದ ಮೇಲಿನ ನ್ಯಾಯಾಲಯಕ್ಕೆ ವರ್ಗಾಯಿಸುವುದು.

ಕೋ ವಾರಂಟ್ - ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಅನರ್ಹವಾಗಿ ಕೈವಶ ಪಡಿಸುವ ಹಾಗೂ ಬಳಸುವ ನೌಕರನನ್ನು ಅದರಿಂದ ಹೊರತುಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಡಿಸುವ ಆಜ್ಞೆಯೇ ಕೋ ವಾರಂಟ್ ಆಗಿದೆ.

ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ 'ಎ' ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವವುಗಳು ಯಾವ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿವೆಯೆಂಬುದನ್ನು 'ಬಿ' ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿರಿ.

ಎ	ಬಿ
ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪ್ರಕಟಣೆಗಿರುವ ಹಕ್ಕು	ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕು
ಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಿರುವ ಹಕ್ಕು	ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕು
ಸಂಘಟನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಹಕ್ಕು	ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕು
ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಲಿರುವ ಹಕ್ಕು	ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಾಗೂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಕ್ಕು
ಅನ್ಯಾಯದ ಬಂಧನ ದಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಣೆ	ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕು
ಸಮಾನತೆ ನಿಷೇಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ ನ್ಯಾಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿರುವ ಹಕ್ಕು	ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಪರಿಹಾರ ಪಡೆಯಲಿರುವ ಹಕ್ಕು
ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾದ ಕೆಲಸದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಣೆ	ಶೋಷಣೆಯಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಪಡೆಯಲಿರುವ ಹಕ್ಕು.

ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು

ಪಾಠದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಕೋಲಾಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿರುವ ವಲಯಗಳನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಓದಿ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸುವಂತೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದು.

- ಪರಿಸರ ಸಂರಕ್ಷಣೆ
- ಮಾದಕ ದ್ರವ್ಯಗಳ
- ಗುಡಿಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ

ವಾರ್ತೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿರುವಂತೆ ಕೇಂದ್ರ - ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಕೈಗೊಂಡಿರುವ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು

ಹೇಳಬಹುದು. ಅನಂತರ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳೆಂಬ ಭಾಗವನ್ನು ಓದಿ, ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸಿ ಮಂಡಿಸಿ. ಟಿಪ್ಪಣಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಬೇಕಾದ ಪ್ರಧಾನ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

- ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಸಂವಿಧಾನದ ನಾಲ್ಕನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ಇವುಗಳು ಕೇಂದ್ರ - ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಧೋರಣೆ ರೂಪೀಕರಣದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಾದ ನಿರ್ದೇಶಕಗಳಾಗಿವೆ.
- ಇವುಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲು ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಮೊರೆ ಹೋಗುವಂತಿಲ್ಲ.
- ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಒಳ ಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು

.....

ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು

42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಮೂಲಕ ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು ಎಂಬ ಭಾಗವನ್ನು ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲಾಯಿತು. ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳೆಂಬ ಆಶಯವನ್ನು ಮಂಡಿಸಲು ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಚೆಕ್ ಲಿಸ್ಟನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೂ ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಲು ಹೇಳಬೇಕು. ಪಾಠಪುಸ್ತಕದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಓದಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕಾದ ಆವಶ್ಯಕತೆಯ ಕುರಿತು ಪವರ್‌ಪೋಯಿಂಟನ್ನು

ತಯಾರಿಸಿ ಮಂಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪವರ್‌ ಪೋಯಿಂಟಿನಲ್ಲಿ ಒಳಪಡಿಸಬೇಕಾದ ಆಶಯಗಳು.

- ಸಂವಿಧಾನದ IVA ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ.
- ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು ಎಲ್ಲರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿದೆ.
- ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಉತ್ತಮ ಸಮಾಜವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.

ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

- ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ ಯಾವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ?
- ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನವು ಖಾತರಿ ಪಡಿಸುವ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
- ಕಾನೂನಿನ ಮುಂದೆ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಖಾತರಿಪಡಿಸುವ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
- ಯಾವ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿತು?
- ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಒಳಪಡುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳ ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸಿರಿ.
- 6 ರಿಂದ 14 ವಯಸ್ಸಿನ ವರೆಗಿನ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಕಡ್ಡಾಯ ಮತ್ತು ಉಚಿತವಾದ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಖಾತರಿಪಡಿಸುವ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕು ಯಾವುದು?
- ಶೋಷಣೆಯಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ ಪಡೆಯಲಿರುವ ಹಕ್ಕು ಯಾವೆಲ್ಲ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಖಾತರಿಪಡಿಸುತ್ತದೆ?
- ಮಾನವ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸುವ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
- ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾದ ಕೆಲಸದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಸುವುದನ್ನು ತಡೆಯುವ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕು ಯಾವುದು?
- ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಳಪಡುವ ಹಕ್ಕುಗಳು ಯಾವುವು?
- ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಾಗೂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳು ಹೇಗೆ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.
- ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಲ್ಪಟ್ಟಾಗ ಅವುಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕು ಯಾವುದು?
- ರಿಟ್‌ಗಳು ಎಂದರೇನು?
- ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.
- ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು ಉತ್ತಮ ಸಮಾಜವೊಂದರ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಹೇಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ?

ಮುಂದುವರಿದ ಒದಿಗಾಗಿ

ಭರಣ ಘಟನ ದ್ವಿಭಾಷ ಪದಿಪ್ಪ್ (ಭಾರತ ಸರಕಾರ್ ನಿಯಮ ನೀತಿ ಮಂತ್ರಾಲಯಂ)

Indian Constitutional at Work - NCERT +1 Political Science

ಇಂಡಿಯನ್ ಭರಣ ಘಟನ : ಎಂ.ವಿ. ಪೈಲಿ

ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಂದ ಮೌಲ್ಯನಿಣಯ

	ಪೂರ್ಣ ವಾಗಿ	ಭಾಗಿಕ ವಾಗಿ	ಉತ್ತಮಪಡಿ ಸಬೇಕಾದುದು
• ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.	☐	☐	☐
• ಸಮಾನತೆಯ ಹಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಒಳಪಡುವವುಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.	☐	☐	☐
• ಆರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.	☐	☐	☐
• ಶೋಷಣೆಯಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಪಡೆಯಲಿರುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ನಿರ್ವಚಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.	☐	☐	☐
• ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ವಿವರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.	☐	☐	☐
• ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಹಕ್ಕುಗಳ ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.	☐	☐	☐
• ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಪರಿಹಾರ ಪಡೆಯಲಿರುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ನಿರ್ವಚಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.	☐	☐	☐
• ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.	☐	☐	☐
• ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.	☐	☐	☐
• ಪಾಠದ ವಿನಿಮಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಕಲಿಕಾ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾ ಯಿತು.	☐	☐	☐
• ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯನ್ನು ಖಾತರಿಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾ ಯಿತು.	☐	☐	☐

ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತ ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನ

ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿದ್ದ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿನಿಮಯದ ಪರಿಶು ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಚರ್ಚಿಸಿದೆವು. ಜಗತ್ತಿನ ಇತರ ಭಾಗಗಳಲ್ಲುಂಟಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೆನುಗುಣವಾಗಿ ಭಾರತದ ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಲಕ್ರಮಗುಣವಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳುಂಟಾದುವು. ಭಾರತದ ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನದಲ್ಲುಂಟಾದ ಗಣನೀಯವಾದ ಪ್ರಗತಿ ಹಾಗೂ ವಿದೇಶೀ ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನದ ಪ್ರಭಾವಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಂತವಾದ ವಿಶೇಷತೆಗಳು ಹಾಗೂ ಸಮಾನತೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿದ್ದ ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನಗಳ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಆಧುನಿಕ ಭಾರತದ ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ ಎಂಬ ಮನೋಭಾವವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಬೇಕು.

ಯೂನಿಟ್ ಪ್ರೇಂ

4. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತ : ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನ

ಅಶಯಗಳು / ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳು	ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು/ ಕಲಿಕಾ ತಂತ್ರಗಳು	ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳು
<p>ಸುಲ್ತಾನರ ಆಡಳಿತ</p> <ul style="list-style-type: none"> • ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಆಡಳಿತ • ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಆಡಳಿತ • ಇಚ್ಛಾ ಸಂಪ್ರದಾಯ • ಅನುವಂಶಿಕ ಹಕ್ಕು • ಸೈನಿಕ ಆಡಳಿತ • ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸುಧಾರಣೆ <p>ಮೊಘಲರ ಆಡಳಿತ</p> <ul style="list-style-type: none"> • ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಆಡಳಿತ • ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಆಡಳಿತ • ದೀನ್-ಇ-ಇಲಾಹಿ • ಮಾನ್ ಸಬ್ದಾರಿ-ಜಾಗೀರ್‌ದಾರಿ <p>ಚೋಳರ ಆಡಳಿತ</p> <ul style="list-style-type: none"> • ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಆಡಳಿತ • ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಆಡಳಿತ • ಗ್ರಾಮಸ್ವಯಂ ಆಡಳಿತ • ಊರ್ ಸಭಾ <p>ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ</p> <ul style="list-style-type: none"> • ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಆಡಳಿತ (ನಾಯಂಕರ ಪದ್ಧತಿ) • ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಆಡಳಿತ (ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಪದ್ಧತಿ) <p>ಮರಾಠ ಆಡಳಿತ</p> <ul style="list-style-type: none"> • ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಆಡಳಿತ - ಅಷ್ಟ ಪ್ರಧಾನರ ಸಮಿತಿ • ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಆಡಳಿತ - ಸ್ವರಾಜ್ಯ, ಮೊಗಲೈ ಚೌತ್, ಸರಾಡೇಲ್‌ಮುಖಿ. 	<ul style="list-style-type: none"> • ಸುಲ್ತಾನರ ಆಡಳಿತದ ರೀತಿ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಕಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು. • ಸುಲ್ತಾನರ ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಮೊಗಲ್ ಆಡಳಿತಗಳೊಳಗಿನ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸುವುದು. • ಆಡಳಿತ ಸ್ಥಿರತೆ ಹಾಗೂ ಮತ ಸೌಹಾರ್ದತೆಗೆ ಅಕ್ಕರನ್ನು ಅವಿಷ್ಕರಿಸಿದ ದೀನ್-ಇ-ಇಲಾಹಿಯು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು. • ಚೋಳರ ಗ್ರಾಮ ಸ್ವಯಂ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಇಂದಿನ ಕೇರಳದ ಸ್ಥಳೀಯಾಡಳಿತ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸುವುದು. • ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ನಾಯಂಕರ, ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದು. • ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿದ್ದ ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನಗಳಿಗಿಂತ ಮರಾಠ ಆಡಳಿತವು ಹೇಗೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿತ್ತು ಚರ್ಚೆ. 	<ul style="list-style-type: none"> • ಸುಲ್ತಾನರ ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನದ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. • ಸುಲ್ತಾನರ ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಮೊಘಲರ ಆಡಳಿತದ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸುತ್ತಾರೆ. • ಮಾನ್ ಸಬ್ದಾರಿ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಮೊಘಲರ ಕಾಲದ ಸೈನಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. • ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತವನ್ನು ಆಳಿದ್ದ ಚೋಳ ರಾಜರ ಆಡಳಿತದ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. • ಚೋಳರ ಆಡಳಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸ್ವಯಂ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ಇಂದಿನ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್, ನಗರಪಾಲಿಕೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಂದಿಗೆ ತುಲನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. • ವಿಜಯ ನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿದ್ದ ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನದ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. • ಮರಾಠ ಆಡಳಿತದ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ ದೆ ಡೆ ಗೆ

ಸುಲ್ತಾನರ ಆಡಳಿತ

ಪೀಠಿಕೆಯಾಗಿ ನೀಡಿರುವ ಬರಾನಿಯ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಓದಲು ಹೇಳುತ್ತಾ ಪಾಠಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಬಹುದು. ಅದರಿಂದ ಸುಲ್ತಾನರ ಆಡಳಿತ ಕಾಲದ ರಾಜಾಧಿಕಾರದ ಕುರಿತು ಯಾವೆಲ್ಲ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಲಭಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಮಂಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ನೀಡಿರುವ ಸೂಚಕಗಳ ಹೊರತಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಆಶಯಗಳನ್ನೂ ಒಳಪಡಿಸಿ ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಬಹುದು.

- ರಾಜಾಧಿಕಾರವು ದೈವದತ್ತವಾದುದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ.
- ಬಲವಾದ ಸೈನ್ಯದ ಬೆಂಬಲ

ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಒಂದು ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನವನ್ನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆವಿಷ್ಕರಿಸಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದರು. ಇದು ತುರ್ಕಿ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮತ್ತು ಭಾರತದಲ್ಲಿದ್ದ ಹಲವು ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಮಿಶ್ರಣವಾಗಿದೆ. ಭಾರತದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ರಂಗಗಳಂತೆಯೇ ರಾಜಕೀಯ ರಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಪ್ರಭಾವ ಮತ್ತು ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಗಳಿಸಿದ ಕಾಲವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆಯು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಭಾಗವನ್ನು ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಬೇಕು.

ಸುಲ್ತಾನರ ಆಡಳಿತದ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಕಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದ ನಂತರ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಪಾಠಭಾಗವನ್ನು ಓದಲು ಹೇಳಬೇಕು. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಗುಂಪುಗಳಿಗೆ ನೀಡಿ, ಚರ್ಚಿಸಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸಲು ಹೇಳಬೇಕು. ತಯಾರಿಸಿದ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಲು

ಸಂದರ್ಭವನ್ನೊದಗಿಸಬೇಕು. ಮಂಡನೆಯ ನಂತರ ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಆಶಯಗಳು ಒಳಪಟ್ಟಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಖಾತರಿಪಡಿಸಿ ಕ್ರೋಡೀಕರಣ ನಡೆಸಬೇಕು.

ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ

- ಪರಮಾಧಿಕಾರ ರಾಜನಲ್ಲಿ ನಿಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿತ್ತು.
- ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ರಾಜನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಮಂತ್ರಿಗಳು ಹಾಗೂ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿದ್ದರು.
- ಇಂತಹ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಾನ ಪದವಿ ಹಾಗೂ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದರು.
- ಆಡಳಿತ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ದೇಶವನ್ನು ಹಲವು ವಿಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದ್ದರು.

ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಆಡಳಿತ

- ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಆಡಳಿತವು ಕೇಂದ್ರದ ಮಾದರಿ ಯಂತೆಯೇ ಇತ್ತು.
- ಅನೇಕ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಆಡಳಿತ ವಿಭಾಗಗಳಿದ್ದವು.
- ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಸುಲ್ತಾನರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.
- ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸಿ ಸ್ಥಾನ ಹಾಗೂ ಪದವಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದರು.
- ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ನಿಯಮಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದವು.

ಅನುವಂಶಿಕ ನಿಯಮ

- ಸುಲ್ತಾನ್ ಪದವಿಗೆ ಹಿರಿಯ ಮಗನೇ ಹಕ್ಕುಗಾರನಾಗಬೇಕೆಂಬ ವಂಶ ಪಾರಂಪರ್ಯದ ನಿಯಮಗಳಿರಲಿಲ್ಲ.
- ಎಲ್ಲ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಸಮಾನವಾದ ಹಕ್ಕಿತ್ತು.
- ಸುಲ್ತಾನನು ಜೀವಿಸಿರುವಾಗಲೇ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ತನ್ನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸೈನಿಕ ಆಡಳಿತ

- ಸುಲ್ತಾನರ ಆಡಳಿತ ಸೈನಿಕಾಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿತ್ತು.
- ಶಕ್ತಿಯುತವಾದ ಸೈನ್ಯವು ಸದಾ ಸನ್ನದ್ಧ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತಿತ್ತು.
- ಸೈನಿಕ ಆಡಳಿತದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯು ಮಾಲಿಕ್ ಎಂಬ ಅಧಿಕಾರಿಯದ್ದಾಗಿತ್ತು.
- ಸೈನಿಕರನ್ನು ನೇಮಿಸುವುದು, ವೇತನ ನೀಡುವುದು, ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಇವರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿತ್ತು.
- ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸೈನಿಕನ ಪೂರ್ಣ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುವ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿಡುತ್ತಿದ್ದರು.
- ಸೈನಿಕರಿಗೆ ವೇತನವನ್ನು ಹಣದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು.

- ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನ್ ಖಲ್ಜಿಯು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸುಧಾರಣೆಯು ಸೈನಿಕ ಸುಧಾರಣೆಗಿರುವ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಕ್ರಮವಾಗಿತ್ತು.

ಮೊಘಲರ ಆಡಳಿತ

ಸುಲ್ತಾನರ ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಮೊಘಲರ ಆಡಳಿತಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸಿರಿ.

ಪಾಠದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಸುಲ್ತಾನರ ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಮೊಘಲರ ಆಡಳಿತದ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಮಾದರಿಯಂತೆ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಲು ಹೇಳಬೇಕು.

ಸುಲ್ತಾನರ ಆಡಳಿತ	ಮೊಘಲರ ಆಡಳಿತ
<ul style="list-style-type: none"> • ಮೊಘಲರ ಆಡಳಿತ.. • • • • 	<ul style="list-style-type: none"> • ತುರ್ಕಿ, ಮಂಗೋಲಿಯ, ತಿಮುರಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಪ್ರಭಾವ • • • •

ತಯಾರಿಸಿದ ಪಟ್ಟಿಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸಲು ಹೇಳಬೇಕು

ಸುಲ್ತಾನರ ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನ ಹಾಗೂ ಮೊಘಲರ ಆಡಳಿತಗಳೊಳಗೆ ಸಮಾನತೆಗಳಿವೆಯೆಂದೂ ಸುಲ್ತಾನರ ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನದ ಮುಂದುವರಿಕೆ ಹಾಗೂ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಮೊಘಲರ ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ ಎಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆಯು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಬೇಕು.

ಅಕ್ಷರನು ಅವಿಷ್ಕರಿಸಿದ ದೀನ್- ಇ- ಇಲಾಹಿಯು ಆಡಳಿತ ಸ್ಥಿರತೆ ಹಾಗೂ ಮತ ಸೌಹಾರ್ದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟರ

ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಪಾಠಭಾಗವನ್ನು ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಓದಲು ಸಂದರ್ಭವನ್ನೊದಗಿಸಬೇಕು. ಅಧಿಕ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಇಂಡಿಯಾ ಚರಿತ್ರಂ ವಾಲ್ಯೂಂ 2 ಎ. ಶ್ರೀಧರಮೆನೊನ್, 39 ನೇ ಪುಟದಿಂದ 44 ನೇ ಪುಟದ ವರೆಗಿನ ಪುಟಗಳನ್ನು ಓದಲು ನೀಡಬಹುದು. ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸಿದ ಟಿಪ್ಪಣಿಯು ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ನೀಡಬೇಕು.

- ಮುನ್ನುಡಿ
- ಮತ ಸಹಿಷ್ಣುತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ರೂಪುಗೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು
- ದೀನ್ - ಇ - ಇಲಾಹಿಯ ಘೋಷಣೆಗೆ ಪ್ರೇರಕವಾದ ಘಟನೆಗಳು
- ದೀನ್ - ಇ - ಇಲಾಹಿಯ ಆಶಯಗಳು, ವಿಶೇಷತೆಗಳು
- ಗಳಿಸಿದ ಸಾಧನೆಗಳು
- ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ
- ಉಪಸಂಹಾರ

ಚೋಳರ ಆಡಳಿತ

ಇಂದು ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ವಯಂ ಆಡಳಿತದೊಂದಿಗೆ ಚೋಳರ ಗ್ರಾಮ ಸ್ವಯಂ ಆಡಳಿತವನ್ನು ತುಲನೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಗ್ರಾಮಸಭೆ/ ವಾರ್ಡ್ ಸಭೆಯ ವಿಜ್ಞಾಪನಾ ಪತ್ರ ಅಥವಾ ಗ್ರಾಮ ಸಭೆ/ ವಾರ್ಡ್ ಸಭೆಯ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ.

- ಗ್ರಾಮಸಭೆಯ ಸಭೆ ಸೇರುವುದನ್ನು ನೀವು ನೋಡಿದ್ದೀರಾ?
- ಗ್ರಾಮಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರೆಲ್ಲ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾರೆ?
- ಗ್ರಾಮಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸುವುದು ಯಾರು?

ಉತ್ತರಿಸಲು ಕೆಲವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವನ್ನೀಯಬೇಕು. ಅನಂತರ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಪಾಠಭಾಗವನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಓದಲು ಹೇಳುವುದು. ಅನಂತರ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಿ. ತಾವು ಕಂಡುಕೊಂಡ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕೆಲವರು ಮಂಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಅಧ್ಯಾಪಕರು 1992 ರಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ 73, 74 ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಮೂಲಕ ಪಂಚಾಯತಿ ರಾಜ್ , ನಗರಪಾಲಿಕೆ

ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದವು. ಕೇರಳ ಪಂಚಾಯತಿ ರಾಜ್/ ಮುನ್ಸಿಪಾಲಿಟಿ ಕಾನೂನುಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಸಭೆ/ ವಾರ್ಡ್ ಸಭೆಗೆ ವಿಫುಲವಾದ ಅಧಿಕಾರ, ಹಕ್ಕು ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮ ಸಭೆ/ ವಾರ್ಡ್ ಸಭೆಗಳೆಂದರೇನೆಂಬುದನ್ನೂ ಅವುಗಳ ಅಧಿಕಾರ, ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಎಂಬುವುಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಬೇಕು.

ಗ್ರಾಮ ಸಭೆ

ಸಂವಿಧಾನದ 73 ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಸೇರಿಸಿದ ಪರಿಚ್ಛೇದ 243 (ಎ)ರಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಯತುಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಗಳನ್ನು ರೂಪೀಕರಿಸಲು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಕೇರಳ ಪಂಚಾಯತಿ ರಾಜ್ ಕಾನೂನಿನ ವಿಭಾಗ 3(1), 3(2) ರ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮತದಾರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಮತದಾರರ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿರುವ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದೇ ಆ ಮತದಾರ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಗ್ರಾಮಸಭೆಯಾಗಿದೆ.

ವಾರ್ಡ್ ಸಭೆ

ನಗರ ಸಭೆಯೊಂದರ (ಮುನ್ಸಿಪಾಲಿಟಿ) ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಾರ್ಡಿನಲ್ಲಿಯೂ ಮತದಾರರ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿರುವ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದೇ ಆ ವಾರ್ಡಿನ ಸಭೆಯಾಗಿದೆ. (ಕೇರಳ ಮುನ್ಸಿಪಾಲಿಟಿ ನಿಯಮ - ಸೆಕ್ಷನ್ 42 ಎ)

ಅಧಿಕಾರ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣವು ಭಾರತದ ಪ್ರಾಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿಕಾಸ ಚರಿತ್ರೆಯ ಒಂದು ಪ್ರಧಾನ ಮೈಲುಗಲ್ಲಾಗಿದೆ. ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಜನರಿಗೆ ತಲುಪಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದೇ ಪ್ರಾಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಜನರಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ಇಂದಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ತಾಯಿಬೇರನ್ನು ಚೋಳರ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ ಎಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಗಳಿಸುವ ವಿಧದಲ್ಲಿ ಈ ಪಾಠವನ್ನು ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಬೇಕು.

ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ

ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ನಾಯಂಕರ, ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಸ್ಥಾನವೇನು? ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಪಾಠಭಾಗವನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಓದಲು ಹೇಳಬೇಕು. ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದ ಕೇಂದ್ರ ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನ ಮತ್ತು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿದ ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ನಾಯಂಕರ, ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಚೋಳ ರಾಜರ ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನದ ಸುಧಾರಿತ ರೂಪವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬ ಆಶಯವು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗೆ ತಲಪುವಂತೆ ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಬೇಕು.

ಮರಾಠ ಆಡಳಿತ

ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿದ್ದ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಿಗಿಂತ ಮರಾಠ ಆಡಳಿತವು ಯಾವೆಲ್ಲ ವಿಧದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಬೇಕು.

ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಪಾಠಭಾಗವನ್ನು ಓದಿದ ನಂತರ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲು ಹೇಳಬೇಕು. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿದ್ದ, ಈ ಹಿಂದೆ ತಿಳಿದಿದ್ದಂತಹ ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನಗಳ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸಬೇಕು. ಚರ್ಚೆಯ ಮೂಲಕ ರೂಪುಗೊಂಡ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಟಿಪ್ಪಣಿಯಾಗಿ ಬರೆದು ಮಂಡಿಸಬೇಕು. ಗಾಂಧಿಜಿಯು ಕಾರ್ಯ ಗತಗೊಳಿಸಿದ ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನವು ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನದೊಂದಿಗೆ ಹಲವು ವಿಧದಲ್ಲಿ ಹೋಲಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು ಎಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವಂತೆ ಈ ಪಾಠಭಾಗದ ವಿನಿಯಮವನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು.

ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

- ಸುಲ್ತಾನರ ಕಾಲದ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಆಡಳಿತದ ವಿಶೇಷತೆಗಳು ಯಾವುವು?
- ಅಕ್ಬರ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದ ದೀನ್ - ಇ - ಇಲಾಹಿಯ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.
- ಚೋಳರ ಆಡಳಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಭೆಯ ಅಧಿಕಾರಗಳು ಯಾವುವು?
- ವಿಜಯನಗರ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನವು ವಿಭಿನ್ನವಾದ ಒಂದು ಆಡಳಿತ ಸಂಪ್ರದಾಯವಾಗಿತ್ತು. ಸಮರ್ಥಿಸಿರಿ.
- ಶಿವಾಜಿಯು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪಕನಾಗಿದ್ದನು ಎನ್ನುವುದರೊಂದಿಗೆ ಅವನೊಬ್ಬ ಆಡಳಿತ ನಿಪುಣನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಸಮರ್ಥಿಸಿರಿ.

ಮುಂದುವರಿದ ಓದಿಗೆ

ಇಂಡಿಯಾ ಚರಿತ್ರಂ ವಾಲ್ಯೂಂ 1,2 - ಎ .ಶ್ರೀಧರ ಮೆನೋನ್

History of Medieval India - Sathish Chandra

A Comprehensive History of Medieval India from the 12th to the mid 18th Century - Salma Ahmed Farooqui

Advanced Study in the History of Medieval India - J. L. Mehta

The Illustrated History of South India - K. A. Nilakanda Sastri

An Advanced History of India - R. C. Majumdar

ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಂದ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ

	ಪೂರ್ಣ ವಾಗಿ	ಭಾಗಿಕ ವಾಗಿ	ಉತ್ತಮಪಡಿ ಸಬೇಕಾದುದು
1. ಸುಲ್ತಾನರ ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನದ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.	☐	☐	☐
2. ಸುಲ್ತಾನರ ಆಡಳಿತ, ಮೊಘಲರ ಆಡಳಿತ, ಎಂಬಿವುಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.	☐	☐	☐
3. ಅಕ್ಬರನು ಆವಿಷ್ಕರಿಸಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದ ದೀನ್ - ಇ-ಇಲಾಹಿಯು ಮತಸೌಹಾರ್ದತೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಯಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.	☐	☐	☐
4. ಇಂದಿನ ಸ್ಥಳೀಯಾಡಳಿತದ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಚೋಳ ಆಡಳಿತ ಕಾಲದ ಗ್ರಾಮಸಭೆ, ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನ ದೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.	☐	☐	☐
5. ವಿಜಯನಗರ ಆಡಳಿತವು ಚೋಳ ರಾಜರ ಆಡಳಿತದ ಪರಿಷ್ಕೃತ ಆವೃತ್ತಿಯಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.	☐	☐	☐
6. ಶಿವಾಜಿಯು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದ ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನವು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯಾದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಏಕಾಧಿಪತ್ಯ ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.	☐	☐	☐
7. ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯನ್ನು ಖಾತರಿಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.	☐	☐	☐
8. ನೋಟ್ಸ್ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಹಾಗೂ ಪೋರ್ಟ್‌ಫೋಲಿಯೋ ಗಳನ್ನು ಸಮಯ ಬಂಧಿತವಾಗಿ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಗೊಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.	☐	☐	☐

ಸಂಪತ್ತು ಮತ್ತು ಸಮಾಜ

ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತದ ಸಮಾಜಿಕ - ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗಿತಿಗಳನ್ನು ಈ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಇತರ ವಲಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸುವಾಗ ಭಾರತವು ಸಂಪದ್ಭರಿತ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗುತ್ತೆಂಬುದು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಮೂಲಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದಾಗ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತದ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಕೃಷಿ ಹಾಗೂ ವ್ಯಾಪಾರದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದರು. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಈ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆಕಾಲದ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಕ್ರಮಗಳು ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಯಿತು. ಈ ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೇ ಆ ಕಾಲದ ಕಲೆ - ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ರಂಗದ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಬುನಾದಿಯಾಯಿತು ಎಂಬ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಡುವಂತೆ ಈ ಪಾಠವನ್ನು ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಬೇಕು.

ಅಶಯಗಳು/ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳು	ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು/ ಕಲಿಕಾ ತಂತ್ರಗಳು	ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳು
<ul style="list-style-type: none"> • ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತದ ಕೃಷಿ ಪ್ರಗತಿ • ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಕ್ರಮಗಳು • ಕೃಷಿ ಉಪಕರಣಗಳು • ಕೈ ಕಸುಬುಗಳು • ವಿವಿಧ ದೇಶಗಳೊಂದಿಗಿನ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಬಂಧ • ವ್ಯಾಪಾರ ವಿಭಾಗಗಳು • ಯುರೋಪಿನೊಂದಿಗಿನ ವ್ಯಾಪಾರದ ಆರಂಭ • ವ್ಯಾಪಾರದ ಪ್ರಗತಿಗಾಗಿ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಕ್ರಮಗಳು • ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತದ ನಗರಗಳು • ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜ • ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಭಾಗಗಳು • ಕೃಷಿಕರು • ಗುಲಾಮಗಿರಿ • ಮಹಿಳೆಯರ ಪದವಿ • ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ- ಜಾತಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳ 	<ul style="list-style-type: none"> • ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಯಲ್ಲುಂಟಾದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವುದು • ಪ್ರಧಾನ ಬೆಳೆಗಳು, ಕೃಷಿ ಉಪಕರಣಗಳು, ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಕೈಗೊಂಡ ಕ್ರಮಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುವುದು • ಬೋಳ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಕ್ರಮಗಳ ಕುರಿತು ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸುವುದು. • ತಾಂತ್ರಿಕ ರಂಗದ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಉದ್ಯೋಗ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪ್ರಗತಿ ಎಂಬಿವುಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸುವುದು • ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತದೊಂದಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ದೇಶಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸುವುದು. • ಪ್ರಧಾನ ಬಂದರುಗಳನ್ನು ಭೂಪಟದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುವುದು. • ವ್ಯಾಪಾರದ ಪ್ರಗತಿಗಾಗಿ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಕೈಗೊಂಡ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸುವುದು. • ಯುರೋಪಿಯನ್ನರ ಆಗಮನವು ವ್ಯಾಪಾರ ರಂಗದಲ್ಲುಂಟು ಮಾಡಿದ ಬದಲಾವಣೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸುವುದು. • ನಗರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಹೆಚ್ಚಳಕ್ಕೆರುವ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುವುದು. • ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತದ ವಿವಿಧ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಭಾಗಗಳು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸಮಾನತೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ, ಚರ್ಚಾ ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸುವುದು. • ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತದ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಜಾತಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲುಂಟಾದ ಹೆಚ್ಚಳ ಎಂಬಿವುಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸುವುದು. 	<ul style="list-style-type: none"> • ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಯಲ್ಲುಂಟಾದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. • ಕೃಷಿಯ ಪ್ರಗತಿಗಾಗಿ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. • ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತದ ಕೈ ಕಸುಬು, ಕರಕುಶಲ ಎಂಬೀ ಪಲಯಗಳಲ್ಲುಂಟಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತಾರೆ. • ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತದೊಂದಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ದೇಶಗಳು ಹಾಗೂ ಆ ಕಾಲದ ಬಂದರುಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. • ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಗರಗಳು ಹಾಗೂ ನಗರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಹೆಚ್ಚಳಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. • ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಧಾನ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ ದೆ ಡೆ ಗೆ

ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಒಂದು ಉದ್ಧರಣೆಯನ್ನು ಪಾಠದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಇದು 17 ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಇಟಲಿಯ ಪ್ರವಾಸಿಗನಾದ ಜಿಯೋವನಿ ಸೆರಾರಿಯು ಭಾರತದ ಕುರಿತು ನಡೆಸಿದ ಒಂದು ಸಮೀಕ್ಷೆಯಾಗಿದೆ. ಇದರ ಕುರಿತಾದ ಚರ್ಚೆಯ ಮೂಲಕ ಪಾಠವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬಹುದು. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮೃದ್ಧಿಯು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಬೇಕು.

ಮಧ್ಯಕಾಲ ಭಾರತದ

ಕೃಷಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತವಿರುವ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳನ್ನು ಭಾರತದತ್ತ ಆಕರ್ಷಿಸಲಿರುವ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಗಳಿಸಲು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾ ಪಾಠವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬಹುದು. ಮಧ್ಯಕಾಲ ಭಾರತದ ಕೃಷಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಎಂಬ ಪಾಠಭಾಗವನ್ನು ಓದಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಲು ಹೇಳಬಹುದು.

ಅಮೇರಿಕಾದ ಚಿನ್ನ ಹಾಗೂ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಸಂಗ್ರಹ

ಚಿನ್ನ ಹಾಗೂ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಬೃಹತ್ ಸಂಗ್ರಹವು ಅಮೇರಿಕಾ ಖಂಡದಲ್ಲಿತ್ತು. ಅಮೇರಿಕಾವನ್ನು ತಲುಪಿದ ಯುರೋಪಿಯನ್ನರು ಚಿನ್ನ ಹಾಗೂ ಬೆಳ್ಳಿಯನ್ನು ಕೊಳ್ಳಿ ಹೊಡೆದು ತಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ತಂದರು. ಚಿನ್ನಕ್ಕಾಗಿರುವ ಓಟವನ್ನು ಯುರೋಪಿಯನ್ನರು ಅಮೇರಿಕದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದರು. ಯುರೋಪನ್ನು ತಲುಪಿದ ಚಿನ್ನ ಹಾಗೂ ಬೆಳ್ಳಿಯು ವ್ಯಾಪಾರದ ಮೂಲಕ ವಿನಿಮಯಗೊಂಡು ಕೊನೆಗೆ ಭಾರತವನ್ನು ತಲುಪಿತು. ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತವಿರುವ ಚಿನ್ನ ಮತ್ತು ಬೆಳ್ಳಿಯು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು 17 ನೇ ಶತಮಾನದ ಫ್ರೆಂಚ್ ಯಾತ್ರಿಕನಾದ ಫ್ರಾಂಕೋಯಿಸ್ ಬರ್ನಿಯರ್ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಚುಟುಕಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಭಾರತದಿಂದ ಲಭಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು.

ಬೆಳೆಗಳು	ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಕ್ರಮಗಳು	ಉಪಕರಣಗಳು
<ul style="list-style-type: none"> ● ಭತ್ತ, ಬಾರ್ಲಿ, ಗೋಧಿ, ಕಬ್ಬು, ಹತ್ತಿ, ನೀಲ, ಎಣ್ಣೆ ಬೀಜಗಳು, ಜೋಳ, ಬಟಾಟೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು. 	<ul style="list-style-type: none"> ● ಬಾಲ್ಬನ್ ರಾಜನು ದೋವಬ್ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಕೃಷಿಕರಿಗೆ ವಿತರಿಸಿದನು. ● ಫಿರೋಷ್ ಷಾ ತುಗ್ಲಕ್‌ನು ಬಾವಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದನು. ● ನೀರಾವರಿಗಾಗಿ ಬಾವಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. 	<ul style="list-style-type: none"> ● ಪರ್ಶಿಯನ್ ಚಕ್ರ. ● ಕಬ್ಬಿಣದ ಮೊನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕಡಿವೆ ಭಾರದ ನೇಗಿಲು. ● ಬೀಜ ಬಿತ್ತನೆಗಾಗಿ ಡ್ರಿಲ್ ಎಂಬ ಉಪಕರಣ.

ಅನಂತರ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಯ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಇರುವ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸಲು ಹೇಳಬಹುದು. ಚೋಳ ರಾಜವಂಶವು

ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಪ್ರಧಾನ ರಾಜವಂಶವಾಗಿತ್ತು. ಇದರ ಕುರಿತು ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿದುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಬಹುದು.

ಅಬುಲ್ ಫಝಲಿನ ಅಕ್ಬರ್‌ನಾಮ

ಅಕ್ಬರ್ ನಾಮವು ಮೊಘಲ್ ದೊರೆಯಾಗಿದ್ದ ಅಕ್ಬರನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಅಬುಲ್ ಫಝಲನು ರಚಿಸಿದ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಪರ್ಷಿಯನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕೃತಿಯು ಹದಿಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿದೆ. ಅನೇಕ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುವ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಭಾರತದ ಭೌಗೋಳಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವೂ ಆದ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪರಾಮರ್ಶಿಸುತ್ತದೆ.

ಕೈ ಕಸುಬು ಮತ್ತು ಕರಕುಶಲ

ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿಗಿರುವ ಬುನಾದಿಯು ಕೃಷಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮಾತ್ರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಕಾಲದ ಜನರು ಇತರ ಯಾವೆಲ್ಲ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಈ ಭಾಗವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಬಹುದು.

ಕೈ ಕಸುಬು, ಕರಕುಶಲ ಎಂಬೀ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲುಂಟಾದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಚಾರ್ಟೊಂದನ್ನು ತಯಾರಿಸಲಿರುವ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡಬಹುದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಪಾಠಪುಸ್ತಕದ 71,72 ನೇ ಪುಟಗಳನ್ನು ಓದಲು ಹೇಳಬೇಕು.

ವಾಣಿಜ್ಯ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರ

ಕೃಷಿ, ಕರಕುಶಲ ಎಂಬೀ ವಲಯಗಳ ಪ್ರಗತಿಯು ಯಾವೆಲ್ಲ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿತು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಪಾಠಭಾಗವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಬಹುದು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಾರತದೊಂದಿಗೆ

ವ್ಯಾಪಾರದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಕೈಗೊಂಡ ಕ್ರಮಗಳು

- ಕೃಷಿಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ವಿಕಾಸಹೊಂದಿದ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು
  - ಎಣ್ಣೆ ತೆಗೆಯುವುದು
  - ಬೆಲ್ಲ ತಯಾರಿ
  - ಬಟ್ಟೆ ನೆಯ್ಗೆ - ಚರಕ, ಲಾಳ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಬಳಕೆ
  - ಬಣ್ಣ ಹಾಕುವುದು
- ಜಮಖಾನೆ ನಿರ್ಮಾಣ
- ಕಾಗದ ತಯಾರಿ.
- ಲೋಹ ಸಂಸ್ಕರಣೆ - ಕೃಷಿ ಉಪಕರಣಗಳು - ಯುದ್ಧೋಪಕರಣಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ
- ಗನಿಗಾರಿಕೆ
- ಉಪ್ಪುತಯಾರಿ

ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ದೇಶಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಪಾಠ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಜಾಗತಿಕ ಭೂಪಟದಲ್ಲಿ ಈ ದೇಶಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಗುರುತಿಸಲು ಹೇಳಬಹುದು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ನಡೆಸಬಹುದು. ಭಾರತದ ಭೂಪಟದಲ್ಲಿ ಆ ಕಾಲದ ಬಂದರುಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದು ಅವುಗಳಿಗೆ ಇಂದು ಯಾವ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಹೇಳಬಹುದು. ಅನಂತರ ಪಾಠವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಿ ಆ ಕಾಲದ ವ್ಯಾಪಾರ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಅವರು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಕುರಿತು ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಬಹುದು.

ವ್ಯಾಪಾರದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಆ ಕಾಲದ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಕೈಗೊಂಡ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಚಾರ್ಟೊಂದನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ಹೇಳಬಹುದು.

ವ್ಯಾಪಾರದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಕೈಗೊಂಡ ಕ್ರಮಗಳು

- ನಗರಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ರಸ್ತೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು.
- ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಗೆ ಸಾಲವನ್ನು ನೀಡಿದರು.
- ಸರಾಯಿಗಳೆಂಬ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.
- ಏಕೀಕೃತ ತೆರಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದರು.
- ಕಾರ್ಯದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅಂಚೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದರು.
- ಕಾರ್ಯದಕ್ಷತೆಯ ನಾಣ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದರು.

ಅನಂತರ ಯುರೋಪಿಯನ್ನರ ಆಗಮನವು ವ್ಯಾಪಾರ ರಂಗದಲ್ಲುಂಟು ಮಾಡಿದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸಲು ಹೇಳಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಬಹುದು.

- ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕಾಗಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದ ಯುರೋಪಿನ ವಿವಿಧ ದೇಶಗಳು ಯಾವುವು?
- ಭಾರತವನ್ನು ತಲುಪಿದ ಮೊದಲ ಯುರೋಪಿನ ದೇಶ ಯಾವುದು?
- ಯುರೋಪಿಯನ್ನರ ಆಗಮನವು ವ್ಯಾಪಾರ ರಂಗದಲ್ಲುಂಟು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಧಾನ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಯಾವುವು?
- ವ್ಯಾಪಾರ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಜಯಗಳಿಸಿದ ದೇಶ ಯಾವುದು?

ಪಾಠಭಾಗವನ್ನು ಓದಿ ಮೇಲೆ ನೀಡಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿ. ತದನಂತರ ಅಧ್ಯಾಪಕ / ಅಧ್ಯಾಪಿಕೆಯು ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಉತ್ತಮಪಡಿಸಿ ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಬೇಕು.

ಮಧ್ಯಕಾಲ ಭಾರತದ ನಗರಗಳು

ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ನಗರಗಳು ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದಿದವು. ನಗರಗಳ ಹಾಗೂ ನಗರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳವಾಗಲು ಸಹಕಾರಿಯಾದ ಘಟಕಗಳು ಯಾವುವು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲರ

ಮುಂದಿಡುವ ಮೂಲಕ ಈ ಪಾಠಭಾಗವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಬಹುದು. ಅನಂತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವಿವಿಧ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಠಭಾಗವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ನಗರ ಹಾಗೂ ನಗರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಹೆಚ್ಚಳಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ ವಿವಿಧ ಘಟಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗುಂಪಿನವರೂ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮಧ್ಯಕಾಲದ ಭಾರತದ ಸಮಾಜ

ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜವು ಅಸಮಾನತೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತು ಎಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆಯು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗೆ ಲಭಿಸುವಂತೆ ಈ ಪಾಠಭಾಗದ ವಿವಿಧ ವಿಷಯವನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದ ನಂತರ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಲು ಹೇಳಬೇಕು.

- ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ವರ್ಗ, ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗ ಹಾಗೂ ಕೆಳವರ್ಗ ಎಂಬೀ ವಿವಿಧ ವಿಭಾಗಗಳಿದ್ದವು.
- ಕೃಷಿಕರಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಭಾಗಗಳಿದ್ದವು.
ಖುದ್ ಕಸ್ತ್ - ಸ್ವಂತ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯಿರುವ ಇವರು ಕುಟುಂಬದವರೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಕೃಷಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕೂಲಿಯವರನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು.
- **ಪಾಹಿಕಸ್ತ್** - ಇತರರ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.
- ಜಮೀನ್ದಾರರು ಆ ಕಾಲದ ಕೃಷಿ ವಲಯದ ಪ್ರಬಲ ವಿಭಾಗದವರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ರಾಜರಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.
- ಜಮೀನ್ದಾರರು ಭಾರತದ ವಿವಿಧ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮಹಿಳೆಯರ ಪದವಿ

ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ಹೇಗಿದ್ದವು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳುವ ಮೂಲಕ ಈ ಪಾಠಭಾಗವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬಹುದು. ಅನಂತರ ಪಾಠಭಾಗವನ್ನು ಓದಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಪದವಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಶ್ಲೇಷಣಾ ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ಹೇಳಬಹುದು. ಕೆಲವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅವರ ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದ ನಂತರ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ಉತ್ತಮಪಡಿಸಬೇಕು.

ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಬಾಬರ್ ನಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಪರಾಮರ್ಶೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಮೂಲಕ ಈ ಭಾಗವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬಹುದು. ಬಾಬರ್ ನಾಮದಲ್ಲಿನ ಪರಾಮರ್ಶೆಯಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ನಿಗಮನಗಳಿಗೆ ತಲುಪಬಹುದು.

- ವಿವಿಧ ಉದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯವುಳ್ಳ ಅನೇಕ ಕೆಲಸಗಾರರಿದ್ದರು.
- ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುವವರು ಒಂದೊಂದು ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದರು.

ಅನಂತರ ವಿವಿಧ ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತದ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ.

- ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಜಾತಿ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದರು.
- ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಾತಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳವುಂಟಾಯಿತು.
- ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜಾತಿಗಳನ್ನು ಇಡಂಗೈ ಮತ್ತು ವಲಂಗೈ ಎಂದು ಎರಡಾಗಿ ವಿಭಜಿಸಿದ್ದರು. ವ್ಯಾಪಾರ , ಕಸುಬು ಇತ್ಯಾದಿ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡವರನ್ನು ಇಡಂಗೈ ಎಂದೂ ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡವರನ್ನು ವಲಂಗೈ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದ ನಂತರ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕ - ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನ ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಗೋಷ್ಠಿಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಬಹುದು.

ಮೌಲ್ಯ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

- ಎ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಸರಿಹೊಂದುವವುಗಳನ್ನು ಬಿ ವಿಭಾಗದಿಂದ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಎ	ಬಿ
ಎ. ಇಬನ್ ಬತ್ತೂತ	ಷೇರ್‌ಷಹ
ಬಿ. ಮಾರ್ವಾಡಿಗಳು	ವ್ಯಾಪಾರ
ಸಿ. ರುಪಿ	ಕಿತಾ - ಬುಲ್ - ರಿಹಾಲ
ಡಿ. ವಲಂಗೈ ಜಾತಿಗಳು	ಸಮುದ್ರ ತೀರಗಳ ಮೂಲಕ ವ್ಯಾಪಾರ
ಇ. ಇಡಂಗೈ ಜಾತಿಗಳು	ಕೃಷಿ ವಲಯ

- ಕೃಷಿಯ ಪ್ರಗತಿಗಾಗಿ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತದ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಕೈಗೊಂಡ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿರಿ.
- ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಪ್ರಧಾನ ಉಪಕರಣಗಳು ಹಾಗೂ ತಾಂತ್ರಿಕತೆಗಳು ಯಾವುವು?
- ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಯನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ವಿಕಾಸ ಹೊಂದಿದ ಕೈಕಸುಬುಗಳು ಯಾವುವು?
- ಯುರೋಪಿಯನ್ನರ ಆಗಮನವು ವ್ಯಾಪಾರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಉಂಟುಮಾಡಿದ ಪ್ರಧಾನ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಯಾವುವು?
- ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರದ ಪ್ರಗತಿಗಾಗಿ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಕ್ರಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಯೊಂದನ್ನು ತಯಾರಿಸಿರಿ.
- ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಗರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಹೆಚ್ಚಳಕ್ಕಿರುವ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿರಿ.
- ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಮುಂದುವರಿದ ಓದಿಗಾಗಿ

ಮಧ್ಯಕಾಲ ಇಂಡಿಯಾ - ಸತೀಶ್ಚಂದ್ರ
ಇಂಡಿಯಾ ಚರಿತ್ರಂ ಮಧ್ಯಕಾಲಂ - ರೋಮಿಲಾ ಫಾಪರ್
Cambridge Economic History of India Vol I-
Thapan Rai Chaudari and Irfan Habeeb

ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಂದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ

	ಪೂರ್ಣ ವಾಗಿ	ಭಾಗ ಕವಾಗಿ	ಉತ್ತಮಪಡಿ ಸಬೇಕಾದುದು
1. ಭಾರತವು ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಗಳಿಸಿದ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆಂಬುದು ಖಾತರಿಯಾಯಿತು.	☐	☐	☐
2. ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿಯ ಬುನಾದಿಯು ಕೃಷಿಯ ಪ್ರಗತಿಯಾಗಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತೆಂಬುದು ಖಾತರಿಯಾಯಿತು.	☐	☐	☐
3. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಾಣಿಜ್ಯ ವಲಯದ ಲ್ಲಂಟಾದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತೆಂಬುದು ಖಾತರಿಯಾಯಿತು.	☐	☐	☐
4. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಪದವಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಲಭಿಸಿತೆಂಬುದು ಖಾತರಿಯಾಯಿತು.	☐	☐	☐

ಸಮನ್ವಯ ಭಾರತ

ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ನೂತನ ಆಶಯಗಳು ಹಾಗೂ ಅವು ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಮೂಡಿದ ಸಮನ್ವಯದ ಕುರಿತು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಆಶಯಗಳ ಸಂಯೋಜನೆಯು ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜರಗಿದುದರಿಂದ ಈ ಅಧ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಿದೆ. ಧರ್ಮದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ನೂತನ ಆಶಯಗಳು ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಮನ್ವಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು ಎಂಬ ಆಶಯವು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಲುಪುವಂತೆ ಈ ಪಾಠವನ್ನು ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಬೇಕು. ಜಾತ್ಯಾತೀತ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಭಾರತದ ಭೂತಕಾಲವು ಮತ ಸಹಿಷ್ಣುತೆ ಹಾಗೂ ಸಮನ್ವಯದ ಕಾಲವಾಗೆತ್ತು ಎಂಬ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಲುಪಿಸಲು ಈ ಪಾಠವು ಸಹಾಯಮಾಡುತ್ತದೆ. ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸುವ ವಿವಿಧ ಆಶಯಗಳು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯಲ್ಲಿ ನೂತನ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಸಹಾಯವಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ತನ್ಮೂಲಕ ಸಂಘರ್ಷದಿಂದ ದೂರಗೊಂಡ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಹಿಷ್ಣುತಾ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಆಶಯಗಳು ಆಧುನಿಕ ಭಾರತವನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿತೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ವ - ವಿಮರ್ಶೆಗೊಳಪಡಿಸಲು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಈ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಲುಪಿಸಬೇಕು.

6. ಸಮನ್ವಯ ಭಾರತ

ಯೂನಿಟ್ ಪ್ರೇಂ

ಅಶಯಗಳು / ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳು	ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು / ಕಲಿಕಾ ತಂತ್ರಗಳು	ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳು
<ul style="list-style-type: none"> • ಸಮನ್ವಯ - ಸೋಫೀ ಪಂಥ - ಖನ್ ಗಾಹುಗಳು - ಸೂಫಿಸಂತಾನ • ಭಕ್ತಿ ಪಂಥ - ವಿಶೇಷತೆಗಳು • ಆಕ್ಬಾರರು - ನಾಯನ್ಬಾರರು - ವಿರಶೈವ ಪಂಥ - ಉತ್ತರಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಚಳುವಳಿ - ಕಬೀರ್ - ಗುರುನಾನಕ್ - ಮೀರಾಬಾಯಿ - ಪರಿಣಾಮಗಳು. • ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ - ಉರ್ದು, ಅರಬಿ, ಮಲಯಾಳ - ಅಮೀರ್ ಖುಸ್ರು - ಅನುವಾದಿತ ಕೃತಿಗಳು • ಸಂಗೀತ - ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಗೀತ - ಹಿಂದೂಸ್ತಾನಿ ಸಂಗೀತ - ಪರ್ಶಿಯನ್ ಪ್ರಭಾವ - ಸಂಗೀತ ಕೃತಿಗಳು • ಶಿಲ್ಪಕಲೆ - ದ್ರಾವಿಡ - ನಾಗರ ಇಂಡೋ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಶೈಲಿ - ಶಿಲ್ಪಕಲೆಗಳ ಸಮನ್ವಯ - ಸೂಕ್ತಿ ಚಿತ್ರಕಲೆ - ರಾಸ್ ನಾಮ - ಭಿತ್ತಿ ಚಿತ್ರಗಳು - ರಾಜಸ್ಥಾನ ಶೈಲಿ. 	<ul style="list-style-type: none"> • ಸೋಫೀ ಪಂಥದ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ ನಡೆಸುವರು • ಭಕ್ತಿ ಪಂಥದ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು - ಚಾರ್ಟರ್ ಮಾಡುವರು • ಆಕ್ಬಾರರು, ನಾಯನ್ಬಾರರುಗಳು, ಭಕ್ತಿ ಚಳುವಳಿಗೆ ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆಗಳ ಕುರಿತು ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸುವರು. • ವಿರಶೈವ ಪಂಥದ ಅಶಯಗಳು ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವರೆಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಎಂಬ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿ. • ಭಾರತದ ಭೂಪಟವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಚಳುವಳಿಗೆ ನೇತೃತ್ವವನ್ನು ನೀಡಿದ ನೇತಾರರು - ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳು, ಎಂಬಿವುಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸುವುದು. • ಕಬೀರ್ ಮತ್ತು ಗುರುನಾನಕ್ರ ಆಶಯಗಳು ಮಧ್ಯಕಾಲ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ಸಮನ್ವಯತೆಯ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟು ವರೆಗೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿತು ಎಂಬ ಕುರಿತಾಗಿ ಸಮೀಕ್ಷಿಸಿ ತಯಾರಿಸುವರು. • ಭಕ್ತಿಪಂಥದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುವರು. • ಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸೋಫೀಪಂಥದ ಕಾರಣದಿಂದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ ನಡೆಸಿ, ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸುವರು. • ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಕುರಿತಾದ ಚರ್ಚಿಸಿ ಮತ್ತು ಪ್ರೋಚಾರ್ಟ್ ತಯಾರಿಸುವರು. • ಮಧ್ಯಕಾಲ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಂತಿದ್ದ ಶಿಲ್ಪಕಲಾ ರೀತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವರು. • ಸಮನ್ವಯದ ಫಲವಾಗಿ ಮಧ್ಯಕಾಲ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಬಂದ ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ವಿಶೇಷತೆಗಳ ಕುರಿತು ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸಿ. 	<ul style="list-style-type: none"> • ಸೋಫೀ ಪಂಥದ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸುವರು • ಅರಂಭಕಾಲದ ಭಕ್ತಿ ಪಂಥದ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವರು • ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಪಂಥಕ್ಕೆ ನೇತೃತ್ವ ನೀಡಿದವರ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. • ಭಕ್ತಿ ಪಂಥವು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ ಭಾರತದ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳನ್ನು ಭಾರತದ ಭೂಪಟದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುವರು. • ಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸೋಫೀ ಚಳುವಳಿಗಳು ಭಾರತದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೇಲೆ ಬೀರಿದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. • ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವರು. • ಮಧ್ಯಕಾಲದ ಸಂಗೀತ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವರು.

ಅಧ್ಯಾಯ ದೆ ಡೆ ಗೆ

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಮನ್ವಯ ತೆಯ ಕುರಿತಾದ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಚಹನಾರಳ ಆತ್ಮಕಥೆಯ ಭಾಗವೊಂದರ ಚರ್ಚೆಯ ಮೂಲಕ ಪಾಠವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬೇಕು. ಸಮನ್ವಯದ ಕಡೆಗೆ ಬೆಳಕನ್ನು ಚೆಲ್ಲುವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಈ ಭಾಗದಿಂದ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕು.

- ಅಬುಲ್ ಫೈಸಿ ಸಾಮ್ರಾಟನ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ಆಲಾಪಿಸುವನು.
- ರಜಪೂತ ವೀರರು ಷಾಜಹಾನನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಧಾವಿಸಿ ಬರುವರು.

ಆನಂತರ, ಭಾರತದ ಇತರ ಕಾಲಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಮಧ್ಯಕಾಲದ ವಿಶೇಷತೆಯಾಗಿ ಈ ಮೇಲಿನ ಅಂಶವನ್ನು ಮಂಡಿಸಬಹುದು. ಈ ಮೂಲಕ ಮಧ್ಯಕಾಲವು ಸಮನ್ವಯದ ಕಾಲವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಪರಿಚಯಿಸಬೇಕು.

ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಕುರಿತಾದ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕವಾಗುವ ಮಾಹಿತಿ ಮೂಲಗಳ ಕುರಿತು ತಿಳಿಸಬೇಕು.

- ಆತ್ಮಕಥೆಗಳು (ತುಸ್ತು ಬಾಬರಿ, ಬಾಬರ್ ನಾಮ, ತುಸ್ತು - ಇ - ಜಹಾಂಗೀರ್)
- ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳು (ಅಕ್ಬರ್ ನಾಮ, ಬಾದ್‌ಷಾ ನಾಮ, ಅಲಂಗೀರ್ ನಾಮ)
- ಪ್ರವಾಸಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು (ಇಬನ್ ಬತೂತ, ಅಲ್‌ಬರೂನಿ, ಅಬ್ದುಲ್ ರಸಾಕ್)
- ದೈನಿಕ ವೃತ್ತಾಂತಗಳು (ಆರಮನೆಯ ದಿನಚರಿಗಳು)
- ಇತಿಹಾಸ ಗ್ರಂಥಗಳು

ಜಹನಾರ

ಮೊಗಲ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದ ಷಾಜಹಾನನ ಮಗಳು. ಅವಳು ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ ಆತ್ಮಕಥೆಯ ಕೈ ಬರಹ ಪ್ರತಿಯು ಆಗ್ರಾ ಕೋಟೆಯ ಭಗ್ನಾವಶೇಷಗಳೆಡೆಯಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಬರಹ ಪ್ರತಿಯ ಬಹುಭಾಗವೂ ನಾಶವಾಗಿದೆ. ಜೀರ್ಣವೂ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವೂ ಆಗಿದ್ದ ಈ ಪುಟಗಳನ್ನು ಕ್ರಮಾನುಗತಗೊಳಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಯಿತು. ಫ್ರೆಂಚ್ ಮಹಿಳೆಯಾದ ಅಲ್ಮಿಯಾ ಬುಟೆನ್ ಸೆನ್ ಈ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ನೇತೃತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಿದಳು. ಮಧ್ಯಕಾಲ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ನವೀನ ಆಶಯಗಳು ರೂಪುಗೊಂಡಿವೆ ಎಂದು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು.

ಈ ರೀತಿಯ ಮಾಹಿತಿ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಮಧ್ಯಕಾಲ ಭಾರತದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕುರಿತು ನಮಗೆ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಸಿಗುವುದೆಂಬುವುದನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ನೂತನ ಆಶಯಗಳು ರೂಪುಗೊಂಡವು ಎಂಬುದು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯನ್ನು ತಲಪುಬೇಕು.

ಸೂಫಿ ಚಳುವಳಿ

‘ಕವ್ವಾಲಿ’ಯ ವೀಡಿಯೋ ಒಂದನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಪಾಠವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬೇಕು. ನಂತರದಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು.

- ಇದು ಏನು?
- ಇದು ಯಾರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ?

ಆನಂತರ ಆರನೆಯ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿದ ಸೂಫಿಸಂನ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವರು.

- ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸರಳ ಜೀವನ ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ
- ಆಡಂಬರ ಜೀವನ ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ವಿರೋಧ.
- ಖಾನ್‌ಗಾಹುಗಳು ಸೂಫಿಗಳ ವಾಸ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಅನಂತರ, ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಸೂಫಿ ಪಂಥದ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸಬಹುದು. ಟಿಪ್ಪಣಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆಯೆಂದು ಖಾತರಿ ಪಡಿಸಬೇಕು.

- ಸೂಫಿಗಳು ಮಧ್ಯ ಏಷ್ಯಾದಿಂದ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದರು.
- ಅವರಿಗೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಧಾರಾಳ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾದರು.
- ಭಕ್ತಿಯು ದೇವರ ಬಳಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ.
- ಎಲ್ಲ ಮಾನವರನ್ನೂ ಗೌರವಿಸಬೇಕು.
- ಸೂಫಿಗಳ ಗುರುವನ್ನು ಫೀರ್ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.
- ಕ್ವಾಜಿ ಮೈನುದ್ದೀನ್ ಚಿಸ್ತಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸೂಫಿ ಸಂತರಾಗಿದ್ದರು.
- ಕವ್ವಾಲಿಗಳು ಸೂಫಿ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಭಕ್ತಿಗೀತೆಗಳಾಗಿದ್ದವು.
- ಸೂಫಿ ಸಂತರನ್ನು ಜನರು ಮತ್ತು ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.
- ಅವರು ವಿವಿಧ ಧರ್ಮಗಳೊಳಗೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೆಸೆದಿದ್ದರು.

ಭಕ್ತಿ ಪಂಥ

ಭಕ್ತಿ ಪಂಥದ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ಆರನೆಯ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯಿಸಿಕೊಂಡಿರುವರು. ಅದನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ ಪಾಠ ಭಾಗವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬಹುದು.

- ಏಕದೇವ ವಿಶ್ವಾಸ
- ಆಚಾರ ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದರು.
- ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂತು.

ಅನಂತರ ಪಾಠಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿರುವ ಭಕ್ತಿ ಪಂಥಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಶೇಷತೆಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಚಾರ್ಟ್ ತಯಾರಿಸಬೇಕು.

ಆಳ್ವಾರರೂ ನಾಯನ್ಯಾರರೂ

ಭಕ್ತಿ ಪಂಥದ ಕುರಿತು ಪಾಠಭಾಗವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುವರು.

- ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಯಿತು.
- ಆಳ್ವಾರರು ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತರಾಗಿದ್ದರು.
- ನಾಯನ್ಯಾರರು ಶಿವ ಭಕ್ತರಾಗಿದ್ದರು.

- ಭಕ್ತಿಗೀತೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿದರು.

ಆಳ್ವಾರರಲ್ಲಿ ಓರ್ವರು ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಿದ್ದರು. ಚೇರರಾಜನಾದ ಕುಲಶೇಖರ ಆಳ್ವಾರ್. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈರ್ವರು ನಾಯನ್ಯಾರರೂ ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಿದ್ದರು. ಚೇರಮಾನ್ ಪೆರುಮಾಳ್ ನಾಯನ್ಯಾರ್ ಮತ್ತು ವಿರಾಳ್ ಮೀಂಡ ನಾಯನ್ಯಾರ್ ಅವರಾಗಿದ್ದರು.

ವೀರಶೈವ ಪಂಥ

ಬಸವಣ್ಣ ಯಾರು? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯೊಂದಿಗೆ ಪಾಠವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬೇಕು. ಆರನೆಯ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಿತ ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಿಷಯದೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬೇಕು. ನಂತರ ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ವೀರಶೈವ ಪಂಥವು ಮುಂದಿರಿಸಿದ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ತಯಾರಿ ಸಬೇಕು.

- ಪರಿಶ್ರಮದ ಮಹತ್ವ
- ಕೆಲಸದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು.
- ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದರು.
- ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷ ಸಮಾನತೆ
- ಎಲ್ಲರನ್ನು ಪಾಲೊಳ್ಳಿಸುವಿಕೆ
- ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ನೀತಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ

ಅನಂತರ ವೀರಶೈವ ಪಂಥದ ಆಶಯಗಳು ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ ಎಂಬ ವಿಷಯದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಾಕೂಟವೊಂದನ್ನು ನಡೆಸಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

- ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಬೇಕು
- ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷ ಸಮಾನತೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.
- ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಮಾನತೆಯು ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಮಾಜದ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

- ನಾವು ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸದಿಂದ ದೇವರನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ

ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪವಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳು ಗದ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಕವಿತೆಗಳಾಗಿವೆ. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ವೀರಶೈವ ಪಂಥದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧಗೊಂಡಿದೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳನ್ನು ಸರಳ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದರು. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ತನ್ನದೇ ಆದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡಿದೆ.

ಅನುಭವ ಮಂಟಪ

ಅನುಭವ ಮಂಟಪವು ಒಂದು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವೇದಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಇಂದಿನ ಶಾಸನ ಸಭೆಯ ಹಳೆಯ ರೂಪವೆಂದು ಇದನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು. ಇದು ಸನ್ಯಾಸಿಗಳನ್ನು, ತತ್ವ ಚಿಂತಕರನ್ನು ಹಾಗೂ ಪಂಡಿತರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಸಂಘವಾಗಿತ್ತು. ವಿವಿಧ ವಿಭಾಗಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದವರೂ ವಿವಿಧ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವರೂ ಇದರ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದರು. ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಮುಂತಾದ ಹಲವು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿ ಪರಿಹರಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದಕ್ಕೂ ಸಂಶಯ ನಿವಾರಣೆಗೂ ಇಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಿತ್ತು. ಸಭೆಯ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಪಂಥ

ಭಾರತದ ಭೂಪಟವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಮಾಡಿ ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಪಂಥಕ್ಕೆ ನೇತೃತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಿದ

ನೇತಾರರು ಮತ್ತು ಅವರು ಯಾವ ಪ್ರಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿರುವರೆಂದು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಿರಿ. ಅನಂತರ ಇದರ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಭರ್ತಿಮಾಡಬೇಕು.

ನೇತಾರರು	ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳು
ಲಾಲ್ ದೇವ್	ಕಾಶ್ಮೀರ
ವಲ್ಲಭಾಚಾರ್ಯ	ಗುಜರಾತ್
ಶಂಕರದೇವ	ಆಸ್ಸಾಂ
ನಾಮದೇವ್, ತುಕರಾಂ	ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ
ಚೈತನ್ಯ	ಬಂಗಾಳ
ಮೀರಾಬಾಯಿ	ರಾಜಸ್ಥಾನ
ಗುರುನಾನಕ್	ಪಂಜಾಬ್

ಕಬೀರ್ ಮತ್ತು ಗುರುನಾನಕ್

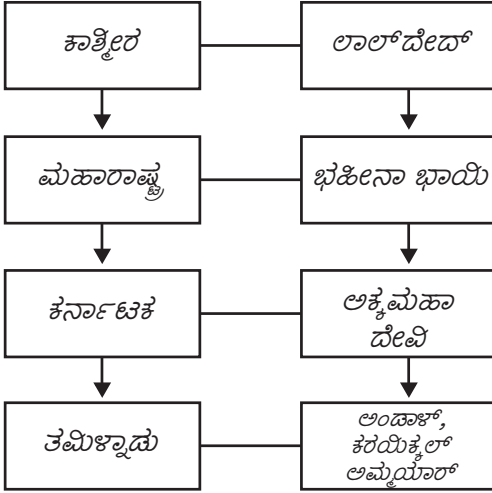
ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಕಬೀರರ ದೋಹವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿಸುವ ಮೂಲಕ ಪಾಠಭಾಗವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬಹುದು.

ಕಬೀರ್ ಮತ್ತು ಗುರುನಾನಕರ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಹೋಲಿಸಬೇಕು. ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಅನಂತರ ಇವರ ಆಶಯಗಳು ಮಧ್ಯಕಾಲ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಮನ್ವಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲು ಹೇಗೆ ಕಾರಣವಾದುವು ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸೆಮಿನಾರ್ ರಚಿಸಿ ಮಂಡಿಸಬೇಕು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಸೂಚಕಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು.

- ಆಶಯಗಳ ಸಮಕಾಲೀನ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ
- ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲಿಂ ಏಕತೆ
- ಏಕದೇವರೆಂಬ ಆಶಯ

ಭಕ್ತಿ ಪಂಥದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ

ಮೀರಾಬಾಯಿಯ ಕುರಿತು ಕೇಳಿರುವಿರಾ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯೊಂದಿಗೆ ಪಾಠಭಾಗದ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ನಂತರ ಭಕ್ತಿ ಪಂಥದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ಎಂಬ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ, ಚಾರ್ಟ್ ತಯಾರಿಸಿರಿ.

ಭಕ್ತಿ ಪಂಥದ ಪರಿಣಾಮಗಳು

ಭಕ್ತಿಪಂಥವು ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಮಗ್ರ ಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಪಾಠವನ್ನಾರಂಭಿಸಬಹುದು. ನಂತರ ಪಾಠಪುಸ್ತಕದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಭಾರತದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಪಂಥವು ಉಂಟು ಮಾಡಿದ ಉತ್ತಮ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಬೇಕು.

- ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಾನತೆ ಎಂಬ ಚಿಂತನೆಯು ಬಲಗೊಂಡಿತು.
- ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರು ಸಮಾನರು ಎಂಬ ಆಶಯವು ರೂಪುಗೊಂಡಿತು.
- ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳು ವಿಕಾಸಗೊಂಡವು
- ಅನಾಚಾರಗಳು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು.

ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ

ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳ ವಿಕಾಸವೆನ್ನುವುದು ಭಕ್ತಿ - ಸೂಫಿ ಪಂಥಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿದೆ ಎಂದು ವಿವರಿಸುತ್ತಾ ಪಾಠವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬೇಕು. ನಂತರ ಪಾಠಭಾಗದ ಸಹಾಯದೊಂದಿಗೆ ವಿವಿಧ ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ವಿಕಾಸವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕಂಡುಕೊಂಡ ವಿಷಯದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸಬೇಕು.

- ಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸೂಫಿ ಪಂಥಗಳ ಪ್ರಚಾರಕರು ತಮ್ಮ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿದರು.
- ಪರ್ಶಿಯನ್ ಮತ್ತು ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯ ಸಮ್ಮಿಲನದ ಫಲವಾಗಿ ಉರ್ದು ಭಾಷೆಯು ರೂಪುಗೊಂಡಿತು.
- ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಅರಬಿ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅರಬಿ ಮಲಯಾಳಂ ಎಂಬ ಮಿಶ್ರಭಾಷೆಯು ರೂಪುಗೊಂಡಿತು.
- ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಲಭಿಸಿದುವು.
- ಸಂಸ್ಕೃತವು ಉನ್ನತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂತು.
- ಭಾರತದ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳು ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷೆಗೆ ಅನುವಾದಗೊಂಡವು.
- ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯು ವಿಕಾಸಗೊಂಡಿತು.

ನಂತರ ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಬಾಷೆ ಕೃತಿ ಮತ್ತು ರಚನೆಗಾರರನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಬೇಕು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ವಿಕಾಸ ಉಂಟಾಯಿತು ಎಂಬ ಕ್ರೋಡೀಕರಣದೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಕೊನೆಗೊಳಿಸಬೇಕು.

ಸಂಗೀತ

ಪಾಠ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಅಮೀರ್ ಖಸ್ರುವಿನ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಮೂಲಕ ಪಾಠಭಾಗವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬೇಕು. ನಂತರ ಮಧ್ಯಕಾಲದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತದ ಕುರಿತಾದ ಪಾಠಭಾಗವನ್ನು ಪರಿಶೋಧಿಸಿ ಸಂಗೀತ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಕುರಿತು ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು.

- ಸಂಗೀತವು ಹೊಸ ರೂಪಗಳಿಂದ ಸಮೃದ್ಧವಾಯಿತು.
- ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಗೀತವು ವಿಕಾಸ ಹೊಂದಿತು.
- ಪರ್ಶಿಯನ್ ಸಂಗೀತದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿ ಸಂಗೀತವು ರೂಪು ತಳೆಯಿತು.

- ಖಯಾಲ್, ತುಮ್ಮಿ ಮುಂತಾದ ಆಲಾಪನ ರೀತಿಗಳು ಪ್ರಚಾರವನ್ನು ಪಡೆಯಿತು.
- ಸಿತಾರ್, ಸಾರಂಗಿ, ತಬಲ ಮುಂತಾದ ಸಂಗೀತ ಉಪಕರಣಗಳು ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಬಂದವು.
- ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಂಗೀತ ಕೃತಿಗಳು ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷೆಗೆ ಅನುವಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು.

ಇದು ಭಾರತೀಯ ಸಂಗೀತದ ಮಹತ್ವದ ಕಾಲವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬ ಕ್ರೋಡೀಕರಣದೊಂದಿಗೆ ಪಾಠಭಾಗವನ್ನು ಕೊನೆಗೊಳಿಸಬಹುದು.

ಶಿಲ್ಪಕಲೆ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರಕಲೆ

ಆರನೇ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮಧ್ಯಕಾಲದ ನಿರ್ಮಾಣ ಶೈಲಿಗಳ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಪಾಠ ಭಾಗವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬೇಕು. ನಂತರ ಶಿಲ್ಪಕಲೆಯ ನೂತನ ಶೈಲಿಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಬೇಕು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶೈಲಿಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವಾಗಲೂ ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿರುವ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಈ ಶಿಲ್ಪಕಲೆಗಳ ಸಮನ್ವಯವು ಮಧ್ಯಕಾಲದ ವಿಶೇಷತೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ವಿವರಿಸಬೇಕು.

ದ್ರಾವಿಡ ಶೈಲಿ

- ಗರ್ಭಗುಡಿಯ ಮೇಲೆ ಹಲವು ಅಂತಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯದ ನಿರ್ಮಾಣ.
- ಕೆತ್ತನೆ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೆಲ್ಲಗೊಂಡ ಅನೇಕ ಕಂಬಗಳು.
- ಸಮತಟ್ಟಾದ ಮೇಲ್ಭಾಗವುಳ್ಳಿರುವ ಮಂಟಪಗಳು.
- ಎತ್ತರದ ಗೋಡೆಗಳು
- ಆವರಣ ಗೋಡೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರವೇಶ ದ್ವಾರಗಳು (ಗೋಪುರಗಳು)
(ಉದಾ: ಕೈಲಾಸನಾಥ ಕ್ಷೇತ್ರ ತಾಂಜಾವೂರು, ತಿರುವನಂತಪುರದ ಪದ್ಮನಾಭ ಸ್ವಾಮೀ ಕ್ಷೇತ್ರ)

ನಾಗರ ಶೈಲಿ

- 10 ಮತ್ತು 12ನೇ ಶತಮಾನಗಳಡೆಯಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ಶಿಲ್ಪಕಲಾ ಶೈಲಿ.
- ಭಾರತದ ಬಹುತೇಕ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾದರೂ ಉತ್ತರ ಭಾರತ ಮತ್ತು ದಖ್ಖನವು ಇದರ ಪ್ರಧಾನ ಕೇಂದ್ರ.
- ಗರ್ಭಗುಡಿ ಅಥವಾ ಡ್ರೂಲ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಸ್ಥಳದ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿರುವ ಅರ್ಧವೃತ್ತಾಕಾರದಲ್ಲಿರುವ ಸುರಳಿಯಾಕೃತಿಯ ಮೇಲ್ಭಾಗವು.
- ಎಲ್ಲ ಮೂಲೆಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಾಣವಿರುವುದಾದರೂ ಗರ್ಭ ಗೃಹವು ಚೌಕಾಕಾರದಲ್ಲಿರುವುದು.
- ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಗೃಹಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತೆ ಮಂಟಪವಿರುವುದು. ದೇವಾಲಯದ ಸುತ್ತಲೂ ವಿಶಾಲವಾದ ಗೋಪುರದಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಗೋಡೆ (ಉದಾ: ಮಧ್ಯ ಪ್ರದೇಶದ ಖಜುರಾಹೋ)

ಚಿತ್ರಕಲೆಯು ಮಧ್ಯಕಾಲ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಉನ್ನತಿಗೇರಿತ್ತು ಎಂಬುವುದನ್ನು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಲುಪಿಸಬೇಕು. ಆರನೇ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಿತುಕೊಂಡ ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ಚಿತ್ರ ಕಲೆಯ ಕುರಿತಾದ ಭಾಗವನ್ನು ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಕಲೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರಧಾನ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸ ಕೊಂಡು ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಬೇಕು.

- ಅರಮನೆಯ ಜೀವನ
- ಪ್ರಕೃತಿ ದೃಶ್ಯಗಳು
- ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಭಾರತದಂತಹ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಆಯ್ದ ಭಾಗಗಳು

ನಂತರ ಮಧ್ಯಕಾಲದ ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಪಾಠಭಾಗದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಚರ್ಚಿಸಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಬೇಕು. ಅವುಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಕೆಳಗಿನ ನಿಗಮನಕ್ಕೆ ತಲುಪಬೇಕು.

- ಈ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರ ಪಡೆದ ಚಿತ್ರಕಲೆಯನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಚಿತ್ರಕಲೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.
- ಭಾರತೀಯ ವಿಷಯಗಳೂ, ಪ್ರಕೃತಿದೃಶ್ಯಗಳೂ ಪಕ್ಷಿ ಮೃಗಾದಿಗಳೂ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು.

- ಚಿತ್ರಕಲಾಗಾರರ ಸಂಘಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದವು.
- ಭಿತ್ತಿಚಿತ್ರಗಳು
- ಹೊಸ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಚಿತ್ರಕಲಾ ಶೈಲಿಗಳು ರೂಪುಗೊಂಡವು.

ಭಾರತೀಯ ಮತ್ತು ಪರ್ಷಿಯನ್ ಶೈಲಿಯಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾದ ಹೊಸರೀತಿಯ ಚಿತ್ರಕಲಾ ಶೈಲಿಯು ಈ ಕಾಲದ ವಿಕಾಸಗೊಂಡಿತೆಂಬ ಕ್ರೋಡೀಕರಣದೊಂದಿಗೆ ಪಾಠವನ್ನು ಮುಗಿಸಬೇಕು.

ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

- ಮಧ್ಯಕಾಲ ಭಾರತದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಮನ್ವಯಕ್ಕೆ ಸೂಫೀ ಚಳುವಳಿಯು ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿರಿ.
- ಆರಂಭಕಾಲದ ಭಕ್ತಿ ಪಂಥದ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿರಿ.
- ಬಸವಣ್ಣನವರು ಮುಂದಿರಿಸಿದ ಆಶಯಗಳ ಪ್ರಸ್ತುತತೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.
- ಕಬೀರ್ ಮತ್ತು ನಾನಕ್ ಭಕ್ತಿ ಪಂಥವನ್ನು ಹೊಸತನ ದತ್ತ ಕೊಂಡೊಯ್ದರು. ಈ ಹೇಳಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸತ್ಯಾಂಶವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿರಿ.
- ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಕುರಿತು ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸಿರಿ.
- ಮಧ್ಯಕಾಲದ ಭಾರತದ ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿರಿ.
- ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳನ್ನು ಸರಿಹೊಂದಿಸಿರಿ.

ಎ	ಬಿ
ಫೀರ್	ಬಸವಣ್ಣ
ಅನುಭವ ಮಂಟಪ	ಅಸ್ಸಾಂ
ಶಾಬಾದ್	ಮಾಲಿಕ್ ಮುಹಮ್ಮದ್ ಜಾಯಸಿ
ಪದ್ಮಾವತಿ	ಗುರುನಾನಕ್
ಶಂಕರದೇವ	ಸೂಫಿಸಂ

ಮುಂದುವರಿದ ಓದಿಗೆ

The Wonder that was India (Part II) - S.A.A. Rizvi
Medieval India - Sathitsh Chandra
Medieval India - Irfan Habib
State and Culture in Medieval India - K. A. Nizami
Glimpses of Medieval Indian Culture - Yusuf Hussain
 ಭಾರತ್ ಬೃಹದ್ ಚರಿತ್ರಂ - ಕೇರಳ ಭಾಷಾ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್
 ಇಂಡಿಯಾ ಚರಿತ್ರಂ (ಮಧ್ಯಕಾಲ) - ರೋಮಿಲಾ ಥಾಫರ್
 ಕೇರಳ ಭಾಷಾ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್

ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಂದ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ

	ಪೂರ್ಣ ವಾಗಿ	ಭಾಗಿ ಕವಾಗಿ	ಉತ್ತಮಪಡಿ ಸಬೇಕಾದುದು
1. ಸೂಫಿ ಚಳುವಳಿಯ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.	☐	☐	☐
2. ಆರಂಭಕಾಲದ ಭಕ್ತಿ ಪಂಥದ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.	☐	☐	☐
3. ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಪಂಥಕ್ಕೆ ನೇತೃತ್ವ ನೀಡಿದವರ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.	☐	☐	☐
4. ಭಕ್ತಿ ಪಂಥವು ಪ್ರಬಲವಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳನ್ನು ಭಾರತದ ರಾಜಕೀಯ ಭೂಪಟದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.	☐	☐	☐
5. ಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸೂಫೀ ಚಳುವಳಿಗಳು ಭಾರತದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬೀರಿದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.	☐	☐	☐
6. ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳ ವಿಕಾಸವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.	☐	☐	☐
7. ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಂಗೀತ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.	☐	☐	☐

ಚುನಾವಣೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ

ಛ ಧುನಿಕ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪರೋಕ್ಷ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ನೆಲೆನಿಂತಿರುವುದು. ಪರೋಕ್ಷ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಜನರು ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವರು, ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಜನರಿಗಾಗಿ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನಡೆಸುವರು. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣೆಯ ಮಹತ್ವದ ಕುರಿತೂ, ಜಗತ್ತಿನ ಅತೀ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ದೇಶವಾದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣೆಯನ್ನು ನಡೆಸುವುದಕ್ಕೆ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕವಾದ ಕ್ರಮಗಳ ಕುರಿತು ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಭಾರತದ ಚುನಾವಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಅನೇಕ ಪ್ರವಣತೆಗಳು ಮತ್ತು ಪರಿಹಾರಗಳು ಪಾಠ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲ್ಪಡುವುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು ವಹಿಸುವ ಪಾತ್ರ, ಒಕ್ಕೂಟ ರಾಜಕೀಯ, ಚುನಾವಣಾ ಭವಿಷ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೂ ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸ್ವತಂತ್ರ ಮತ್ತು ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತವಾದ ಭಾರತದ ಚುನಾವಣಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಚುನಾವಣಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸುವ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಲು ಈ ಪಾಠಭಾಗದ ವಿನಿಮಯದ ಮೂಲಕ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬಹುದು.

7. ಚುನಾವಣೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ

ಯೂನಿಟ್ ಪ್ರೇರಿ	ಆಶಯಗಳು/ ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳು	ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು/ ಕಲಿಕಾ ತಂತ್ರಗಳು	ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳು
<ul style="list-style-type: none"> ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣೆಯ ಮಹತ್ವ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣಾ ರೀತಿಗಳು - ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪರೋಕ್ಷ ಸರಳ ಬಹುಮತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅನುಪಾತಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ವಿಧಾನಸಭಾ ಪಂಡಲಗಳು ಮೀಸಲಾತಿ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಸ್ವತಂತ್ರವೂ ನೀತಿಯುಕ್ತವೂ ಆದ ಚುನಾವಣೆ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಧಿಸುವ ಹಕ್ಕು ಸ್ವತಂತ್ರ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳು ಭಾರತದ ಚುನಾವಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿನ ನ್ಯೂನತೆಗಳು ಮತ್ತು ಚುನಾವಣಾ ಸುಧಾರಣೆಗಳು ಚುನಾವಣೆ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು ಒಕ್ಕೂಟ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಚುನಾವಣೆ ಚುನಾವಣಾ ಭವಿಷ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರ. 	<ul style="list-style-type: none"> ಪತ್ರಿಕಾವರದಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ - ಕೊಲಾಶ್ ಪ್ರದರ್ಶನ - ಏವರಣೆ ಚಾರ್ಟ್ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ - ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುವುದು ಮಾದರಿ ಚುನಾವಣೆಯನ್ನು ಸಂಘಟಿಸುವುದು - ಚಾರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವುದು ಪೂರ್ವಜ್ಞಾನದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಭೂಪಟವನ್ನು ಪರಿಶೋಧಿಸಿ ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸಿ, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಪಂಗಡಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಮೀಸಲಾತಿ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಮೀಸಲಾತಿ, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾತಿ - ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಚರ್ಚೆ. ಸೂಚನೆಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ (ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ್ದು) ಚಿತ್ರ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ - ಸೆಮಿನಾರ್ - ಚಾರ್ಟ್ ತಯಾರಿಸಿ ಮಂಡಿಸುವುದು. ಕೊಲಾಶ್ ಪ್ರದರ್ಶನ - (ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ವಿವಿಧ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳ ಕುರಿತಾದ) ಮಂಡನೆ ಚಾರ್ಟ್ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ (ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಚುನಾವಣಾ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿನ ನ್ಯೂನತೆಗಳು) - ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿ - ಚುನಾವಣಾ ಸುಧಾರಣಾ ಕ್ರಮಗಳು. ಸೆಮಿನಾರ್ ಮಂಡನೆ - ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು - ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಧಾನ ಒಕ್ಕೂಟಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸುವುದು. ಎಕ್ಸ್‌ಪೋಸ್‌ಲರ್ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ 	<ul style="list-style-type: none"> ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣೆಗಿರುವ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವರು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣಾ ರೀತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವರು. ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುವರು. ಚುನಾವಣಾ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿರುವ ನ್ಯೂನತೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವರು. ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುವರು ಚುನಾವಣಾ ಭವಿಷ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ವಿಷದೀಕರಿಸುವರು. 	<ul style="list-style-type: none"> ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣೆಗಿರುವ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವರು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣಾ ರೀತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವರು. ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುವರು. ಚುನಾವಣಾ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿರುವ ನ್ಯೂನತೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವರು. ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುವರು ಚುನಾವಣಾ ಭವಿಷ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ವಿಷದೀಕರಿಸುವರು.

ಅಧ್ಯಾಯ ದೆ ಡೆ ಗೆ

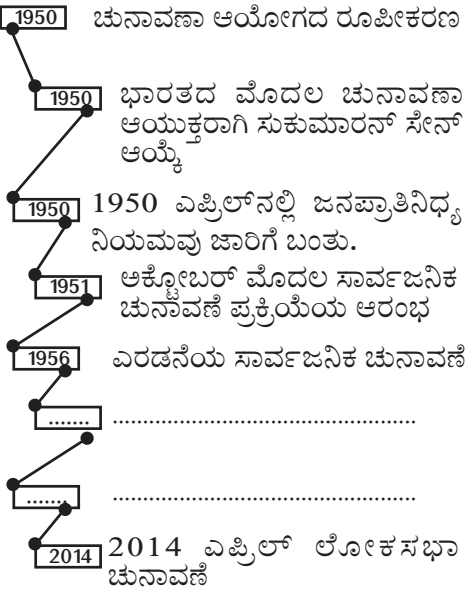
ಪಾಠಭಾಗದ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಪತ್ರಿಕಾ ವರದಿಯನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಓದಲು ಹೇಳುವ ಮೂಲಕ ಪಾಠಭಾಗವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಬ ಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ವಾರ್ತೆಯ ಕುರಿತು ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ನಂತರ , ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕಿನ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಶಾಂ ಶರಣ್ ನೇಗಿಯ ಸಂದೇಶವನ್ನು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸಬೇಕು.

ಚುನಾವಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪತ್ರಿಕಾ ವರದಿ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರಗಳ ಕೊಲಾಶನ್ನು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವ ಮೂಲಕ ಚುನಾವಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಬೇಕು. ಕ್ರೋಢೀಕರಣದಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಗಳು ಒಳಗೊಂಡಿರಬೇಕು.

- ಜಗತ್ತಿನ ಅತೀದೊಡ್ಡ ಪ್ರಜಾ ಪ್ರಭುತ್ವ ದೇಶವಾದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣೆಯು ನಡೆಯುತ್ತದೆ.
- ಪರೋಕ್ಷ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ, ಜನರು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಆಡಳಿತವನ್ನು ನಡೆಸುವರು.
- ಜನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಚುನಾವಣೆಯಾಗಿದೆ.
- ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಜನರಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಜನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲು, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳಲು, ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ನೀಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.
- ಸ್ವತಂತ್ರ ಮತ್ತು ನಿಷ್ಪಕ್ಷ ಪಾತವಾದ ಚುನಾವಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಂತಿದೆ.

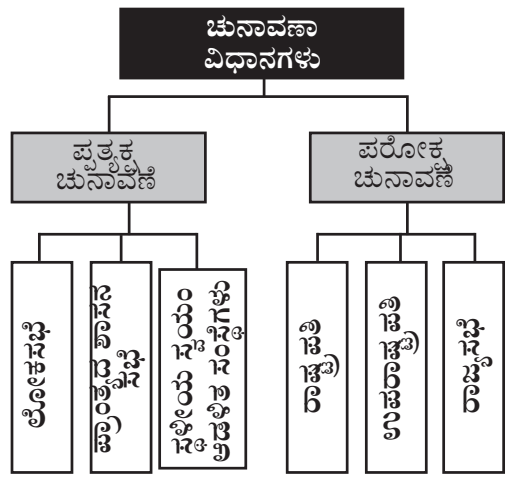

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಹಾದು ಬಂದ ಮೈಲುಗಲ್ಲುಗಳು

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣಾ ವಿಧಾನ

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣಾ ವಿಧಾನವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದ ಕ್ಯಾಗಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ನೀಡಬೇಕು.

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಮತ್ತು ಪರೋಕ್ಷ ಚುನಾವಣೆಗೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು, ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಭರ್ತಿ ಮಾಡಬೇಕು.

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಚುನಾವಣೆ	ಪರೋಕ್ಷ ಚುನಾವಣೆ
<ul style="list-style-type: none"> • ತರಗತಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿ • ಪಂಚಾಯತ್ ಮೆಂಬರ್ • ಕಾರ್ಪರೇಶನ್ ಕೌನ್ಸಿಲರ್ • ಮುನ್ಸಿಪಲ್ ಕೌನ್ಸಿಲರ್ • ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಆಡಳಿತ ಸಮಿತಿ ಸದಸ್ಯರು 	<ul style="list-style-type: none"> • ಶಾಲಾ ಚಿಯರ್‌ಮ್ಯಾನ್ • ಪಂಚಾಯತ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು • ಕೋರ್ಪರೇಶನ್ ಮೇಯರ್ • ಮುನ್ಸಿಪಲ್ ಚಿಯರ್‌ಮ್ಯಾನ್ • ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು

ಗುಂಪುಗಳು ತಮ್ಮ ಕ್ರೋಡೀಕರಣವನ್ನು ಮಂಡಿಸಬೇಕು. ಕ್ರೋಡೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಮತ್ತು ಪರೋಕ್ಷ ಚುನಾವಣಾ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.
- ಮತದಾರರು ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವುದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಚುನಾವಣೆಯಾಗಿದೆ.
- ಲೋಕಸಭೆ, ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಶಾಸನಸಭೆ, ಪಂಚಾಯತ್, ನಗರಸಭೆಗಳ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಜನರು ನೇರವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವರು.
- ನಾವು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ತಮ್ಮ ಪರವಾಗಿ ಇತರರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವುದು ಪರೋಕ್ಷ ಚುನಾವಣೆಯಾಗಿದೆ.
- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ, ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ, ರಾಜ್ಯ ಸಭೆಗಳಿಗೆ ಪರೋಕ್ಷ ಚುನಾವಣಾ ವಿಧಾನದ ಮೂಲಕ ಆಯ್ಕೆಯು ನಡೆಯುವುದು.

ಸರಳ ಬಹುಮತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಅನುಪಾತಿಕ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಸರಳ ಬಹುಮತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಅನುಪಾತಿಕ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು,

ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾಗಿ ಬರೆಯಲು ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಶಾಲಾ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್ ಚುನಾವಣಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ತರಗತಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಕೇಳಬಹುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಆಶಯವು ಮತ್ತಷ್ಟು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಲು ಎರಡೂ ವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ಮಾದರಿ ಚುನಾವಣೆಯನ್ನು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮಾದರಿ ಚುನಾವಣಾ ವಿಧಾನಗಳ ಕುರಿತಾದ ವಿಶ್ಲೇಷಣಾ ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾಗಿ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಬೇಕು. ಈ ಟಿಪ್ಪಣಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳಿರುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಸರಳ ಬಹುಮತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

- ಲೋಕಸಭೆ, ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಶಾಸನ ಸಭೆ, ಸ್ಥಳೀಯಾಡಳಿತ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಚುನಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.
- ದೇಶವನ್ನು ವಿವಿಧ ಲೋಕಸಭಾ ಮಂಡಲಗಳಾಗಿ ವಿಭಜಿಸಲಾಗುವುದು.
- ಎಷ್ಟು ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿಗೂ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.
- ಅಧಿಕ ಮತಗಳಿಸಿದ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯು ಜಯಗಳಿಸುವನು.
- ಸರಳ ಮತ್ತು ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತರಬಹುದಾದ ಚುನಾವಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿದು.
- ಜಗತ್ತಿನ ಬಹುತೇಕ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ದೇಶಗಳೂ ಸರಳ ಬಹುಮತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವರು.

ಅನುಪಾತಿಕ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

- ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ, ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ, ರಾಜ್ಯಸಭಾ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವಾಗ ಈ ವಿಧಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವರು.
- ರಾಜ್ಯ ಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಆಯ್ಕೆಮಾಡುವುದು, ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಧಾನಸಭಾ ಸದಸ್ಯರಾಗಿರುವರು.

ಅನುಪಾತಿಕ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಪ್ರತೀ ವಿಭಾಗದ ಜನರಿಗೆ ಅವರ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಅನುಪಾತಿಕವಾಗಿ, ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವನ್ನು ನೀಡುವುದು ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ನಿಯಮ ನಿರ್ಮಾಣ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯರ್ಥಿ ಯೋರ್ವನಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಸೀಟುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಆ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಮತಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಅನುಪಾತಿಕವಾಗಿರುವುದು ಎನ್ನುವುದೇ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೂಲ ಆಶಯ. ಅನುಪಾತಿಕ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ರೀತಿಗಳಿವೆ. ಒಂದನೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇಡೀ ದೇಶವನ್ನು ಒಂದು ಮತದಾರ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುವುದು. ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೋರ್ವ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಮತಗಳ ಎಣಿಕೆಗನುಸಾರವಾಗಿ ಆ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸೀಟುಗಳನ್ನು ವಿತರಿಸುವ ರೀತಿ ಇದಾಗಿದೆ. ಉದಾ: ಇಸ್ರೇಯಿಲ್, ನೆದರ್‌ಲೆಂಡ್. ಎರಡನೇ ರೀತಿಯಂತೆ, ದೇಶವನ್ನು ಮತದಾರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ (ಒಂದು ಮತದಾರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ) ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮತದಾರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಬೇಕಾದ ಸದಸ್ಯರ ಎಣಿಕೆಗನುಸಾರವಾಗಿ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಕ್ಷವೂ ಆ ಮತದಾರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಧಿಸುವ ತಮ್ಮ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುವರು. ನಂತರ ಪ್ರತಿಯೋರ್ವ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯೂ ಪಡೆದ ಮತಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ, ಸೀಟುಗಳನ್ನು ವಿಭಜಿಸುವ ರೀತಿ ಇದಾಗಿದೆ. (ಉದಾ: ಅರ್ಜೆಂಟೀನ, ಪೋರ್ಚುಗಲ್).

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅನುಪಾತಿಕ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪರೋಕ್ಷ ಚುನಾವಣೆ ನಡೆಯುವ, ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ, ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ, ರಾಜ್ಯಸಭಾ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಪಾತಿಕ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ರಾಜ್ಯಸಭಾ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಪಾತಿಕ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೂರನೆಯ ವಿಧವಾದ ಏಕ ವರ್ಗಾವಣಾ ಮತದಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ (Single transferable vote system) ಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಂತೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಾಂತ್ಯಕ್ಕೂ ರಾಜ್ಯಸಭೆಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಸೀಟುಗಳಿರುವುದು. ರಾಜ್ಯ ಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವುದು ಆಯಾ ವಿಧಾನಸಭಾ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಾಗಿರುವರು. ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನ ಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರು (MLA) ಮತದಾರರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೋರ್ವ ಮತದಾರರು ಅವರ ಆದ್ಯತಾ ಕ್ರಮಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಮತವನ್ನು ಚಲಾಯಿಸುವರು. ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯು ವಿಜಯಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಮಿನಿಮಂ ಕೋಟಾ ಲಭಿಸಿರಬೇಕು.

$$\text{ಕೋಟಿ} = \frac{\text{ಒಟ್ಟು ಮತಗಳು} + 1}{\text{ಸೀಟುಗಳು} + 1}$$

ಕೇರಳದಿಂದ ರಾಜ್ಯಸಭೆಗೆ ಸದಸ್ಯರೋರ್ವರು ಆಯ್ಕೆಯಾಗುವುದು ಹೇಗೆಂದು ನೋಡುವ ಮೂಲಕ ಇದನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. 140 ವಿಧಾನಸಭಾ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿರುವ ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಮೂರು ರಾಜ್ಯ ಸಭಾ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿರಲಿ. ಆಗ ಓರ್ವ ರಾಜ್ಯ ಸಭಾ ಸದಸ್ಯನಿಗೆ ಅರ್ಹತೆಯಿರುವ ಕೋಟಾ 36 ಮತಗಳು.

$$\text{ಉದಾಹರಣೆ: } \frac{140}{3+1} + 1 = \frac{140}{4} + 1 = 35 + 1 = 36$$

ಮತದಾರರು ಅವರು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗೆ ಆದ್ಯತಾ ಪರಿಗಣನೆಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ 1, 2, 3 ಎಂದು ಗುರುತಿಸಬೇಕು. ಆ ನಂತರ 1ನೇ ಆದ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರ ಮತಗಳನ್ನು ಎಣಿಸಬೇಕು.

ಅವರನ್ನು ವಿಜಯಿಯಾಗಿ ಘೋಷಿಸಬೇಕು. ಒಂದನೇ ಆದ್ಯತೆಯಿರುವ ಮತದಾರರ ಮತಗಳನ್ನು ಎಣಿಸಿದಾಗ, ಅಗತ್ಯವಿರುವಷ್ಟು ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ ಕೋಟಾ ಲಭಿಸದಿದ್ದರೆ, ಒಂದನೆಯ ಆದ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಮತಗಳು ಸಿಕ್ಕಿದ ಸದಸ್ಯರ ಮತಗಳನ್ನು ರದ್ದುಪಡಿಸಿ, ಆ ಮತಗಳನ್ನು, ಎರಡನೆಯ ಆದ್ಯತೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕೈ ಬದಲಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅಗತ್ಯವಿರುವಷ್ಟು ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವವರೆಗೆ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮುಂದುವರಿಯುವುದು.

ವಿಧಾನಸಭಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು/ ಮೀಸಲು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು

ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಭೂಪಟವನ್ನು ನೀರಿಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿ ಲೋಕ ಸಭೆ ಮತ್ತು ವಿಧಾನ ಸಭೆಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾಗಿ ದಾಖಲಿಸಲಿ. ನೀಡಿರುವ ಭೂಪಟದಿಂದ ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಈಗಿರುವ ಲೋಕಸಭಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸಲಿ.

ಕೇರಳ - ಲೋಕಸಭಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು

• ಕಾಸರಗೋಡು	• ಕಣ್ಣೂರು
• ವಡಕರ	• ವಯನಾಡ್
• ಕೋಜಿಕ್ಕೋಡ್	• ಮಲಪ್ಪುರಂ
• ಪೊನ್ನಾನಿ	• ಪಾಲಕ್ಕಾಡ್
• ಆಲತ್ತೂರು	• ತೃಶೂರ್
• ಚಾಲಕ್ಕುಡಿ	• ಎರ್ನಾಕುಳಂ
• ಇಡುಕ್ಕಿ	• ಕೋಟಿಯಂ
• ಆಲಪ್ಪುಳ	• ಮಾವೇಲಿಕ್ಕರ
• ಪತ್ತನಂತಿಟ್ಟಿ	• ಕೊಲ್ಲಂ
• ಅಟ್ಟಿಂಗಲ್	• ತಿರುವನಂತಪುರಂ

ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಭರ್ತಿಮಾಡಿದ ನಂತರದ ಚರ್ಚೆಯು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಕ್ರೋಡೀಕರಣಗೊಳ್ಳಬೇಕು.

- ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಚುನಾವಣೆಯ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಸಣ್ಣ ಭೂಪ್ರದೇಶಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಲೋಕ/ವಿಧಾನ ಸಭಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳೆನ್ನುವರು.
- ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಧಾನಸಭಾ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಮಾನ ಮತದಾರರ ಸಂಖ್ಯೆಯಿರುವುದು.
- 543 ಲೋಕ ಸಭಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿವೆ.
- ಕೇರಳದಲ್ಲಿ 20 ಲೋಕಸಭಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಮತ್ತು 140 ವಿಧಾನ ಸಭಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಇವೆ.
- ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ಮೀಸಲಾತಿ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ, ಆಯಾ ಮೀಸಲಾತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಆದರೆ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇದೆ.

ಸ್ವತಂತ್ರ ಮತ್ತು ನೀತಿಯಕ್ತ ಚುನಾವಣೆ

ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ 1905 ರ ತಿರುವಾಂಕೂರು ಶ್ರೀ ಮೂಲಂ ಪ್ರಜಾಸಭೆಯ ಚುನಾವಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರಕಟಣೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಮತ್ತು ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕು ಎಂಬ ಆಶಯವನ್ನು ಮಂಡಿಸಬೇಕು. ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾಗಿ ಭರ್ತಿಮಾಡಲು ತಿಳಿಸಬೇಕು.

- ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕು ಇರಲಿಲ್ಲ.
- 50 ರೂಪಾಯಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವಾರ್ಷಿಕ ಭೂ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ನೀಡುವವರಿಗೆ ಮತದಾನವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

- ವಾರ್ಷಿಕ ಆದಾಯವು 2000 ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿರುವವರಿಗೆ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕಿತ್ತು.

ಆಶಯವನ್ನು ಮಂಡಿಸುವಾಗ ಆಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಮತದಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕೊರತೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬೇಕು. ನಂತರ ಮತದಾನಕ್ಕಾಗಿ ಸರದಿ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕಾದು ನಿಂತಿರುವ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಲು ತಿಳಿಸಬೇಕು. ನಂತರ ಈ ಆಶಯದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ಮತ್ತು ನೀತಿಯುಕ್ತ ಚುನಾವಣೆ ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸೆಮಿನಾರ್ ಪೇಪರ್ ತಯಾರಿಸಬೇಕು. ಸೆಮಿನಾರ್ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳು ಕ್ರೋಢೀಕರಣಗೊಳ್ಳಬೇಕು.

- ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗದ ಜನರು ಭಾವಹಿಸುವುದನ್ನು ಖಾತರಿಪಡಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕಾಗಿದೆ.
- ಜಾತಿಮತ ವರ್ಗ, ಲಿಂಗ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಾಯ ಪೂರ್ತಿಯಾದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕನ್ನು ನೀಡುವುದನ್ನು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕು ಎನ್ನುವರು.
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮತದಾನದ ಪ್ರಾಯವು 18 ಆಗಿದೆ.
- ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಧಿಸುವ ಹಕ್ಕು ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತವಾಗಿರಬೇಕು.
- ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತವಾದ ಮತದಾನವನ್ನು ಖಾತರಿಪಡಿಸಲು ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗವು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ.
- ಭಾರತದ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗವು ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ.

ಹೆಚ್ಚಿನ ಓದಿಗಾಗಿ ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ ಎಂಬ ಬಾಕ್ಸನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬಹುದು. ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಕೋಲಾಶ್‌ನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬೇಕು.

ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನ - ವಿವಿಧ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ

ದೇಶ	ಜಾರಿಗೆ ಬಂದ ವರ್ಷ
• ಜರ್ಮನಿ	• 1918
• ಬ್ರಿಟನ್	• 1928
• ಭಾರತ	• 1950
• ಆಮೇರಿಕಾ	• 1965
• ನ್ಯೂಸಿಲೆಂಡ್	• 1893
• ಶ್ರೀಲಂಕಾ	• 1931
• ಸ್ವೆಯಿನ್	• 1978
• ತುರ್ಕಿ	• 1934
• ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕ	• 1994
• ಫ್ರಾನ್ಸ್	• 1944
• ರಷ್ಯ	• 1917
• ಮಲೇಷ್ಯ	• 1955

ಕೊಲಾಷ್‌ನ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಕುರಿತು ಚರ್ಚೆಯೊಂದನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಬೇಕು. ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ನಿಗಮನಗಳನ್ನು, ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಚರ್ಚೆಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಪವರ್ ಪೋಯಿಂಟ್ ಪ್ರಸೆಂಟೇಶನ್/ಚಾರ್ಟನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಮಂಡಿಸಬೇಕು. ಪಾಠಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿರುವ ಚಾರ್ಟನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು.

- ಚುನಾವಣೆಯ ಮೇಲ್ನೋಟವನ್ನು ವಹಿಸುವುದು.
- ಮತದಾರರ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು.
- ಚುನಾವಣಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳಿಗೆ ದಿನಾಂಕವನ್ನು ಘೋಷಿಸುವುದು.
- ಚುನಾವಣೆಗೆ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು.
- ಚುನಾವಣಾ ನೀತಿ ಸಂಹಿತೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು.

- ಮತದಾನ, ಎಣಿಕೆ ಮತ್ತು ಫಲಿತಾಂಶ ಘೋಷಣೆ.
- ಚುನಾವಣಾ ಖರ್ಚಿನ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರ ಪರಿಶೋಧನೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ವೆಬ್‌ಸೈಟ್ www.eci.nic.in ಸಂದರ್ಶಿಸುವುದು.

ಚುನಾವಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅನಪೇಕ್ಷಿತ ಒಲವುಗಳು - ಚುನಾವಣಾ ಸುಧಾರಣೆಗಳು

ಭಾರತದ ಚುನಾವಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಅನಪೇಕ್ಷಿತ ಒಲವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಚಾರ್ಟನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಲು ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರದ ಚುನಾವಣಾ ಸಮಯದ ಪತ್ರಿಕಾ ತುಣುಕುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಚುನಾವಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿರುವ ಅನಪೇಕ್ಷಿತ ಒಲವುಗಳ ಕುರಿತು ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಬೇಕು. ಮುಂದುವರಿದು ಚುನಾವಣಾ ಸುಧಾರಣೆಗಳು ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಬೇಕು. ಚುನಾವಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಅನಪೇಕ್ಷಿತ ಒಲವುಗಳು ಮತ್ತು ಚುನಾವಣಾ ಸುಧಾರಣೆಗಳು ಎಂಬ ವಿಷಯ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಕ್ರೋಡೀಕರಣಗೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಚುನಾವಣಾ ಸುಧಾರಣೆಗಳು

- ಅಪರಾಧಿಗಳನ್ನು ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಧಿಸದಂತೆ ಕಠಿಣವಾದ ಕ್ರಮವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕು.
- ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದು.
- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಕ್ಷಗಳ ಚುನಾವಣಾ ಖರ್ಚಿನ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳನ್ನು ನಿಖರವಾಗಿ ಒಡಿಟ್ ಮಾಡಬೇಕು.
- ನೀತಿ ಸಂಹಿತೆಯನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸುವ ನೇತಾರರನ್ನು ಮತ್ತು ಪಕ್ಷಗಳನ್ನು ಆಯೋಗ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು.

- ಶಾಂತಿ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದಕ್ಕಿರುವ ಕ್ರಮೀಕರಣವನ್ನು ಉತ್ತಮ ಪಡಿಸುವುದು.
- ಸಮಸ್ಯೆಯಿರುವ ಮತಗಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿರೀಕ್ಷಣಾ ಕ್ಯಾಮರಾಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಬೇಕು.
- ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿಸೂಕ್ತ ನಿರೀಕ್ಷಕರನ್ನು ನೇಮಿಸಬೇಕು.
- ಮಹಿಳಾ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವನ್ನು ಖಾತರಿಪಡಿಸಲು, ಲೋಕಸಭೆ ಮತ್ತು ವಿಧಾನಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.

ಚುನಾವಣೆ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು

ಚುನಾವಣೆ, ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು, ಒಕ್ಕೂಟ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಒಂದು ಸೆಮಿನಾರ್‌ನ ಮೂಲಕ ಮಂಡಿಸಬಹುದು. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಎರಡು ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ, ಒಂದನೇ ಗುಂಪಿಗೆ ಚುನಾವಣೆ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು ಮತ್ತು ಎರಡನೇ ಗುಂಪಿಗೆ ಒಕ್ಕೂಟ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಸೆಮಿನಾರನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಮಕ್ಕಳೆಡೆಯಿಂದಲೇ ಓರ್ವ ಮೋಡರೇಟರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಬೇಕು. ವಿವರವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪಾಠಭಾಗ ವಲ್ಲದೆ, ಇತರ ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸಿ ಮಂಡಿಸಬೇಕು. ಮಂಡಿಸುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ , ಸೂಚಕಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಓದಬೇಕು. ಮಂಡನೆಯ ನಂತರ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಬೇಕು. ನಂತರ ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾಗಿ ಸೆಮಿನಾರ್ ವರದಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಬೇಕು. ಮುಂದುವರಿದ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಭಾಗವಾಗಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಈಗಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಪಕ್ಷಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಭರ್ತಿ ಮಾಡಬೇಕು.

ಅಲ್ಲದೆ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಒಕ್ಕೂಟಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸಲು ತಿಳಿಸಬೇಕು.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು	ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಪಕ್ಷಗಳು
<ul style="list-style-type: none"> • ಬಿ.ಜೆ.ಪಿ • ಎಂ.ಎಲ್.ಪಿ. • ಸಿ.ಪಿ.ಐ (ಎಂ) • ಸಿ.ಪಿ.ಐ • ಬಿ.ಎಸ್.ಪಿ. • ಎನ್.ಸಿ.ಪಿ. 	<ul style="list-style-type: none"> • ಎ.ಎ.ಪಿ • ಎ.ಐ.ಎ.ಡಿ.ಎಂ.ಕೆ • ಡಿ.ಎಂ.ಕೆ • ಎ.ಐ.ಟಿ.ಸಿ • ಎಸ್.ಪಿ. • ಆರ್.ಜೆ.ಡಿ. • ಎ.ಜಿ.ಪಿ • ಶಿವಸೇನೆ • ಜನತಾದಳ ಸೆಕ್ಯೂಲರ್ • ಶಿರೋಮಣಿ ಅಕಾಲಿದಲ್

(Recognised National Parties and important state parties in India as of 16th September 2014)

ಚುನಾವಣಾ ಭವಿಷ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರ?

2014 ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ 16ನೇ ಲೋಕಸಭಾ ಚುನಾವಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಚುನಾವಣಾ ಭವಿಷ್ಯದ ಕುರಿತಾದ ವಾರ್ತೆಗಳ ತುಣುಕುಗಳನ್ನು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಬೇಕು. ಅದನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬೇಕು. ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಚರ್ಚೆಯ ಕ್ರೋಡೀಕರಣವಿರಬೇಕು.

- ಚುನಾವಣಾ ಫಲಿತಾಂಶ ಘೋಷಣೆಯ ಮೊದಲು ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು ಒಕ್ಕೂಟಗಳ ವಿಜಯ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ಅಂದಾಜಿಸುವ ಅಧ್ಯಯನ ಶಾಖೆಯು ಚುನಾವಣಾ ಭವಿಷ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಿದೆ.
- ಚುನಾವಣಾ ಫಲಿತಾಂಶದ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಅಂದಾಜಿಸುವಾಗ, ಪತ್ರಿಕಾ ವರದಿಗಳು, ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಸರ್ವೆಗಳು, ಸಂದರ್ಶನಗಳು, ಎಕ್ಸಿಟ್ ಪೋಲ್ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುವುದು.
- ಈ ರೀತಿಯ ಭವಿಷ್ಯವು ಸರಿಯಾಗಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ.

ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

- ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವ ಹೇಳಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ಹೇಳಿಕೆ ಯಾವುದೆಂದು ಬರೆಯಿರಿ.
  - ಎ. ಪಂಚಾಯತ್ ನಗರಸಭಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗಿರುವ ಚುನಾವಣೆಗೆ ನೇತೃತ್ವ ನೀಡುವುದು ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಕಮಿಷನರ್
  - ಬಿ. ಭಾರತದ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಿಂದ ರಾಜ್ಯ ಸಭೆಗಿರುವ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವುದು ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಎಂ.ಪಿ.ಗಳಾಗಿರುವರು.
  - ಸಿ. ಭಾರತದ ಲೋಕಸಭಾ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಬೇಕಾದ ಕನಿಷ್ಠ ಪ್ರಾಯವು 30 ಆಗಿದೆ.
  - ಡಿ. ಒಂದು ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷವು ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಪಕ್ಷವಾಗಿದೆ.
    1. ಎಲ್ಲಾ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಸರಿಯಾಗಿವೆ.
    2. ಎ. ಬಿ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಸರಿಯಾಗಿವೆ.
    3. ಸಿ.ಡಿ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಸರಿಯಾಗಿವೆ.
    4. ಎ.ಡಿ. ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಸರಿಯಾಗಿವೆ.
- ಸರಳ ಬಹುಮತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಂತೆ ಚುನಾವಣೆ ನಡೆಯುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ?
- ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಯಸ್ಕರ ಮತದಾನವೆಂದರೇನು?
- ಭಾರತದ ಮುಖ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯುಕ್ತರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಚುನಾವಣೆ ಯಾವುವು?
- ಚುನಾವಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗವು ಜಾರಿಗೆ ತಂದ ಸುಧಾರಣಾ ಕ್ರಮಗಳು ಯಾವುವು?
- ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು ವಹಿಸುವ ಪಾತ್ರವೇನು?
- ಒಕ್ಕೂಟ ರಾಜಕೀಯ ಎಂದರೇನು?

ಹೆಚ್ಚಿನ ಓದಿಗಾಗಿ

ದಿ ಕಾನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ - ಡಾ| ಬಿ.ಎಲ್. ಫಾದಿಯ
 ಡೆಮೋಕ್ರಟಿಕ್ ಪ್ರೊಲಿಟಿಕ್ಸ್-1 = ಟೆಕ್ಸ್ ಬುಕ್ ಇನ್ ಪ್ರೊಲಿಟಿಕಲ್ ಸಯನ್ಸ್ (+2
 ಎನ್.ಸಿ.ಇ.ಆರ್.ಟಿ) ಆನ್ ಇನ್ಟ್ರಾಡಕ್ಷನ್ ಟು ದಿ ಕಾನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಶನ್
 ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ - ಡಾ| ಎಂ.ವಿ. ಫೈಲಿ

ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಂದ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ

	ಪೂರ್ಣ ವಾಗಿ	ಭಾಗಿಕ ವಾಗಿ	ಉತ್ತಮಪಡಿಸ ಬೇಕಾಗಿದೆ
1. ಪಾಠ ಭಾಗವನ್ನು ಆರಂಭಿಸುವ ಮೊದಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪಾಠಭಾಗದ ಕುರಿತ ಪೂರ್ವ ಜ್ಞಾನವಿದೆಯೇ ಎಂದು ಖಾತರಿಪಡಿಸಲಾಯಿತು.	☐	☐	☐
2. ಭಾರತದಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಸ್ಥ ಚುನಾವಣಾ ವಿಧಾನದ ಕುರಿತು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆಶಯವನ್ನು ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.	☐	☐	☐
3. ಸ್ವತಂತ್ರ ಮತ್ತು ನೀತಿಯುಕ್ತವಾದ ಚುನಾವಣೆಗೆ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಸರಕಾರ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದ, ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.	☐	☐	☐
4. ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ನಡೆಸಿದ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಖಾತರಿಪಡಿಸಲಾಯಿತು.	☐	☐	☐
5. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು ವಹಿಸುವ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.	☐	☐	☐
6. ಒಕ್ಕೂಟ ರಾಜಕೀಯ, ಒಕ್ಕೂಟ ಸರಕಾರಗಳ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅರ್ಥೈಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.	☐	☐	☐
7. ಚುನಾವಣಾ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.	☐	☐	☐

ಎಂಟನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಹದಿನೆಂಟನೇ ಶತಮಾನದ ವರೆಗಿನ ಕೇರಳ

ಸಿ. ಇ ಎಂಟನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಹದಿನೆಂಟನೇ ಶತಮಾನದ ವರೆಗಿನ ಕಾಲವನ್ನು ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಕಾಲ ಎಂದು ಕರೆಯುವರು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ರಾಜಕೀಯ, ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗುವುದು. ಕೇರಳದ ರಾಜಕೀಯ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಪೆರುಮಾಳರ ಆಡಳಿತದಿಂದ ಬ್ರಿಟೀಶ್ ಆಧಿಪತ್ಯದ ವರೆಗಿನ ವಿಷಯಗಳು ಈ ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿವೆ. ವಿವಿಧ ನಾಡುವಾಳಿ ಸ್ವರೂಪಗಳು, ಮೈಸೂರು ಆಕ್ರಮಣದ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ಒಡೆತನದ ಹಕ್ಕಿನಲ್ಲುಂಟಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳು, ಆ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಅಧಿಕಾರ ಶ್ರೇಣಿಗಳು, ಕಸುಬಿನ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ಜಾತಿಗಳು, ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ವಿದೇಶದೊಂದಿಗೆ ನಡೆದ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಬಂಧಗಳು ಕೇರಳದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ, ದೂರವ್ಯಾಪಕವಾದ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದುವೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಈ ಪಾಠಭಾಗದ ಮೂಲಕ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ವಿವಿಧ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿನಿಮಯ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಮನ್ವಯ, ಕೇರಳದ ಭಾಷೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಲೆ, ವಿಜ್ಞಾನ ಮುಂತಾದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿವೆ ಎಂದು ಮಕ್ಕಳು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಆಶಯಗಳ ವಿನಿಮಯ ನಡೆಯಬೇಕು.

8. ಎಂಟಿನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಹದಿನೆಂಟಿನೇ ಶತಮಾನದ ವರೆಗಿನ ಕೇರಳ

ಯೂನಿಟ್ ಪ್ರೇಂ

ಅಶಯಗಳು/ ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳು	ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು/ ಕಲಿಕಾ ತಂತ್ರಗಳು	ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆ
<ul style="list-style-type: none"> ಮಧ್ಯಕಾಲ ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಂತಿದ್ದ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ - ಪರಿಮಾಳರ ಕಾಲ - ಸ್ವರೂಪಗಳು - ಮೈಸೂರು ವಶಪಡಿಸುವಿಕೆ - ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಆಡಳಿತಕಾಲ. ಸಿ.ಇ. ಎಂಟಿನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಹದಿನೆಂಟಿನೇ ಶತಮಾನದ ವರೆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಭೂ ಒಡೆತನ ಹಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳು. ಮಧ್ಯಕಾಲ ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಂತಿದ್ದ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿ - ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ರೂಪುಗೊಂಡ ಉದ್ಯೋಗ ಒಕ್ಕೂಟಗಳು - ಜಾತಿಗಳು. ಕೇರಳದ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಬಂಧಗಳು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವ್ಯಾಪಾರ, ವಿದೇಶೀ ವ್ಯಾಪಾರ, ಅದರೊಂದಿಗೆ ರೂಪುಗೊಂಡ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಘಟನೆಗಳು - ಮಣಿಗ್ರಾಮಂ, ಅಂಬವಣ್ಣಂ. ಕೇರಳವು ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಜೀವನ ರೀತಿಯ ತೊಟ್ಟಲಾಗಿದೆ. ಸಹಿಷ್ಣುತೆ ಮತ್ತು ಸೌಹಾರ್ದತೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಮನ್ವಯ. ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವಲ್ಲಿ ನಿಯಮಗಳು, ಕಟ್ಟಳೆಗಳು, ತೀರ್ಮಾನಗಳ ಪಾತ್ರ. ಮಧ್ಯಕಾಲದ ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಂತಿದ್ದ ಸತ್ಯ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು ಮಧ್ಯಕಾಲ ಕೇರಳದ ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಕಲೆ - ನಾವು ಗಳಿಸಿದ ಸಾಧನೆಗಳು 	<ul style="list-style-type: none"> ಆಡಳಿತದ ವಿಧಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುವ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳ ಕುರಿತು ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸುವರು. ಆ ಕಾಲದ ಅಧಿಕಾರದ ರಚನೆಯನ್ನು ಪೋರ್ಟ್ರೇಟಿನ ಮೂಲಕ ವಿವರಿಸುವರು. ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಪೆರುಮಾಳರು - ನಾಡುವಾಳಿಗಳು, ಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿಮಾಡುವರು ನಾಡುಗಳು, ನಾಡುವಾಳಿ ಹಾಗೂ ಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ಖೂಪಟದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುವರು. ಮಧ್ಯಕಾಲ ಘಟ್ಟದ ಕೇರಳದ ವಿವಿಧ ರಾಜ ಪ್ರಭುತ್ವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ಒಡೆತನದ ಹಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಸೂಚಕಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು. ಈ ಹಕ್ಕಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ, ಉರಾಳರು, ಕಾರಾಳರು, ಜಮೀನಾರಿ ಪ್ರವಸಿ, ಪಣಯಪಟ್ಟಿ ಪ್ರವಸಿ, ಕುಳಿಕೇಣಿಂ ಪ್ರವಸಿ ಎಂದರೇನೆಯೆಂದು ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸುವರು. ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿ ನಿಗಮನಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವರು. ವಿವಿಧ ಉದ್ಯೋಗ ಒಕ್ಕೂಟಗಳು ಜಾತಿಗಳಾಗಿ ಬದಲಾದದ್ದು ಹೇಗೆಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವರು. ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಂತಿದ್ದ ವಾಣಿಜ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳ (ಪಾದೇಶಿಕ, ದೇಶೀಯ, ವಿದೇಶೀ ವ್ಯಾಪಾರ) ಕುರಿತು ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸುವುದು. ಪ್ರಧಾನ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಘಟನೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವರು ವಿನಿಮಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಧಾನ ವಸ್ತುಗಳ ಕುರಿತು ಅನ್ವೇಷಣಾ ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ರಚಿಸುವುದು. ಮಧ್ಯಕಾಲ ಘಟ್ಟದ ಪ್ರಧಾನ ವ್ಯಾಪಾರ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು, ಭೂಪಟದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು. 	<ul style="list-style-type: none"> ಕಾಲನಿಗಳ ಆಡಳಿತ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಂತಿದ್ದ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ಒಡೆತನದ ಹಕ್ಕು ಹೇಗೆ ರೂಪುಗೊಂಡಿತು ಎಂದು ವಿವರಿಸುವುದು. ಬಯಲು ಪ್ರದೇಶ ಹಾಗೆ ಹಿಲಿಲು, ವಸತಿ ಪ್ರದೇಶಗಳು, ಬೆಟ್ಟ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿತು ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಉದ್ಯೋಗ ಕೂಟಗಳು ನಂತರದಲ್ಲಿ ಜಾತಿಗಳಾಗಿ ಬದಲಾಯಿತೆಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವರು. ಕೇರಳದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಮನ್ವಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವರು. ಜಾತಿ ಹಾಗೂ ಧರ್ಮದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದ ಕೇರಳ ಸಮಾಜದ ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸಿ ಸರಕಾರಿ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಿದುದು. ಬ್ರಿಟಿಷರ ಪಾಪಕತಶಾಹಿ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಮಧ್ಯಕಾಲ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿನ ಸಮಾಜದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ವಿಶದೀಕರಿಸುವರು. ಮಲಯಾಳ ಭಾಷೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಲೆಗಳ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವರು. ಮಲಯಾಳ ಮಾತೃಭಾಷೆಯಾಗಿರುವ ಭೂ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿ ಕೇರಳವು ರೂಪುಗೊಂಡಿತೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವರು.

ಆಶಯಗಳು/ ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳು	ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು/ ಕಲಿಕಾ ತಂತ್ರಗಳು	ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆ
	<ul style="list-style-type: none"> • ಕೇರಳವು ಮತ್ತು ಸೌಕಾರದೇಯ ಮತ್ತು ಸಹಿಷ್ಣುತೆಯ ನಾಡಾಗಿದೆಯೆಂದು ಸಾಕ್ಷಿಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿ. • ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಮನ್ವಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದ ಮಹನೀಯನ ಮತ್ತು ಅವರ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ. • ಪೆರುಮಾಳ್ ಮತ್ತು ಅನಂತರದ ಸ್ವರೂಪಗಳ ಕಾಲ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೂ ಕೇರಳದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿದ್ದು ಹೇಗೆಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು. • ಮಧ್ಯಕಾಲ ಘಟ್ಟದ ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಂತಿದ್ದ ಸತ್ಯ ಪರಿಷ್ಕೆಯನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸುವುದು. • ಮಧ್ಯಕಾಲ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಲಯಾಳ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಕ್ರಮಾನುಗತವಾದ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಪೋಲೋಚನ ಮೂಲಕ ವಿಶದೀಕರಿಸುವುದು. • ವಿವಿಧ ಜನ ವಿಭಾಗಗಳು ಮಲಯಾಳ ಭಾಷೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸುವುದು. • ಆ ಕಾಲ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೇರಳದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಲಾರೂಪಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸುವುದು. • ವಿವಿಧ ವಿಜ್ಞಾನ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಯುವೇದ, ಗಣಿತ ಶಾಸ್ತ್ರ, ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ಮಧ್ಯಕಾಲದ ಕೇರಳದ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು. 	

ಅಧ್ಯಾಯ ದೆ ಡೆ ಗೆ

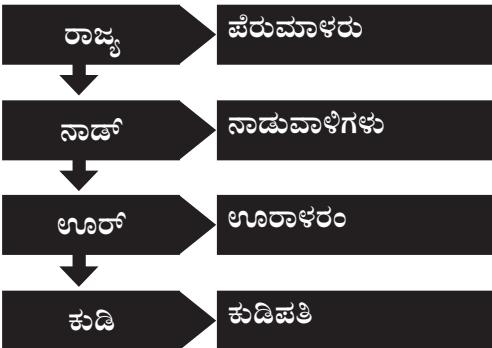
ಪಾಠಭಾಗದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ತರಿಸಾಪಳಿ ಶಿಲಾಶಾಸನವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಮೂಲಕ ಪಾಠಭಾಗಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಬೇಕು.

ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ತರಿಸಾಪಳಿ ಶಿಲಾಶಾಸನವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ನಿಗಮನಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು.

- ಇದನ್ನು ಸಿ.ಇ. 849 ರಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ಮಧ್ಯಕಾಲ ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ಉರುಟು ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ.
- ಪೆರುಮಾಳ್ ರಾಜನಾದ ಸ್ತಾನುರವಿಯ ಐದನೆಯ ಆಡಳಿತ ವರ್ಷದ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ವೇನಾಡಿನ ದೇಶೀಯ ರಾಜನಾದ ಅಯ್ಯನಡಿಗಳ ತಿರುವಡಿಗಳ ಕೊಲ್ಲಂ ನಗರದ ತರಿಸಾಪಳಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ದಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದು ಮಣಿಗ್ರಾಮ ಸಂಘಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ 'ಮಾರ್‌ಸಫೀರ್ ಈಶೋ' ಎಂಬ ಕ್ರೈಸ್ತ ವ್ಯಾಪಾರಿಯಾಗಿದ್ದನು.

ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಆ ಕಾಲದ ಅಧಿಕಾರ ರಚನೆಯನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿರಿ.

- ನಾಡುಗಳೆಲ್ಲಾ ಮಹೋದಯ ಪುರವನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ಆಳಿದ ಪೆರುಮಾಳ್ ಅರಸರ ಅಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ತು.

ಕುಡಿಗಳು

ಉದ್ಯೋಗ ಒಕ್ಕೂಟಗಳ ಕುಟುಂಬಗಳನ್ನು ಕುಡಿಗಳೆಂಬ ಪದದಿಂದ ವಿಶೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ತರಿಸಾಪಳಿ ಶಿಲಾಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಇವರನ್ನು ವಳ್ಳಾನ್‌ಕುಡಿ, ಈಳಕ್ಕುಡಿ, ವೇಳಾನ್‌ಕುಡಿ ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕುಡಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕುಡಿಪತಿಯೂ ಭೂಮಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಒಕ್ಕೂಟಗಳಿವೆ.

ಊರ್

ಕುಡಿಗಳು ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗದ ಕೂಟಗಳು ಸೇರಿದ ಮೂಲಭೂತ ರಚನೆಯ ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದುವಾಗಿದೆ ಊರಾಳ. ಊರ್‌ನ್ನು ನೋಡಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು ಊರಾಳ್‌ಮಾರ್. ಊರ್ ಎನ್ನುವ ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯತ್ವ ಪಡೆಯುವ ಮೂಲಕ ಆ ಊರ್‌ನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು. ಊರಾಳ್‌ಗಳ ಅಧಿಕಾರವು ಆಯಾ ಊರ್‌ಗಳೊಳಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿದೆ.

ನಾಡುವಾಳಿಗಳು

ನಾಡಿನ ನಾನಾ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿರುವ ಚೇರಿ, ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯ (ರಾಜನ ನೇರ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿರುವ ಭೂಮಿ) ಒಡೆಯರು ಇವರಾಗಿದ್ದರು. ನಾಡಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಶಿಕ್ಷೆಯ ವಿಧಾನ, ರಕ್ಷಣೆಯ ರೀತಿಯ ಅಧಿಕಾರಗಳೆಲ್ಲ ಇವರದಾಗಿತ್ತು. ಅಧಿಕಾರ ವಿನಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾದ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಮತ್ತು ಜನಬಲ, ಕುಲ ಮಹಿಮೆ ಹಾಗೂ ಪಾರಂಪರ್ಯೆ ಎಲ್ಲವೂ ಇವರದಾಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲ ಊರುಗಳು ಇವರ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿದ್ದವು. ನೂರರ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿರುವ (ಐನೂರರವರು, ಆರುನೂರರವರು, ಏಳುನೂರರವರು) ಕಾವಲು ಭಟರು ಇವರ ಬಳಿಯಿದ್ದರು.

ಪಾಠಭಾಗವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಪೆರುಮಾಳ್ ಆಡಳಿತ ಕಾಲದ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸುವುದು.

- ಪೆರುಮಾಳಿಗೆ ಕೋಯಿಲಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಎಂಬ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿದ್ದರು.
- ನಾಲುತಳಿ ಎಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮಿತಿಯು ಪೆರುಮಾಳ್ ಆಡಳಿತ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು.
- ಆಯಿರಂ (ಆಯಿರವರ್) ಎಂಬ ಸೈನಿಕ ಕೂಟವೊಂದು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದು.
- ನಾಡುಗಳು, ನಗರಗಳು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಗ್ರಾಮಗಳು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಮುಂತಾದೆಡೆಗಳಿಂದ ಪೆರುಮಾಳರು ತೆರಿಗೆ ವಸೂಲು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ತೆರಿಗೆಗಳು

ಪತವಾರ	- ಭೂ ತೆರಿಗೆ
ತಳ್ಳೆಕಾಣಂ	- ಕಳ್ಳು ತೆಗೆಯುವವರಿಂದ ವಸೂಲು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ತೆರಿಗೆ
ಏಣಿಕಾಣಂ	- ಏಣಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಮರಹತ್ತುವವರು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ತೆರಿಗೆ
ಪೊಲಿಪ್ಪೋಣ್	- ಒಂದು ವಿಧದ ಮಾರಾಟ ತೆರಿಗೆ
ಮೆನಿಪ್ಪೋಣ್	- ಆಭರಣವನ್ನು ಧರಿಸುವವರ ಮೇಲೆ ವಿಧಿಸಿದ ತೆರಿಗೆ

ಸಿ.ಇ ಹನ್ನೆರಡನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಪೆರುಮಾಳರ ಆಡಳಿತವು ಕೊನೆಗೊಂಡಿತು. ನಾಡುಗಳು ಸ್ವತಂತ್ರ ಆಡಳಿತವಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಾದವು. ಸಿ.ಇ ಹನ್ನೆರಡನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ 18 ನೇ ಶತಮಾನದ ವರೆಗೆ ಕೇರಳದಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಜಕೀಯ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಪಾಠಭಾಗದಿಂದ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ.

- ನಾಡುಗಳು ಸ್ವತಂತ್ರ ಪರಮಾಧಿಕಾರವಿರುವ ಸ್ವರೂಪಗಳಾದವು
- ಪ್ರಧಾನ ಸ್ವರೂಪಗಳು
- ನೆಡಿಯಿರಪ್ಪು ಸ್ವರೂಪ (ಏರನಾಡು)
- ಕೋಲ ಸ್ವರೂಪ (ಕೋಲತ್ತುನಾಡು)

ಪಾಠಭಾಗವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ, ಸ್ವರೂಪಗಳಲ್ಲಿರುವ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುವುದು.

- ಅಳಿಯಕಟ್ಟು ಸಂಪ್ರದಾಯವು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದು ಸ್ವಯಂ ಆಡಳಿತವಿರುವ ತರವಾಡುಗಳು ಸ್ವರೂಪಗಳಾಗಿದ್ದವು.
- ಅಧಿಕಾರ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಭಟರು ಮತ್ತು ಆಯುಧಗಳು ಅಗತ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸ್ವರೂಪಗಳು ಸೈನಿಕ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ರೂಪೀಕರಿಸಿದರು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸೈನಿಕ ಕೂಟಗಳಿಗೂ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೀಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿತ್ತು. ಈ ರೀತಿಯ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೀಡುವ ಸ್ಥಳವು ಕಳರಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿತ್ತು.

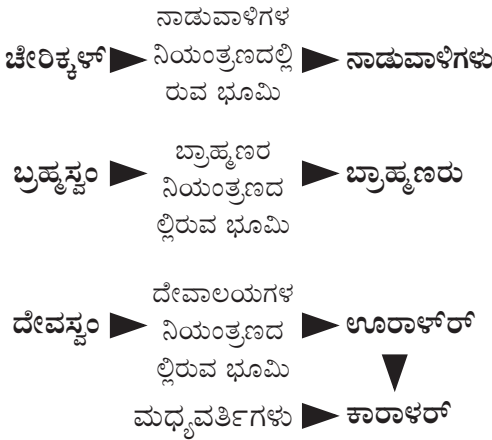
ಸ್ವರೂಪ	ಸೈನಿಕ ಕೂಟಗಳು
ವೇನಾಡ್	ಅರತಿಪ್ಪಡಿಜನಂ
ಕೋಲತ್ತುನಾಡ್	ಪೂಮಲನಾಯನ್ಮಾರ್
ನೆಡಿಯಿರುಪ್	ಲೋಕರ್

- ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಸ್ವಯಂ ಆಡಳಿತದ ಹಕ್ಕುಗಳಿದ್ದವು.
- ನಾಡುವಾಳಿ ಸ್ವರೂಪಗಳ ನಡುವೆ ಪರಸ್ಪರ ಕಲಹಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಶತ್ರುಗಳ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಪರಸ್ಪರ ಸಹಕಾರದಿಂದಿದ್ದರು.
- ಇದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ವಿದೇಶೀ ಶಕ್ತಿಗಳು ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಆಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.
- ಮೈಸೂರು ಆಕ್ರಮಣದ ಫಲವಾಗಿ ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಬಾರ್‌ನಲ್ಲಿ ನಾಡುವಾಳಿ ಸ್ವರೂಪಗಳು ಅಧಃಪತನ ಹೊಂದುವುದರೊಂದಿಗೆ ತಿರುವಿದಾಂಕೂರು ಮತ್ತು ಕೊಚ್ಚಿ ದೇಶೀಯ ರಾಜ್ಯಗಳಾಗಿ ಮುಂದುವರಿದವು.

ಭೂಮಿಯ ಒಡೆತನದ ಹಕ್ಕು

ಸಿ.ಇ. ಎಂಟನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ 18 ನೇ ಶತಮಾನದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲುಂಟಾದ ರಾಜಕೀಯ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಭೂಮಿಯ ಒಡೆತನದಲ್ಲೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಬದಲಾವಣೆಗಳಾದವು. ಈ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಯಾವುವು ಎಂದು ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸಬೇಕು.

ಪೆರುಮಾಳರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ಒಡೆತನದ ಹಕ್ಕಿನ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಗಿತ್ತು.

ನಾಡುವಾಳಿಗಳು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಊರಾಳರ್ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೃಷಿ ಮಾಡಲು ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳಿಗೆ ನೀಡಿದರು. ಇವರು ಕಾರಾಳರು ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟರು.

ಮೈಸೂರಿನ ಆಡಳಿತಕಾಲ

- ಮಲಬಾರಿನ ಭೂ ತೆರಿಗೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನವೀಕರಿಸಲಾಯಿತು.
- ಭೂಮಿಯಿಂದ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಸಿಗುವ ಆದಾಯದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಲಾಯಿತು.
- ಉದ್ಯೋಗಸ್ಥರು ನೇರವಾಗಿ ಒಕ್ಕಲುಗಳಿಂದ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಜಾರಿಗೆ ಬಂತು.

- ಒಕ್ಕಲುಗಾರರಿಗೆ ಮಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ , ಈ ಹೊಸ ನಿಯಮವು ಜಮೀನ್ದಾರರ ಆಸಕ್ತಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿತ್ತು.

ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕಾಲದ ಆಡಳಿತ

- ಮಲಬಾರ್‌ನಲ್ಲಿ ಭೂ ಸರ್ವೆ ಮಾಡಿದ ಬ್ರಿಟೀಷರು, ಅಲ್ಲಿನ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಏಕರೆ, ಸೆಂಟ್‌ಗಳೆಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಿ ಸರ್ವೆ ನಂಬ್ರ ನೀಡಿದರು.
- ಕೊಚ್ಚಿ ಮತ್ತು ತಿರುವಾಂಕೂರಿನಲ್ಲಿಯೂ ಭೂ ಸರ್ವೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಕೊಚ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಕೇಟೆಳುತ್ ಎಂದೂ ತಿರುವಾಂಕೂರಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡೆಳುತ್ ಎಂದೂ ಕರೆದರು.
- ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಮೀಕರಿಸಿದ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ, ನಿಗದಿತ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಹಾಕಲಾಯಿತು.

ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗ ಕೂಟಗಳು

ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಅಜ್ಜಿಯ ವಿವರಣೆಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಂತಿದ್ದ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿಯ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿ ನಿಗಮನಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಬೇಕು.

- ಗುಡ್ಡ ಬೆಟ್ಟಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಎತ್ತರ ತಗ್ಗುಗಳಿರುವ ಮಲೆನಾಡು ಕೇರಳದ ಭೂಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಜೀವನವನ್ನು ಹಸನುಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತದೆ.
- ಕೇರಳದ ಕೃಷಿ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಬಯಲು, ಹಿತ್ತಿಲು, ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಕಾಡುತ್ತಪ್ಪತ್ತಿಗಳ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆಯಿದೆ.
- ಕೇರಳದ ಪ್ರಧಾನ ಬೆಳೆಯು ಭತ್ತವಾಗಿದೆ. ನಂಜ, ಪುಂಜ ಇತ್ಯಾದಿ ನೆಲಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡದ್ದಾಗಿತ್ತು ಕೇರಳ ಕೃಷಿವಲಯ. ಮಳೆಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಕೃಷಿ ನಡೆಯುವುದು. ಇಡವಪ್ಪಾದಿ (ನೈಋತ್ಯ ಮನ್ಸೂನು) ತುಲಾ ವರ್ಷಂ (ಈಶಾನ್ಯ ಮನ್ಸೂನು), ಕನ್ಯಾ, ಮಕರ,

ಎಂಬೀ ಎರಡು ಬೆಳೆ ಕಾಲಗಳನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ನೀರು ಲಭಿಸುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮೇಷ ಮಾಸದ ಪುಂಜ ಬೆಳೆಯಿದೆ.

ಪಾಠ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಅಜ್ಜಿಯ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅರಿವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಕೊಂಡು ಅಂದಿನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಇಂದು ಕೃಷಿ ಮಾಡುವ ಭತ್ತದ ಬೀಜವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಅನ್ವೇಷಣಾ ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸಬೇಕು.

- ಭತ್ತವಲ್ಲದೆ, ರಾಗಿ, ಸಾಮೆ, ಉದ್ದು, ಧಾನ್ಯ ಬೆಳೆಗಳು, ಕಬ್ಬು, ಏಲಕ್ಕಿ, ಬಾಳೆ, ಅರಶಿನ ಮೊದಲಾದ ಬೆಳೆಗಳು ಅಲ್ಲದೆ ಹಲಸು, ಮಾವು, ಹುಳಿ, ಫಲವೃಕ್ಷಗಳನ್ನು ಹಿತ್ತಿಲುಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಲಾಯಿತು.
- ಬಯಲುಗಳಲ್ಲಿ, ಹಿತ್ತಿಲುಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ತರದ ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಎಡೆ ಬೆಳೆಯಾಗಿ ಕೃಷಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. (ಸೌತೆ, ಅರಸಿನ, ಬದನೆ, ಸುವರ್ಣಗಡ್ಡೆ, ಕೆಸು, ಇತ್ಯಾದಿ)
- ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಕರಿಮೆಣಸು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು.
- ತೇಗು, ಈಟಿ, ಚೀನಿಯಂತಹ ಮರಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿದ್ದವು.
- ಶ್ರೀಗಂಧ, ಆನೆಕೊಂಬು, ಜೇನು, ಹಲವು ವಿಧದ ಔಷಧೀಯ ಸಸ್ಯಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಕೇರಳವು ಹೆಸರು ಪಡೆದಿತ್ತು.
- ಕೃಷಿಗೆ, ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಹಾಕುವ ರೀತಿಯು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು.
- ಸೆಗಣಿ ಮತ್ತು ಸೊಪ್ಪನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಜೈವಿಕ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಆಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನ ಕಸುಬುಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡ ಜನರು ನಂತರ ಒಂದೊಂದು ಜಾತಿಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು. ಪ್ರಧಾನ ಉದ್ಯೋಗ ಒಕ್ಕೂಟಗಳೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಜಾತಿಗಳೂ

ಯಾವುವೆಂದು ಪಾಠಭಾಗದಿಂದ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಿರಿ.

ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವವರ ಹೊಸ ತಲೆಮಾರುಗಳು ಅದೇ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದರು. ಒಂದೊಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುವವರ ಕೂಟವು ಕ್ರಮೇಣ ಒಂದು ಜಾತಿಯಾಗಿ ಬದಲಾಯಿತು. ಜಾತಿ ಶ್ರೇಣಿಯ ಮೇಲಿನ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ, ಕೆಳಗಿನ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಅಡಿಯಾಳಾಗಿ ಇದ್ದರು. ಈ ಎರಡು ಜಾತಿಗಳ ನಡುವೆ, ಆಯಾ ಕುಲಕಸುಬನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಇತರ ಜಾತಿಗಳು ಬಂದವು.

ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೇ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಲಬಾರ್, ಕೊಚ್ಚಿ ಮತ್ತು ತಿರುವಾಂಕೂರಿನಲ್ಲಿ ಜನ ಸಮೂಹವನ್ನು ಜಾತಿಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಯಿತು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಜಾತಿಯೆಂಬುದು ಜನನದೊಂದಿಗೆ ದಾಖಲಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಬದಲಾಯಿತು.

ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಬಂಧಗಳು

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೂಚಿರಿ, (ಕೊಡುಂಗಲ್ಲೂರ್) ಕೇಂದ್ರವಾದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯೋ, ಗ್ರೀಕ್ ನಂತರ ವಿದೇಶೀ ದೇಶಗಳೊಂದಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಬಂಧವೂ ಇತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಹಿಂದಿನ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿತುಕೊಂಡಿರುವಿರಲ್ಲವೇ? ಮಧ್ಯಕಾಲದ ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ನೆಲಮಾರ್ಗ ಮತ್ತು ಕಡಲು ಮಾರ್ಗದ ಮೂಲಕ ವ್ಯಾಪಾರವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಿತ್ತು. ಈ ಕಾಲದ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಪಾಠಭಾಗದ ಸಹಾಯದಿಂದ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸಿರಿ.

- ವ್ಯಾಪಾರ ಕೇಂದ್ರಗಳು
- ವಿನಿಮಯಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ವಸ್ತುಗಳು
- ವ್ಯಾಪಾರಿ ಸಂಘಗಳು
- ವಿನಿಮಯ ಮಾಧ್ಯಮ

ಎಂಬೀ ವಿವರಗಳು ಈ ಟಿಪ್ಪಣಿಯಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡಿರಬೇಕು.

ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಮನ್ವಯ

ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಜೀವನ ರೀತಿಗಳ ತೊಟ್ಟಿಲೆಂದು ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೇರಳವು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿತ್ತು. ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿರುವ ಮೂಲಕವಂಶ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೇರಳದಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ಕಾಲದ ಸಮನ್ವಯದ ಕುರಿತಾದ ಯಾವ ಮಾಹಿತಿಯು ದೊರಕುವುದು?

- ಸಿ.ಇ ಹನ್ನೊಂದನೆ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮೂಲಕವಂಶ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಜರ್ಷಿಗಳ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕ್ರೂರ ವ್ಯುಗಗಳು ಹೇಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಸಾಮರಸ್ಯದಿಂದ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದವು ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮೂಲಕವಂಶ ರಾಜರು ಆಡಳಿತ ನಡೆಸುವ ಉತ್ತರಕೇರಳದಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನವಾದ ಮತಾವಲಂಬಿಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಸೌಹಾರ್ದತೆಯಿಂದ ಹೇಗೆ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬರುವುದು.

ಪಾಠಭಾಗವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಮನ್ವಯದ ಕುರಿತು ಕಂಡುಕೊಂಡ ನಿಗಮನಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ರೂಪಿಸಬೇಕು.

- ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಬಂಧಗಳು ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಮನ್ವಯವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸುವುದು.
- ವಿವಿಧ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಭಾಗಗಳು (ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಜೈನ, ಬುದ್ಧ, ಯಹೂದಿ, ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮಗಳು) ಪರಸ್ಪರ ಮತ ಸೌಹಾರ್ದತೆಯಿಂದ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದ ಭೂ ಪ್ರದೇಶವು ಕೇರಳವಾಗಿತ್ತು.
- ಕೇರಳವನ್ನು ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಿದ ಎಲ್ಲ ಆಡಳಿತ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳೂ ಸಮಾನವಾಗಿ ನೋಡಿದರು.
- ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಜನರು ಸಹಿಷ್ಣುತೆಯನ್ನು ಕಾಯ್ದು ಕೊಂಡರು.

ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಯಂತ್ರಣ

ಪಾಠಭಾಗವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಪೆರುಮಾಳ್ ಆಡಳಿತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಯಂತ್ರಣವು ಹೇಗೆತ್ತೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವರು.

- ದೇಶದ ಕಟ್ಟಳೆಗಳು
- ವರ್ತನಾ ರೀತಿಗಳು
- ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕಾಗಿ ನಿಯಮಗಳು ಕಟ್ಟಳೆಗಳು ರೂಪುಗೊಂಡುವು. ಪಾಠಭಾಗವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಈ ರೀತಿಯ ನಿಯಮಗಳು ಕಟ್ಟಳೆಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವುದು.
- ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲೂ, ವಿತರಣೆಯಲ್ಲಿನ ಮಾನವಸಂಬಂಧಗಳೇ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳಿಗೆ ಆಧಾರವಾಗಿದ್ದುವು. ಉತ್ಪಾದನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲುಗೊಳ್ಳುವ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಒಕ್ಕೂಟಗಳು ತಮ್ಮ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಬಂಧವು ರೂಪುಗೊಂಡವು. ಈ ರೀತಿಯ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಸಂಬಂಧಗಳು ಉತ್ಪಾದನಾ ಉಪಾದಿ ಮತ್ತು ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಮೇಲಿನ ಹಕ್ಕಿನ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಸಂಬಂಧಗಳೇ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಭದ್ರಗೊಳಿಸಲು ಕಾರಣವಾದವು. ಈ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಬಂಧಗಳು ಸಂಪನ್ಮೂಲನದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಬರುವ ವಿಶೇಷ ಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದುವು. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಬದಲಾವಣೆಯು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿ ಬದಲಾಯಿತು. ನಂತರದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಕ್ರಮೀಕರಿಸಲು, ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಕಟ್ಟಳೆಗಳು ರೂಪುಗೊಂಡವು.
- ಪೆರುಮಾಳ್ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಮತ್ತು ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾದ ಕಟ್ಟಳೆಗಳೂ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದುವು. ಇವು ಕಚ್ಚಂ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಮಳಿಕ್ಕಳಂ ಕಚ್ಚಂ ಇದಕ್ಕೊಂದು ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿತ್ತು. ಇದಲ್ಲದೆ
- ಕಡಕ್ಕಾಟ್ ಕಚ್ಚಂ
- ಅವರನೂರ್ ಕಚ್ಚಂ
- ಶಂಕರ ಮಂಗಳತ್ ಕಚ್ಚಂ
- ಕೈತವಾರಂತು ಕಚ್ಚಂ

ಈ ರೀತಿಯ ನಾಲ್ಕು 'ಕಚ್ಚಂ' ಗಳು ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

- ಪೆರುಮಾಳರ ಕಾಲದ ನಂತರ ಕಚ್ಚಂಗಳು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಗೊಂಡವು. ನಾಡಿನ ಕಟ್ಟಳೆಗಳು ಕ್ರಮೇಣ ಪ್ರಬಲಗೊಂಡರು. ಅವುಗಳು ಕಟ್ಟಳೆಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟವು.

'ಮುಳಿಕ್ಕುಳಂ ಕಚ್ಚಂ'

ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಕ್ಷೇತ್ರ ಅಧಿಕಾರಿ (ಕೋವಿಲಾಧಿಕಾರಿ) ಯ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಮುಳಿಕ್ಕುಳಂ ಸಭೆ ಸೇರಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ ನಿಯಮಗಳು ಮುಳಿಕ್ಕುಳಂ ಕಚ್ಚಂ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದು. ಊರಾಳರು, ಕಾರಾಳರು ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳು , ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಲೋಪವುಂಟಾದರೆ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಶಿಕ್ಷಾ ರೀತಿಗಳು ಇದರಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು.

- ವಿಭಿನ್ನವಾದ ಕಟ್ಟಳೆಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದವು.
  - ದೇಶದ ಕಟ್ಟಳೆಗಳು
  - ಕಸುಬಿನ ಕಟ್ಟಳೆಗಳು
  - ಸ್ವರೂಪದ ಕಟ್ಟಳೆಗಳು
  - ಶೂದ್ರರ ಕಟ್ಟಳೆಗಳು
  - ಉದ್ಯೋಗ ಕಟ್ಟಳೆಗಳು
- ಉದ್ಯೋಗ ಕೂಟಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಜಾತಿ ಕಟ್ಟಳೆ. ಈ ಕಟ್ಟಳೆಗಳು ಉಲ್ಲಂಘನೆಗೀಡಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಉಲ್ಲಂಘಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ, ಅದು ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ಒಡೆತನದ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಜಾತಿಮತ ಸಂಬಂಧಗಳೆಲ್ಲವೂ ಈ ಕಟ್ಟಳೆಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದವು.

- ಪಾಠಭಾಗದಿಂದ, ನಾಡುವಾಳಿಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧಿಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನೆಲೆನಿಂತಿದ್ದ ವಿಭಿನ್ನ ರೀತಿಯ ಸತ್ಯ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಿರಲ್ಲವೇ. ಅವುಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಇವುಗಳನ್ನು ಜ್ಯಾರಿಗೊಳಿಸಿದ ರೀತಿಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಬಹುದಲ್ಲವೇ.

ಪ್ರಧಾನವಾದ ಸತ್ಯ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು

- ವಿಷ ಪರೀಕ್ಷೆ
- ಜಲ ಪರೀಕ್ಷೆ
- ಅಗ್ನಿ ಪರೀಕ್ಷೆ
- ತೂಕ ಪರೀಕ್ಷೆ

ಸತ್ಯ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು ಎಲ್ಲ ವರ್ಗದವರಿಗೂ ಸಮಾನವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ವಿಷ ಪರೀಕ್ಷೆ, ಜಲ ಪರೀಕ್ಷೆ , ಅಗ್ನಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು ಅವರ್ಣೀಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿತ್ತು. ತೂಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯು ಸರ್ವರ್ಣೀಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಪಾಠ ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಸತ್ಯಪರೀಕ್ಷೆಗಳ ಕುರಿತು ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸುವುದು.

ಬ್ರಿಟೀಷರ ಆಗಮನದೊಂದಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಯಂತ್ರಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳೇನು?

- ಅಂಗೀಕೃತ ನಿಯಮಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂತು.

ಭಾಷೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ , ಕಲೆ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನ

ಪಾಠಭಾಗವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ, ವಿವಿಧ ಕಾಲ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಲಯಾಳ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮಾನುಗತವಾಗಿ ಉಂಟಾದ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಪ್ಲೋಚಾರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಭರ್ತಿಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು.

ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಘ ಕಾಲ ಸಿ.ಇ.
ಎಂಟನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ 12 ನೇ
ಶತಮಾನದ ವರೆಗೆ

ತಮಿಳಿಗಂನ ಭಾಗ, ತಮಿಳಿನ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಪ್ರಬೇಧ. ಪರಣರ್, ಇಳಂಗೋವಡಿಗಳ ಕುಲಶೇಖರ ಆಳ್ವಾರ್ ಮುಂತಾದ ಮಲಯಾಳಿಗಳು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಮಲೆಯಾಳ ಭಾಷೆಯ ತಮಿಳಿಗಂನ ಪ್ರಭಾವ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಬೆರೆತ ಭಾಷೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ಸಂಸ್ಕೃತವು ಬೆರೆತ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪವು ಉರುಟು ಆಕ್ವರದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ಪ್ರಭೇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ ತರಿಸ್ಸಾಪಳ್ಳಿ, ತಿರುನೆಲ್ಲಿ ಶಾಸನಗಳಾಗಿವೆ.

ಹನ್ನೆರಡನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಹದಿನಾಲ್ಕನೇ
ಶತಮಾನದ ವರೆಗೆ

ಬರಹ, ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಲಯಾಳದ ಪ್ರಭಾವವು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಹನ್ನೆರಡನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ರಾಮಚರಿತವು ಮಲಯಾಳದಲ್ಲಿ ಆರಂಭಕಾಲದ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ.

ಹದಿನಾಲ್ಕನೇ ಶತಮಾನ

ಮಣಿ ಪ್ರವಾಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು (ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ಮಲಯಾಳವು ಸಂಯೋಜಿತಗೊಂಡು ರಚಿಸಿದ ಚಂಪೂ ಸಂದೇಶ ಕಾವ್ಯಗಳು) ಉದಾ: ಉಣ್ಣಿ ನೀಲ ಸಂದೇಶ, ಉಣ್ಣಿಯಾಚಿ ಚರಿತಂ, ಚಂದ್ರೋತ್ಸವಂ ಅನಂತಪುರ ವರ್ಣ, ವೈಶಿಕ ತಂತ್ರಂ

ಹದಿನೈದನೇ ಶತಮಾನ

ನಿರಣಂ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ರಾಮಪಣಿಕ್ಕರ್ 'ಕಣ್ಣಾಶನಿ' ಮಲಯಾಳದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ ರಾಮಾಯಣ, ಭಾಗವತ, ಶಿವರಾತ್ರಿ ಮಹಾತ್ಮ್ಯ ಚಿರುಶ್ವೇರಿಯ ಕೃಷ್ಣಗಾಥ ಮಲಯಾಳ ಭಾಷೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದವು.

ಹದಿನೇಳನೇ ಶತಮಾನ

ಭಕ್ತಿ ಪಂಥವು ಮಲಯಾಳ ಭಾಷೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿತು. ಪೂಂದಾನಂ ನಂಬಾದಿಯ ಜ್ಞಾನಪ್ಪಾನ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಕರ್ಣಾಮೃತಂ, ತುಂಜನ್ ರಾಮಾನುಜನ್ ರಚಿಸಿದ ಅಧ್ಯಾತ್ಮರಾಮಾಯಣ, ಕಿಳಿಪ್ಪಾಟ್ ಮಹಾಭಾರತ ಕೆಳಿಪ್ಪಾಟ್.

ಹದಿನೆಂಟನೇ ಶತಮಾನ

ಕುಂಜನ್ ನಂಬ್ಯಾರರ ತುಳ್ಳಲ್ ಪಾಟ್ಟುಗಳು, ರಾಮ ಪುರತ್ ವಾರ್ಯರ ಕುಚೇಲ ವೃತ್ತಂ ವಂಜಿಪ್ಪಾಟ್. ವಡಕ್ಕನ್ ಪಾಟ್ ತೆಕ್ಕನ್ ಪಾಟ್ ಮುಂತಾದ ಬಾಯ್ಲೆರೆ ಹಾಡುಗಳಾಗಿದ್ದುವು.

ಮಲಯಾಳ ಭಾಷೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪಾಠಭಾಗದಿಂದ ಕಂಡುಕೊಂಡು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬೇಕು.

- ಕೇರಳದ ದಕ್ಷಿಣ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವವರು ಮಾತನಾಡುವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ತಮಿಳಿನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನೂ ಉತ್ತರ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವವರು ಮಾತನಾಡುವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಭಾವವಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.
- ಅರಬಿಗಳ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಖಾಸೀ ಮುಹಿಯುದ್ದೀನ್ ಮಾಲ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದರು.
- ಕೇರಳದ ಕ್ರೈಸ್ತ ಮಿಶನರಿಗಳು ಮಲಯಾಳ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದವು.
  - ಸಂಕ್ಷೇಪ ವೇದಾರ್ಥಂ
  - ಅನೋನ್ ಪಾದೀಯ ಪುತ್ರನ್‌ಪಾನ
  - ಪಾರೆಮಾಕ್ಕಲ್ ತೋಮಕತ್ತನಾರುಡೆ ವರ್ತಮಾನ ಪುಸ್ತಕ

ಪಾಠ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿ ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ಕಲಾರೂಪಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ, ಸೂಚಕಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸಿರಿ (ಒಂದು ಅಲ್ಪ ತಯಾರಿ)

ಸೂಚಕಗಳು

- ಮೋಹಿನಿಯಾಟ್ಟಂ
- ಓಡಂ ತುಳ್ಳಲ್
- ಪಡೆಯಾಣಿ
- ಮಾರ್ಗಂಕಳಿ
- ಪರಿಚಮುತ್ತುಕ್ಕಳಿ
- ಚಾಕ್ಲಾರ್ ಕೂತ್ತ್
- ಕಥಕಳಿ
- ತೆಯ್ಯಂ
- ಒಪ್ಪನ
- ದಫ್‌ಮುಟ್
- ಕೂಡಿಯಾಟ್ಟಂ
- ಚಿವಿಟ್ಟು ನಾಟಕಂ

ಮಧ್ಯಕಾಲ ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನ ರಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಸೂಚಕಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸುವುದು.

ಸೂಚಕಗಳು

- ಆಯುವೇದ
- ಗಣಿತ ಶಾಸ್ತ್ರ
- ಖಗೋಳ ಶಾಸ್ತ್ರ (ಜ್ಯೋತಿ ಶಾಸ್ತ್ರ)
- ವಾಸ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರ

ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸುವರು.

ಕೇರಳದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಿಶೇಷತೆಗಳು ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡವು.

ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

- ಮಧ್ಯಕಾಲದ ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಂತಿದ್ದ ರಾಜಕೀಯ ಆಡಳಿತ ರಚನೆಯನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿ, ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಆಡಳಿತ ಸ್ವಭಾವವು ಇತ್ತೇ ಎಂದು ಪರಿಶೋಧಿಸಿರಿ
- ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡನೇ ಶತಮಾನದ ನಂತರ ರೂಪುಗೊಂಡ ಪ್ರಧಾನ ಪರಮಾಧಿಕಾರವಿರುವ ಸ್ವರೂಪಗಳು ಯಾವುವು?
- ಪೆರುಮಾಳ್ ಆಡಳಿತ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಸ್ವರೂಪಗಳ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಆಡಳಿತದಲ್ಲುಂಟಾದ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿರಿ.
- ಮಧ್ಯಕಾಲ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೇರಳದೊಂದಿಗಿನ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಬಂಧವನ್ನಿಟ್ಟು ವಿದೇಶೀ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಯಾರು? ಆಮದು ಮತ್ತು ರಫ್ತುಗಳ ಮೂಲಕ ವಿನಿಮಯಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಧಾನ ಉತ್ಪಾದನಾ ವಸ್ತುಗಳು ಯಾವುವು?
- ಮಧ್ಯಕಾಲದ ಪೆರುಮಾಳ್ ಆಡಳಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಡತನದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ವರ್ಗೀಕರಿಸಬಹುದು ಎಂದು ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸಿರಿ.

ಚೇರಿಕ್ಕಲ್	(ಎ)
(ಬಿ)	ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು
(ಸಿ)	(ಡಿ)

- “ಮೈಸೂರು ಸುಲ್ತಾನರ ಮಲಬಾರ್‌ನ ವಶಪಡಿಸುವಿಕೆಯು ಕೇರಳದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೇ ಬದಲಿಸಿತು.” ಈ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿರಿ.
- ಕೇರಳವು ವೈವಿಧ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಜೀವನ ರೀತಿಗಳ ತೊಟ್ಟಿಲು ಆಗಿರುವುದು. ಈ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿರಿ.

ಮುಂದುವರಿದ ಓದಿಗಾಗಿ

ಕೇರಳ ಚರಿತ್ರಂ - ರಾಘವ ವಾರಿಯರ್, ರಾಜನ್ ಗುರುಕ್ಕುಳ್

ಕೇರಳ ಚರಿತ್ರಂ - ಕೆ. ದಾಮೋದರನ್

ಕೇರಳ ಸಂಸ್ಕೃತಿ - ಪ್ರೊ. ಎ. ಅಚ್ಯುತಾನಂದನ್

ಕೇರಳ ಚರಿತ್ರಂ - ಎ. ಶ್ರೀಧರ ಮೆನೋನ್

ಪ್ರಾಚೀನ ಕೇರಳಂ - ಕೆ. ಶಿವಶಂಕರ ನಾಯರ್

ಎಂ.ಜಿ.ಎಸ್. ನಾರಾಯಣನ್ - ಕೇರಳ ಚರಿತ್ರತ್ತಿಂಡೆ ಅಡಿಸ್ತಾನ ಶಿಲೆಗಳ್

ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ಕೇರಳ (ವಾಲ್ಯೂಂ 1, 2) - ಕೆ.ಪಿ. ಪದ್ಮನಾಭ ಮೇನೋನ್

ಕಲ್ಚರಲ್ ಸಿಂಪೋಸಿಯಸ್ ಇನ್ ಕೇರಳ - ಡಾ. ಎಂ.ಜಿ.ಎಸ್. ನಾರಾಯಣನ್

ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಂದ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ

	ಪೂರ್ಣ ವಾಗಿ	ಭಾಗಿಕ ವಾಗಿ	ಉತ್ತಮ ಪಡಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ
1. ಮಧ್ಯಕಾಲದ ಕೇರಳದ ರಾಜಕೀಯ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.	☐	☐	☐
2. ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಮಧ್ಯಕಾಲ ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಭೂಮಿಯ ಒಡೆತನದ ಹಕ್ಕಿನ ಕುರಿತು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.	☐	☐	☐
3. ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗ ಒಕ್ಕೂಟಗಳು ಜಾತೀಯವಾಗಿ ಪ್ರಭಾವಗೊಂಡಿತ್ತು ಎಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.	☐	☐	☐
4. ಮಧ್ಯಕಾಲ ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವ್ಯಾಪಾರ, ವಿದೇಶೀ ವ್ಯಾಪಾರ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.	☐	☐	☐
5. ಕೇರಳದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಮಾನತೆಯು ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಯಿತು ಎಂದು ವಿಶದೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ.	☐	☐	☐
6. ಮಧ್ಯ ಕಾಲದ ಸಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು, ಸಮಾಜಿಕ ನಿಯಂತ್ರಣಗಳು, ಕಟ್ಟಳೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.	☐	☐	☐

ಉತ್ತಮ ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕಾಗಿ

ಸಮಾಜಿ ವಿಜ್ಞಾನದ ಭಾಗವಾದ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರವು ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಧಾನವಾದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬದಲಾಗಿದೆ. ಹಿಂದಿನ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾಜೀಕರಣ, ಸಮಾಜಿಕ ನಿಯಂತ್ರಣ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಕುರಿತು ನಾವು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವೆವು.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣದು ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡದಾದ ಹಲವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು, ಅದಕ್ಕಿರುವ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ನಾವು ಈ ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಿರುವೆವು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯು ಆರಂಭವಾಗುವುದು ಹೇಗೆಂದೂ, ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಪ್ರತಿರೋಧಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗುವುದು.

ಈ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ವಿನಿಮಯ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜವು ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿವೆಯೆಂದು ಧಾರಾಳವಾಗಿದೆಂದೂ, ಅವುಗಳ ತೀವ್ರತೆಯು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆಯೆಂದೂ, ಮಾನವರ ಜೀವ ಮತ್ತು ಸೊತ್ತಿಗೆ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಶಾಂತಿಯುತವಾದ ಜೀವನವನ್ನು ಸಾಗಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಇಂತಹ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ನಿವಾರಣೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯ ಎಂಬ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸಬೇಕು.

ಸಮಾಜ ಜೀವಿಯಾದ ಮಾನವನು ತನ್ನ ಸಹಜೀವಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕೆಂಬ ಮನೋಭಾವವೂ ಈ ಪಾಠಭಾಗದ ವಿನಿಮಯದೊಂದಿಗೆ ರೂಪುಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

9. ಉತ್ತಮ ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕಾಗಿ

ಯೂನಿಟ್ ಪ್ರೇಂ

ಅಶಯಗಳು/ ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳು

- ಸಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೂ ಪರಿಹಾರಗಳೂ
- ಬಡತನ
- ನಿರುದ್ಯೋಗ
- ವಸತಿ ಸಮಸ್ಯೆ
- ವೃದ್ಧ ಜನರ ಅನಾಥಸ್ಥಿತಿ
- ಮಹಿಳೆಯರ ವಿರುದ್ಧದ ಅತಿಕ್ರಮಣ
- ಮಾದಕ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಉಪಯೋಗ
- ಹದಿಹರೆಯದ ಸಮಸ್ಯೆ
- ಸೈಬರ್ ಅಪರಾಧ
- ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲಿನ ಅತಿಕ್ರಮಣ

ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು/ ಕಲಿಕಾ ತಂತ್ರಗಳು

- ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಕುರಿತು ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸುವುದು.
- ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸುವುದು.
- ತಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಡತನ ರೇಖೆಗಿಂತ ಕೆಳಗೆ ಇರುವವರ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುವುದು.
- ವಸತಿ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಚರ್ಚಾಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು.
- ಮಹಿಳೆಯರ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಕಾರ್ಯವೆಸಗುವ ಸರಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸುವುದು.
- ಪೋಸ್ಟರ್ ತಯಾರಿ ಮತ್ತು ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಡಿಸುವುದು.
- ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿರುವ ಅಪರಾಧಗಳಿಗೆ ಕಾರಣ ಮತ್ತು ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಅನ್ವೇಷಣಾ ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸುವುದು.
- ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಗುಣದೋಶಗಳ ಕುರಿತು ಸಂವಾದ ನಡೆಸುವುದು.
- ಮಕ್ಕಳಿಗೆದುರಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಅತಿಕ್ರಮಣಗಳು - ಅನ್ವೇಷಣಾ ವರದಿ ತಯಾರಿ.
- ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಪರಿಹಾರದ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಾಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿ.

ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನಗಳು

- ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಂದ ರೇನೇಂಡು ನಿರ್ವಹಿಸುವರು.
- ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ವಿಶೇಷತೆಗಳು ಮತ್ತು ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವರು.
- ವಿವಿಧ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವರು.
- ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಹೇಗೆ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ ಎಂದೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು.
- ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಮತ್ತು ಪರಿಹರಿಸಲು ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಅಧ್ಯಾಯ ದೆ ಡೆ ಗೆ

ದಕ್ಷಿಣ ಸುಡಾನಿನ ಬಡತನ ಭೀಕರತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಚಿತ್ರವೊಂದನ್ನು ಪಾಠಭಾಗದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಬಡತನ ಎನ್ನುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಕಡೆಗೆ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯ ಗಮನವನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಈ ಚಿತ್ರದ ಕುರಿತಾದ ಅವರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಹೇಳಬೇಕು. ಬಳಿಕ ಪಾಠ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಓದಲು ತಿಳಿಸಿ, ಬಡತನದಂತೆಯೇ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಂತಿರುವ ಇತರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸಲು ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮಂಡಿಸಲು ಸಂದರ್ಭವನ್ನೊದಗಿಸಬೇಕು. ಮಂಡಿಸಿದ ನಂತರ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಬೇಕು.

ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ನೆಲೆನಿಂತಿದೆ. ಕೆಲವು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ವರ್ತನೆಯ ರೀತಿಯ ಸಮಾಜದ ನೆಲೆನಿಲ್ಲುವಿಕೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಬೆದರಿಕೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ.

- ಬಡತನ
- ವಸತಿ ಸಮಸ್ಯೆ
- ವೃದ್ಧ ಜನರ ಅನಾಥಪ್ರಜ್ಞೆ
- ಹದಿಹರೆಯ ಅಪರಾಧಗಳು
- ಸೈಬರ್ ಅಪರಾಧಗಳು
- ಮಾದಕ ವಸ್ತುಗಳ ಉಪಯೋಗ
- ಮಕ್ಕಳಿಗಿದುರಾದ ಅಪರಾಧಗಳು
- ಮಹಿಳೆಯರಿಗಿದುರಾದ ಅಪರಾಧಗಳು

ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಇಂದಿನ ಸಮಾಜವು ಎದುರಿಸುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಾಗಿವೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪಾಠಪುಸ್ತಕವನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಓದಿ ಪಾಠಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಪಟ್ಟಿಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಮಂಡಿಸಲಿ. ಅನಂತರ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಬೇಕು.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಭಂಗವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದು, ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಯಮವನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸುವುದು, ವ್ಯಕ್ತಿ ಜೀವನವನ್ನು ಏರುಪೇರು ಮಾಡುವುದೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುರಕ್ಷೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡುವುದು, ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಬಡತನ

ಬಡತನವು ಜಾಗತಿಕ ಸಮಾಜವು ಎದುರಿಸುವ ಅತೀ ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದೆ. ಬಡತನದ ಕಾರಣ ಹಾಗೂ ದುಷ್ಟರಿಣಾಮಗಳನ್ನುಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯು ಗ್ರಹಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಭಾಗವನ್ನು ವಿವಿಮಯ ಮಾಡಬೇಕು. ಬಡತನ ಹಾಗೂ ಹಸಿವಿನ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇನು ಎಂದು ಕೇಳುವ ಮೂಲಕ ಪಾಠಭಾಗವನ್ನು ಬಡತನದ ಕಾರಣವನ್ನು ಮುಂದುವರಿದ ಚಟುವಟಿಕೆ ಎಂಬ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಬೇಕು. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಗುಂಪುಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಆರಂಭಿಸಬಹುದು. ತಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಜನರು ಬಡತನ ರೇಖೆಗಿಂತ ಕೆಳಗಿರುವರು, ಬಡತನದ ರೇಖೆಯಿಂದ ಮೇಲಿರುವರು ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಸ್ಥಳೀಯ ಆಡಳಿತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಲೋಕ್‌ಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ, ವಾಹಿನಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ನಿಗಮನಕ್ಕೆ ತಲುಪಬೇಕು. ಕಂಡುಹಿಡಿದವುಗಳನ್ನು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿ ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಬೇಕು.

ಜೀವನ, ಆರೋಗ್ಯ ಕಾರ್ಯದಕ್ಷತೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಕನಿಷ್ಠ ಬಳಕೆಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ಸ್ಥಿತಿಯು ಬಡತನವಾಗಿದೆ.

ವಸತಿ ಸಮಸ್ಯೆ

ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ದೇಶವು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಸ್ಯೆಯು ವಸತಿ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಗಂಭೀರತೆಯನ್ನು ಮನನ ಮಾಡಲು ನಗರಗಳ ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವವರ ಚಿತ್ರ, ವೀಡಿಯೋವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಬೇಕು. ವಸತಿಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ, ಆಡಂಬರದಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ವಸತಿಗಳು ಮತ್ತು ಕೊಳೆಗೇರಿಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಹೋಲಿಸಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಲು ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಮಂಡನೆಯ ನಂತರ ಆರೋಗ್ಯಕರವಾದ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ವಸತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದು ಪೌರನ ಹಕ್ಕು ಆಗಿದೆಯೆಂದೂ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ಧಾರಾಳ ಜನರು ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿರುವರೆಂದೂ ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಬೇಕು.

ವೃದ್ಧ ಜನರ ಅನಾಥ ಸ್ಥಿತಿ

ಉತ್ತಮ ಆರೋಗ್ಯ ಪರಿಪಾಲನೆಯು ಮಾನವನ ಸರಾಸರಿ ಆಯುಷ್ಯ ದೈರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ವಯೋವೃದ್ಧರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಇದೆ. ಗಡಿಬಿಡಿಯ ಜೀವನ ರೀತಿಯು ವೃದ್ಧ ಜನರ ಅವಗಣನೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಪಾಠ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಯನ್ನು ಭರ್ತಿಮಾಡಲು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳು ಮಂಡಿಸಿದ ನಂತರ ವಯೋವೃದ್ಧರ ಅನಾಥ ಸ್ಥಿತಿಯು ಬೆಳೆದು ಬರುತ್ತಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಬೇಕು.

ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮೇಲಿನ ಅತಿಕ್ರಮಣ

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಮೇಲಿನ ಅತಿಕ್ರಮಣವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆಯೆಂದೂ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಲು ಸರಕಾರದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಿವೆಯೆಂದೂ ಮಹಿಳೆಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯು ಸಮಾಜದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯೆಂದೂ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಈ ಪಾಠಭಾಗವನ್ನು ವಿನಿಮಯ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಅರ್ಥವಾಗಬೇಕು. ಮಹಿಳೆಯರ ವಿರುದ್ಧ ನಡೆಯುವ ಅತಿಕ್ರಮಣಗಳ ಕುರಿತಾದ ಪತ್ರಿಕಾ ವರದಿಯನ್ನು ಗುಂಪಿಗೆ ನೀಡಬೇಕು. ನಂತರದಲ್ಲಿ ಇಂಟರ್‌ನೆಟ್, ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ನೆರವಿನಿಂದ ಮಹಿಳಾ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಸರಕಾರವು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದ ಯೋಜನೆಗಳು ಯಾವುವೆಂದೂ ಮಹಿಳಾ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಿರುವ ನಿಯಮಗಳಾವುವೆಂದೂ ಮಕ್ಕಳು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಬೇಕು.

ಮಾದಕ ವಸ್ತುಗಳ ಉಪಯೋಗ

ಇಂದು ಮಾದಕ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವವರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವಂತಹ ಮನೋಭಾವವು ರೂಪುಗೊಳ್ಳಬೇಕು ಮತ್ತು ಅಮಿತವಾದ ಮಾದಕ ವಸ್ತುಗಳ ಸೇವನೆಯು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಆತಂಕವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆಯು ಈ ಪಾಠಭಾಗದ ವಿನಿಮಯದ ಮೂಲಕ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗೆ ಸಿಗಬೇಕು.

ಪೋಸ್ಟರ್ ನಿರ್ಮಾಣ ಮತ್ತು ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ, ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಗುಂಪುಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ, ಮಾದಕ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ದೃಶ್ಯಗಳು, ಅದರ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವ ದೃಶ್ಯಗಳ, ಚಿತ್ರಗಳ ಪೋಸ್ಟರ್ ತಯಾರಿಸಲು ಹೇಳಬೇಕು. ಹೀಗೆ ತಯಾರಿಸುವ ಪೋಸ್ಟರ್‌ಗಳನ್ನು ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ ಕ್ಲಬ್ಬಿನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶನ ಅಥವಾ ತರಗತಿ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಬೇಕು.

ಹದಿಹರೆಯದ ಅಪರಾಧಗಳು

ಹದಿಹರೆಯದವರ ಅಪರಾಧಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪತ್ರಿಕಾ ವರದಿಗಳನ್ನು ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಗುಂಪುಗಳಿಗೆ ನೀಡಬೇಕು. ಪಾಠಪುಸ್ತಕವನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಓದಿದ ನಂತರ ಹದಿಹರೆಯದವರಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧ ಮನೋಭಾವವು ಈಗ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರಲು ಇರುವ ಕಾರಣವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಆನಂತರ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಕಾರಣಗಳು ಮತ್ತು ಪರಿಹಾರಗಳು ಎಂಬ ಅನ್ವೇಷಣಾ ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ಹೇಳಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಅವರು ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಬೇಕು. ಟಿಪ್ಪಣಿಯ ಕ್ರೋಡೀಕರಣವು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿರಬೇಕು. ಕೌಟುಂಬಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳ ತಿಥಿಲಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಮಾದಕ ವಸ್ತುಗಳ ಉಪಯೋಗ, ದೃಶ್ಯ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ದುರುಪಯೋಗ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಪತನ, ಆರ್ಥಿಕ ಅಸಮಾನತೆ, ಗೆಳೆತನ ಇವುಗಳು ಹದಿಹರೆಯದವರಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧ ಕೃತ್ಯಗಳು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ. ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯ ಕೌನ್ಸಿಲಿಂಗ್, ನಿರ್ಮಾಣ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಮೂಲಕ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬಹುದು.

ಸೈಬರ್ ಅಪರಾಧಗಳು

ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿರುವ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಪ್ರಯೋಜನಗಳಂತೆಯೇ ದೋಷಕರವಾಗಿಯೂ ಸಮಾಜದ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬೀರಿವೆ. ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಸರಿಯಲ್ಲದ ಉಪಯೋಗವು ಎಷ್ಟು ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗೆ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಲು ಸಂವಾದವೊಂದನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಬೇಕು.

ಸಂವಾದ

ತರಗತಿಯಿಂದ ಓರ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡರೇಟರ್ ಆಗಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಸಮಾನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಮಕ್ಕಳಿರುವ ಎರಡು ಗುಂಪನ್ನು ಸಂವಾದಕ್ಕಾಗಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಒಂದು ಗುಂಪಿನವರು ವಿಷಯದ

ಪರವಾಗಿಯೂ ಇನ್ನೊಂದು ಗುಂಪು ವಿಷಯಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿಯೂ ಸಂವಾದವನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು. ವರದಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ತರಗತಿಯಿಂದ ಇಬ್ಬರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಸಂವಾದದ ತಯಾರಿಗಾಗಿ ಪಾಠಭಾಗದ ಸೈಬರ್ ಬಳಕೆ ಹಾಗೂ ದುರುಪಯೋಗ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪತ್ರಿಕಾ ತುಣುಕುಗಳನ್ನೂ ನೀಡಬೇಕು. ಸಂವಾದಕ್ಕಾಗಿ ಹದಿನೈದು ನಿಮಿಷಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಸಮಾಜದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಬದಿಯಿಂದ ಉತ್ತಮ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವಾಗ ಮತ್ತೊಂದು ಬದಿಯಿಂದ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ.

ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲಾಗುವ ಅತಿಕ್ರಮಣಗಳು

ಪಾಠ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಗಿ ಪ್ರಪಂಚದ ನಾನಾ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಅತಿಕ್ರಮಣಗಳ ಕುರಿತಾದ ಪತ್ರಿಕಾ ತುಣುಕುಗಳನ್ನು ನೀಡಬಹುದು. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಗುಂಪುಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಪಾಠಪುಸ್ತಕವನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಓದಲು ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಆನಂತರ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಶೋಷಣೆಯ ಕುರಿತಾದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ವರದಿಯೊಂದನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಮಂಡಿಸಲಿ. ವರದಿಯನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಬೇಕು. ದೇಶದ ಸಂಪತ್ತಾದ ಮಕ್ಕಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯಿಂದ ಸಮಾಜ ಹಿಂಜರಿಯುವುದು ಮುಂದಿನ ತಲೆ ಮಾರುಗಳಿಗೆ ದೋಷಕರವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಬಹುದು. ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ಅನೇಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿವೆಯೆಂದೂ ಪ್ರಯತ್ನದ ಮೂಲಕ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಪಾಲು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಬಹುದೆಂಬ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿರುವ ಬಹುತೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಪತ್ರಿಕಾ ವರದಿಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸಂವಾದ ಚರ್ಚೆಗಳ ಮೂಲಕ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.

ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

- ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಉದ್ಭವಿಸುವುದು ಹೇಗೆ?
- ಬಡತನವನ್ನು ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆ ಎಂದು ಕರೆಯಲು ಕಾರಣವೇನು?
- ವಸತಿ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆ ಎಂದು ಕರೆಯಲು ಕಾರಣವೇನು?
- ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧಾಶ್ರಮಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳೇನು?
- ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ಮಾದಕ ವ್ಯಸನವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗುವುದು ಹೇಗೆ?
- ಹದಿಹರೆಯದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳೇನು?

ಮುಂದುವರಿದ ಓದಿಗಾಗಿ

An introduction to Sociology - Vidya Bhusha, Dr. Sachdeva

Social Problems in India - Ram Ahuja

Indian Social Problems - C. R. Madan

Sociology - A Global Introduction - John J Macionis, Ken Plummer

ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಂದ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ

	ಪೂರ್ಣ ವಾಗಿ	ಭಾಗಿಕ ವಾಗಿ	ಉತ್ತಮಪಡಿ ಸಬೇಕಾಗಿದೆ
1. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.	☐	☐	☐
2. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.	☐	☐	☐
3. ವಿವಿಧ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.	☐	☐	☐
4. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಹೇಗೆ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.	☐	☐	☐
5. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಎದುರಿಸಲೂ, ಪರಿಹಾರ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.	☐	☐	☐

ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ II

ಸರ್ವವೂ ಸೂರ್ಯನಿಂದಲೇ

ಭೂ ಮಿಯನ್ನು ಒಂದು ಜೀವಗ್ರಹವಾಗಿ ನೆಲೆನಿಲ್ಲಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರವಹಿಸುವ ವಾತಾವರಣದ ಕೆಲವು ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನೂ ಅವುಗಳ ಕಾರಣಗಳನ್ನೂ ಈ ಘಟಕದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಉಷ್ಣತೆಯ ವಿತರಣೆ, ವಾತಾವರಣದ ಜಲಾಂಶ ಮತ್ತು ಘನೀಕರಣದ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳು, ವೃಷ್ಟಿಯ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳ ಕುರಿತು ಈ ಯೂನಿಟಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಾಗಿದೆ. ಭೂಮಿಯ ಸಕಲ ಸ್ವಂದನವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವವನು ಸೂರ್ಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಹಾಗೂ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲ್ಮೈಯ ತಾಪ ವಿತರಣೆಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಸಣ್ಣ ಬದಲಾವಣೆ ಕೂಡಾ ಜೈವಿಕಮಂಡಲದ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬೆದರಿಕೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಬಹುದೆಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು ಈ ಯೂನಿಟಿನ ವಿಚಾರಗಳು ಸಹಾಯಕವಾಗುವುವು.

ಆಶಯಗಳು / ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳು	ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು / ಕಲಿಕಾ ತಂತ್ರಗಳು	ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳು
<ul style="list-style-type: none"> • ಸೌರವಿಕಿರಣ • ಪಾತಾಪರಣ ಬಿಳಿಯಾಗುವಿಕೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು <ul style="list-style-type: none"> - ಉಷ್ಣ ಪ್ರಸರಣ - ಸಂವಹನ - ಸಮತಲ ಪ್ರಸರಣ - ಬೌಮ ವಿಕಿರಣ • ಉಷ್ಣತೆಯ ಸಮತೋಲನ (ಹೀಟ್ ಬಜೆಟ್) • ಉಷ್ಣತಾ ಮಟ್ಟ <ul style="list-style-type: none"> - ಗರಿಷ್ಠ ಉಷ್ಣತಾ ಮಟ್ಟ - ಕನಿಷ್ಠ ಉಷ್ಣತಾ ಮಟ್ಟ • ಉಷ್ಣತಾ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಅಳಿಯುವುದು • ದೈನಿಕ ತಾಪಾಂತರ • ದೈನಿಕ ಸರಾಸರಿ ಉಷ್ಣತೆ • ಸಮೋಷ್ಣ ರೇಖೆಗಳು • ತಾಪ ವಿತರಣೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವ ಘಟಕಗಳು <ul style="list-style-type: none"> - ಅಕಾಂಶ ಸ್ಥಾನ - ಎತ್ತರ (ಉನ್ನತಿ) - ಸಮುದ್ರ ಸಾಮೀಪ್ಯ - ಮಾರುತಗಳು • ಜಾಗತಿಕ ಉಷ್ಣತೆಯ ಹಂಚಿಕೆ 	<ul style="list-style-type: none"> • ಉಷ್ಣ ಪ್ರಸಾರದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳ ಚಿತ್ರಗಳ (ಚಿತ್ರ 1.2) ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆ • ಹೀಟ್ ಬಜೆಟ್ಟಿನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು (ಚಿತ್ರ 1.3) • ದೈನಂದಿನ ಹವಾಮಾನದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಕುರಿತಾದ ಮಾಹಿತಿಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆ • ಧರ್ಮೋಮೀಟರನ್ನು ಪಯೋಗಿಸಿ ಉಷ್ಣತಾ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಅಳಿಯುವುದು • ದೈನಿಕ ಸರಾಸರಿ ಉಷ್ಣತೆ ಮತ್ತು ದೈನಿಕ ತಾಪಾಂತರವನ್ನು ಲೆಕ್ಕ ಮಾಡುವುದು. • ಸಮೋಷ್ಣ ರೇಖೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿರುವ ಭೂಪಟವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು. • ಚಿತ್ರ 1.6 ನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಚರ್ಚೆ. • ಕ್ರಮಾನುಗತವಾದ ತಾಪನತ್ವ ದರವನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ವಿಭಿನ್ನ ಉನ್ನತಿಗಳ ಉಷ್ಣತಾ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಲೆಕ್ಕ ಮಾಡುವುದು • ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು (ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 13) • ಉಷ್ಣತೆಯ ವಿತರಣೆಯ ಮೇಲೆ ಮಾರುತಗಳು ಹೇಗೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸುವುದು. • ಚಿತ್ರದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ 	<ul style="list-style-type: none"> • ಪಾತಾಪರಣದಲ್ಲಿ ಉಷ್ಣತೆಯು ವ್ಯಾಪಿಸುವ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. • ದೈನಂದಿನ ಉಷ್ಣ ಸಮತೋಲನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ / ಹೀಟ್ ಬಜೆಟ್ಟನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ. • ಗರಿಷ್ಠ ಮತ್ತು ಕನಿಷ್ಠ ಉಷ್ಣತಾ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ದೈನಿಕ ತಾಪಾಂತರ ಮತ್ತು ದೈನಿಕ ಸರಾಸರಿ ಉಷ್ಣತೆಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. • ಸಮೋಷ್ಣ ರೇಖೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ತಾಪ ವಿತರಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಕೆಲವು ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಗಳಿಸುತ್ತಾರೆ. • ಭೂಮಿಯ ಮೇಲ್ಮೈಯಲ್ಲಿ ಉಷ್ಣತೆಯ ವಿತರಣೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವ ಘಟಕಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಆಶಯಗಳು / ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳು	ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು / ಕಲಿಕಾ ತಂತ್ರಗಳು	ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳು
<ul style="list-style-type: none"> • ವಾತಾವರಣದ ಜಲಾಂಶ ಆದರ್ಶ ಸಮಗ್ರ ಆದರ್ಶ ಜಲಸಂಪೂರ್ಣ ಮತ್ತು ಇಬ್ಬನಿ ಬಿಂದು ಸಾಪೇಕ್ಷ ಆದರ್ಶ • ಘನೀಕರಣದ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳು <ul style="list-style-type: none"> - ಇಬ್ಬನಿ - ಮಂಜು - ಕಾವಳ/ದಟ್ಟ ಮಂಜು - ಮೋಡಗಳು • ಮೋಡಗಳು ಆಕೃತಿಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ <ul style="list-style-type: none"> - ಹಿಮಕಣ ಮೋಡಗಳು - ಪದರು ಮೋಡಗಳು - ರಾಶಿ ಮೋಡಗಳು - ವೃಷ್ಟಿ ಮೋಡಗಳು • ಮೋಡಗಳು ಉನ್ನತಿಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ <ul style="list-style-type: none"> - ಅತ್ಯಂತ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಮೋಡಗಳು - ಕೆಳಸ್ಥರದ ಮೋಡಗಳು - ಹೆಚ್ಚು ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ಮೋಡಗಳು • ವೃಷ್ಟಿಯ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳು <ul style="list-style-type: none"> - ಮಳೆ - ಹಿಮಪಾತ - ಆಲಿಕಲ್ಲು ಮಳೆ • ಮಳೆ ಹಲವು ವಿಧ <ul style="list-style-type: none"> - ಶೈಲ ವೃಷ್ಟಿ (ಪರ್ವತ ಮಳೆ) - ಸಂವಹನ ಮಳೆ - ಕರಾವಳಿ ಮಳೆ 	<ul style="list-style-type: none"> • ಸಾಪೇಕ್ಷ ಆದರ್ಶತೆಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕುವುದು • ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ವಾಚನಾ ಸಾಪಂಗ್ರಗಳನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸುವುದು • ಆಕಾಶ ನಿರೀಕ್ಷಣೆ • ಚರ್ಚೆ • ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆ • ಚಿತ್ರ ಸಂಗ್ರಹ • ಚಿತ್ರ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ 	<ul style="list-style-type: none"> • ವಾತಾವರಣದ ಜಲಾಂಶದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದು • ಘನೀಕರಣದ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳು ಉಂಟಾಗಲು ಕಾರಣಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದು • ಮೋಡಗಳನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಿಸಿ ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸುವುದು • ವೃಷ್ಟಿಯ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವುದು. • ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವುದರ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಮಳೆಯ ಹಲವು ವಿಧಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವುದು.

ಅಧ್ಯಾಯ ದೆಡೆಗೆ...

ಭಾರತದ ಕೆಲವು ಪ್ರಧಾನ ನಗರಗಳ ಉಷ್ಣತಾಮಟ್ಟವನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದ ಎರಡು ಭೂಪಟಗಳ ಕಡೆಗೆ ಮಕ್ಕಳ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತಾ ಈ ಯೂನಿಟ್‌ನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬಹುದು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಳಿಗಾಲವನ್ನೂ ಮತ್ತೊಂದು ಬೇಸಿಗೆ ಕಾಲವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಿಳಿಸುವುದು ಉತ್ತಮವಾಗಬಹುದು. ಈ ಭೂಪಟಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದರೆ ಒಂದೇ ದಿವಸ ಭಾರತದ ವಿವಿಧ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಉಷ್ಣತಾಮಟ್ಟವು ಏಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯ. ಈ ಎರಡು ಭೂಪಟಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಉಷ್ಣತಾಮಟ್ಟವು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುವುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅಂದರೆ ಉಷ್ಣತೆಯ ವಿತರಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಭೂಮಿಯ ಮೇಲ್ಮೈಯ ತಾಪವಿತರಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಈ ಸ್ಥಳ ಮತ್ತು ಕಾಲಕ್ಕನುಗುಣವಾದ ಬದಲಾವಣೆಯು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಈ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಕಾರಣಗಳಾವುವೆಂದು ಅನ್ವೇಷಣೆ ಮಾಡುವ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಉಂಟುಮಾಡಬೇಕು.

ವಾತಾವರಣ ಬಿಸಿಯಾಗುವಿಕೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು

ಸೌರವಿಕಿರಣವು ಹ್ರಸ್ವ ತರಂಗಗಳಾಗಿ ಭೂಮಿಗೆ ತಲುಪುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ವಾತಾವರಣವು ಸೌರವಿಕಿರಣವನ್ನು ಹೀರುವುದಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಆ ಮೂಲಕ ನೇರವಾಗಿ ಬಿಸಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಭೂಮಿಯ ಮೇಲ್ಮೈಯು ಬಿಸಿಯಾದ ನಂತರ ಉಷ್ಣತೆಯು ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಪಿಸುವ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ಓದಿ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳು

ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಲಿ. ಕೆಳಗೆ ಸೂಚಿಸಲಾದ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಈ ಭಾಗವನ್ನು ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಬೇಕು.

- ಉಷ್ಣಪ್ರಸರಣ ಎಂಬ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಘನ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಸಂವಹನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದ್ರವ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.
- ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಬಿಸಿಮಾಡುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಾದ ಉಷ್ಣಪ್ರಸರಣ ಮತ್ತು ಸಂವಹನಗಳು ಕ್ರಮಾನುಗತವಾಗಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲ್ಮೈಗೆ ತಾಗಿಕೊಂಡಿರುವ ವಾತಾವರಣದ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕೇವಲ ಕೆಲವೇ ಕಿಲೋ ಮೀಟರುಗಳಷ್ಟು ಭಾಗವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಸಿ ಮಾಡಲು ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ.
- ಕಾರ್ಬನ್ ಡೈ ಓಕ್ಸೈಡ್, ನೀರಾವಿ, ಮೀಥೇನ್ ಮುಂತಾದ ಅನಿಲಗಳಿಗೆ (ಹಸಿರಾಮನೆ ಅನಿಲಗಳು) ಭೌಮ ವಿಕಿರಣವನ್ನು ಹೀರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದರಿಂದ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಬಿಸಿಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಭೌಮವಿಕಿರಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರವಿದೆ.

ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಾಗಿ ನೀಡಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ನೀವು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವ ಉತ್ತರಗಳು ಕೆಳಗೆ ಸೂಚಿಸಿದ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿರಬೇಕು.

- ಭೂಮಿಯಿಂದಲೂ ವಾತಾವರಣದ ವಿವಿಧ ಪದರುಗಳಿಂದಲೂ ಉಷ್ಣತೆಯು ಪ್ರತಿಫಲನಗೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಭೌಮವಿಕಿರಣವಾಗಿದೆ. ಭೌಮ ವಿಕಿರಣವು ಹಗಲು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಭೂಮಿಗೆ ಬೀಳುವ ಸೌರವಿಕಿರಣವು ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವುದರೊಂದಿಗೆ ಇದು ತ್ವರಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

- ಸೌರವಿಕಿರಣವು ಹ್ರಸ್ವತರಂಗವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಹೀರುವಿಕೆಗೆ ಒಳಗಾಗದೆ ಭೂಮಿಯ ವೈಲ್ಕ್ರಿಯೆಗೆ ತಲುಪುತ್ತದೆ. ಭೌಮವಿಕಿರಣವು ದೀರ್ಘತರಂಗವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿರುವ ವಿವಿಧ ಘಟಕಗಳಿಗೆ (ಹಸಿರು ಮನೆ ಅನಿಲಗಳು) ಒಂದು ಹಂತದವರೆಗೆ ಹೀರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ವಾತಾವರಣ ಬಿಸಿಯಾಗುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸಲಿ.

ಉಷ್ಣತೆಯ ಸಮತೋಲನ

ಬಜೆಟ್ ಎಂಬುದು ಆದಾಯ ಮತ್ತು ಖರ್ಚಿನ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪದವಾಗಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ನೆನಪಿಸುತ್ತಾ ಭೂಮಿಯ ಉಷ್ಣ ಸಮತೋಲನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಆಶಯವನ್ನು ಮಂಡಿಸಬಹುದು. ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕದ ಚಿತ್ರ 1.3ನ್ನು ತರಗತಿಯಲ್ಲೇ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಬೇಕು. ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ಮಂಡಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕದ ಅನಂತರದ ಪುಟದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಈ ಆಶಯವನ್ನು ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಬೇಕು. ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾದ ಆಶಯಗಳು ಮಗುವಿಗೆ ಲಭಿಸಬೇಕು.

- ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಲುಪುವ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸೌರಚೈತನ್ಯವು ವಿವಿಧ ಮಾರ್ಗಗಳ ಮೂಲಕ ಬಾಹ್ಯಾಕಾಶಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗುವುದರಿಂದ ಭೂಮಿಯ ವೇಲ್ಕ್ರಿಯೆಯ ಉಷ್ಣತೆಯು ಕ್ರಮಾತೀತವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚುವುದೂ ಇಲ್ಲ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದೂ ಇಲ್ಲ.

ಉಷ್ಣ ಸಮತೋಲನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಚಿತ್ರ ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಚಾರ್ಟ್ ಪೇಪರಿನಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿ ಹಾಗೂ ಬರೆದು ಮೌಲ್ಯ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಹಾಜರುಪಡಿಸಲಿ.

ಉಷ್ಣತಾ ಮಟ್ಟ

ಉಷ್ಣತೆ (ತಾಪ) ಹಾಗೂ ಉಷ್ಣತಾಮಟ್ಟ ಎಂಬೀ ಪದಗಳೊಳಗಿನ ಅರ್ಥ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ

ಹ್ರಸ್ವ ತರಂಗಗಳು ಮತ್ತು ದೀರ್ಘತರಂಗಗಳು

ಆತ್ಯಧಿಕ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ವಸ್ತುಗಳು ತರಂಗ ದೂರ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುವ ವಿದ್ಯುತ್‌ಕ್ಯಾಂತೀಯ ತರಂಗಗಳಾಗಿ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಹೊರಸೂಸುತ್ತವೆ. ಆದಕಾರಣ ಸೌರವಿಕಿರಣವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತರಂಗ ದೀರ್ಘತೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುವ ದೃಶ್ಯ ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ ಅಥವಾ ಆಲ್ಟ್ರಾವೈಲೆಟ್ ಕಿರಣಗಳಾಗಿ ಭೂಮಿಗೆ ತಲುಪುತ್ತದೆ. ಹ್ರಸ್ವ ತರಂಗಗಳಿಗೆ ಚಲಿಸಲು ವಾತಾವರಣವು ಹೆಚ್ಚು ಪಾರದರ್ಶಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಚೈತನ್ಯವು ಆತ್ಯಧಿಕ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಗೆ ತಲುಪುತ್ತದೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಭೂಮಿಯ ವೇಲ್ಕ್ರಿಯೆಯು ಬಿಸಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಭೂಮಿಗೆ ತಲುಪಿದ ಬಳಿಕ ಚೈತನ್ಯವು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದರಿಂದ ಇದು ಬಳಿಕ ದೀರ್ಘತರಂಗಗಳಾಗಿ ಬಾಹ್ಯಾಕಾಶಕ್ಕೆ ವಿಕಿರಣಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ದೀರ್ಘ ತರಂಗಗಳನ್ನು ಹೀರಲು ಹಾಗೂ ತಡೆಹಿಡಿದ ಪುನಃ ಭೂಮಿಯ ಕಡೆಗೆ ಪ್ರತಿಫಲಿಸಲು ಹಸಿರು ಮನೆ ಅನಿಲಗಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ವಾತಾವರಣವು ಬಿಸಿಯಾಗುವುದನ್ನು ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸದಕಾರಣ ಭೂಮಿಯು ಬೇಗನೆ ತಣಿಯುತ್ತವೆ.

ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯಪಡಿಸಬೇಕು. ವಿಜ್ಞಾನದಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅವರು ಪ್ರಕಟಿಸಲಿ.

- ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ವಸ್ತುವಿಗೆ / ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಹಸ್ತಾಂತರಗೊಳ್ಳುವ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಉಷ್ಣತೆ (ತಾಪ, Heat) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಜೂಲ್ (Joules) ಎಂಬ ಮಾನದಲ್ಲಿ ಅಳತೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಉಷ್ಣ ತೀವ್ರತೆಯ ಅಳತೆಯು ಉಷ್ಣತಾ ಮಟ್ಟ ಅಥವಾ ತಾಪಮಟ್ಟ (Emperature)ವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಡಿಗ್ರಿ ಸೆಲ್ಸಿಯಸ್, ಡಿಗ್ರಿ ಫೆರೆನ್ ಹೀಟ್ ಎಂಬೀ ಮಾನದಲ್ಲಿ ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಥರ್ಮೋಮೀಟರ್ (ಉಷ್ಣತಾಮಾಪಕ) ಎಂಬ ಉಪಕರಣವನ್ನು ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

ಒಂದು ದಿವಸದ ಗರಿಷ್ಠ ಉಷ್ಣತೆ ಮತ್ತು ಕನಿಷ್ಠ ಉಷ್ಣತೆಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಯಾವಾಗ ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಲಾಗುತ್ತದೆಯೆಂದೂ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ವೇನಾಗಿದೆಯೆಂದೂ ತರಗತಿಯ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬರಬೇಕು.

- ಭೂಮಿಗೆ ತಲುಪುವ ಸೌರವಿಕಿರಣವು ಮಧ್ಯಾಹ್ನವಾಗುವಾಗ ತೀಕ್ಷ್ಣಗೊಂಡು ಅದು ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಸರಣಗೊಳ್ಳಲು ಸಮಯಾವಕಾಶದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಆ ಸಮಯಾವಕಾಶವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿಕೊಂಡು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ 2 ಗಂಟೆಗೆ ದಾಖಲಾಗುವ ಉಷ್ಣತಾಮಟ್ಟವನ್ನು ಗರಿಷ್ಠ ಉಷ್ಣತೆಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುವುದು.
- ಭೌಮವಿಕಿರಣವು ಅದರ ಪರಮಾವಧಿಗೆ ತಲುಪುವವಾಗ ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ವಾತಾವರಣವು ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚು ತಣಿಯುತ್ತವೆ. ಆದಕಾರಣ ಸೂರ್ಯೋದಯಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಮೊದಲು ಕನಿಷ್ಠ ಉಷ್ಣತೆಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸೂರ್ಯೋದಯದೊಂದಿಗೆ ಪುನಃ ಚೈತನ್ಯದ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ.

ಚಿತ್ರ 1.4 ರಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ದಿನಾಂತರಿಕ್ಷ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯ ಮಾಹಿತಿಗಳಿಂದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸ್ವತಃ ದೈನಿಕ ತಾಪಾಂತರ ಮತ್ತು ದೈನಿಕ ಸರಾಸರಿ ಉಷ್ಣತೆಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕಹಾಕಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಬಹುದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾದ ಸೂತ್ರವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ.

ಉದಾ: ತಿರುವನಂತಪುರ

ಗರಿಷ್ಠ ಉಷ್ಣತೆ = 33°C

ಕನಿಷ್ಠ ಉಷ್ಣತೆ = 28°C

ದೈನಿಕ ತಾಪಾಂತರ =

$$\begin{aligned} \text{ಗರಿಷ್ಠ ಉಷ್ಣತೆ} - \text{ಕನಿಷ್ಠ ಉಷ್ಣತೆ} &= 33 - 28 \\ &= 5^\circ\text{C} \end{aligned}$$

ದೈನಿಕ ಸರಾಸರಿ ಉಷ್ಣತೆ

$$\begin{aligned} &= \frac{\text{ಗರಿಷ್ಠ ಉಷ್ಣತೆ} + \text{ಕನಿಷ್ಠ ಉಷ್ಣತೆ}}{2} \\ &= \frac{33 + 28}{2} \\ &= 30.5^\circ\text{C} \end{aligned}$$

ಥರ್ಮೋಮೀಟರಿನ ಉಪಯೋಗ ಮತ್ತು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನೊದಗಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಬೇಕು.

ಪಠ್ಯ ಭಾಗದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾದ ಉಷ್ಣತೆಯ ವಿತರಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಭೂಪಟಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸಮೋಷ್ಣ ರೇಖೆಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿರುವ ಭೂಪಟವನ್ನು (ಚಿತ್ರ 1.5) ಪರಸ್ಪರ ಹೋಲಿಸಿ ಸಮೋಷ್ಣ ರೇಖೆಗಳು ಎಂಬ ಆಶಯವನ್ನು ವಿನಿಮ ಮಾಡಬಹುದು.

ಪಠ್ಯಭಾಗದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಪಠ್ಯಪ್ರವೇಶ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾದ ಉಷ್ಣತಾ ಮಟ್ಟವನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದ ಭೂಪಟಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಉಷ್ಣತಾಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಮೋಷ್ಣರೇಖಾ ಭೂಪಟದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದ ಉಷ್ಣತಾ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನೀಡಲು ಸಾಧ್ಯ. (ಉದಾ: ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಭೂಪಟದ ಪ್ರಕಾರ ಕೊಚ್ಚಿಯ ಉಷ್ಣತಾ ಮಟ್ಟ 26°C ನ ಎಡೆಯಲ್ಲಿದೆ.)

ಉಷ್ಣತೆಯ ವಿತರಣೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವ ಘಟಕಗಳು

ಉಷ್ಣತೆಯ ವಿತರಣೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವ ಘಟಕಗಳಾದ ಅಕ್ಷಾಂಶ ಸ್ಥಾನ, ಉನ್ನತಿ, ಸಮುದ್ರ ಸಾಮೀಪ್ಯ, ಮಾರುತಗಳು ಎಂಬಿವುಗಳನ್ನು ವಿಭಿನ್ನ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಿ ಮಂಡಿಸಲು ಸೂಚಿಸಬಹುದು.

ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕದ 12 ರಿಂದ 14ರ ವರೆಗಿನ ಪುಟಗಳನ್ನು ಓದಿ ಆಶಯವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಲಿ. ಬಳಿಕ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಸಹಾಯ ಮಾಹಿತಿಗಳ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನೂ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ನಿರ್ದೇಶಿಸಬೇಕು.

ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಬೇಕಾದ ಆಶಯಗಳು

- ಭೂಮದ್ಯುರೇಖೆಯಿಂದ ದ್ರವಗಳ ಕಡೆಗೆ ಹೋದಂತೆ ಉಷ್ಣತೆಯು ಕ್ರಮೇಣ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ.
- ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಹೋದಂತೆ ಕ್ರಮಾನುಗತವಾಗಿ ತಾಪನಷ್ಟವಾಗುವುದರಿಂದ ಉನ್ನತ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಉಷ್ಣತೆಯು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ.
- ಸಮುದ್ರ ಸಾಮೀಪ್ಯವಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ತಾಪಾಂತರವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಒಳನಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಅತ್ಯಧಿಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ.
- ತಾಪ ವಿತರಣೆಯ ಮೇಲೆ ಉಷ್ಣತೆಮಾರುತಗಳು ಮತ್ತು ಶೀತ ಮಾರುತಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತವೆ.

13 ನೇ ಪುಟದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಮ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವ ತಾಪನಷ್ಟ ದರವನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಎತ್ತರವನ್ನು ಕಂಡುಹುಡುಕಬೇಕು. 165 ಮೀಟರಿಗೆ 1°C ಎಂಬ ಅಳತೆಯಲ್ಲಿ 1650 ಮೀಟರ್ ಉನ್ನತಿಯಲ್ಲಿ 10°C ಉಷ್ಣತೆಯು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಸಮುದ್ರ ತೀರದ ಉಷ್ಣತೆಯು 30°C ಆಗಿರುವಾಗ 'A' ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿದ ಸ್ಥಳದ ಉಷ್ಣತಾ ಮಟ್ಟವು $30^{\circ} - 10^{\circ} = 20^{\circ}\text{C}$

ತಾಪವಿತರಣೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳ ವಿವರಣೆಯನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಮಕ್ಕಳು ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ನೀಡಬೇಕು.

ಜಾಗತಿಕ ಉಷ್ಣತೆಯ ಹಂಚಿಕೆ

ಚಿತ್ರ 1.8 ನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತರಗತಿಯಲ್ಲೊಂದು ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿರಿ. ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ನಿಗಮನಗಳಿಗೆ ತಲುಪಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬಹುದು.

- ಅಂಕುಡೊಂಕಾಗಿರುವ ಈ ರೇಖೆಗಳನ್ನು ಏನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.
- ಇವುಗಳು ನೇರ ರೇಖೆಗಳಾಗಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆ?
- ಉತ್ತರಾರ್ಧಗೋಲ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣಾರ್ಧಗೋಲಗಳಲ್ಲಿ ಈ ರೇಖೆಗಳು ವಿಭಿನ್ನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಯಾಕೆ?
- ಬೇಸಗೆ - ಚಳಿಗಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಸಮೋಷ್ಣರೇಖೆಗಳು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವೇನು? ಮೇಲೆ ಸೂಚಿಸಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ತಲುಪಬೇಕಾದ ನಿಗಮನಗಳು:
- ಸಮೋಷ್ಣ ರೇಖೆಗಳು
- ನೆಲಭಾಗ ಹಾಗೂ ಸಮುದ್ರ ಭಾಗವು ಏಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಬಿಸಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದಕಾರಣ ಸಮೋಷ್ಣ ರೇಖೆಗಳು ನೇರ ರೇಖೆಗಳಾಗದಿರುವುದು.
- ದಕ್ಷಿಣಾರ್ಧಗೋಲದಲ್ಲಿ ಭೂಭಾಗಗಳು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಸಾಗರ ಭಾಗವು ವಿಶಾಲವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದು ಅಕ್ಷಾಂಶದಲ್ಲೆಡೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದೇ ಮಟ್ಟದ ಉಷ್ಣತೆಯು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವುದರಿಂದ ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಮೋಷ್ಣರೇಖೆಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಮಾಂತರ ರೇಖೆಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ.
- ಬೇಸಗೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೂಭಾಗಗಳು ಅತ್ಯಧಿಕ ಬಿಸಿಯಾಗುವಾಗ ಸಾಗರ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಕಡಿಮೆ ಉಷ್ಣತೆಯು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಚಳಿಗಾಲದ ಅನುಭವವು ಇದಕ್ಕೆ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ವಾತಾವರಣದ ಜಲಾಂಶ

ವಾತಾವರಣದ ಆದ್ರ್ವತೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜ್ಞಾನದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲಿ.

- ಉಷ್ಣತಾ ಮಟ್ಟ
- ಜಲದ ಲಭ್ಯತೆ
- ವಾತಾವರಣದ ವಾಯುವಿನ ಸ್ಥಿತಿ (ಶುಷ್ಕ ಒಣಗಾಳಿ/ ಆದ್ರ್ವತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಾಯು)

ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾದ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಚರ್ಚೆಯ ಮೂಲಕ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

- ಸಮಗ್ರ ಆದ್ರ್ವತೆ
- ಜಲ ಸಂಪೂರ್ಣತೆ ಮಟ್ಟ
- ಘನೀಕರಣ
- ಇಬ್ಬನಿ ಬಿಂದು
- ಸಾಪೇಕ್ಷ ಆದ್ರ್ವತೆ

ಮೇಲೆ ಸೂಚಿಸಲಾದ ಆಶಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಮೌಲ್ಯ ನಿರ್ಣಯ ಕೊಳ್ಳಪಡಿಸಲು ಮಕ್ಕಳು ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ನೀಡಬೇಕು.

- ಘನೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಕುರಿತಾದ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು 7 ನೇ ತರಗತಿಯ ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಲಾಗಿದೆ. (ಐಸ್ ತುಂಡುಗಳನ್ನು ನಿಕ್ಷೇಪಿಸಿದ ಪಾತ್ರೆಯ ಹೊರಗೆ ನೀರಾವಿ ಘನೀಕರಣಗೊಳ್ಳುವ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.)
- ಸಮಗ್ರ ಆದ್ರ್ವತೆ ಮತ್ತು ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ನೀರಾವಿಯ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಾಪೇಕ್ಷ ಆದ್ರ್ವತೆಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕಹಾಕಲು ಸಾಧ್ಯ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಸೂತ್ರವಾಕ್ಯವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು.

ವೆಟ್ ಏಂಡ್ ಡ್ರೈ ಥರ್ಮೋಮೀಟರಿನ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಯ ವಿಧಾನವನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನ ಓದಿಗಾಗಿ ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಓದಲು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕು. ಅಗತ್ಯವಿದ್ದರೆ ವಿವರಿಸಬೇಕು.

ಘನೀಕರಣದ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳು

ಇಬ್ಬನಿ, ಕಾವಳ/ದಟ್ಟುಮಂಜು, ಮೋಡ ಇತ್ಯಾದಿ ಘನೀಕರಣದ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಚಿರಪರಿಚಿತವಾಗಿವೆ. 'ಮಂಜು' ಎಂಬ ಘನೀಕರಣದ ರೂಪವನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಚಿತ್ರದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಪರಿಚಯಿಸಬೇಕು. ವಿವಿಧ ಘನೀಕರಣ ರೂಪಗಳು ಉಂಟಾಗಲು ಕಾರಣವಾಗುವ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ವಿವರವಾಗಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಘನೀಕರಣದ ರೂಪಗಳನ್ನು ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಓದಿ ಆಶಯವನ್ನು ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಿ ಮಂಡಿಸಲಿ. ಘನೀಕರಣದ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಆಶಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಬೇಕು.

- ಸೂರ್ಯೋದಯದೊಂದಿಗೆ ಇಬ್ಬನಿಯು ಪುನಃ ಬಾಷ್ಪಿ ಭವನಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು 17 ನೇ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಾಗಿ ನೀಡಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಉತ್ತರ.
- ಘನೀಕರಣದ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಭೂಗೋಳ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಚಿತ್ರ ಸಂಗ್ರಹ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಅಂಟಿಸಲು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಬೇಕು.

ಮೋಡಗಳು

ಆಕಾಶ ನಿರೀಕ್ಷಣೆ ಹಾಗೂ ಚರ್ಚೆಯ ಮೂಲಕ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಮೋಡಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸುವ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನುಪಯೋಗಿಸಿ ಮೋಡಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ ತಿಳಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬಹುದು.

- ಮೋಡಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಮಿಶ್ರವಾಗಿಯೇ ಕಾಣುತ್ತವೆ ಎಂದು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಬೇಕು.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ : ಕ್ಯುಮುಲೋನಿಂಬಸ್, ಸೈರೋ - ಕ್ಯುಮುಲಸ್, ಸ್ಟ್ರಾಟೋ ಕ್ಯುಮುಲಸ್, ಸೈರೋ-ಸ್ಟ್ರಾಟಸ್, ನಿಂಬೋಸ್ಟ್ರಾಟಸ್.

- ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಮೋಡಗಳ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ ಚಿತ್ರ ಸಂಗ್ರಹ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಸೂಚಿಸಬೇಕು.

ವೃಷ್ಟಿ

ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪರಿಚಿತವಾದ ವೃಷ್ಟಿಯ ರೂಪವು ಮಳೆಯಾಗಿದೆ. ಮಳೆಯುಂಟಾಗುವುದು ಹೇಗೆಂದು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ವೃಷ್ಟಿಯ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಬೇಕು.

ಮಳೆ, ಮಂಜು, ಅಲಿಕಲ್ಲು ಮಳೆ ಎಂಬೀ ವೃಷ್ಟಿಯ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳುಂಟಾಗಲು ಕಾರಣವಾಗುವ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಬೇಕು.

ವೃಷ್ಟಿಯ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೂ ಚಿತ್ರ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಅಂಟಿಸಬಹುದು.

ಮಳೆ ಹಲವು ವಿಧ

ಮಳೆಯ ವಿವಿಧ ರೀತಿಗಳನ್ನು ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪಠ್ಯ ಭಾಗವನ್ನು ಓದಿ ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಂಡು ಆಶಯಗಳನ್ನು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೇ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ನೀಡಬಹುದು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರು ಮಂಡಿಸುವಾಗ ಆ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಲು

ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಸೂಚಿಸಬೇಕು.

ಸಂವಹನ ಮಳೆ, ಮಳೆನೆರಳಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳು, ಕೇರಳದ ಮುನ್ನೂನು ಮಳೆ ಎಂಬಿವುಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಈ ಆಶಯವನ್ನು ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಬೇಕು.

ಮಳೆಯ ವಿವಿಧ ವಿಧಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೂ ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ ಚಿತ್ರಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೇಳಬೇಕು.

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿಯೂ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿಯೂ ಜಲಮಂಡಲದ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಚೈತನ್ಯ ಮೂಲವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವವನು ಸೂರ್ಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆಯು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸೌರವಿಕಿರಣ ಹಾಗೂ ಭೌಮವಿಕಿರಣಗಳೊಳಗಿನ ಸಮತೋಲನದ ಮೂಲಕ ಜೀವವನ್ನು ನೆಲೆನಿಲ್ಲಿಸುವ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ನಿರಂತರವಾದ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪವು ಉಂಟುವುದಾದ ಹುದಾದ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳು ಮಕ್ಕಳಿಡೆಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಗೆ ಗ್ರಾಸವಾಗಬೇಕು.

ಭೂಮಿಯ ವಾತಾವರಣದ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಬಿಸಿಯಾಗುವಿಕೆಗೆ ಅಡೆತಡೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ನೇತೃತ್ವವನ್ನು ನೀಡುವ ಮನೋಭಾವವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಬೇಕು.

ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

- ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವವುಗಳಲ್ಲಿ ಸೌರವಿಕಿರಣ ಮತ್ತು ಭೌಮ ವಿಕಿರಣಗಳೊಳಗಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಯಾವುದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ?
  - ಎ. ಸೌರವಿಕಿರಣ ದೀರ್ಘತರಂಗಗಳು ಹಾಗೂ ಭೌಮ ವಿಕಿರಣ ಹ್ರಸ್ವ ತರಂಗಗಳಾಗಿವೆ.
  - ಬಿ. ಭೌಮ ವಿಕಿರಣ ದೀರ್ಘ ತರಂಗಗಳು ಹಾಗೂ ಸೌರವಿಕಿರಣ ಹ್ರಸ್ವ ತರಂಗಗಳಾಗಿವೆ.
  - ಸಿ. ಭೌಮವಿಕಿರಣವನ್ನು ವಾತಾವರಣದ ಘಟಕಗಳು ಹೀರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಸೌರ ವಿಕಿರಣವನ್ನು ವಾತಾವರಣವು ತನ್ನ ಮೂಲಕ ಹಾದುಹೋಗಲು ಬಿಡುತ್ತದೆ.
  - ಡಿ. ಭೌಮ ವಿಕಿರಣವನ್ನು ವಾತಾವರಣವು ಹಾದುಹೋಗಲು ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸೌರವಿಕಿರಣವನ್ನು ಹೀರುತ್ತದೆ.
- ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾದ ಗರಿಷ್ಠ ಉಷ್ಣತೆ 36°C ಹಾಗೂ ಕನಿಷ್ಠ ಉಷ್ಣತೆ 26°C ಆದರೆ ಕೆಳಗೆ ಸೂಚಿಸಿದವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ಹೇಳಿಕೆ ಯಾವುದು?
  - ಎ. ದೈನಿಕ ತಾಪಾಂತರ 10°C ಹಾಗೂ ದೈನಿಕ ಸರಾಸರಿ ಉಷ್ಣತೆ 31°C
  - ಬಿ. ದೈನಿಕ ತಾಪಾಂತರ 31°C ಹಾಗೂ ದೈನಿಕ ಸರಾಸರಿ ಉಷ್ಣತೆ 10°C
  - ಸಿ. ದೈನಿಕ ತಾಪಾಂತರ 36°C ಹಾಗೂ ದೈನಿಕ ಸರಾಸರಿ ಉಷ್ಣತೆ 26°C
  - ಡಿ. ದೈನಿಕ ತಾಪಾಂತರ 26°C ಹಾಗೂ ದೈನಿಕ ಸರಾಸರಿ ಉಷ್ಣತೆ 36°C
- 'ಮಳೆನೆರಳಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳು' ಎಂಬ ಆಶಯ ಯಾವ ವಿಧದ ಮಳೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ? ಈ ಮಳೆ ಹೇಗುಂಟಾಗುತ್ತವೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಚಿತ್ರದ ಸಹಾಯದೊಂದಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿರಿ.
- ತಿರುವನಂತಪುರದ ಹವಾಮಾನ ನಿರೀಕ್ಷಣಾಲಯದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾದ ಸರಾಸರಿ ಉಷ್ಣತೆಯು 32°C ಆಗಿರುವಾಗ ಅದೇ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪೊನ್ನೂಡಿ ಬೆಟ್ಟದ ತಪ್ಪಲಲ್ಲಿರುವ ಸುಖವಾಸ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಉಷ್ಣತೆಯು 24°C ಆಗಿದೆ. ಉಷ್ಣತೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದು ನಿಮಗೆ ವಿವರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ?
- ದಕ್ಷಿಣಾರ್ಧಗೋಲದಲ್ಲಿ ಸಮೋಷ್ಣ ರೇಖೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಭೂಮಧ್ಯ ರೇಖೆಗೆ ಸಮಾನಾಂತರವಾಗಿರಲು ಕಾರಣವೇನು?
- ನಿಮಗೆ ಚಿರಪರಿಚಿತವಾಗಿರುವ ಘನೀಕರಣದ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದರ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿರಿ. ಇದು ರೂಪುಗೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವಾಗುವ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿರಿ.
- 'ವೃಷ್ಟಿಯು ಯಾವಾಗಲೂ ಜಲಬಿಂದುಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವುದಿಲ್ಲ' ಈ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿರಿ.

ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು

1. Climatology	- D.S. Lal
Climatology	- Critchfield

ಕಾಲದ ಹೆಗ್ಗುರುತುಗಳು

ಭೂ ಸ್ವರೂಪಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಆಂತರಿಕ ತಕ್ಷಿಗಳು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಭೂಚಲನೆಗಳ ಪ್ರಭಾವವು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಶಿಲಾಮಂಡಲ ಫಲಕಗಳ ನಿಧಾನವಾದ ಚಲನೆಯ ಫಲವಾಗಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಧಾನ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ವಿವಿಧ ಶಿಲಾಮಂಡಲ ಫಲಕಗಳು, ಫಲಕಗಳ ಚಲನೆಗಳು, ಫಲಕದ ಮೇಲೆಗಳಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳು, ಅಗ್ನಿಪರ್ವತಗಳು, ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿಗಳು, ಸುನಾಮಿ ಎಂಬಿವುಗಳ ಕುರಿತು ಈ ಯೂನಿಟಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಾಗಿದೆ. ಭೂಮಿಯ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಆಂತರಿಕ ಚಲನೆಗಳು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲ್ಮೈಯಲ್ಲಿ ಉಂಟುಮಾಡಿದ ಕಾಲದ ಹೆಗ್ಗುರುತುಗಳ ದೃಕ್‌ಸಾಕ್ಷಿಗಳು ಈ ಯೂನಿಟಿನ ಫಲಪ್ರದವಾದ ವಿನಿಮಯದ ಮೂಲಕ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬಹುದು.

ಆಶಯಗಳು/ ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳು	ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು/ ಕಲಿಕಾ ತಂತ್ರಗಳು	ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳು
<ul style="list-style-type: none"> ಶಿಲಾಮಂಡಲ ಫಲಕಗಳು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಫಲಕಗಳು ಫಲಕ ಚಲನೆಗಳು ಫಲಕ ಮೇಲೆಗಳು ಫಲಕ ಮೇಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುವ ಭೂಕಂಪಗಳು ಭೂಕಂಪ ಭೂಕಂಪ ನಾಭಿ ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯಕೇಂದ್ರ (ಫೋಕಸ್ ಮತ್ತು ಎಪಿಸೆಂಟರ್) ಸುನಾಮಿಗಳು ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿಗಳು 	<ul style="list-style-type: none"> ಜಾಗತಿಕ ಭೂಪಟದಲ್ಲಿ ಭೂಕಂಪ ವಲಯಗಳು ಅಗ್ನಿಪರ್ವತ ವಲಯಗಳು, ಪ್ರಧಾನ ಪರ್ವತ ಸಾಲುಗಳು ಎಂಬಿವುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವರು. ಈ ವಲಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಫಲಕ ಮೇಲೆಗಳಾಗಿವೆಯೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಬಳಿಕ ಶಿಲಾಮಂಡಲ ಫಲಕಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿರುವ ಭೂಪಟದೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸುವರು. ಶಿಲಾಮಂಡಲ ಫಲಕಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ (ಚಿತ್ರ 2.6) ಜಾಗತಿಕ ಭೂಪಟವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಮಾಡಿ ಫಲಕಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುವರು. ಚಿತ್ರ (2.7)ನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಮಾಡಿ ಶಿಲಾಮಂಡಲ ಫಲಕಗಳ ಚಲನೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸುತ್ತಾರೆ. ಚಿತ್ರ 2.8 ನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಮಾಡಿ ಮೂರು ರೀತಿಯ ಫಲಕ ಮೇಲೆಗಳನ್ನು ಅಪ್ಪುಗಳ ಚಲನೆಯ ಸ್ಥಳಾವನೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು. ಚಿತ್ರ 2.9 ಎ ಮತ್ತು 'ಬಿ' ಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಮಾಡಿ ಫಲಕ ಮೇಲೆಗಳಲ್ಲಿ ರೋಪುಗೊಳ್ಳುವ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳ ಕುರಿತು ತಿಳಿಯುವುದು. ಚಿತ್ರ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಮೂಲಕ ಭೂಕಂಪಗಳೆಂದರೆನು ಎಂಬುದನ್ನೂ ಭೂಕಂಪಗಳುಂಟಾಗಲು ಕಾರಣಗಳಾವುವೆಂಬುದನ್ನೂ ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಚಿತ್ರ 2.10 ನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಮಾಡಿ ಭೂಕಂಪ ನಾಭಿ ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸುವುದು. ಚಿತ್ರ 2.11 ನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಸುನಾಮಿಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸುವುದು. ಚಿತ್ರ 2.12 ನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಮಾಡಿ ಅಗ್ನಿ ಪರ್ವತ ಸ್ಫೋಟದ ಕುರಿತು ತಿಳಿಯುವುದು. 	<ul style="list-style-type: none"> ಜಾಗತಿಕ ಭೂಪಟದಲ್ಲಿ ಫಲಕ ಮೇಲೆಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಗುರುತಿಸುವುದು ಭೂಪಟವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಮಾಡಿ ದೊಡ್ಡ ಹಾಗೂ ಚಿಕ್ಕ ಫಲಕಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುವುದು. ಶಿಲಾಮಂಡಲ ಫಲಕಗಳು ಎಷ್ಟನೋಸಿಯರಿನ ಮೇಲೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಚಲಿಸುತ್ತವೆಯೆಂದು ವಿವರಿಸುವುದು. ಮೂರು ರೀತಿಯ ಫಲಕ ಮೇಲೆಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರದ ಮೂಲಕ ಮಂಡಿಸುವುದು ವಿವಿಧ ಫಲಕ ಮೇಲೆಗಳಲ್ಲಿ ರೋಪುಗೊಳ್ಳುವ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ ಭೂಕಂಪಗಳಂಟಾಗಲು ಕಾರಣವೇನೆಂದು ವಿವರಿಸುವುದು ಭೂಕಂಪ ನಾಭಿ ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುವುದು. ಭೂಕಂಪ ತರಂಗಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದು. ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿಯ ಕುರಿತು ವಿವರಿಸುವುದು.

ಅಧ್ಯಾಯ ದೆಡೆಗೆ...

ಪಠ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಜಾಗತಿಕ ಭೂಪಟದಲ್ಲಿ (ಚಿತ್ರ 2.4) ಪ್ರಧಾನ ಭೂಕಂಪ ವಲಯಗಳು (ಚಿತ್ರ 2.1), ಅಗ್ನಿ ಪರ್ವತ ವಲಯಗಳು (ಚಿತ್ರ 2.2), ಪ್ರಧಾನ ಪರ್ವತ ಸಾಲುಗಳು (ಚಿತ್ರ 2.3) ಎಂಬಿವುಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲು ತಿಳಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಪಠ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬಹುದು. ಮಕ್ಕಳು ಗುರುತಿಸಿದ ಭೂಪಟ ಮತ್ತು ಪಠ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಭೂಪಟ (ಚಿತ್ರ 2.5)ವನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ಪ್ರಧಾನ ಭೂಕಂಪ ವಲಯಗಳು, ಅಗ್ನಿ ಪರ್ವತಗಳು, ಪ್ರಧಾನ ಪರ್ವತ ಸಾಲುಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದೇ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿವೆಯೆಂಬ ಆಶಯವು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಲಭಿಸಿದೆಯೆಂದು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಖಾತರಿಪಡಿಸಬೇಕು..

ಶಿಲಾಮಂಡಲ ಫಲಕಗಳ ಮೇರೆಗಳು ಫಲಕಗಳ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಚಲನೆಗಳಿಂದ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಭೂಕಂಪ ವಲಯಗಳು, ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿಗಳು ಹಾಗೂ ಪ್ರಧಾನ ಪರ್ವತಸಾಲುಗಳು ಫಲಕ ಮೇರೆಗಳಲ್ಲೇ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿರುತ್ತವೆಯೆಂದು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಬೇಕು.

ಶಿಲಾಮಂಡಲ ಫಲಕಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಾಗರ ಭಾಗವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೊಂದಿರುವವುಗಳೂ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ನೆಲಭಾಗವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೊಂದಿರುವವುಗಳೂ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ನೆಲ ಹಾಗೂ ಸಮುದ್ರಭಾಗವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವುಗಳೂ ಆಗಿವೆ. ಸಾಗರ ಭಾಗವು ಹೆಚ್ಚು ಅಡಕವಾಗಿರುವ ಫಲಕಗಳನ್ನು ಸಾಗರ ಫಲಕಗಳೆಂದೂ (Oceanic Plates) (ಉದಾಹರಣೆ : ಫೆಸಿಫಿಕ್ ಫಲಕ) ಫಲಕಗಳ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾಗವು ನೆಲದಿಂದಾ ವ್ಯತವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಭೂಖಂಡ ಫಲಕಗಳೆಂದೂ

(Continental Plates) (ಉದಾಹರಣೆ : ಯುರೇಷ್ಯಾದ ಫಲಕ) ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಗಾತ್ರದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಶಿಲಾಮಂಡಲ ಫಲಕಗಳನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಫಲಕಗಳು ಹಾಗೂ ಚಿಕ್ಕ ಫಲಕಗಳು ಎಂದು ವಿಭಜಿಸಲಾಗಿದೆ.

ದೊಡ್ಡ ಶಿಲಾಮಂಡಲ ಫಲಕಗಳು

1. ಫೆಸಿಫಿಕ್ ಫಲಕ
2. ಆಫ್ರಿಕನ್ ಫಲಕ
3. ಉತ್ತರ ಅಮೇರಿಕಾ ಫಲಕ
4. ದಕ್ಷಿಣ ಅಮೇರಿಕಾ ಫಲಕ
5. ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ ಫಲಕ
6. ಯುರೇಷ್ಯಾ ಫಲಕ
7. ಅಂಟಾರ್ಟಿಕಾ ಫಲಕ

ಚಿತ್ರ 2.6 ರಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಶಿಲಾಮಂಡಲ ಫಲಕಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಭೂಪಟದಲ್ಲಿ ಅಂಟಾರ್ಟಿಕಾ ಫಲಕವನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ನೀವು ಗಮನಿಸಿದ್ದೀರಾ. ಅಂಟಾರ್ಟಿಕಾ ಫಲಕವನ್ನು ಅದರ ಸರಿಯಾದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಪಾಠಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಲು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಚಿಕ್ಕ ಶಿಲಾಮಂಡಲ ಫಲಕಗಳು

1. ನಾಸ್ಕ್
2. ಫಿಲಿಪೈನ್ಸ್
3. ಕರೀಬಿಯಾ

4. ಸ್ಯೂಪ್ರಾ
5. ಅರೇಬಿಯಾ
6. ಜುವಾನ್ ಡಿ ಫುಕಾ

ಫಲಕಗಳಲ್ಲಿ ಫೆಸಿಫಿಕ್ ಫಲಕವು ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡದಾಗಿದೆ. ಉತ್ತರ ಅಮೇರಿಕಾ ಫಲಕ ಹಾಗೂ ಫೆಸಿಫಿಕ್ ಫಲಕಗಳೆಡೆಯಲ್ಲಿರುವ ಜುವಾನ್ ಡಿ ಫುಕಾ ಫಲಕವು ಅತ್ಯಂತ ಸಣ್ಣ ಫಲಕವಾಗಿದೆ.

ಫಲಕ ಚಲನೆಗಳು

ಭೂಮಿಯ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವ ಅತ್ಯುಷ್ಣದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಏರುಪೇರುಗಳು ಸಂವಹನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಸಂವಹನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ಅರೆದ್ರವಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಎಸ್ತನೋಸ್ಟಿಯರಿನ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಶಿಲಾಮಂಡಲ ಫಲಕಗಳ ಚಲನೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಚಿತ್ರ 2.7 ನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಿ ಸಂವಹನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಹೇಗೆ ಫಲಕಗಳ ಚಲನೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೇಳಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಅಂತರ್ಜಾಲದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಫಲಕ ಚಲನೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಆನಿಮೇಶನ್ ವಿಡಿಯೋ ಹಾಗೂ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸಬಹುದು.

ಚಿತ್ರ 2.8 ನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಶಿಲಾಮಂಡಲ ಫಲಕಗಳ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಚಲನೆಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ.

ಚಟುವಟಿಕೆ

ಶಿಲಾಮಂಡಲ ಫಲಕಗಳ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಚಲನೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಮೋಡೆಲುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿರಿ. ಹೀಗೆ ಚಲನೆಯ ದಿಕ್ಕನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಮೋಡೆಲುಗಳು ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನದ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಕ್ಕೊಂದು ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿದೆ.

ಒಗ್ಗೂಡುವ ಮೇರೆ

ಒಗ್ಗೂಡುವ ಮೇರೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಗರ ಫಲಕಗಳು ಮತ್ತು ಭೂಖಂಡ ಫಲಕಗಳು , ಸಾಗರ ಫಲಕಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಗರ ಫಲಕಗಳು, ಭೂಖಂಡ ಫಲಕಗಳು ಮತ್ತು ಭೂಖಂಡ ಫಲಕಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರುವುದಿದೆ. ಫೆಸಿಫಿಕ್ ಫಲಕ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಅಮೇರಿಕಾ ಫಲಕವು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಮಡಚು ಪರ್ವತ ಸಾಲುಗಳಾದ ಆಂಡೀಸ್ ಪರ್ವತಶ್ರೇಣಿಯು ರೂಪುಗೊಂಡಿತು. ನಾಸ್ಟು ಫಲಕ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಅಮೇರಿಕಾ ಫಲಕವು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿ ಆಲ್ಪ್ಸ್ ಪರ್ವತ ಶ್ರೇಣಿ ಉಂಟಾಯಿತು. ಇಂಡಿಯಾ ಫಲಕ ಹಾಗೂ ಯುರೇಷ್ಯಾ ಫಲಕಗಳ ಸಮ್ಮಿಲನದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತ ಶ್ರೇಣಿಯು ಉಂಟಾಯಿತು.

ಚಟುವಟಿಕೆ

ಚಿತ್ರ 2.3 ರಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಪ್ರಧಾನ ಪರ್ವತ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಶಿಲಾಮಂಡಲ ಫಲಕಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ (ಚಿತ್ರ 2.6) ಚಿತ್ರದೊಂದಿಗೆ ಸಂಯೋಜಿಸಿ ಪುನಃ ಚಿತ್ರಿಸಿ ಯಾವ ಯಾವ ಫಲಕ ಮೇರೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಪರ್ವತ ಸಾಲುಗಳು ಇವೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನೀಡಬಹುದು.

ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗುವ ಅಂಚು

ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗುವ ಅಂಚುಗಳಲ್ಲಿ ಫಲಕಗಳು ಪರಸ್ಪರ ದೂರ ಸರಿಯುವುದರ ಫಲವಾಗಿ ಭೂಮಿಯ ಅಂತರಾಳದಿಂದ ಮ್ಯಾಗ್ನಾಟಿಕ್ ಹೊರ ಹರಿದು ತಣಿದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೊಸ ಶಿಲಾವಂಡಲಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ರೂಪುಗೊಂಡ ಮಧ್ಯ ಅಟ್ಲಾಂಟಿಕ್ ಪರ್ವತ ಸಾಲು ಉತ್ತರ ಅಮೇರಿಕಾ ಮತ್ತು ಯುರೋಪು ಹಾಗೂ ದಕ್ಷಿಣ ಅಮೇರಿಕಾ ಮತ್ತು ಆಫ್ರಿಕಾದ ನಡುವೆ ಅಟ್ಲಾಂಟಿಕ್ ಸಾಗರದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಾಗಿ ಸುಮಾರು 14000 ಕಿಲೋ ಮೀಟರುಗಳಷ್ಟು ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಚಾಚಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಪೂರ್ವದ ಫೆಸಿಫಿಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಎತ್ತರದ ಭಾಗ, ಪೂರ್ವ ಆಫ್ರಿಕಾದ ಮುರಿತ ಕಣಿವೆ, ಕೆಂಪು ಸಮುದ್ರ, ಕೆಲಿಫೋರ್ನಿಯಾದ ಅಗಲ ಕಿರಿದಾದ ಸಾಗರ ಭಾಗ (ಹಿನ್ನೀರು) ಮುಂತಾದವು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗುವ ಅಂಚುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಇತರ ಕೆಲವು ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳಾಗಿವೆ.

ಅಮೇರಿಕಾದ ನಾವಿಕ ಸೇನೆಯ ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಆಗಿದ್ದ ಭೂಗರ್ಭ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನಾದ 'ಹಾರಿ ಹೆಸಸ್' 1962 ರಲ್ಲಿ ಮೊತ್ತಮೊದಲಾಗಿ ಸಾಗರ ತಳ ವಿಸ್ತಾರ (Sea floor Spreading) ಎಂಬ ಆಶಯವನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದರು. ಅವರ ಸಾಗರ ತಳ ವಿಸ್ತಾರ ಚರಿತ್ರೆ (History of Ocean Basin) ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಈ ಆಶಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಸ್ತರಭಂಗ ಮೇರೆ

ಸ್ತರಭಂಗ ಮೇರೆಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳು ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಫೆಸಿಫಿಕ್ ಫಲಕ

ಹಾಗೂ ಉತ್ತರ ಅಮೇರಿಕಾ ಫಲಕದ ಸ್ತರಭಂಗ ಮೇರೆಯಲ್ಲಿ ಸಾನ್ ಏಂಡ್ರಿಸ್ ಮುರಿತ ಕಣಿವೆಯು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಸ್ತರಭಂಗ ಮೇರೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಇನ್ನೊಂದು ಮುರಿತ ಕಣಿವೆಯು ನ್ಯೂಜಿಲೆಂಡಿನ ಅಲ್‌ಪೆನ್ ಮುರಿತ ಕಣಿವೆಯಾಗಿದೆ.

ಭೂಚಲನೆಗಳು

ಭೂಚಲನೆಗಳನ್ನು ಆಂತರಿಕ ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯ ಚಲನೆಗಳೆಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಬಹುದು. ಆಂತರಿಕ ಭೂಚಲನೆಗಳು ಫಲಕ ಚಲನೆಗಳಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳ ಚಲನೆಯಿಂದಾಗಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲ್ಮೈಯ ಪ್ರಧಾನ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳು ಉಂಟಾಗಿವೆ. ಆಂತರಿಕ ಚಲನೆಗಳು ಬಹಳ ನಿಧಾನವಾಗಿಯೂ ಶೀಘ್ರ ಚಲನೆಗಳಾಗಿಯೂ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ನಿಧಾನಗತಿಯ ಆಂತರಿಕ ಭೂ ಚಲನೆಗಳು ಪೂರ್ಣಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ದಶಲಕ್ಷ ವರ್ಷಗಳೇ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತ ಸಾಲುಗಳಿಗೆ ಇಂದಿನ ಈ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸುಮಾರು 30 ದಶಲಕ್ಷ ವರ್ಷಗಳ ಆಂತರಿಕ ಭೂ ಚಲನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಈಗಲೂ ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಭೂ ಚಲನೆಯಿಂದ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿದೆ.

ಚಟುವಟಿಕೆ

ಪಠ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಭೂ ಚಲನೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಫ್ಲೋಚಾರ್ಟನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಭೂಚಲನೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಅಂದಗೊಳಿಸಿ ಮಂಡಿಸುವ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನೀಡಬಹುದು.

ಭೂಕಂಪಗಳು

2005 ನಂತರ ಸಂಭವಿಸಿದ ಅತ್ಯಂತ ವಿನಾಶಕಾರಿಗಳಾದ ಭೂಕಂಪಗಳ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಕ್ರಮ ಸಂಖ್ಯೆ	ದಿನಾಂಕ	ಭೂಕಂಪಗಳು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದ ಪ್ರದೇಶಗಳು	ಭೂಕಂಪಗಳ ತೀವ್ರತೆ ರಿಕ್ಟರ್ ಸ್ಕೇಲಿನಲ್ಲಿ	ಜೀವಹಾನಿ
1	2005 ಮಾರ್ಚ್ 22	ಮಧ್ಯ ಇರಾನ್	6.4	612
2	2005 ಮಾರ್ಚ್ 28	ಉತ್ತರ ಸುಮಾತ್ರ ಇಂಡೋನೇಷ್ಯಾ	8.6	1313
3	2006 ಒಕ್ಟೋಬರ್ 8	ಪಾಕಿಸ್ತಾನ್	7.6	100000 ಕ್ಷಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು
4	2006 ಮೇ 26	ಜಾವ - ಇಂಡೋನೇಷ್ಯಾ	6.3	5782
5	2006 ಜುಲೈ 17	ಜಾವ - ಇಂಡೋನೇಷ್ಯಾ	7.3	730
6	2008 ಮೇ 12	ಪೂರ್ವ ಸಿವಾರ್ ಪ್ರದೇಶ, ಚೈನಾ	7.9	69197
7	2009 ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 30	ಸುಮಾತ್ರ - ಇಂಡೋನೇಷ್ಯಾ	7.6	1115
8	2010 ಜನವರಿ 12	ಹೈತಿ	7.0	160000
9	2010 ಎಪ್ರಿಲ್ 13	ದಕ್ಷಿಣ ಖ್ಯುನ್‌ಹಾಯ್, ಚೈನಾ	6.9	2698
10	2011 ಮಾರ್ಚ್ 11	ಹೋನ್ ಷೂ - ಜಪಾನ್	9.0	18184
11	2013 ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 24	ಪಾಕಿಸ್ತಾನದ ಬಲೂಚಿಸ್ತಾನ್	7.7	825
12	2014 ಅಗೋಸ್ಟ್ 3	ಯುನಾನ್ ಪ್ರದೇಶ ಚೈನಾ	6.2	617
13	2015 ಎಪ್ರಿಲ್ 25	ನೇಪಾಳ	7.8	9018

ಚಟುವಟಿಕೆ

ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಐದು ಭೂಕಂಪಗಳ ಎಪಿ ಸೆಂಟರ್ (ಭೂಕಂಪನಾಭಿ) ರನ್ನು ಜಾಗತಿಕ ಭೂಪಟದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುವ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು.

ಚಿತ್ರ 2.10ನ್ನು ಪಯೋಗಿಸಿ ಬಾಹ್ಯಕೇಂದ್ರ (ಫೋಕಸ್) ಮತ್ತು ಭೂಕಂಪ ನಾಭಿ (ಎಪಿ ಸೆಂಟರ್) ಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಗುರುತಿಸಲಿರುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ವುಕ್ಯಳು ಗಳಿಸಿರುವರೆಂದು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಖಾತರಿಪಡಿಸಬೇಕು.

ಸುನಾಮಿಗಳು

ಚಟುವಟಿಕೆ

ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಮೇಲ್ನೋಟದಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಸಂಭವಿಸಿದ ಸುನಾಮಿಗಳ ಚಿತ್ರ ಮತ್ತು ವೀಡಿಯೋ ಕ್ಲಿಪ್‌ಗಳನ್ನು ಇಂಟರ್‌ನೆಟ್‌ನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ವೀಡಿಯೋ ಪ್ರಸೆಂಟೇಷನ್‌ನ್ನು ಮಾಡಿರಿ.

ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿಗಳು

ಚಟುವಟಿಕೆ

ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿ ಸ್ಪೋಟದ ಮಾದರಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿರಿ.

- ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಶಿಲಾಮಂಡಲ ಫಲಕಗಳ ಮೇರೆಗಳಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಕ್ರಮೀಕರಿಸಿರಿ.

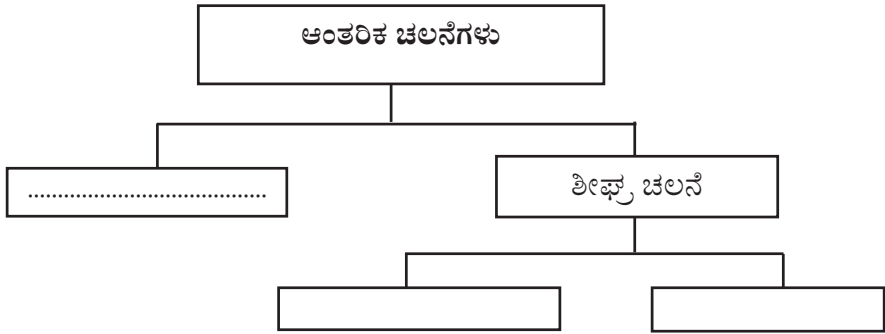

ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

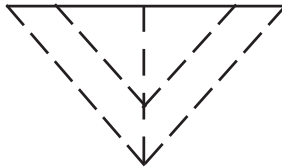
- ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಶಿಲಾಮಂಡಲ ಫಲಕಗಳ ಮೇರೆಗಳಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುವ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ಕೆಳಗಿನ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಕ್ರಮೀಕರಿಸಿರಿ.

ಫಲಕ ಮೇರೆಗಳು	ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳು
ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗುವ ಅಂಚು	ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತ ಸಾಲುಗಳು
ಸ್ತರಭಂಗ ಮೇರೆ	ಮಧ್ಯ ಅಟ್ಲಾಂಟಿಕ್ ಪರ್ವತಸಾಲು
ಒಗ್ಗೂಡುವ ಮೇರೆ	ಸಾನ್ ಏಂಡ್ರಿಸ್ ಮುರಿತ ಕಣಿವೆ

- ಫ್ಲೋಚಾರ್ಟನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿರಿ.

- ಚಿತ್ರವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿ ಭೂಕಂಪ ನಾಭಿ ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿರಿ.

- ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಶಿಲಾಮಂಡಲ ಫಲಕಗಳಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಮತ್ತು ಸಣ್ಣ ಫಲಕಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿರಿ.

- ಕರೀಬಿಯನ್
- ಸ್ಯೋಷ್ಯಾ
- ಯುರೋಪ್ಯನ್
- ಕೋಕಸ್
- ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ
- ಉತ್ತರ ಅಮೇರಿಕಾ

ಚಿಕ್ಕ ಫಲಕಗಳು	ದೊಡ್ಡ ಫಲಕಗಳು
1.	1.
2.	2.
3.	3.

- ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಹೇಳಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿರುವುದು ಯಾವುದೆಂದು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಿರಿ.
  - ಶಿಲಾಮಂಡಲ ಫಲಕಗಳು ಸಮುದ್ರ ಭಾಗವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.
  - ಅನೇಕ ಸಾವಿರ ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವೂ ಹೆಚ್ಚಿಂದರೆ 100 ಕಿ.ಮೀಟರುಗಳಷ್ಟು ದಪ್ಪವೂ ಇರುವ ಶಿಲಾಮಂಡಲದ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಶಿಲಾಮಂಡಲ ಫಲಕಗಳೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.
  - ಅನೇಕ ಸಾವಿರ ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ದಪ್ಪವೂ ಹೆಚ್ಚಿಂದರೆ 100 ಕಿ.ಮೀ. ವಿಸ್ತೀರ್ಣವೂ ಇರುವ ಶಿಲಾಮಂಡಲದ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಶಿಲಾಮಂಡಲ ಫಲಕಗಳೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಆಕರ ಗ್ರಂಥ

- Fundamentals of Oceanography by Allen H Trujillo
- Fundamentals of Physical Geography by Arthur N Strahler

ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ	ಪೂರ್ಣ ವಾಗಿ	ಭಾಗಿಕ ವಾಗಿ	ಉತ್ತಮ ಗೊಳಿಸಬೇಕು
1. ಶಿಲಾಮಂಡಲ ಫಲಕಗಳ ಕುರಿತು ಮತ್ತು ಫಲಕಗಳ ಚಲನೆಗಳ ಕುರಿತು ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿದರು.	☐	☐	☐
2. ಶಿಲಾಮಂಡಲ ಫಲಕಗಳನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಫಲಕಗಳು ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕ ಫಲಕಗಳೆಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.	☐	☐	☐
3. ಶಿಲಾಮಂಡಲ ಫಲಕದ ಮೇರೆಗಳ ಕುರಿತು ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.	☐	☐	☐
4. ಫಲಕ ಮೇರೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.	☐	☐	☐
5. ಭೂಕಂಪ ನಾಭಿ, ಬಾಹ್ಯಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಿಸಲು ಹಾಗೂ ಭೂಕಂಪ ತರಂಗಗಳ ಕುರಿತು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವೆನು.	☐	☐	☐

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯ

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯ ಹಾಗೂ ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೆಲವು ಪ್ರಧಾನ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಈ ಯೂನಿಟಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಾಗಿದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯವನ್ನು ಗಣನೆ ಮಾಡುವ ಉತ್ಪಾದನ ವಿಧಾನ, ಆದಾಯದ ವಿಧಾನ, ಬರ್ಚೆನ ವಿಧಾನ ಎಂಬಿವುಗಳನ್ನೂ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯವನ್ನು ಗಣನೆ ಮಾಡುವಾಗ ಎದುರಾಗುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಾಧಾರಿತ ವಲಯದ ಪಾತ್ರವು ಎಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆಯೆಂಬುದರ ವಿವರಣೆಯನ್ನೂ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸುವುದು ಈ ಪಾಠಭಾಗದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರ ನಿರ್ಮಾಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳಲು ಹಾಗೂ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯಕ್ಕೆ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನೀಯುವ ವಿವಿಧ ವಲಯಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಹಾಗೂ ನೇತೃತ್ವವನ್ನು ನೀಡುವ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಈ ಪಾಠಭಾಗವು ಸಹಾಯಕವಾಗಬಹುದು.

ಆಶಯಗಳು / ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳು	ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು/ ಕಲಿಕಾ ತಂತ್ರಗಳು	ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳು
<ul style="list-style-type: none"> • ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯ • ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯದ ಕೆಲವು ಪ್ರಧಾನ ಆಶಯಗಳು - ಒಟ್ಟು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉತ್ಪನ್ನ - ಒಟ್ಟು ಆಂತರಿಕ ಉತ್ಪನ್ನ - ನಿವ್ವಳ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉತ್ಪನ್ನ - ತಲಾ ಆದಾಯ • ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯವನ್ನು ಗಣನೆ ಮಾಡುವುದು ಹೇಗೆ? - ಉತ್ಪಾದನಾ ವಿಧಾನ - ಆದಾಯದ ವಿಧಾನ - ಖರ್ಚಿನ ವಿಧಾನ • ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯವನ್ನು ಗಣನೆ ಮಾಡುವಾಗ ಎದುರಾಗುವ ಸವಾಲುಗಳು • ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯಕ್ಕೆ ವಿವಿಧ ವಲಯಗಳ ಕೊಡುಗೆ • ಜ್ಞಾನಾಧಾರಿತ ವಲಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆ 	<ul style="list-style-type: none"> • ವಾರ್ತಾ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಚರ್ಚೆ • ಪಟ್ಟಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ • ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆ • ಚರ್ಚಾ ಸೂಚಕಗಳು -GNP -GDP - ನಿವ್ವಳ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉತ್ಪನ್ನ - ತಲಾ ಆದಾಯ • ಚಿತ್ರ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ • ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆ - ಉತ್ಪಾದನಾ ವಿಧಾನ - ಆದಾಯದ ವಿಧಾನ - ಖರ್ಚಿನ ವಿಧಾನ • ಚರ್ಚೆ • ಪಟ್ಟಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ • ಚರ್ಚೆ • ಚರ್ಚಾ ಸೂಚಕಗಳು - ಜ್ಞಾನಾಧಾರಿತ ವಿಧಾನ - ಜ್ಞಾನಾಧಾರಿತ ವಲಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಸರಕಾರದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು - ಜಾಗತಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಾಧಾರಿತ ವಲಯಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹಾಗೂ ಭಾರತದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು 	<ul style="list-style-type: none"> • ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯ ಎಂದರೇನು ಎಂಬುದನ್ನೂ ಅದನ್ನು ಗಣನೆ ಮಾಡುವುದರ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಯಾವುವೆಂದೂ ವಿವರಿಸುವುದು. • ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರಧಾನ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸುವುದು. • ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನೆ, ಆದಾಯ, ಖರ್ಚುಗಳ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವುದು. • ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯವನ್ನು ಗಣನೆ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನಗಳು ಹಾಗೂ ಪರಿಮಿತಿಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದು. • ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯವನ್ನು ಗಣನೆ ಮಾಡುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಎಂಬ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ CSO ದ ಪ್ರಧಾನವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವುದು. • ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯಕ್ಕೆ ವಿವಿಧ ವಲಯಗಳು ನೀಡುವ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದು. • ಜ್ಞಾನಾಧಾರಿತ ವಲಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ ದೆಡೆಗೆ...

ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ವಾರ್ತೆಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ತರಗತಿಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬಹುದು. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯದಲ್ಲಿರುವ ಅತ್ಯಧಿಕ ಹೆಚ್ಚಳವು ಆ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಫಲಿಸುತ್ತದೆಯೆಂಬ ಆಶಯವು ವಾರ್ತಾತುಣುಕುಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಮೂಲಕ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಲಭಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ರಂಭಿಸಬಹುದು.

ಚರ್ಚಾ ಸೂಚಕಗಳು

- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯದ ನಿರ್ವಚನ
- ರಾಷ್ಟ್ರದ ಆದಾಯದ ವಿವಿಧ ವಲಯಗಳು

ಸೂಚಕಗಳಾಧಾರದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿ ನೋಟು ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕು.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯವನ್ನು ಗಣನೆ ಮಾಡುವುದು ಯಾಕೆ?

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯವನ್ನು ಗಣನೆ ಮಾಡುವುದರ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಯಾವುವು ಎಂಬ ಆಶಯವು ಈ ಭಾಗದಿಂದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಲಭಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡಬಹುದು.

2014 ರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಧಿಕ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯವಿರುವ ದೇಶ ಯು.ಎಸ್.ಎ ಹಾಗೂ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯವಿರುವ ದೇಶ ಬ್ರಜಿಲ್ ಆಗಿದೆಯೆಂದು ಮಕ್ಕಳು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲಿ.

ಭಾರತ 2013 ಮತ್ತು 2014 ರಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯದ ಹೋಲಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು

ಮಗು ಗಳಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದ ಸಹಾಯದೊಂದಿಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯವನ್ನು ಗಣನೆ ಮಾಡುವುದರ ಹಿಂದಿರುವ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಯಾವುವೆಂದು ಚರ್ಚಿಸಿ ನೋಟುಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಬೇಕು.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯದ ಕೆಲವು ಪ್ರಧಾನ ಆಶಯಗಳು

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯದ ಪ್ರಧಾನ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ಕರಗತಮಾಡಲು ಗುಂಪು ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಬಹುದು. ಮಕ್ಕಳನ್ನು 4 ಗುಂಪು ಮಾಡಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಆಶಯವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲು ಸಂದರ್ಭವನ್ನೊದಗಿಸಬೇಕು.

- ಗುಂಪು 1 - ಒಟ್ಟು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉತ್ಪನ್ನ
- ಗುಂಪು 2 - ಒಟ್ಟು ಆಂತರಿಕ ಉತ್ಪನ್ನ
- ಗುಂಪು 3 - ನಿವ್ವಳ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉತ್ಪನ್ನ
- ಗುಂಪು 4 - ತಲಾ ಆದಾಯ

ಪಾಠಪುಸ್ತಕದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ ಅವರು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಗುಂಪಿನ ನೇತಾರನಿಗೆ ಮಂಡಿಸಲು ಅವಕಾಶ ವನ್ನೊದಗಿಸಬೇಕು. ನಾಲ್ಕು ಆಶಯಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯದ ಪ್ರಧಾನ ಆಶಯಗಳು ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡಿ ನೋಟುಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಬೇಕು.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯವನ್ನು ಗಣನೆ ಮಾಡುವುದು ಹೇಗೆ?

ಪಾಠಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಚಾರ್ಟನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಲು ಸೂಚಿಸಬಹುದು. ಕಂಡುಕೊಂಡ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಲಿ. ಕೆಳಗೆ ಹೇಳಿದ ವಿಚಾರಗಳು ಒಳಗೊಂಡಿವೆಯೆಂದು ದೃಢಪಡಿಸಬೇಕು.

ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಹೆಚ್ಚಳವು ಆದಾಯದ ಹೆಚ್ಚಳಕ್ಕೂ ಅದು ಹೆಚ್ಚು ಖರ್ಚು ಮಾಡಲೂ ಹಣವನ್ನೊದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಖರ್ಚನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ಬಳಕೆ ಹಾಗೂ ನಿಕ್ಷೇಪ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಪುನಃ ಉತ್ಪಾದನಾ ಹೆಚ್ಚಳಕ್ಕೆ ಇದು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಉತ್ಪಾದನೆ, ಆದಾಯ ಮತ್ತು ಖರ್ಚುಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ ಎಂಬ ಕ್ರೋಡೀಕರಣದೊಂದಿಗೆ ವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕ ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕು.

ತರುವಾಯ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮೂರು ಗುಂಪು ಮಾಡಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯವನ್ನು ಗಣನೆ ಮಾಡುವ ಮೂರು ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲು ಗುಂಪುಗಳಿಗೆ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.

ಚರ್ಚಾ ಸೂಚಕಗಳು

- ಉತ್ಪಾದನಾ ವಿಧಾನ
- ಆದಾಯದ ವಿಧಾನ
- ಖರ್ಚಿನ ವಿಧಾನ

ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸಿ ನೋಟುಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಬಹುದು.

ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯವನ್ನು ಗಣನೆ ಮಾಡುವಾಗ ಎದುರಾಗುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯವನ್ನು ಗಣನೆ ಮಾಡುವಾಗ ಎದುರಾಗುವ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾದ ಹಾಗೂ ಆಶಯಪರವಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಾವುವೆಂದು ಪಠ್ಯಭಾಗದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಚರ್ಚಿಸಲು ಮಗುವಿಗೆ ಸಂದರ್ಭವನ್ನೊದಗಿಸಬೇಕು.

ಚರ್ಚಾ ಸೂಚಕಗಳು

- ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಸ್ಟೇಟಿಸ್ಟಿಕ್ಸ್ ಆಫೀಸ್ (CSO)
- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯವನ್ನು ಗಣನೆ ಮಾಡುವಾಗ ಎದುರಾಗುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು

ಕಂಡುಕೊಂಡ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ನೋಟುಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಬೇಕು.

ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯಕ್ಕೆ ವಿವಿಧ ವಲಯಗಳು ನೀಡುವ ಕೊಡುಗೆಗಳು

ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯಕ್ಕೆ ವಿವಿಧ ವಲಯಗಳ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಪಟ್ಟಿಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಮೂಲಕ ಯಾವ ಯಾವ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕೇಳಬೇಕು ಹಾಗೂ ಲಭಿಸುವ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕು.

- 2011 -12 ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಸೇವಾ ವಲಯದಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೊಡುಗೆ ಲಭಿಸಿತು.
- 2013 - 14 ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸೇವಾ ವಲಯದ ಪಾಲು 57 ಶೇಕಡವಾಯಿತು.
- 2012-13, 2013-14 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯಕ್ಕೆ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಪಾಲು ನೀಡಿರುವುದು ಕೃಷಿ ಹಾಗೂ ಅನುಬಂಧ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ವಲಯವಾಗಿದೆ.
- 2011-12, 2012-13, 2013-14 ಎಂಬೀ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಗಾರಿಕಾ ವಲಯವು ಎರಡನೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಉತ್ತರಗಳ ಹೊರತು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕು. ವಲಯಗಳೊಳಗಿನ ಹೋಲಿಕಾ ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದ ಸಹಾಯದಿಂದ ತಯಾರಿಸಿ ನೋಟುಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಬೇಕು.

ಜ್ಞಾನಾಧಾರಿತ ವಲಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆ

ಜ್ಞಾನಾಧಾರಿತ ವಲಯದ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವ ವಿಧದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಗೆ ಸಂದರ್ಭವ

ನ್ನೊದಗಿಸಿಕೊಂಡು ಈ ಪಾಠಭಾಗವನ್ನು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಮಂಡಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಚರ್ಚಾ ಸೂಚಕಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಬೇಕು.

ಸೂಚಕಗಳು

- ಜ್ಞಾನಾರ್ಥಕ ವಿಧಾನ
- ಜ್ಞಾನಾಧಾರಿತ ವಲಯಗಳ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಸರಕಾರ ನಡೆಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು.

- ಭಾರತದ ಜ್ಞಾನಾಧಾರಿತ ವಲಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಜಾಗತಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು.

ಚರ್ಚೆಯ ನಂತರ ಐ.ಸಿ.ಟಿ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನುಪಯೋಗಿಸಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಜ್ಞಾನಾಧಾರಿತ ವಲಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟು ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸಬೇಕು.

ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯ ಎಂಬುದರಿಂದ ಅರ್ಥೈಸುವುದೇನೆಂದರೆ:
  - a. ಒಂದು ವರ್ಷ ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಂದ ಲಭಿಸುವ ಆದಾಯ
  - b. ಒಂದು ವರ್ಷ ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಸೇವೆಗಳಿಂದ ಲಭಿಸುವ ಆದಾಯ
  - c. ಒಂದು ವರ್ಷ ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಉತ್ಪನ್ನ ಹಾಗೂ ಸೇವೆಗಳಿಂದ ಲಭಿಸುವ ಆದಾಯ
  - d. ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ - ಕೈಗಾರಿಕಾ ವಲಯಗಳಿಂದ ಲಭಿಸುವ ಆದಾಯ
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆರ್ಥಿಕ ವರ್ಷವನ್ನು ಗಣನೆ ಮಾಡುವುದು:
  - a. ಎಪ್ರಿಲ್ 1 ರಿಂದ ಮಾರ್ಚ್ 31 ರ ವರೆಗೆ
  - b. ಮಾರ್ಚ್ 1 ರಿಂದ ಎಪ್ರಿಲ್ 30 ರ ವರೆಗೆ
  - c. ಜನವರಿ 1 ರಿಂದ ಡಿಸೆಂಬರ್ 31 ರ ವರೆಗೆ
  - d. ಜುಲೈ 1 ರಿಂದ ಜೂನ್ 30 ರ ವರೆಗೆ
- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯವನ್ನು ಗಣನೆ ಮಾಡುವುದರ ಮೂರು ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
- ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸಿರಿ
  - ಒಟ್ಟು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉತ್ಪನ್ನ (GNP)
  - ಒಟ್ಟು ಆಂತರಿಕ ಉತ್ಪನ್ನ (GDP)
  - ನಿವ್ವಳ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉತ್ಪನ್ನ (NNP)
  - ತಲಾ ಆದಾಯ (Per capita Income)
- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯವನ್ನು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಲು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಮೂರು ರೀತಿಗಳು ಯಾವುವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿರಿ.
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯವನ್ನು ಗಣನೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿರುವ ಸರಕಾರದ ಏಜೆನ್ಸಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯವನ್ನು ಗಣನೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿರುವ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಹಾಗೂ ಆಶಯಪರವಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಯಾವುವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿರಿ.
- ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯದಲ್ಲಿ ಸೇವಾ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.

- 'ಜ್ಞಾನಾರ್ಥಿಕ ವಿಧಾನ' ಎಂದರೇನು?
- ಜ್ಞಾನಾರ್ಥಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅನುಕೂಲಕರವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಿರು ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿರಿ.

ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ	ಪೂರ್ಣ ವಾಗಿ	ಭಾಗಿಕ ವಾಗಿ	ಉತ್ತಮ ಪಡಿಸಬೇಕು
1. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯ ಎಂದರೇನು ಎಂಬುದನ್ನೂ ಅದನ್ನು ಗಣನೆಮಾಡುವುದರ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಯಾವುವೆಂದೂ ವಿವರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.	☐	☐	☐
2. ಒಟ್ಟು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉತ್ಪನ್ನ, ಒಟ್ಟು ಆಂತರಿಕ ಉತ್ಪನ್ನ, ನಿವ್ವಳ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉತ್ಪನ್ನ, ತಲಾ ಆದಾಯ ಎಂಬವುಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.	☐	☐	☐
3. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನೆ, ಆದಾಯ, ಖರ್ಚು ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಪಾತ್ರದ ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.	☐	☐	☐
4. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯವನ್ನು ಗಣನೆ ಮಾಡುವ ರೀತಿಗಳು ಮತ್ತು ಪರಿಮಿತಿಗಳ ಕುರಿತು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವರು	☐	☐	☐
5. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯವನ್ನು ಗಣನೆ ಮಾಡುವ ಏಜೆನ್ಸಿ ಎಂಬ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿ.ಎಸ್.ಒ (CSO) ದ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ.	☐	☐	☐
6. ಜ್ಞಾನಾಧಾರಿತ ವಲಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನೂ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನೂ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ.	☐	☐	☐

ನಿಸರ್ಗದ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ

ಭೂಮಿಯ ಮೇಲ್ಮೈಯು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಭೂಮಿಯು ಉದ್ಭವವಾದ ಅಂದಿನಿಂದಲೇ ಆರಂಭವಾಗೆತ್ತು. ಭೂಮಿಯ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಮೇಲ್ಮೈಯಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲ್ಮೈಯಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಭೂಮಿಯ ಆಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯಗಳು ಅಥವಾ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಪ್ರಧಾನ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳು, ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳ ರೂಪೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು, ನದಿ, ಅಲೆಗಳು, ಭೂಗರ್ಭಜಲ, ಗಾಳಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಬಾಹ್ಯಶಕ್ತಿಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು, ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳ ಪಾಧಾನ್ಯ, ಭೂಮಿಯ ಮೇಲ್ಮೈಯಲ್ಲಿ ಮಾನವರು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಯೂನಿಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬಾಹ್ಯಶಕ್ತಿಗಳು ರೂಪು ನೀಡುವ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಕೆಲವು ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ನದಿ ಜನ್ಯ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳಿಗೂ ಅವುಗಳ ರೂಪೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೂ ಪಠ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒತ್ತು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಪಾಠಭಾಗಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ಪಷ್ಟತೆಯನ್ನೊದಗಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರದ ಮೂಲಕ ಮತ್ತು ರೇಖಾ ಚಿತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಯೂನಲಟೂ ಫ್ರೂಲ

4. ನಲಸಗದ ಢುಡಲಲ್ಲ

ಅಶಯಗಲು / ತಲಃವಲಲಲಗಲು	ಕಲಲಕಾ ಫುಕ್ರಲಯಲಗಲು / ಕಲಲಕಾ ತಂತ್ರಗಲು	ಕಲಲಕಾ ಸಾಧನಲಗಲು
<ul style="list-style-type: none"> ಭೂಸ್ವರೂಪಗಲು, ಭೂಸ್ವರೂಪ ರೂಪಲಕರಣ ಫುಕ್ರಲಯಲಗಲು, ಭೂ ಸ್ವರೂಪ ರೂಪಲಕರಣಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕ ಘಟಕಗಲು ಕೂರಲತ ಢುತ್ತು ನಲಕಲೇಪ ನದಲಯ ಹರಲಯುಲಲಕಲಯ ಢುಲಲಧ ಹಂತ್ರಗಲು ಢುಲಲನ ಹಂತ್ರ ಢುಧದ ಹಂತ್ರ ಕಲಗನ ಹಂತ್ರ ನದಲಯ ಭೂಸ್ವರೂಪ ರೂಪಲಕರಣ ಫುಕ್ರಲಯಲಗಲು ಬಂಢಲಗಲ ಸಲವತ - ಕೂರಲತ ನಲಕಲೇಪ ಕೂರಲತ - ನಲಕಲೇಪಗಲಲಂಟಾಗುವ ಢುಲಲಧ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಲು ಭೂಸ್ವರೂಪ ಜಲದ ಹರಲಯುಲಲಕಲಯಲಂಢ ಉಂಟಾಗುವ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಲು ಕಾಸ್ ಭೂಸ್ವರೂಪ ಢುಲಲನ (ಕರಗುಲಲಕಲ) ಭೂಗರ್ಭಜಲ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಲು ಭೂಸ್ವರೂಪ ರೂಪಲಕರಣಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಲಯಾಢ ಅಲಲಗಲು ಗಾಳಲಯ ಚಟುವಟಲಲಯಲಂಢ ಉಂಟಾಗುವ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಲು ಅಪವಹನ (Deflation) ಢುಲಲಧ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಲು ಃಢುನದಲಗಲ ಹರಲಯುಲಲಕಲಯ ಪರಲಣಾಢುವಾಗಲ ಉಂಟಾಗುವ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಲು ಸಢುತಲಗೂಳಲಸುಲಲಕಲ. 	<ul style="list-style-type: none"> ಢುಲಲಧ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಲು ಢುತ್ತು ಭೂಸ್ವರೂಪ ರೂಪಲಕರಣಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕವಾಢ ಫುಕ್ರಲಯಲಗಲು ಢುಲಲೇಷಲಸುವುದು ಚಲತ್ರ 4.2 ನ್ನು ಢುಲಲೇಷಲಸುವುದು ಚಲತ್ರ 4.3 ರ ಢುಲಲೇಷಲಲ ನದಲಯ ಹರಲಯುಲಲಕಲಯ ಪರಲಣಾಢುವಾಗಲ ರೂಪುಗೂಳುವ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಲು ತಲಳಲಡುಕೂಂಢು ಪಟ್ಟಲ ತಯಾರಲಸುವುದು. ಚಾರ್ಟಲನ್ನು ಫೂರ್ತಲಗೂಳಲಸುವುದು ಚಲತ್ರ 4.15 ನ್ನು ನಲರಲಕಲಲ ಭೂಗರ್ಭಜ ಜಲದಲಂಢ ಉಂಟಾಗುವ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಲು ಪಟ್ಟಲ ಢುಲಲಡುವುದು. ಚಲತ್ರ ಸಂಗ್ರಹ ಚಲತ್ರ ಢುಲಲೇಷಲಲ ಸಢುುದ್ರ ತಲರಗಲ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ - ಚಲಚಲ. ನಲರಲಕಲಲ ಟಲಪ್ಪಣಲ ತಯಾರಲ. ಚಲತ್ರ ತಯಾರಲ ಪಟ್ಟಲಯನ್ನು ಫೂರ್ತಲಗೂಳಲಸುವುದು ಚಲತ್ರ ಢುಲಲೇಷಲಲ ವರ್ಕಲತಲಟನ್ನು ಫೂರ್ತಲಗೂಳಲಸುವುದು ಪಟ್ಟಲ ತಯಾರಲ ಸಢುಲನಾರ್ ಚಲಚಲ 	<ul style="list-style-type: none"> ಚಾರ್ಟ ತಲಕಲಗಲ ಪ್ರಭಾವದಲಂಢ ಭೂಢುಲಯ ಢುಲಲೇಷಲಲಯಲ ನಡಲಯುವ ಢುಲಲಧ ಫುಕ್ರಲಯಲಗಲು ಅನಲೇಷಲಲ ರಲತಲಯ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಲ ಳನ್ನು ಉಂಟುಢುಲಲಡುತಲವಲಯಲಂಢ ಢುಲಲೇಷಲಲಸುವುದು. ಫುಕ್ರಲಯಲಂಢ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಲು ರೂಪುಗೂಳಲು ಕಾರಣವಾಢ ಚಾರ್ಟ ತಲಕಲಗಲು ತಲಳಲಡುಕೂಂಢು ಪಟ್ಟಲಢುಲಲಡುವುದು ಕೂರಲತ ಢುತ್ತು ನಲಕಲೇಪ ಫುಕ್ರಲಯಲಗಲು ತಲಳಲಡುಕೂಂಢು ತಲಳಲಯುವುದು. ನದಲಯ ಹರಲಯುಲಲಕಲಯ ಢುಲಲೇಷಲಲಗಲು ಢುಲಲಯ ಹರಲಯುಲಲಕಲಯ ಢುಲಲೇಷಲಲಗಲು ಢುಲಲಯ ತಲರದಲಲಂಟಾಗುವ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಲು ಕಂಡು ಃಡಲಡು ಢುಂಢಲಸುವುದು. ಪವಾಸೂೂೂಡು ಢುಲಲಯದಲ ತಲರಗಲ (Beach) ಫೂರ್ತಲಗೂಳಲ ಕೂರಲತು ವರದಲಯನ್ನು ತಯಾರಲಸುವುದು. ಢುರುಭೂಢುಲಯ ಢುಲಲೇಷಲಲಗಲು ಢುತ್ತು ಅಲಲ ರೂಪುಗೂಳಲುವ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಲು ಪಟ್ಟಲ ಢುಲಲಡುವುದು. ಸಢುತಲಗೂಳಲಸುಲಲಕಲಯ ಢುಲಲೇಷಲಲಗಲು ಢುಲಲಯ ಢುಲಲೇಷಲಲಯ ಭೂಢುಲಯ ಢುಲಲೇಷಲಲಯ ನಲರಂತ್ರರವಾಗಲ ಬದಲಾವಣಲಗಲ ಗೂರಲಯಾಗು ತಲರಂತ್ರಲ ಂಬುದನ್ನು ಸಲಳಲಯಲವಾಗಲ ಲಲಭಸಲವ ಉಢಾಹರಣಲಯ ಢುಲಲಕಲ ಢುಲಲೇಷಲಲಯ. ಉಭಾಢುಲಲಕಲವಾಗಲರುವ ಸಢುತಲಗೂಳಲಸುಲಲಕಲ ಢುತ್ತು ಕಲತಕ ಸಢುತಲಗೂಳಲಸುಲಲಕಲ ಫುಕ್ರಲಯಲಗಲು ಢುಲಲೇಷಲಲ ಸುತಕ ಸಢುತಲಗೂಳಲಸುಲಲಕಲಯ ಢುಲಲೇಷಲಲಗಲು ಕಂಡುಃಡಲಡಲಯುವುದು.

ಅಧ್ಯಾಯ ದೆಡೆಗೆ...

ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪರಿಚಿತವಾಗಿರುವ ಸಮುದ್ರ ತೀರ (ಬೀಚ್) ಜಲಪಾತ ಇತ್ಯಾದಿ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳ ಕುರಿತಾದ ವಿವರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ಭೂಸ್ವರೂಪ ಎಂಬ ಆಶಯವನ್ನು ಮಂಡಿಸಬಹುದು. ಅನಂತರ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ವಿವಿಧ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸುವ.

ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳು ಹೀಗೆ

ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವುದರ ಕುರಿತಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಪಠ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಭೂಸ್ವರೂಪ ರೂಪೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ, ಭೂಸ್ವರೂಪ ರೂಪೀಕರಣಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕವಾಗುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಆಶಯಗಳ ಕುರಿತು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಈ ಘಟಕದ ಮುಂದಿನ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿರುವ ಆಶಯಗಳ ವಿನಿಮಯಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕವಾಗಬಹುದು. ಚಿತ್ರ 4.2 ನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಶಿಲಾತುಣು ಕುಗಳನ್ನು ಮಳೆನೀರು ಎತ್ತರದ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ತಗ್ಗಾದ ಪ್ರದೇಶದ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ ಯೆಂಬುದನ್ನು ಮಗು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ ಎರಡು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲ್ಮೈಯಲ್ಲಿರುವ ಎತ್ತರದ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಶಿಥಿಲೀಕರಣ ಹಾಗೂ ಸವೆತಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಎತ್ತರ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಹೀಗೆ ಶಿಥಿಲಗೊಂಡ ಪದಾರ್ಥಗಳು ನಿಕ್ಷೇಪಗೊಳ್ಳುವುದರ ಫಲವಾಗಿ ತಗ್ಗಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳು ತುಂಬಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ ಎಂದು ಮಗು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಭೂಮಿಯ ಮೇಲ್ಮೈಯಲ್ಲಿರುವ ಶಿಲೆಗಳನ್ನು ದುರ್ಬಲಗೊಳಿಸುವ ಶಿಥಿಲೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಕುರಿತು ಮಕ್ಕಳು ಹಿಂದಿನ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ

ಕಲಿತಿರುವರು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ನೇರವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕೇಳಬಹುದು. ಶಿಥಿಲೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಯಾಂತ್ರಿಕ, ರಾಸಾಯನಿಕ ಹಾಗೂ ಜೈವಿಕ ಎಂದು ಮೂರಾಗಿ ವಿಭಜಿಸಲಾಗಿದೆಯೆಂಬ ನಿಗಮನಕ್ಕೆ ತಲುಪಬೇಕು. ಅನಂತರ ಕೊರೆತ (Erosion) ನಿಕ್ಷೇಪ (Deposition) ಎಂಬೀ ಎರಡು ಭೂಸ್ವರೂಪ ರೂಪೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮಗುವಿನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಮಣ್ಣಿನ ಕೊರೆತದ ಕುರಿತು ವಿವರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಈ ಎರಡು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಬಹುದು. ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ಪಷ್ಟತೆಗಾಗಿ ಚಿತ್ರ 4.2 ನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಈ ಚಿತ್ರದಿಂದ ಕೊರೆತ - ನಿಕ್ಷೇಪ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಮಗು ಗುರುತಿಸಲಿ.

ನದೀ ದಡದ ಮೂಲಕ

ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾದ ವಿವರಣೆಯ ಮೂಲಕ ನದಿಯ ಭೂಸ್ವರೂಪ ರೂಪೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ನದಿ, ನದಿಯ ಉದ್ದವ ಸ್ಥಳ, ನದೀಮುಖ, ಹರಿವಿನ ರಭಸವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಘಟಕಗಳು, ನದಿಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿರುವ ವಿಶೇಷತೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಚಿತ್ರ 4.3 ನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿ ನದಿಯ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ನಿಗಮನಗಳಿಗೆ ತಲುಪಲು ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಪಠ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಚಿತ್ರದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಾಗಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಪಠ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವಂತೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲಿ.

- ಕೊರೆತ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ನದಿಯ ಮೇಲಿನ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.
- ಕೆಳಗಿನ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ನಿಕ್ಷೇಪದಿಂದಂ ಟಾದುದಾಗಿದೆ.
- ನದಿಯ ಹರಿಯುವಿಕೆಯ ಕೆಳಗಿನ ಹಂತದಲ್ಲಿ ನಿಕ್ಷೇಪವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ನದಿಯ ಕೊರೆತ

ಮಳೆನೀರಿನ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾಗವು ನೀರೊರತೆ, ತೋಡು, ನದಿಗಳಾಗಿ ಹರಿದು ಸಮುದ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೋ ಇತರ ಜಲಾಶಯಗಳಿಗೋ ಸಂಗಮಿಸುತ್ತವೆ. ಹರಿಯುವ ಜಲದ ವೇಗವು ಶಿಲಾ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ನದಿಗೆ ಸಹಾಯವನ್ನೀಯುವ ಘಟಕವಾಗಿದೆ. ನದಿಯ ರಭಸವಾದ ಪ್ರವಾಹ ಕೊಳಗಾಗಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗುವ ಶಿಲೆಗಳ ತುಂಡುಗಳು ನದಿಯ ತಳ ಭಾಗದ ಹಾಗೂ ಇಕ್ಕಡೆಗಳ ಶಿಲೆಗಳಿಗೆ ಒರೆಸುತ್ತಾ ಮುಂದುವರಿಯುವುದರಿಂದ ತಳಭಾಗ ಹಾಗೂ ಇಕ್ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ದಡಗಳು ಸವೆತಕ್ಕೊಳಗಾಗುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಉಂಟಾಗುವ ಕ್ಷಯಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಸವೆತ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ (Anrasopm/ Corrasion).

ಪ್ರವಾಹಕ್ಕೊಳಗಾದ ಶಿಲೆಯ ತುಂಡುಗಳು ನದಿಯ ತಳ ಭಾಗದ ಮೂಲಕ ಸಂಚರಿಸುವಾಗ ಅವುಗಳ ಮೇಲ್ಮೈಯು ಸವೆತಕ್ಕೊಳಗಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯುವುದರಿಂದ ಶಿಲಾತುಂಡುಗಳು ಉರುಟುರುಟಾಗಿ, ನಯವಾದ ಮೇಲ್ಮೈಯಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಚಿತ್ರ 4.4 ರಲ್ಲಿ ಕಾಣುವಂತೆ ಇರುವ ಶಿಲಾತುಂಡುಗಳನ್ನು ತಂದು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಬಹುದು. ಆ ಮೂಲಕ ಪಠ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸಬಹುದು.

ಮಣ್ಣು ಹುಲುಸಾಗಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಳೆನೀರಿನಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಕೊರೆತವು ತೀವ್ರವಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಹೆಚ್ಚು ಇಳಿಜಾರಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಮಣ್ಣು ಕ್ಷಯಿಸುವಿಕೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿ ನೀರಿನೊಂದಿಗೆ

ಹರಿದು ಹೋಗುವುದನ್ನು ಮಕ್ಕಳ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರಬೇಕು. ಕೊರೆತವು ನದಿಯ ತಳಭಾಗ ಮತ್ತು ದಡಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟುಮಾಡುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರ 4.5 ರಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ತಳಭಾಗವನ್ನು ಕೊರೆಯುವುದರಿಂದ ನದಿಯ ಆಳವು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ನದಿಯ ಇಕ್ಕಡೆಗಳು ಕೊರೆತಕ್ಕೊಳಗಾಗುವುದರಿಂದ ಕಣಿವೆಗಳ ಅಗಲವು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುವುದನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾದ ಬಾಣದ ಗುರುತುಗಳು ಮೇಲೆ ಸೂಚಿಸಿದ ಎರಡು ವಿಧದ ಕೊರೆತವು ನದಿಯ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ನದಿ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳೆಡೆಗೆ...

ನದಿಯ ಕೊರೆತ - ನಿಕ್ಷೇಪ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ರಭಸವಾಗಿ ಹರಿಯುವ ನೀರಿನ ಕೊರೆತದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವ ಕಣಿವೆಯ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. (ಚಿತ್ರ 4.6).

ಕಡಿದಾದ ಇಳಿಜಾರಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ನೀರಿನ ಹರಿವುಗಳು (ಕಣಿವೆಗಳು) ರೂಪುಗೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವೇನು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಇಳಿಜಾರು ಕಡಿದಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನೀರು ಹರಿದು ಹೋಗುವ ವೇಗವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಕೊರೆತದ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಉತ್ತರವನ್ನು ಮಗು ನೀಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಇರುವ ಕಣಿವೆಗಳ ಅಗಲವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹಲವು ವಿಧದ ಕಣಿವೆಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಮೇಲಿನ ಹಂತದಲ್ಲಿ ನದಿಯ ಪ್ರವಾಹದ ವೇಗವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚು ಇಳಿಜಾರಿನಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಕಾರಣ ನದಿ ವೇಗವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆಯೆಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ. ಹರಿವಿನ ವೇಗವು ಹೆಚ್ಚುವುದಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಕೊರೆತದ ತೀವ್ರತೆಯೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಳಭಾಗವು ಹೆಚ್ಚು ಕೊರೆತಕ್ಕೊಳಗಾಗುತ್ತದೆ. ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿರುವ ಈ

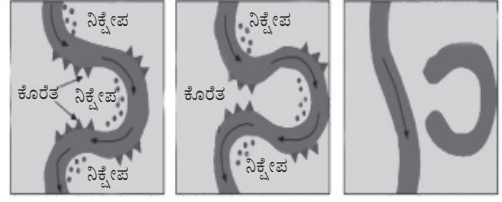
ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯುವುದರ ಫಲವಾಗಿ ಮೇಲಿನ ಹಂತದಲ್ಲಿ ನದಿಯ ಆಳವು ಸಮತಲದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವಾಗ ಉಂಟಾಗುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ನದಿಯ ತಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೊರೆತವು ಪ್ರವಾಹದ ವಿರುದ್ಧ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ.

ಫ್ಲೂವಿಯಸ್ (Fluvius) ಎಂಬ ಲೇಟಿನ್ ಪದದಿಂದ ಫ್ಲೂವಿಯಲ್ (Fluvial) ಎಂಬ ಪದವು ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ನದೀಜನ್ಯ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿಯೇ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿಯೇ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲು ಈ ಪದವನ್ನು (Fluvial) ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

ನದಿಯು ಮಧ್ಯದ ಹಂತಕ್ಕೆ ತಲುಪುವುದರೊಂದಿಗೆ (ಕಣಿವೆ ಪ್ರದೇಶ) ಪ್ರವಾಹವು ಹರಿಯುವ ಮೇಲ್ಮೈಯ ಇಳಿಜಾರು ಹಾಗೂ ಪ್ರವಾಹದ ವೇಗವು ಕ್ರಮೇಣ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ನದಿಯು ಮೇಲಿನ ಹಂತದ ಮೂಲಕ ಹರಿಯುವಾಗ ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಅವಶಿಷ್ಟಗಳು ನದಿಯ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ನಿಕ್ಷೇಪಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮಧ್ಯದ ಹಂತದಲ್ಲಿ ನದೀ ಕಣಿವೆಗಳ ತಳಭಾಗದ ಆಳವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಇಕ್ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ದಡಗಳಲ್ಲಿ ಕೊರೆತವು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಆಶಯವು ಕೂಡ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಲುಪಬೇಕು.

ನದಿಯ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ಶಿಲೆಗಳೋ ಅವಶಿಷ್ಟಗಳೋ ತಡೆಗಟ್ಟುವಾಗ ನದಿ ಅಂಕುಡೊಂಕಾಗಿ ಹರಿದು ಉಂಟುವಾಡುವ ಸುತ್ತು ಬಳಸಿದ ನದಿಯ ರೂಪವನ್ನು ಚಿತ್ರ 4.9 ರಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಕಾಲಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಇವುಗಳಿಗೆ ರೂಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸವುಂಟಾಗಿ ಶೃಂಗ ಸರೋವರಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆಯೆಂದು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು. ನದೀ ತಿರುವುಗಳು ಅಥವಾ ಮಿಯಾಂಡರುಗಳಿಂದ ಶೃಂಗ ಸರೋವರಗಳು (Oxbow lakes) ರೂಪು ಗೊಳ್ಳುವುದರ ಚಿತ್ರವನ್ನು (ಚಿತ್ರ 4.10) ಪಠ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

1. ನದೀತಿರುವುಗಳ ಅಥವಾ ಮಿಯಾಂಡರುಗಳ ಸುತ್ತುಬಳಸಿದ ಭಾಗವು ಕೊರೆತ ನಿಕ್ಷೇಪ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತದೆ.
2. ನಿರಂತರವಾದ ಕೊರೆತದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸುತ್ತುಬಳಸಿದ ಭಾಗವು ಪರಸ್ಪರ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಅದರ ಎರಡು ಬದಿಗಳೂ ಒಂದಾಗುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ನದಿಯಿಂದ ಬೇರ್ಪಟ್ಟ ಭಾಗ ಶೃಂಗ ಸರೋವರಗಳಾಗುತ್ತದೆ. ನದಿಯ ಉಳಿದ ಭಾಗವು ನೇರವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. (Straight Course).
3. ಮೊದಲು ಸುತ್ತುಬಳಸಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಭಾಗ ಜಲಾಶಯಗಳಾಗಿ ಬದಲಾಗುತ್ತವೆ. ನದಿಯ ಪ್ರಧಾನ ಭಾಗದೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡೇ ಇರುವ ಇಂತಹ ಜಲಾಶಯಗಳನ್ನು ಶೃಂಗ ಸರೋವರಗಳೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ನೆರೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವ ನೆರೆ ಬಯಲುಗಳ ಕೃಷಿ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸಲು ಪಠ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಆರಂಭವೆಂಬಂತೆ ನೆರೆಬಯಲುಗಳ ರೂಪೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಓದಿಗಾಗಿ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಮೆಕ್ಕಲು ಬಯಲುಗಳ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು.

ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರೋಡೀಕರಣ ಹಾಗೂ ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಯು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಇರಬೇಕು.

- ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಫಲವತ್ತಾದ ಮೆಕ್ಕಲು ಮಣ್ಣು ನೆರೆಬಯಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.
- ಇದು ನದೀತಿರಗಳಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರಾಳ ನೀರು ಸುಲಭವಾಗಿ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ.
- ನೆರೆ ಬಯಲುಗಳು ಸಮತಟ್ಟಾದ ಭೂಪ್ರದೇಶಗಳಾಗಿವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ

ಪ್ರದೇಶಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಜನಸಾಂದ್ರತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿದೆ.

- ಮೇಲೆ ಸೂಚಿಸಲಾದ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುವುದೇನೆಂದರೆ ನದೀ ಜನ್ಯ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳಾದ ನೆರೆಬಯಲುಗಳು ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಧಿಕ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾದ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳಾಗಿವೆ.

ಜಗತ್ತಿನ ಹೆಚ್ಚಿನ ಎಲ್ಲ ನಾಗರಿಕತೆಗಳು ನದೀತೀರಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣ ಈ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ವಿಚಾರಗಳೆಂದು ಕೂಡ ಮಗು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನದಿ ಉಂಟುಮಾಡುವ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳ ಕುರಿತು ಪಠ್ಯಭಾಗದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮಗು ಗಳಿಸಿದ ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಲು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವಂತೆ ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಬೇಕು.

ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳು	ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವ ಹಂತ	ಕೊರೆತ / ನಿಕ್ಷೇಪ
• ಜಲಪಾತ	• ಮೇಲಿನ ಹಂತ	• ಕೊರೆತ
• ಮಿಯಾಂಡರುಗಳು, ಶೃಂಗ ಸರೋವರಗಳು	• ಮಧ್ಯದ ಹಂತ	• ಕೊರೆತ / ನಿಕ್ಷೇಪ
• ನೆರೆ ಬಯಲುಗಳು	• ಕೆಳಗಿನ ಹಂತ	• ನಿಕ್ಷೇಪ
• ಡೆಲ್ಟಾ(ನದೀಮುಖ ಭೂಮಿ)	• ಕೆಳಗಿನ ಹಂತ	• ನಿಕ್ಷೇಪ

ಭೂಗರ್ಭ ಜಲದಿಂದ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳು

ಭೂಮಿಯ ಮೇಲ್ಮೈಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ನೀರಿನ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವು ಮಣ್ಣಿನಡಿಗೆ ಇಂಗಿಹೋಗುವುದರ ಮೂಲಕ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವ ಭೂಗರ್ಭ ಜಲದ ಕುರಿತು ಹಿಂದಿನ ತರಗತಿಗಳಿಂದ ಮಗು ಗಳಿಸಿದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು (ಪೂರ್ವಜ್ಞಾನ) ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದು.

ಹೆಚ್ಚಿನ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಕರಗಿಸಲು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿರುವ ಕಾರಣ ಜಲವನ್ನು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ದ್ರಾವಕ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಪಠ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾದ ಭೂಗರ್ಭಜಲದಿಂದಂಟಾದ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳು ಕರಗುವಿಕೆ ಎಂಬ ಕೊರೆತ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಫಲವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡವುಗಳಾಗಿವೆ.

ಭೂಗರ್ಭಜಲದ ಕೊರೆತ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಉಂಟಾದ ಗುಹೆಯ ಚಿತ್ರವನ್ನು (ಚಿತ್ರ 4.15) ಪಠ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಸುಣ್ಣ ಮತ್ತು ಶಿಲೆಗಳ ತುಣುಕುಗಳು ಗುಹೆಯ ವಿವಿಧ

ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ (ಮೇಲಿನ ಭಾಗ ಹಾಗೂ ತಳಭಾಗ) ಸಂಗ್ರಹಗೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಗೇ ಗಟ್ಟಿಯಾಗುವುದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸ್ಟಾಲಕ್‌ಟೈಟ್ ಮತ್ತು ಸ್ಟಾಲಕ್ ಮೈಟ್‌ಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆಯೆಂದು ಮಗು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಸ್ಟಾಲಕ್ ಟೈಟ್ ಮತ್ತು ಸ್ಟಾಲಕ್ ಮೈಟ್‌ಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿ ಸುಣ್ಣದ ಶಿಲಾಸ್ತಂಭಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಪಠ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸುಣ್ಣದ ಸ್ತಂಭಗಳಾಗಿವೆಯೆಂಬ ಉತ್ತರವನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲಿ.

ಕರಾವಳಿಯ ಕೆಲವು ದೃಶ್ಯಗಳು

ಅಲೆಗಳ ಕೊರೆತ - ನಿಕ್ಷೇಪ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮೂಲಕ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳ ಕುರಿತು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಮುದ್ರ ತೀರದ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಕೇರಳದ ತೀರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಸಮುದ್ರ ತೀರದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಶಿಲಾಸ್ತಂಭಗಳು ಶಕ್ತಿಯುತವಾದ ಅಲೆಗಳ ಕೊರೆತ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಲ್ಲಲು ಕಾರಣವೇನಾಗಿರಬಹುದು

ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಪಠ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಬಲವಾದ ಅಲೆಗಳಿಂದಂಟಾಗುವ ಕೊರೆತ (ಸವೆತ)ವನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿರುವ ಕಾರಿಡ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಶಿಲೆಗಳಾದುದರಿಂದ ಇವುಗಳು ಕಡಲ ತೀರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನೆಲೆನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಉತ್ತರವನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ನೀಡಬೇಕು. ಆದರೆ ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಕಡಲ ತೀರದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಶಿಲಾಸ್ತಂಭಗಳಿಗೆ ರೂಪವ್ಯತ್ಯಾಸವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಅಲೆಗಳ ನಿಕ್ಷೇಪದಿಂದ ಕಡಲ ಕಿನಾರೆಗಳು (Beach) ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಕಡಲ ಕಿನಾರೆಗಳು ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮಕ್ಕೆ ಅಪಾರ ಸಾಧ್ಯತೆಯ ನ್ನೊದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಇದು ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹಾಗೂ ಜನರ ಜೀವನ ಮಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಗಣನೀಯವಾದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಮಗು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಕೆಲವು ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳು ಮಾನವನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿವೆಯೆಂದು ಮಕ್ಕಳು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿ.

ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನೊದಗಿಸುವ ಪ್ರಧಾನ ಕಡಲಕಿನಾರೆಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಲು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದು.

ಮರಳುಗಾಡುಗಳ ಮೂಲಕ

ಮರುಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಕೆಲವು ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ಯೂನಿಟಿನ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮರುಭೂಮಿಯನ್ನು ಇತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನವಾಗಿರಿಸುವ ವಿಶೇಷತೆಗಳು ಯಾವುವೆಂದು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಪಟ್ಟಿಮಾಡಲು ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಕ್ಕಳು ಕಂಡುಕೊಂಡ ವಿಶೇಷತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಈ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿದವುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಬಹುದು.

- ಹೊಗೆ ಮಣ್ಣು
- ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಮಳೆ
- ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಬೀಸುವ ಮರಳುಗಾಳಿ
- ಕೇವಲ ಕೆಲವೇ ಸಸ್ಯಜಾಲಗಳು

ಸಸ್ಯಜಾಲಗಳು ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮರುಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಬೀಸುವ ಗಾಳಿಯು

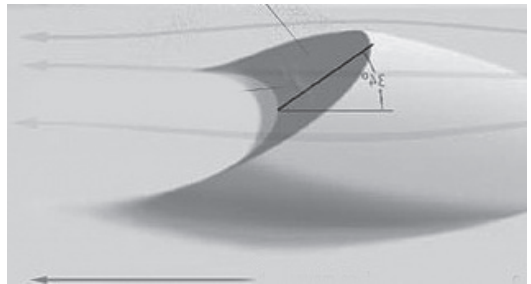
ಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ವಿಧದ ತಡೆಯುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದಕಾರಣ ಗಾಳಿಯ ವೇಗವು ತುಂಬಾ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಗಾಳಿಯು ಮರುಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಬಾಹ್ಯ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ.

ಮರುಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ರಭಸವಾಗಿ ಬೀಸುವ ಗಾಳಿಯು ಶಿಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸವೆತವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದರಿಂದ (Abrasion) ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವ ಅಣಬಿಯಾಕಾರದ ಅಣಬೆ ಬಂಡೆಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ (ಚಿತ್ರ 4.22) ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವಂತೆ ಶಿಲೆಗಳ ತಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸವೆತವು ಅತ್ಯಧಿಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಶಿಲೆಯ ತಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಯು ರಭಸವಾಗಿ ಬಡಿಯುವುದು ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಧಾನ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಗಾಳಿಗೆ ಮರಳಿನ ಕಣಗಳನ್ನು ನಿಶ್ಚಿತ ಪರಿಧಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಗಾಳಿಯ ನಿಕ್ಷೇಪ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಮರಳು ದಿಣ್ಣೆಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಮರಳು ದಿಣ್ಣೆಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಆಕಾರಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಹಲವು ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಚಂದ್ರಾಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಮರಳುದಿಣ್ಣೆಗಳನ್ನು ಬಾರ್ಕನ್ಸ್ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಗಾಳಿಯು ನೇರ ವಿರುದ್ಧ ಭಾಗದಿಂದ ಬೀಸುವುದಾದರೆ ಬಾರ್ಕನ್ಸ್‌ಗಳ ಆಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲು ಮಗುವಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಮಗು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಚಿತ್ರವು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿರಬೇಕು.

ಆಲೋಚಿಸಿರಿ, ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಪಠ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ

ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಿಗೆ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

- ಮರುಭೂಮಿಯ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಜಗತ್ತಿನ ಏಕೈಕ ಭೂಖಂಡ ಯುರೋಪ್ ಆಗಿದೆ.
- ಸಸ್ಯಜಾಲಗಳು ಗಾಳಿಯ ಸಂಚಾರದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವ ಕಾರಣ ನಮ್ಮ ಊರಿನಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಗಾಳಿ ಬೀಸಿದರೂ ಗಾಳಿಯ ಬೀಸುವಿಕೆಯಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಯಾವುದೇ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ತೇವಾಂಶವಿರುವ ಕಾರಣ ಗಾಳಿಗೆ ಇವುಗಳನ್ನು (ಮಣ್ಣಿನ ಹುಡಿ) ದೂರಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಹಿಮದಿಂದಾವೃತವಾದ ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲಿ

ಹಿಮನದಿಗಳೆಂಬ ಆಶಯವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮಗುವಿಗೆ ತಲುಪಿಸಲು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಹಾಗಾದರೆ ಮಾತ್ರವೇ ಅವುಗಳು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಭೂಸ್ವರೂಪ ರೂಪೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸರಳವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಅನೇಕ ಚದರ ಕಿಲೋ ಮೀಟರ್ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ, ಕಿಲೋಮೀಟರುಗಳಷ್ಟು ದಪ್ಪ, ಅತ್ಯಧಿಕ ಭಾರ

ಮುಂತಾದ ಹಿಮ ನದಿಗಳ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಹಾಗೂ ಆದ್ಭುತವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಬೇಕು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅಂತರ್ಜಾಲದಿಂದ ಹಿಮನದಿಗಳ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಹಿಮನದಿಯ ಕೊರೆತದಿಂದ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಸಿರ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು 'U' ಆಕಾರದ ಕಣಿವೆಗಳು ಏನೆಂದು ಪಠ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

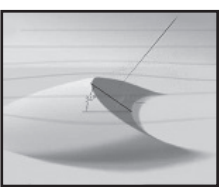
ಹಿಮನದಿಗಳು ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವ ಅವಶಿಷ್ಟಗಳು, ನಿಕ್ಷೇಪಗೊಂಡು ಮೊರೈನ್ಸ್ ಎಂಬ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳುಂಟಾಗುತ್ತವೆ.

ಪಠ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಿಮನದಿಗಳ ಕಣಿವೆಯ ಯಾವೆಲ್ಲ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಇವುಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಗು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುವ ಉತ್ತರವು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿ ದೆಯೆಂದು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ದೃಢಪಡಿಸಬೇಕು.

- ಕಣಿವೆಯ ಇಕ್ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ
- ಕಣಿವೆಯ ತಳಭಾಗದಲ್ಲಿ
- ಎರಡು ಹಿಮನದಿಗಳು ಸಂಗಮಿಸುವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ
- ಹಿಮಕಣಿವೆಯು ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ

ಪಠ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾದ ವರ್ಕಶೀಟನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಬೇಕು.

ವರ್ಕಶೀಟು

ಚಿತ್ರ	ಭೂಸ್ವರೂಪದ ಹೆಸರು	ರೂಪೀಕರಣಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕವಾಗುವ ಘಟಕ	ರೂಪೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ (ಕೊರೆತ/ನಿಕ್ಷೇಪ)
	ಕರಾವಳಿಯ ಕ್ಲಿಫ್	ಅಲೆ	ಕೊರೆತ
	ಅಣಬೆ ಬಂಡೆ	ಗಾಳಿ	ಕೊರೆತ
	ಸಮುದ್ರ ಕರಾವಳಿಯ ಸ್ತಂಭಗಳು	ಅಲೆ	ಕೊರೆತ
	ಸಿರ್ಕುಗಳು	ಹಿಮನದಿ	ಕೊರೆತ
	ಸಮುದ್ರ ಕಿನಾರೆ	ಅಲೆ	ನಿಕ್ಷೇಪ
	ಬಾರ್ಕನ್ಸ್	ಗಾಳಿ	ನಿಕ್ಷೇಪ

ಭೂಮಿಯ ವೇಲೈಯನ್ನು ಸಮತಲ ಗೊಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳ ಪಾತ್ರ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಮಾನವನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೂ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತವೆ ಎಂದು ಮಕ್ಕಳು

ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮಾನವನ ಅಂತಹ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲು ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾದ ವಿಷಯಗಳು ಅಡಕವಾಗಿವೆಯೆಂದು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಖಾತರಿ

ಪಡಿಸಬೇಕು.

- ಬಯಲುಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಸುವುದು
- ಗುಡ್ಡೆ ಅಗೆತ
- ಕಗ್ಗಲ್ಲುಗಳ ಖನನ

ಮುಂತಾದವುಗಳು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಸಮತಲಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲ. ಇವು ಮಾನವನ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪದಿಂದ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಬಾಹ್ಯ ಶಕ್ತಿಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾತ್ರ ನಡೆಯುವ ಸಮತಲಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ / ಪ್ರಕೃತಿದತ್ತವಾದ ಸಮತಲಗೊಳಿಸುವಿಕೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ

“ಭೂಮಿಯ ಮೇಲ್ಮೈಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಪಾತ್ರ” ಎಂಬ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ತರಗತಿಯಲ್ಲೊಂದು ಸೆಮಿನಾರನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಬಹುದು. ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ ಸಂಘದ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಪರಿಸರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಾದ ಬಯಲು ತುಂಬಿಸುವಿಕೆ, ಕಗ್ಗಲ್ಲು ಖನನ , ಗುಡ್ಡೆ ಅಗೆತ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಸೆಮಿನಾರನ್ನು ನಡೆಸುವುದು ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಕಾರ್ಯದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ಮುನ್ನಡೆಸಲು ಸಹಾಯಕ ವಾಗಬಹುದು.

ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

- ಭೂಸ್ವರೂಪ ರೂಪೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಭೂಸ್ವರೂಪ ರೂಪೀಕರಣ ಸಹಾಯಕ ಘಟಕಗಳೊಳಗಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಯಾವುವು?
- ನದಿಯ ಕೊರೆತದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಯಾವುದಾದರೂ ಎರಡು ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಬರೆದು ಅವುಗಳ ರೂಪೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿರಿ.
- ಜಲಪಾತ ಹಾಗೂ ಸಮುದ್ರ ಕಿನಾರೆಗಳ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿರಿ.
- “ಸ್ಪಾಲ್ಕ್ ಟೈಟ್” ಹೇಗೆ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ?
- ಸಮುದ್ರ ತೀರದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಕಂಬಗಳಾಕಾರದಲ್ಲಿರುವ ಶಿಲಾರೂಪಗಳನ್ನು ಏನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ? ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಇತರ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ಆಕರ ಗ್ರಂಥ

1. Physical Geography - Savinder Singh
2. Understanding Physical Geography through diagrams - Suthopa Mukherjee

ಸಾಗರ ಮತ್ತು ಮಾನವ

ಐ ಗತ್ತಿನ ವಿವಿಧ ಸಾಗರಗಳು, ಅವುಗಳ ಸ್ಥಾನ ಸಾಗರ ಜಲದ ವಿಶೇಷತೆಗಳು, ಸಾಗರ ಜಲದಲ್ಲುಂಟಾಗುವ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಚಲನೆಗಳು ಮಾನವ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬೀರುವ ಪ್ರಭಾವ, ಸಾಗರಗಳಿಂದಿರುವ ಪ್ರಯೋಜನಗಳು ಎಂಬೀ ವಲಯಗಳನ್ನು ಈ ಯೂನಿಟಿನಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಾಗರದ ಭಾಗವಾದ ಸಮುದ್ರಗಳು, ಕೊಲ್ಲಿಗಳು, ಜಲ ಸಂಧುಗಳು ಎಂಬಿವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಯೂನಿಟ್ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ಮಾನವನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಅಥವಾ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಸಾಗರಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ಆಶಯ ರೂಪೀಕರಣಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಯೂನಿಟನ್ನು ತಯಾರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಆಶಯಗಳು/ ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳು	ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು/ ಕಲಿಕಾ ತಂತ್ರಗಳು	ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳು
<ul style="list-style-type: none"> ಫೆಸಿಲಿಟಿ ಸಾಗರ, ಅಟ್ಲಾಂಟಿಕ್ ಸಾಗರ ಹಿಂದೂವುಹಾಸಾಗರ, ಅರ್ಟಿಕ್ ಸಾಗರ ಅಂಟಾರ್ಟಿಕ್ ಸಾಗರ. ವಿವಿಧ ಸಾಗರಗಳ ಆಳ, ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಉಷ್ಣತೆಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸ, ಸಾಂದ್ರತೆಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಸಾಗರ ಚಲನೆಗಳು <ul style="list-style-type: none"> - ಅಲೆಗಳು - ಭರತ ಇಳಿತಗಳು - ಉಕ್ಕು ಭರತ - ಜಲ ಪ್ರವಾಹಗಳು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಸಾಗರ ಚಲನೆಗಳು ಮಾನವನ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಬೀರುವ ಪ್ರಭಾವ. ಸಾಗರ ಜಲಪ್ರವಾಹಗಳು <ul style="list-style-type: none"> - ಉಷ್ಣ ಜಲಪ್ರವಾಹ - ತೀತ ಜಲಪ್ರವಾಹ ಫೆಸಿಲಿಟಿ, ಅಂಟಾಟಿಕ್ ಹಾಗೂ ಹಿಂದೂ ಮಹಾಸಾಗರಗಳಲ್ಲಿರುವ ಜಲಪ್ರವಾಹಗಳು. ಜಲಪ್ರವಾಹಗಳ ಪ್ರಯೋಜನಗಳು ಸಾಗರಗಳ ಮಾನವ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಬೀರುವ ಪ್ರಭಾವ. ಸಾಗರ ಜಲ ಮಲಿನೀಕರಣ 	<ul style="list-style-type: none"> ವಿವಿಧ ಸಾಗರಗಳ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಪ್ರಪಂಚದ ರೂಪರೇಖೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು. ಸಾಗರಗಳ ವಿಸ್ತಾರ, ಆಳ ಮುಂತಾದವುಗಳ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದು. ಅಲೆಗಳು ಹಾಗೂ ಭರತ ಇಳಿತಗಳಿವೆಯೆಂದು ವಿವರಿಸುವುದು. ಅಲೆಗಳು ಹಾಗೂ ಭರತ ಇಳಿತಗಳು ಯಾವೆಲ್ಲ ವಿಧದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿವೆ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿ ವಿವರಿಸುವುದು. ಫೆಸಿಲಿಟಿ, ಅಟ್ಲಾಂಟಿಕ್ ಹಾಗೂ ಹಿಂದೂ ಮಹಾಸಾಗರಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಜಲ ಪ್ರವಾಹಗಳು ಎಂಬೀ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಿ ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸುವುದು. ಭೂಪಟದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುವುದು. ಸಾಗರಗಳು ಮಾನವ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬೀರುವ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಭಾಷಣ ತಯಾರಿಸುವುದು. ಸಾಗರ ಜಲ ಮಲಿನೀಕರಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಪರಿಹಾರೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು. ಗೋಲ, ಅಟ್ಲಾಸ್, ಭೂಪಟ ಎಂಬಿವುಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ವಿವಿಧ ಸಾಗರಗಳ ಸ್ಥಾನ ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಭೂಖಂಡಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು. 	<ul style="list-style-type: none"> ವಿವಿಧ ಸಾಗರಗಳ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಜಾಗತಿಕ ಭೂಪಟದ ರೂಪರೇಖೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುವರು. ಸಾಗರಗಳ ಆಳ, ವಿಸ್ತಾರ ಮೊದಲಾದ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ವಿಶದೀಕರಿಸುವರು. ಸಮುದ್ರ ಜಲ ಚಲನೆಗಳಾದ ಅಲೆಗಳು, ಭರತ - ಇಳಿತಗಳು. ಜಲಪ್ರವಾಹಗಳು ಎಂಬಿವುಗಳೇನೆಂದು ವಿವರಿಸುವರು. ಅಲೆಗಳು, ಭರತ - ಇಳಿತಗಳು ಯಾವೆಲ್ಲ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿವೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ವಿವರಿಸುವರು. ಫೆಸಿಲಿಟಿ, ಅಟ್ಲಾಂಟಿಕ್ ಹಾಗೂ ಹಿಂದೂ ಮಹಾಸಾಗರಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಜಲಪ್ರವಾಹಗಳನ್ನು ಉಷ್ಣ ಜಲಪ್ರವಾಹಗಳು ಹಾಗೂ ತೀತ ಜಲ ಪ್ರವಾಹಗಳೆಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಿ ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸಿ ಭೂಪಟದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುವುದು. ಸಾಗರಗಳು ಮಾನವ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಬೀರುವ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಪ್ರಬಂಧ ತಯಾರಿಸಿರಿ. ಸಮುದ್ರ ಜಲ ಮಲಿನೀಕರಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ವಿಶದೀಕರಿಸಿ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವರು.

ಅಧ್ಯಾಯ ದೆಡೆಗೆ...

ಪಾಠ ಭಾಗದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಯೂನಿಟನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬೇಕು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಬಹುದು.

- ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಚಿತ್ರವೂ ಏನನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ?
- ಇವುಗಳು ಯಾವುದಾದರೂ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತವೆಯೇ?

ಚರ್ಚೆಯ ಮೂಲಕ ಸಮುದ್ರದ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯದ ಕುರಿತು ವುಕ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಬೇಕು.

ಪಾಠಭಾಗವನ್ನು ಓದಿ ಸಮುದ್ರ, ಕೊಲ್ಲಿ, ಜಲಸಂಧು ಎಂಬಿವುಗಳ ಕುರಿತಾಗಿರುವ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಲಿರುವ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಬೇಕು. ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕರಿಹಲಗೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಅವುಗಳನ್ನು ಭೂಪಟದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ

- ಸಮುದ್ರಗಳು - ಅರಬೀಸಮುದ್ರ, ಮೆಡಿಟರೇನಿಯನ್ ಸಮುದ್ರ, ಚೀನಾ ಸಮುದ್ರ
- ಕೊಲ್ಲಿಗಳು - ಬಂಗಾಳ ಕೊಲ್ಲಿ, ಮೆಕ್ಸಿಕೊ ಕೊಲ್ಲಿ, ಹಡ್ಸನ್ ಕೊಲ್ಲಿ
- ಜಲಸಂಧುಗಳು - ಪಾಕ್ ಜಲಸಂಧು, ಬೇರಿಂಗ್ ಜಲಸಂಧು.

ಒಂದೇ ನೋಟದಲ್ಲಿ ಜಾಗತಿಕ ಸಾಗರಗಳು

ಒಂದೇ ನೋಟದಲ್ಲಿ ಜಾಗತಿಕ ಸಾಗರಗಳು ಎಂಬ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು 10 ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ವಾಡಿಕೊಡಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲವು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನೀಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಮುದ್ರಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಹಿನಿಗಳನ್ನು ಒಂದು ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ರಿಸಿ ಕ್ರಮೀಕರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿರಿ.

ಸಾಗರಗಳು	ವಿಸ್ತೀರ್ಣ	ಸರಾಸರಿ ಆಳ	ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚು ಆಳ
ಫೆಸಿಫಿಕ್ ಸಾಗರ			
ಅಟ್ಲಾಂಟಿಕ್ ಸಾಗರ			
ಹಿಂದೂ ಮಹಾಸಾಗರ			
ಆರ್ಟಿಕ್ ಸಾಗರ			
ಅಂಟಾರ್ಟಿಕ್ ಸಾಗರ			

ಪಟ್ಟಿ ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

- ಯಾವ ಸಾಗರಕ್ಕೆ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಸ್ಥಾನವಿದೆ?
- ಯಾವ ಸಾಗರವು ಹೆಚ್ಚು ಆಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ?
- ಸಾಗರಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚು ಆಳವಿರುವ ಭಾಗ ಯಾವುದು? ಇದರ ಆಳವೆಷ್ಟು?

- (ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಪಟ್ಟಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಲು ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆ.)

ಅಟ್ಲಾಂಟಿಕ್ ಪರಿಶೋಧಿಸಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಾಗರಗಳ ಭಾಗವಾಗಿರುವ ಸಮುದ್ರಗಳು, ಕೊಲ್ಲಿಗಳು ಹಾಗೂ ಜಲಸಂಧುಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸಲು ಸೂಚಿಸಿರುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು.

ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ವರೆಂದು ದೃಢಪಡಿಸಬೇಕು.
ಅಟ್ರಾಸಿನ ಸಹಾಯದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರೂರ್ತಿಗೊಳಿಸು

ಸಾಗರಗಳು	ಸಮುದ್ರಗಳು	ಕೊಲ್ಲಿಗಳು
ಫೆಸಿಫಿಕ್ ಸಾಗರ	<ul style="list-style-type: none"> ಕೋರಲ್ ಸಮುದ್ರ ಬೊಹಾಯಿ ಸಮುದ್ರ ಪೂರ್ವ ಚೀನಾ ಸಮುದ್ರ ಕ್ಲೋರೋ ಸಮುದ್ರ ಫಿಲಿಪೈನ್ಸ್ ಮುದ್ರ ಜಪಾನ್ ಸಮುದ್ರ ಓಕೋಟ್ಸ್ ಸಮುದ್ರ ಸೋಲಮನ್ ಸಮುದ್ರ ಹಳದಿ ಸಮುದ್ರ 	<ul style="list-style-type: none"> ಅಲಸ್ಕಾ ಕೊಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಲಿಫೋರ್ನಿಯ ಕೊಲ್ಲಿ
ಅಟ್ಲಾಂಟಿಕ್ ಸಾಗರ	<p>ಸರ್ಗಾಸೊ ಸಮುದ್ರ ಆಡ್ರಿಯಾಟಿಕ್ ಸಮುದ್ರ ಬಾಲ್ಟಿಕ್ ಸಮುದ್ರ ಐರಿಷ್ ಸಮುದ್ರ ಕಪ್ಪು ಸಮುದ್ರ ಉತ್ತರ ಸಮುದ್ರ ಮೆಡಿಟರೇನಿಯನ್ ಸಮುದ್ರ</p>	<p>ಪಿನ್ನಾಂಡ್ ಕೊಲ್ಲಿ ಫಾಂಡಿ ಕೊಲ್ಲಿ ಮೆಕ್ಸಿಕೊ ಕೊಲ್ಲಿ ಹಡ್ಸನ್ ಕೊಲ್ಲಿ</p>
ಹಿಂದೂ ಮಹಾಸಾಗರ	<p>ಅರಬಿ ಸಮುದ್ರ ಕೆಂಪು ಸಮುದ್ರ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ಬಂಗಾಳ ಕೊಲ್ಲಿ ಏಥಾನ್ ಕೊಲ್ಲಿ ಒಮಾನ್ ಕೊಲ್ಲಿ

ದ್ವೀಪಗಳು ಮತ್ತು ಉಪದ್ವೀಪಗಳು

ದ್ವೀಪಗಳು ಹಾಗೂ ಉಪದ್ವೀಪಗಳೇನೆಂದು ಪಾಠಭಾಗದ ವಿವರಣೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು ಎಂಬುದನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸಿದ ನಂತರ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಯಾವ ಯಾವ ಸಾಗರಗಳಲ್ಲಿವೆ ಎಂದು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಹೇಳಬಹುದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅಟ್ಲಾಸನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಮರೆಯಬಾರದು. ಕೊಡುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಕ್ರೋಡೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು.

ದ್ವೀಪಗಳು/ಉಪದ್ವೀಪಗಳು	ಸಾಗರ

ಸಾಗರ ಜಲ ಉಷ್ಣತೆಯ ವಿತರಣೆ

ಸಾಗರ ಜಲದ ಮೇಲ್ಮೈಯ ಉಷ್ಣ ವಿತರಣೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಚಿತ್ರ 5.2 ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಉಷ್ಣತೆಯ ವಿತರಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕು. ಚಿತ್ರ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಲು ಕೆಳಗೆ ಸೂಚಿಸಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು.

- ಭೂಮಧ್ಯರೇಖೆಯ ಎರಡು ಬದಿಗಳಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಿರುವ ಉಷ್ಣವೆಷ್ಟು?
- ಉತ್ತರಾಯಣ ರೇಖೆ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣಾಯನ ರೇಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಉಷ್ಣತೆಯನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ?
- ಧ್ರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಿರುವ ಉಷ್ಣತಾ ಮಟ್ಟವೆಷ್ಟು?

- ಭೂಮಧ್ಯ ರೇಖಾ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಧ್ರುವಗಳೆಡೆಗೆ ಹೋದಂತೆ ಉಷ್ಣತಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳೇನು? ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ತಲುಪಬೇಕಾದ ನಿಗಮನ ಭೂಮಧ್ಯರೇಖಾ ಪ್ರದೇಶದ ಸಮುದ್ರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚು ಉಷ್ಣತೆ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವುದು. ಭೂಮಧ್ಯ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಧ್ರುವಗಳಿಗೆ ಸಾಗುವಂತೆ ಉಷ್ಣತಾ ಮಟ್ಟವು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಾ ಬರುವುದು ಸೌರಚೈತನ್ಯ ಲಭ್ಯತೆಯಲ್ಲಾಗುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ಈ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

ಸಾಗರ ಜಲದ ಲವಣತ್ವ

ಸಾಗರ ಜಲದ ಲವಣತ್ವವೆಂದರೇನೆಂದೂ ಲವಣತ್ವವನ್ನು ಗಣನೆಮಾಡುವುದು ಹೇಗೆಂದು ಮತ್ತು ಲವಣತ್ವವು ವಿಭಿನ್ನ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರಲಿರುವ ಕಾರಣವೇನೆಂದೂ ಮಕ್ಕಳು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಪಾಠಭಾಗದ ಪ್ರಸ್ತುತ

ಭಾಗವನ್ನು ಓದಿ ನಿಗಮನಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡಬೇಕು.

ಲವಣತ್ವದ ಏರಿಳಿತಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಗಳು

- ಹೆಚ್ಚು ಉಷ್ಣತಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಭಾಷ್ಪೀಭವನವು ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದು. ಇದು ಲವಣತ್ವವು ಹೆಚ್ಚುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು.
- ಧಾರಾಳ ನದಿ ನೀರು ಹರಿದು ಸೇರುವುದರಿಂದ ಸಾಗರಗಳಲ್ಲಿ ಲವಣತ್ವ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು.
- ಅಧಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಲಭ್ಯವಾಗುವ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಲವಣತ್ವವು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು.
- ಮಂಜುಕರಗಿ ನೀರಾಗಿ ಸೇರುವ ಸಾಗರ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಲವಣತ್ವವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುವುದು.

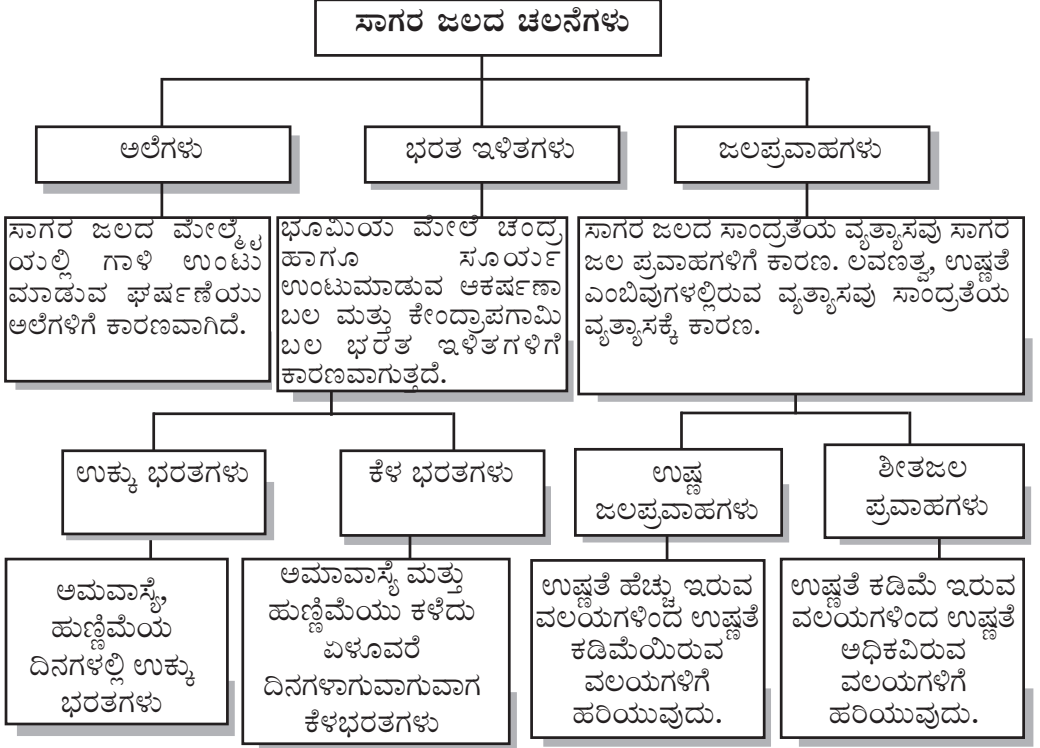
ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಿಗಿರುವ ಉತ್ತರಗಳಿಗೆ ತಲುಪಲು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಗುವಿಗೂ ಸಂದರ್ಭವನ್ನೊದಗಿಸಿ ಕೊಡಬೇಕು.

ದ್ರವ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಭೂಮಧ್ಯರೇಖಾ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಲವಣತ್ವವು ಹೆಚ್ಚು ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು?	ಭೂಮಧ್ಯರೇಖಾ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿನ ಅಧಿಕ ಉಷ್ಣತೆಯು ಭಾಷ್ಪೀಭವನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಲವಣತ್ವವು ಹೆಚ್ಚಾಗಲು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.
ಭೂಭಾಗಗಳಿಂದ ಸುತ್ತವರಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಸಮುದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಲವಣತ್ವ ಹೆಚ್ಚು ಯಾಕೆ?	ಧಾರಾಳ ನೀರು ಹರಿದು ಬಂದು ಸೇರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಕಡಿಮೆ.
ನದಿಮುಖಗಳ ಸಮುದ್ರಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಲವಣತ್ವವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರಲು ಕಾರಣವೇನು?	ಅಧಿಕ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನದಿ ನೀರು ಹರಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಸಾಗರ ಜಲದ ಚಲನೆಗಳು

- ಸಾಗರ ಜಲದ ಚಲನೆಗಳು ಯಾವುವು?
- ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಾಗರ ಜಲದ ಚಲನೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಘಟಕಗಳು ಯಾವುವು?
- ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಾಗರ ಜಲದ ಚಲನೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ವರ್ಗೀಕರಿಸಬಹುದು?

- ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಚಲನೆಯು ಯಾವೆಲ್ಲಾ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನವನಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿದೆ?
- ಮುಂತಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗಿರುವ ಉತ್ತರವು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಗುವಿಗೂ ಈ ವಲಯದಿಂದ ಲಭಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪಾಠಯೋಜನೆ ನಡೆಸುವಾಗ ಅಗತ್ಯವಾದ ವರ್ಕಿಂಗ್‌ಶೀಟ್‌ಗಳು, ಚಿತ್ರಗಳು ಹಾಗೂ ಅನಿಮೇಷನ್ ಕ್ಲಿಪ್‌ಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು.

ಮೇಲೆ ನೀಡಿರುವ ಫ್ಲೋಚಾರ್ಟನ್ನು ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೀಡುವುದಕ್ಕೆ ಪಾಠಭಾಗದ ಸಹಾಯದೊಂದಿಗೆ ಮಕ್ಕಳು ಫ್ಲೋಚಾರ್ಟ್ ನಿರ್ಮಿಸುವುದು ಮುಂತಾದವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಫ್ಲೋಚಾರ್ಟ್ ನೀಡುವುದಾದರೆ ಅದನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಕೆಲವು ಸೂಚಕಗಳನ್ನು ಸಹ ನೀಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಸೂಚಕಗಳು

- ಸಾಗರ ಜಲ ಚಲನೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿಧ? ಅವು ಯಾವುವು?
- ಅಲೆಗಳು, ಭರತ ಇಳಿತಗಳು ಹಾಗೂ ಜಲಪ್ರವಾಹ ಎಂಬೀ ಮೂರು ವಿಧದ ಚಲನೆಗಳುಂಟಾಗುವುದು ಒಂದೇ ಘಟಕ ದಿಂದಾಗಿದೆಯೇ? ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇನು?

- ಭರತ ಇಳಿತಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿಧ? ಯಾವುವು? ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇನು?

- ಸಾಗರ ಜಲಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿಧ? ಯಾವುವು? ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇನು?

ಸಾಗರ ಜಲ ಚಲನೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಆಶಯ ರೂಪೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲವು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

- ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಚಿತ್ರ 5.3 ರ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿರಿ.

ಅಲೆಯ ಭಾಗ	ವಿವರಣೆ
ಅಲೆಯ ಶಿಖರ	ಅಲೆಯ ಎತ್ತರ ಭಾಗ

- ಪಾಠಭಾಗದ ಚಿತ್ರ 5.4 ರ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಆಶಯ ರೂಪೀಕರಣ ನಡೆಸಬಹುದಾಗಿದೆ.
  - ಭರತ - ಇಳಿತಗಳೆಂದರೇನು?
  - ಸಾಗರ ಜಲಮಟ್ಟದ ಲ್ಲಂಟಾಗುವ ಏರುವಿಕೆಯನ್ನು ಏನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.
  - ಸಾಗರ ಜಲಮಟ್ಟದ ಲ್ಲಂಟಾಗುವ ಇಳಿಯುವಿಕೆಯನ್ನು ಏನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ?
  - ಭರತ - ಇಳಿತಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಘಟಕಗಳು ಯಾವುವು?
  - ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಭರತವನ್ನು ಯಾವೆಲ್ಲ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ? ಒಂದೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭರತ ಉಂಟಾಗಲು ಕಾರಣವೇನು?
  - ಇಳಿತವನ್ನು ಚಿತ್ರೀಕರಿಸಿರುವುದು ಯಾವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ?
  - A ಎಂಬ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈಗ ಭರತ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಎಷ್ಟು ಗಂಟೆಗಳ ಬಳಿಕ ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಭರತ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ?
  - A ಎಂಬ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ದಿನದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸಲ ಭರತ ಉಂಟಾಗುವುದು?
  - A ಯಲ್ಲಿ ಇಳಿತ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವುದು ಎಷ್ಟು ಗಂಟೆಗಳ ಬಳಿಕ? ಯಾಕಾಗಿ?

- A ಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಇಳಿತಗಳು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವುದು?
- ಎರಡು ಭರತಗಳೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಯಾ ಇಳಿತಗಳೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಸಮಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೆಷ್ಟು?

ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವ ಚಂದ್ರ

ಭೂಮಿ ತನ್ನ ಅಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಭ್ರಮಣ ಮಾಡುವುದರೊಂದಿಗೆ ಸೂರ್ಯನ ಸುತ್ತಲೂ ಪರಿಕ್ರಮಣ ಮಾಡುವುದೆಂದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆಯಲ್ಲವೇ. ಭೂಮಿಯ ಒಂದೇ ಒಂದು ಉಪಗ್ರಹವಾದ ಚಂದ್ರನಿಗೂ ಸಹ ಇದೆ ರೀತಿಯ ಎರಡು ಚಲನೆಗಳಿವೆ. ಸ್ವಯಂ ಭ್ರಮಣ ಮಾಡುವುದರೊಂದಿಗೆ ಭೂಮಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯೂ ಬರುತ್ತದೆ. ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಭೂಮಿಗೊಂದು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಬರಲು 27.32 ದಿನಗಳು ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾಲಾವಧಿಯನ್ನು ನಕ್ಷತ್ರ ಮಾಸವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಒಂದು ಅಮವಾಸ್ಯೆಯಿಂದ ಪರಿಕ್ರಮಣವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿ ಅನಂತರದ ಅಮವಾಸ್ಯೆಯನ್ನು ತಲುಪಲು ಇಪ್ಪತ್ತೊಂಬತ್ತುವರೆ ದಿನಗಳು ಬೇಕಾಗಿಬರುವುದು. ಈ ಕಾಲಾವಧಿಯನ್ನು ಚಂದ್ರ ಮಾಸ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಚಂದ್ರಮಾಸದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರ ಬರುವಾಗ ಭರತದ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

- ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಲು ಹೇಳಬಹುದು. ಪಟ್ಟಿ ಪೂರ್ತಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪಾಠಭಾಗದ 5.5, 5.6 ಎಂಬ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು.
- ಭರತ - ಇಳಿತಗಳೆಂದಾಂಟಾಗುವ ಪ್ರಯೋಜನಗಳೇನೆಂದು ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಓದಲು ಸಂದರ್ಭ ನೀಡಬೇಕು. ಈ ಪ್ರಯೋಜನಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮಾನವನಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯೇ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಚರ್ಚೆಗೆ ಮುನ್ನಡೆಸಬೇಕು.

ವಿಶ್ಲೇಷಣಾ ಸೂಚಕಗಳು	ಉತ್ತರ ಸೂಚಕ								
ಭೂಮಿ-ಚಂದ್ರ-ಸೂರ್ಯ ಎಂಬಿವುಗಳು ಯಥಾಕ್ರಮ ಸರಳರೇಖೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವುವು.	<table border="1"> <tr> <td>ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ಹುಣ್ಣಿಮೆ</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ಒಂದನೇ</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ಎರಡನೇ</td> <td></td> </tr> </table>	ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ		ಹುಣ್ಣಿಮೆ		ಒಂದನೇ		ಎರಡನೇ	
ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ									
ಹುಣ್ಣಿಮೆ									
ಒಂದನೇ									
ಎರಡನೇ									
ಚಂದ್ರ - ಭೂಮಿ - ಸೂರ್ಯ ಎಂಬಿವುಗಳು ಯಥಾಕ್ರಮ ಸರಳರೇಖೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವುವು.	<table border="1"> <tr> <td>ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ಹುಣ್ಣಿಮೆ</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ಒಂದನೇ</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ಎರಡನೇ</td> <td></td> </tr> </table>	ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ		ಹುಣ್ಣಿಮೆ		ಒಂದನೇ		ಎರಡನೇ	
ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ									
ಹುಣ್ಣಿಮೆ									
ಒಂದನೇ									
ಎರಡನೇ									
ಸೂರ್ಯ - ಭೂಮಿ - ಚಂದ್ರ 90 ಡಿಗ್ರಿ ಕೋನ ದೂರದಲ್ಲಿ ಬರುವ ದಿನಗಳು	<table border="1"> <tr> <td>ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ಹುಣ್ಣಿಮೆ</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ಒಂದನೇ</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ಎರಡನೇ</td> <td></td> </tr> </table>	ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ		ಹುಣ್ಣಿಮೆ		ಒಂದನೇ		ಎರಡನೇ	
ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ									
ಹುಣ್ಣಿಮೆ									
ಒಂದನೇ									
ಎರಡನೇ									
ಸೂರ್ಯ ಹಾಗೂ ಚಂದ್ರ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಬಲ ಆಕರ್ಷಣೆ ಬೀಳುವುದು.	<table border="1"> <tr> <td>ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ಹುಣ್ಣಿಮೆ</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ಒಂದನೇ</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ಎರಡನೇ</td> <td></td> </tr> </table>	ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ		ಹುಣ್ಣಿಮೆ		ಒಂದನೇ		ಎರಡನೇ	
ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ									
ಹುಣ್ಣಿಮೆ									
ಒಂದನೇ									
ಎರಡನೇ									
ಬಹಳ ದುರ್ಬಲವಾದ ಆಕರ್ಷಣೆ ಬೀರುವುದು.	<table border="1"> <tr> <td>ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ಹುಣ್ಣಿಮೆ</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ಒಂದನೇ</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ಎರಡನೇ</td> <td></td> </tr> </table>	ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ		ಹುಣ್ಣಿಮೆ		ಒಂದನೇ		ಎರಡನೇ	
ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ									
ಹುಣ್ಣಿಮೆ									
ಒಂದನೇ									
ಎರಡನೇ									
ಉಕ್ಕು ಭರತಗಳು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವುದು	<table border="1"> <tr> <td>ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ಹುಣ್ಣಿಮೆ</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ಒಂದನೇ</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ಎರಡನೇ</td> <td></td> </tr> </table>	ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ		ಹುಣ್ಣಿಮೆ		ಒಂದನೇ		ಎರಡನೇ	
ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ									
ಹುಣ್ಣಿಮೆ									
ಒಂದನೇ									
ಎರಡನೇ									
ಕೆಳ ಭರತಗಳು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವುದು	<table border="1"> <tr> <td>ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ಹುಣ್ಣಿಮೆ</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ಒಂದನೇ</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ಎರಡನೇ</td> <td></td> </tr> </table>	ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ		ಹುಣ್ಣಿಮೆ		ಒಂದನೇ		ಎರಡನೇ	
ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ									
ಹುಣ್ಣಿಮೆ									
ಒಂದನೇ									
ಎರಡನೇ									

- ಫೆಸಿಫಿಕ್, ಅಟ್ಲಾಂಟಿಕ್ ಹಿಂದೂ ಮಹಾಸಾಗರಗಳ ಜಲ ಪ್ರವಾಹಗಳು ಯಾವುದೆಲ್ಲವೆಂದೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಉಷ್ಣ ಜಲಪ್ರವಾಹ, ಶೀತ ಜಲಪ್ರವಾಹಗಳೆಂದೂ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರವಾಹವೂ ಭೂಖಂಡಗಳ ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಪಟ್ಟಿ ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಲು ಸಂದರ್ಭವನ್ನುಂಟುಮಾಡಬೇಕು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಬಳಸಬಹುದು.

ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯಬಹುದು. ಸೂಚಕಗಳಾಗಿ ಶೀರ್ಷಿಕೆಗಳನ್ನು ಕರಿಹಲಗೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಬಹುದು. ತರುವಾಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಲಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಮಕ್ಕಳು ಅವರ ನಿಗಮನಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲಿ. ಕೊನೆಗೆ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟು ಮಾಡಿ ಸೆಮಿನಾರ್ ಪೇಪರ್ ತಯಾರಿಸಲು ಹೇಳಬಹುದು.

ಸಾಗರಗಳಿಂದಿರುವ ಪ್ರಯೋಜನಗಳು

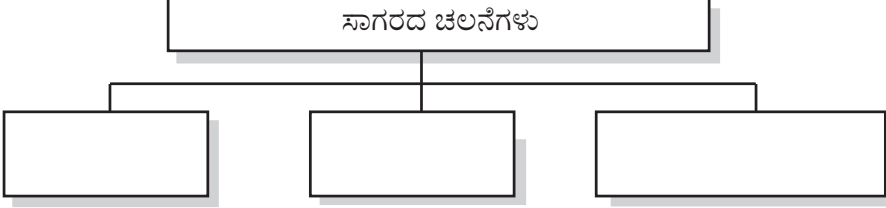
ಸಾಗರಗಳಿಂದಿರುವ ಪ್ರಯೋಜನಗಳೇನೆಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಪಾಠಭಾಗದಡೆಗೆ ಮಕ್ಕಳ

ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

- ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವ ಸತ್ಯಾಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಫೆಸಿಫಿಕ್ ಸಾಗರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವುಗಳು ಯಾವುವು?
  - a. ಜಾಲೆಂಜರ್ ಡೀಪ್
  - b. ಒಟ್ಟು ವಿಸ್ತೀರ್ಣ 165.2 ಲಕ್ಷ ಚ. ಕಿ.ಮೀ.
  - c. ದೀರ್ಘ 'S' ಆಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.
  - d. ಬೇರಿಂಗ್ ಜಲಸಂಧು
- ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವ ಜಲಪ್ರವಾಹಗಳನ್ನು ಉಷ್ಣ ಪ್ರವಾಹ ಮತ್ತು ಶೀತ ಜಲಪ್ರವಾಹಗಳೆಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.
  - a. ಪೆರು ಪ್ರವಾಹ
  - b. ಒಯೊಶಿಯೊ ಪ್ರವಾಹ.
  - c. ಗಲ್ಫ್ ಸ್ಟ್ರೀಮ್ ಪ್ರವಾಹ
  - d. ಕುರೋಶಿಯೊ ಪ್ರವಾಹ
  - e. ಬೆಂಗ್ವಾಲಾ ಪ್ರವಾಹ
  - f. ಬ್ರೆಝಿಲ್ ಪ್ರವಾಹ
- ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಲವಣತ್ವವು ಕಂಡುಬರುವುದೆಲ್ಲಿ? ಅದಕ್ಕಿರುವ ಕಾರಣಗಳೇನು?
  - a. ಭೂಭಾಗಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುವರಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ಸಮುದ್ರ ಭಾಗಗಳು.
  - b. ಭೂಮಧ್ಯ ರೇಖಾ ಪ್ರದೇಶ
  - c. ನ್ಯೂಫೌಂಡ್‌ಲೆಂಡಿನ ಪೂರ್ವಭಾಗ
  - d. ನದಿನೀರು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಬಂದು ಸೇರುವ ಸಮುದ್ರಭಾಗ

- ಮಾನವನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಭರತ ಇಳಿತಗಳು ಬೀರುವ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಟಿಪ್ಪಣಿಯೊಂದನ್ನು ತಯಾರಿಸಿರಿ.
- ಸಾಗರ ಜಲ ಚಲನೆಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವ ಫ್ಲೋಚಾರ್ಟ್‌ನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿರಿ.

ಆಕರ ಗ್ರಂಥ

1. Oceanography - K. Siddhartha
2. Frank Modern Certificate - Theresa Maria Elena Shenoy & N. Anantapadmanabhan
3. ನಾವಿಗೇಷನ್ - ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ರಾಜನ್, ಕೇರಳ ಭಾಷಾ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್
4. ಸಮುದ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರಂ - ಕೇರಳ ಭಾಷಾ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್

ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಂದ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ	ಪೂರ್ಣವಾಗಿ	ಭಾಗಿಕವಾಗಿ	ಉತ್ತಮಪಡಿಸಿ ಬೇಕಾದುದು.
1. ಜಗತ್ತಿನ ವಿವಿಧ ಸಾಗರಗಳು, ಅವುಗಳ ಸ್ಥಾನ, ವಿಸ್ತೀರ್ಣ, ಆಕೃತಿ ಮತ್ತು ಆಳದ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ತಿಳುವಳಿಕೆಯುಂಟಾಗಿದೆ.	☐	☐	☐
2. ಸಮುದ್ರ, ಕೊಲ್ಲಿಗಳು, ದ್ವೀಪಗಳು, ಉಪದ್ವೀಪಗಳು ಎಂಬಿವುಗಳನ್ನು ಅಟ್ಟಾಸಿನಿಂದ ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.	☐	☐	☐
3. ಸಾಗರಗಳ ತಾಪವ್ಯತ್ಯಾಸ, ಲವಣದ ಸಾಂದ್ರತೆಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಎಂಬಿವುಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.	☐	☐	☐
4. ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಸಾಗರ ಜಲ ಚಲನೆಯ ಕುರಿತಾದ ಸ್ಪಷ್ಟ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ರೂಪೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ.	☐	☐	☐
5. ವಿವಿಧ ಸಾಗರ ಜಲ ಚಲನೆಯಿಂದಿರುವ ಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.	☐	☐	☐
6. ಸಾಗರಗಳ ಮಾನವನ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಬೀರುವ ಪ್ರಭಾವಗಳೇನೆಂದು ವಿವರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.	☐	☐	☐

ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳ ಕುರಿತಾದ ವಾರ್ತೆಗಳು ವಿವಿಧ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹಲವಾರು ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಆರ್ಥಿಕ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕುರಿತಾದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಅರಿತರೆ ಮಾತ್ರವೇ ಈ ರೀತಿಯ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಹಾಗೂ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ಈ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಈಡೇರಿಸಲೂ ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಅಳೆಯಲಿರುವ ಸೂಚ್ಯಂಕಗಳು, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸವಾಲುಗಳು, ಪ್ರಗತಿ ಶೀಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಎಂಬೀ ಆಶಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಪಡೆಯಲೂ ಪಾಠಭಾಗ ಒತ್ತು ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಹಾಗೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನೀತಿಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ದೇಶದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡುವುದು, ಇತರ ದೇಶಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಲಿರುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದುವುದು, ದೇಶದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯೊಂದಿಗೆ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಲು ಸಿದ್ಧವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

6. ಅರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

ಅಶಯಗಳು/ ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳು	ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು / ಕಲಿಕಾ ತಂತ್ರಗಳು	ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳು
<ul style="list-style-type: none"> • ಅರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ • ಅರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದರ • ಅರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ • ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚ್ಯಂಕಗಳು - ತಲಾ ಆದಾಯ - ಭೌತಿಕ ಜೀವನ ಗುಣಮಟ್ಟ ಸೂಚ್ಯಂಕ - ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚ್ಯಂಕ - ಮಾನವ ಸಂತಸ ಸೂಚ್ಯಂಕ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸವಾಲುಗಳು - ಬಡತನ - ನಿರಕ್ಷರತೆ - ನಿರುದ್ಯೋಗ - ಅಸಮಾನತೆ - ಪ್ರಕೃತೀಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ 	<ul style="list-style-type: none"> • ವಾಚನಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಓದಿ ಪಾಠಭಾಗ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಿ 'ಅರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ'ಯ ಕುರಿತು ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿ. • ಅರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದರವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ವಿಧವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಮಾಡುವುದು. • ವಾಚನಾ ಸಾಮಗ್ರಿ ಓದಿ ಅರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಕುರಿತು ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸುವುದು. • ಪಟ್ಟಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಿ ಅರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೋಲಿಸುವುದು. • ವಾಚನಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು. • ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚ್ಯಂಕಗಳನ್ನು ಓದಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚ್ಯಂಕಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು. • ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚ್ಯಂಕಗಳ ಫೋಟೋ ತಯಾರಿಸುವುದು. • ವಾಚನಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಓದಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಭಾರತವು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸವಾಲುಗಳ ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸುವುದು. • ವಾಚನಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಓದಿ ಪ್ರಗತೀಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಎಂಬ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು. 	<ul style="list-style-type: none"> • ಅರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ಮಂಡಿಸುವುದು. • ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚ್ಯಂಕಗಳ ಫೋಟೋ ತಯಾರಿಸಿ ಮಂಡಿಸುವುದು. • ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚ್ಯಂಕಗಳೂ ದೇಶದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯೂ, ಸಮೀಪದ ಅರ್ಥಿಕತೆಗಳೂ. • ಭೌತಿಕ ಜೀವನ ಗುಣಮಟ್ಟ ಸೂಚ್ಯಂಕಗಳ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸುವುದು. • ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚ್ಯಂಕದ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಮಂಡಿಸುವುದು. • ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿಮಾಡಿ ಮಂಡಿಸುವುದು. • ಪ್ರಗತೀಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದು. • ಚಿತ್ರವನ್ನು ಹಾಗೂ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲು ನಡೆಯುವ ಅರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಮಾಡಿ ಪ್ರಗತೀಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಪೂರಕವಾದ ಹಾಗೂ ಮಾರಕವಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸುವುದು.

ಆರ್ಥಿಕ ವಲಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪತ್ರಿಕಾ ವಾರ್ತೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಪಾಠಭಾಗವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಬಹುದು.

- ಕೃಷಿ ವಲಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆ
- ಕೈಗಾರಿಕಾ ವಲಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆ
- ವಿಮಾ ವಲಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆ

ಮೊದಲಾದ ವಲಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಾರ್ತೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಕ್ಲಾಸಿನಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆ ಆಯೋಜಿಸಿ ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಎಂಬ ಆಶಯವನ್ನು ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿದಂತೆ ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸುವ.

ವಿವಿಧ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಸ್ತುಗಳು ಹಾಗೂ ಸೇವೆಗಳು ಉತ್ಪಾದಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಜನರ ಉಪಭೋಗವು ಹೆಚ್ಚುವುದು. ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ಆದಾಯವು ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದು. ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೆಂದರೆ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಒಟ್ಟು ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಕಳೆದ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಉಂಟಾದ ಹೆಚ್ಚಳವಾಗಿದೆ.

ವಿವಿಧ ವಲಯಗಳ ಪ್ರಗತಿ ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು ಹೇಗೆಂದು ಪುಟ 96 ರಲ್ಲಿರುವ ಚಾರ್ಟ್‌ಗಳನ್ನು ಪರಿಶೋಧಿಸಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸಲಿ.

ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದರ

ದೇಶ ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದಿದೆಯೇ ಎಂದು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಬಹುದು?

ಲಘು ಚರ್ಚೆ.

ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಗಣನೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ವರ್ಷ ಯಾವ ಬದಲಾವಣೆ ಉಂಟಾಯಿತು ಎಂದು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಶೇಕಡಮಾನ ರೂಪದಲ್ಲಾಗಿಸಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದರವನ್ನು ಹೇಳುವುದು. ಪಾಠಪುಸ್ತಕದ ಮಾಹಿತಿಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವ ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಪ್ರಸ್ತುತ ವರ್ಷದ ಉತ್ಪಾದನೆ ಹಾಗೂ ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷದ ಉತ್ಪಾದನೆಗಳೊಳಗಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಶೇಕಡಮಾನಕ್ಕೆ ಬದಲಾಯಿಸಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದರವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವ. ಪ್ರಸ್ತುತ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಉಂಟಾಗುವುದು.

ಉದಾಹರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೂ, ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದರ ಹಾಗೂ ಅದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲಿರುವ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುವಿರಲ್ಲವೇ?

ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

ತರಗತಿ ಮಟ್ಟದ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸುವ.

ಕೆಳಗೆ ಸೂಚಿಸುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುವ

ಉತ್ತಮ ಜೀವನ ನಡೆಸಲು ಯಾವೆಲ್ಲಾ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಉಂಟಾಗಬೇಕೆಂದು ನಾವು ಬಯಸುತ್ತೇವೆ? ಮಕ್ಕಳ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯನ್ನು ಮಂಡಿಸಲಿ.

- ಪೋಷಕಾಹಾರದ ಲಭ್ಯತೆ
- ಶುದ್ಧ ಜಲದ ಲಭ್ಯತೆ
- ಶಿಕ್ಷಣ ಸೌಕರ್ಯಗಳು
- ಆರೋಗ್ಯ ಪರಿಪಾಲನಾ ಸೌಕರ್ಯಗಳು
- ಯಾತ್ರಾ ಸೌಕರ್ಯಗಳು
- ಉತ್ತಮ ವಸ್ತ್ರ ಲಭ್ಯತೆ

ಮೇಲೆ ಸೂಚಿಸಿದ ಸೌಕರ್ಯ ಲಭ್ಯವಾದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದೆಯೇ ಹೇಳಬಹುದೇ?

ಮಕ್ಕಳು ಪಾಠಭಾಗವನ್ನು ಓದಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸಿ ಮಂಡಿಸಲಿ. ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಎಂದರೇನು ಎಂದು ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸುವುದು.

ಪುಟ 97 ರಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ತರಗತಿಯ ಚರ್ಚೆಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಿ.

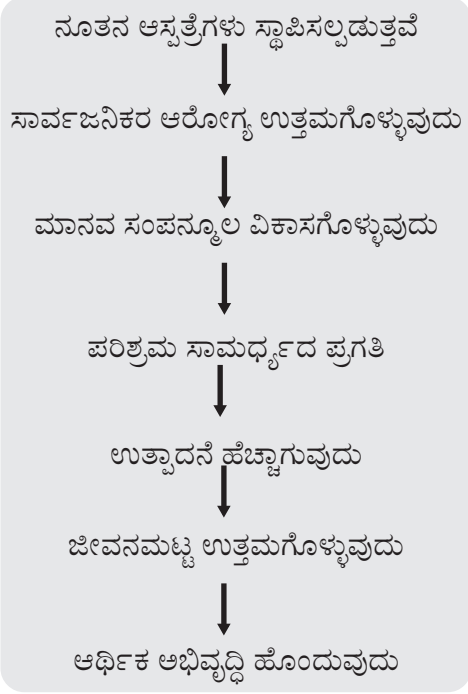
ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೇಗೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸಲಿ.

ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚ್ಯಂಕಗಳು

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ಪ್ರದೇಶ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಯಾವ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ಅಥವಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದದ ಪ್ರದೇಶವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವುದು?

ಅನೇಕ ರಸ್ತೆಗಳು, ಕಟ್ಟಡಗಳು ಮಾತ್ರ ಉಂಟಾದಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಉಂಟಾಗಬಹುದೇ? ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸುವುದು.

ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಒಂದು ದೇಶವು ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದೆಯೆ ಎಂದು ಗಣನೆ ಮಾಡಲು ಕೆಲವು ಮಾನದಂಡಗಳನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿರುವರು. ಕಾಲೋಚಿತವಾಗಿ ಈ ಮಾನದಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾಗಿವೆ. ಒಂದು ದೇಶದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಗಣನೆ ಮಾಡಲಿರುವ ಮಾನದಂಡಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಸೂಚ್ಯಂಕಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. “ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚ್ಯಂಕಗಳು” ಎಂಬ ಆಶಯವನ್ನು ಪಾಠಭಾಗವನ್ನು ಓದಿ ಮಂಡಿಸಿ. ಪುಟ 101ರಲ್ಲಿ ಫ್ಲೋ ಚಾರ್ಟ್‌ನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿರುವ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡಿದೆಯಲ್ಲವೆ.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಫ್ಲೋಚಾರ್ಟ್‌ನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸುವಿರಲ್ಲವೇ. ಇತರ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಬಹುದು.

ಸೆಮಿನಾರ್

ವಿವಿಧ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚ್ಯಂಕಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲೊಂದು ಸೆಮಿನಾರು ಆಯೋಜಿಸಬಹುದು.

ತರಗತಿಯ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ಮಾಡಿ ಪ್ರತಿ ಗುಂಪಿಗೊಂದು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚ್ಯಂಕವನ್ನು ನೀಡಬಹುದು. ಪಾಠಭಾಗ ಓದಿ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಸೆಮಿನಾರ್ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ. ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚ್ಯಂಕ, ಅದರಲ್ಲಿ ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಡುವ ಘಟಕಗಳು, ಸೂಚ್ಯಂಕದ ಒಳಿತು, ಕೊರತೆಗಳು ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಸೆಮಿನಾರ್ ಪೇಪರ್ ತಯಾರಿಸಿ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿ.

ಅಗತ್ಯವಾದ ಮಾಹಿತಿಗಳು, ಜಾಗತಿಕ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವರದಿ, ವಿವಿಧ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವರದಿ ಎಂಬಿವುಗಳನ್ನು ಇಂಟರ್‌ನೆಟ್‌ನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ. ಅಗತ್ಯವಾದ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ದೃಢಪಡಿಸಬೇಕು.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸವಾಲುಗಳು

- ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಿಗೆ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ತಲುಪಿದೆಯೇ?
- ಎಲ್ಲಾ ವಿಭಾಗದ ಜನರಿಗೂ ಪೋಷಕಾಹಾರ ಲಭ್ಯವಾಗಿದೆಯೇ?
- ಎಲ್ಲರಿಗೂ ವಾಸಯೋಗ್ಯವಾದ ಮನೆ ಲಭ್ಯವೇ?
- ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯಲಿರುವ ಶಾಲೆಗಳು ನಿಶ್ಚಿತ ದೂರದಲ್ಲಿವೆಯೇ?
- ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಲಭ್ಯವೇ?
- ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಶುದ್ಧ ಕುಡಿಯುವ ನೀರು ಟೋಯಿಲೆಟ್ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಲಭ್ಯವೇ?

ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ವಾರ್ತಾ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ವಾರ್ತೆಗಳು ಹಾಗೂ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ತರಗತಿ ಮಟ್ಟದಲ್ಲೊಂದು ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸುವುದು.

ಯಾಕಾಗಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಲಭ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಕೆಲವು ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದಲ್ಲಿ ದೇಶ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಿಂದ ವಂಚಿತರಾದವರಿಗೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ತಲುಪಿಸಬೇಕಲ್ಲವೆ? ಇದರ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಬಹುದು.

ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಹಾಗೂ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಲಿ.

- ಬಡತನ
- ನಿರಕ್ಷರತೆ
- ಪೋಷಕಾಹಾರದ ಕೊರತೆ
- ಹಸಿವಿನಿಂದ ಮರಣ
- ನಿರುದ್ಯೋಗ
- ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸಮಾನತೆ
- ಆರ್ಥಿಕ ಅಸಮತ್ವ.
- ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನ (ಉದ್ಯೋಗ ಲಭ್ಯತೆ, ವಿದ್ಯಾಲಯ ಲಭ್ಯತೆ, ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಸೌಕರ್ಯ ಲಭ್ಯತೆ)
- ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ವಿತರಣೆಯಲ್ಲಿನ ಅಸಮತೋಲನ.

ಯಾಕಾಗಿ ಈ ರೀತಿಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ? ಪಾಠ ಭಾಗ ಓದಿ, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸವಾಲುಗಳು' ಎಂಬ ಉಪವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸಿ ಮಂಡಿಸಲಿ. ಅಗತ್ಯವಾದ ಕ್ರೋಡೀಕರಣ ಅಧ್ಯಾಪಕ ನಡೆಸಬೇಕು.

ಪ್ರಗತಿ ಶೀಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ (Sustainable development)

ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಣೆಮಾಡಲಿ. ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಯಾವೆಲ್ಲಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ? ದೇಶ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಅನೇಕ ಉತ್ಪಾದನಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ ಎಂದು ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಬೇಕು. ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಲಿ.

- ರಸ್ತೆ ನಿರ್ಮಾಣ
- ಕಟ್ಟಡ ನಿರ್ಮಾಣ
- ವಾಣಿಜ್ಯಾಧಾರಿತ ಕೃಷಿ
- ಬೃಹತ್ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ

ಈ ರೀತಿಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಊರಿನ ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹಾಗೂ ಮಾನವನ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತದೆ ಆ ಮೂಲಕ ಮಾನವನ ಜೀವನ ಮಟ್ಟವು ಉತ್ತಮಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಅನಿಯಂತ್ರಿತವಾದ ಶೋಷಣೆಯು ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಶೋಷಣೆಗೂ ಪ್ರಕೃತಿಯ ನಾಶಕ್ಕೂ ಈ ರೀತಿಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಕಾರಣವಾಗುವುದು. ಎಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಬೇಕು ವಿವಿಧ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಚಟುವಟಿಕೆ ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಅನೇಕ ಜನರಿಗೆ ಅನುಕೂಲಕರವಾಗುವಾಗ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ವಿಭಾಗದ ಜನರಿಗೆ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾಗುವುದು.

ಉದಾ: (1) ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಣೆಕಟ್ಟು ನಿರ್ಮಿಸುವಾಗ ಆ ಪ್ರದೇಶ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಡೆಯಾಗುವುದು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವವರ ಜೀವಿಪರಿಸ್ಥಿತಿ ವ್ಯೂಹವು ನಾಶಗೊಳ್ಳುವುದು.

(2) ರಸ್ತೆ ನಿರ್ಮಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಗಣಿಗಾರಿಕೆ ನಡೆಸುವಾಗ ಆ ಗಣಿಗಾರಿಕೆ ನಡೆಸುವ ಪ್ರದೇಶದ ಜನಜೀವನಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆ ಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ರೀತಿಯ ಉದಾಹರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಭಾಗವಾಗಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಶೋಷಣೆಯೂ ಪ್ರಕೃತಿ ನಾಶವು ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬ

ತಿಳುವಳಿಕೆಗೆ ತಲುಪಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಹಾನಿಯುಂಟಾಗದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನ ತಲೆಮಾರಿಗೂ ಮೀಸಲಿಡುವಂತಹ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸಬೇಕು.

ಈ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲಿ. ಇದರ ಘೋಷಿತ

ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿಮಾಡಲಿ. ನಮ್ಮ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಣೆಮಾಡಿ ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸುವುದು. ಅದರಿಂದ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಪೂರಕವಾದುದು ಹಾಗೂ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಮಾರಕವಾದವುಗಳು ಎಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಿ ಮಂಡಿಸಲಿ.

ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

- ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿರಿ.
- ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಒಂದು ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವೆಲ್ಲಾ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು? ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸಿರಿ.
- ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಕೆಲವು ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ಇದೆ. ಅವುಗಳು ಯಾವುವು?
- ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವುಗಳು ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವುಗಳೆಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಿರಿ.
  - ನೂತನ ಸೌಕರ್ಯಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು.
  - ಭತ್ತದ ಉತ್ಪಾದನೆ 50 ಲಕ್ಷ ಟನ್‌ಗಳಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿತು.
  - ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿ ಚತುಷ್ಟದವಾಗಿ ವಿಕಾಸಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು.
  - ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯ ಈ ವರ್ಷ 10 ಶೇಕಡಾ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು.
  - ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚ್ಯಂಕ - ಲಘು ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸಿರಿ.
  - ಒಂದು ದೇಶದ ತಲಾ ಆದಾಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು ಹೇಗೆ?
  - ಭೌತಿಕ ಜೀವನ ಮಟ್ಟದ ಸೂಚ್ಯಂಕವನ್ನು ಮೂರು ಮೂಲಭೂತ ಘಟಕಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಿದೆ. ಅವು ಯಾವುವು?
  - ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚ್ಯಂಕದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ದೇಶದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಗಣನೆ ಮಾಡುವಾಗ ಪರಿಗಣಿಸುವ ಘಟಕಗಳು ಯಾವುವು?
  - ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಳೊಳಗಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸಿರಿ.
  - ಭೌತಿಕ ಜೀವನ ಮಟ್ಟದ ಸೂಚ್ಯಂಕದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೇಶದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಎದುರಾಗುವ ಪರಿಮಿತಿಗಳೇನು?
  - ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚ್ಯಂಕಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದ ಇನ್ನೊಂದು ಸೂಚ್ಯಂಕವೇ ಮಾನವ ಸಂತಸ ಸೂಚ್ಯಂಕ ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಡುವ ಘಟಕಗಳು ಯಾವುವು?
  - ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸವಾಲುಗಳು ಯಾವುವು? ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿರಿ.
  - ಅಸಮಾನತೆಯೂ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಒಂದು ಪ್ರಧಾನ ಸವಾಲಾಗಿದೆ . ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಅಸಮಾನತೆಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸಿರಿ.

- 'ಪ್ರಗತಿ ಶೀಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ'ಯನ್ನು ನಿರ್ವಚಿಸಿರಿ.
- ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ನಡೆಯುವ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಮಾರಕವಾಗುವ ಯಾವುದಾದರೂ ಮೂರು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲಿರುವ ನಿರ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು

- 1) Economic Survey of India 2013-14, Govt of India
- 2) ಎಂದಾಣ್ ಧನತತ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರಂ - ಪ್ರೊ. ಕೆ. ಎನ್. ಗಂಗಾಧರನ್
- 3) ಧನ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರತಿನೊರು ಮುಖವುರ - ಶ್ರೀ. ಟಿ.ಪಿ. ಕುಣ್ಣಿಕಣ್ಣನ್
- 4) Modern Economic Theory - Sri.K.K, Dewett

ಸುರಕ್ಷಿತವಾದ ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕಾಗಿ

ಒ ಗತ್ತಿನ ಹಲವು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ದುರಂತಗಳಾಗುವುದಿದೆ. ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ದುರಂತಗಳೆಂದರೇನು? ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವಿಕೋಪಗಳಿಗಿಂತ ಇದು ಹೇಗೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ? ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವಿಕೋಪಗಳಿಗೆ ಮಾನವನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಕಾರಣವಾಗಿವೆಯೇ? ಈ ರೀತಿಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಿಳಿಯಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಈ ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ದುರಂತಗಳಿಂದ ಸೊತ್ತಿಗೆ ಹಾಗೂ ಜೀವಕ್ಕೆ ಉಂಟಾಗುವ ನಾಶ ನಷ್ಟದ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸಲು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಮುಂಜಾಗ್ರತೆಗಳು, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಭೂವಿನಿಯೋಗ ರೀತಿ, ದುರಂತ ಲಘೂಕರಣ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು, ದುರಂತ ನಿವಾರಣ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸರಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಅವುಗಳ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಎಂಬೀ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಾನವನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮೇಲೆ ತೀವ್ರ ಆಘಾತವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ. ಇದು ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ದುರಂತಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ. ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಭಾಗವಾಗಿ ನಾವು ನಡೆಸುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮೇಲೆ ಉಂಟುಮಾಡುವ ಆಘಾತವನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಕಡಿಮೆಮಾಡಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಭೂವಿನಿಯೋಗ ರೀತಿಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ರೀತಿಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕು. ಈ ಕುರಿತು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸುವುದು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ಪ್ರಧಾನ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

ಕೇರಳದ ವಿವಿಧ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಜನಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಬೀರುವ ಪ್ರಭಾವದ ಕುರಿತಾಗಿ ವಿವರಿಸಿಕೊಂಡು ಪಾಠಭಾಗವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬಹುದು. ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೇಳಬಹುದು.

7. ಸುರಕ್ಷಿತವಾದ ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕಾಗಿ

ಯೂನಿಟ್ ಪ್ರೇಮ	ಆಶಯಗಳು/ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳು	ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು/ ಕಲಿಕಾ ತಂತ್ರಗಳು	ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳು
<ul style="list-style-type: none"> ಪ್ರಕೃತಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ವೈವಿಧ್ಯಗಳು ಜನಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರಭಾವ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮೇಲೆ ಮಾನವನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಪ್ರಭಾವ ವಿವಿಧ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳು 	<ul style="list-style-type: none"> ಪ್ರಕೃತಿ ನಿರೀಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಹಿತಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಪಟ್ಟಿ ನಿರೀಕ್ಷಣೆ ಚಿತ್ರ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿ, ಚರ್ಚೆ 	<ul style="list-style-type: none"> ಪ್ರಕೃತಿಯ ಕುರಿತು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ವೈವಿಧ್ಯಗಳ ಕುರಿತು ಅರ್ಥೈಸಿ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜನಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನವನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ದಾಖಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವಿಕೋಪ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ದುರಂತಗಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ದುರಂತಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಮಾನವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭೂವಿನಿಯೋಗದ ಕುರಿತು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಕೃತಿ ದುರಂತ ನಿವಾರಣಾ ಕಾರ್ಯಗಳ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯಕರಿಸುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಭೂವಿನಿಯೋಗ ರೀತಿಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಮನೋಭಾವ ಹೊಂದುವುದು. ದುರಂತ ನಿವಾರಣೆ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಯಕರಿಸುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮನೋಭಾವವು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. 	
<ul style="list-style-type: none"> ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವಿಕೋಪ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ದುರಂತಗಳು ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ದುರಂತಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವ ಮಾರ್ಗಗಳು ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ದುರಂತಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವ ಮಾರ್ಗಗಳು ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ದುರಂತಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವ ಮಾರ್ಗಗಳು 	<ul style="list-style-type: none"> ಕೇಸ್ ಸ್ಟಡಿ, ಚಿತ್ರ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಚಿತ್ರ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿ. ವಾಚನ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಕಿರು ಲೇಖನ ತಯಾರಿ, ಜಾಗೃತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸುವುದು. ಸುರಕ್ಷಿತ ವಲಯ ಭೂಪಟ ತಯಾರಿ. 	<ul style="list-style-type: none"> ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವಿಕೋಪ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ದುರಂತಗಳು ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ದುರಂತಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವ ಮಾರ್ಗಗಳು ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ದುರಂತಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವ ಮಾರ್ಗಗಳು ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ದುರಂತಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವ ಮಾರ್ಗಗಳು 	

ಅಧ್ಯಾಯ ದೆಡೆಗೆ...

ಮಾನವ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿ

ಜನಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿ ಬೀರುವ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಭೂಪ್ರಕೃತಿ ಹಾಗೂ ಹವಾಮಾನಗಳ ಕುರಿತಾದ ವೀಡಿಯೋ ಕ್ಲಿಪ್ಪಿಂಗ್‌ಗಳನ್ನು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವುದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕುತೂಹಲ ಹುಟ್ಟಿಸಲು ಹಾಗೂ ಪಾಠಭಾಗಕ್ಕೆ ಅವರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು.

ವೀಡಿಯೋ ಕ್ಲಿಪ್ಪಿಂಗ್‌ಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದ ಬಳಿಕ ವಿವಿಧ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಮಾನವ ಹೇಗೆ ಜೀವನ ನಡೆಸುವನು ಎಂಬುದರ ಕುರಿತು ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಲು ಹೇಳಬಹುದು. (ಕ್ಲಿಪ್ಪಿಂಗ್ ಗಳು 7.1, 7.2, 7.3 ಎಂಬಿವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಗಳಾದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಬಹುದು) ವಿವಿಧ ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ (ಪುಟ 10) ಇವುಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ನಿಗಮನ ರೂಪಿಸಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಅವರು ದಾಖಲಿಸುವ ನಿಗಮನ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿದಂತಾಗಿರಬಹುದಲ್ಲವೇ?

- ಅಮಿತವಾದ ಶೋಷಣೆಯ ಫಲವಾಗಿ ಆರೇಬಿಯನ್ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ ನಿಕ್ಷೇಪವು ಮುಗಿದು ಹೋಗುತ್ತಿದೆ.

ಆರೇಬಿಯನ್ ದೇಶಗಳ ಸಂಪತ್ತಿನ ಮೂಲವು ಅಲ್ಲಿನ ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ ನಿಕ್ಷೇಪಗಳಾಗಿವೆ. ಹಲವು ಕಾಲಗಳಿಂದಾಗಿ ನಡೆಸುವ ಶೋಷಣೆ ಫಲವಾಗಿ ಪೆಟ್ರೋಲ್ ನಿಕ್ಷೇಪವು ಮುಗಿದು ಹೋಗುವುದರೊಂದಿಗೆ ಆ ಪ್ರದೇಶ ತೀವ್ರ ಸಂದಿಗ್ಧತೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗುವುದು ಹಾಗೂ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಮತ್ತು

ಉಪವಾಸಗಳು ವ್ಯಾಪಕಗೊಂಡು ಬಹಳ ಬೇಗ ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಜನರ ಗುಳೆ ಎದ್ದು ಹೋಗುವರು.

- ಕುಟ್ಟು ನಾಡಿನ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಮತೋಲನವು ಅಮಿತ ಮಲಿನೀಕರಣದಿಂದಾಗಿ ಇಂದು ನಾಶದಂಚಿನಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ಯಾವೆಲ್ಲಾ ದುಸ್ವರಿಣಾಮಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು.

ಕೃಷಿ ಬಯಲುಗಳಿಂದ ಹಿನ್ನೀರುಗಳಿಗೆ ಹರಿದು ಬರುವ ರಾಸಾಯನಿಕ ಕೀಟಾನಾಶಕಗಳು, ಕಳನಾಶಿನಿಗಳು. ಬೆಳೆದು ಬರುವ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದ ಭಾಗವಾಗಿ ಬೀಸಾಡುವ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಮಾಲಿನ್ಯಗಳು, ಬೋಟುಗಳಿಂದ ಹಿನ್ನೀರಿನ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ವಿಲೀನವಾಗುವ ಡೀಸಲ್, ಓಯಿಲ್ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಕುಟ್ಟುನಾಡಿನ ಮತ್ಸ್ಯಸಂಪತ್ತನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಅದು ಅಲ್ಲಿನ ಆವಾಸ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೇ ನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಕುಟ್ಟುನಾಡ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ಮೊದಲು ಸಂವೃದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ಹಲವು ಮತ್ಸ್ಯ ಜಾತಿಗಳು ಇಂದು ವಿರಳವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹಲವು ಅಧ್ಯಾಯನಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿವೆ. ಇದೆಲ್ಲವು ನಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಬಾಧಿಸುವವುಗಳು ಎಂಬ ಅರಿವು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಉಂಟುಮಾಡಬೇಕು.

- ಸೈಬೀರಿಯಾ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಜನರು ಜೀವನ ನಡೆಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಮಾರ್ಗಗಳು ಯಾವುವು?

ಲೋಕದಲ್ಲೆ ಅತ್ಯಂತ ಕ್ಲಿಷ್ಟಕರವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶ ನೆಲೆನಿಂತಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳೊಂದಾಗಿದೆ ಸೈಬೀರಿಯಾ. ಅತೀ ಶೈತ್ಯ ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗಳಲ್ಲೂ ಮಂಜುಗಡ್ಡೆಯಿಂದ ತುಂಬಿರುವ ಸನ್ನಿವೇಶ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವರ್ಷ ಪೂರ್ತಿ ಇರುವ ಸೈಬೀರಿಯಾದಲ್ಲಿ ಜೀವನ ನಡೆಸಲು ಜನರು ವಿಶೇಷ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವರು. ಅವರು

ಮಂಜುಗಡ್ಡೆಯಿಂದ ಮನೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ದೀಪ ಉರಿಸಲು ಮೃಗದ ಕೊಬ್ಬು, ಶರೀರ ತಾಪ ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಕೊಬ್ಬಿನಿಂದ ತುಂಬಿದ ಆಹಾರ ಕ್ರಮ. ಮಂಜುಗಡ್ಡೆಯಡೆಯಲ್ಲಿರುವ ನೀರಿನಲ್ಲಿನ ಮೀನಿನ ಇರುವಿಕೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಗಾಳಹಾಕುವುದು. ಕಡು ಶೈತ್ಯದಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಪಡೆಯಲು ಕಂಬಳಿ, ರೋಮದಂಗಿ ಧರಿಸುವುದು ಮೊದಲಾದವುಗಳು. ಸೈಬೀರಿಯನ್ ಪ್ರದೇಶದ ಜನರು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಮಾರ್ಗಗಳಾಗಿವೆ.

ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳು

ಗಾಳಿ, ಅಲೆಗಳು, ನೆರೆ,
ಚಂಡಮಾರುತ, ಸುನಾಮಿ,
ಜಡಿಮಳೆ, ಭೂಕುಸಿತ ಹಿಮಪಾತ,
ಕಡಲ ಕೊರತೆ,
ಭೂಕಂಪ ಮಳೆ

ಪ್ರಕೃತಿ ವಿಕೋಪಗಳು

ನೆರೆ, ಚಂಡಮಾರುತ ಸುನಾಮಿ
ಜಡಿಮಳೆ ಕಡಲಕೊರತೆ, ಭೂ
ಕುಸಿತ ಭೂಕಂಪ, ಹಿಮಪಾತ

ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವಿಕೋಪಗಳು ದುರಂತಗಳಾಗುವಾಗ

ಎರಡು ಚಿತ್ರಗಳು (ಚಿತ್ರ 7.4 A. B) ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ನಿಗಮನಗಳಿಗೆ ತಲುಪಬೇಕಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಾಗಿವೆ ಪಾಠಭಾಗದ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವುದು. ಚಿತ್ರ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಅವಕಾಶ ಭೂಮಿ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾಗಿದೆ. ಭೂಪ್ರದೇಶಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಈ ರೀತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಲು ಮಗುವನ್ನು ಸಮರ್ಥನಾಗಿಸುವುದು ಇದರ ಉದ್ದೇಶ ಚಿತ್ರವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾತ್ರ ಭೂಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಲಿಕೆಯು ಈ ಮೂಲಕ ಅವರಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಲಿ.

ಚಿತ್ರ 7.4 A ಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವಿಕೋಪವು ದುರಂತಗಳಾಗಲು ಸಾಧ್ಯತೆ ಇರುವುದು. ಇದು ಜನರನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಬಾಧಿಸುವುದೆಂದು ಕಾರಣವೆಂದು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಗಮನಿಸುವಿರಲ್ಲವೇ?

ಹೊಡೆತ ಹಾಗೂ ನೇವರಿಸುವಿಕೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ವಿವಿಧ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವಿಕೋಪಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಬರೆಯಲು ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಕ್ಕಳು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಹೆಸರುಗಳು ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವಂತಿವೆ ಎಂದು ದೃಢಪಡಿಸುವಿರಲ್ಲಾ?

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ದುರಂತಗಳು

ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ದುರಂತಗಳಿಗೆ ಸಿಲುಕಿ ಗಂಭೀರ ಗಾಯಗಳಾಗುವುದು ತಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಬದುಕನ್ನು ಹೇಗೆ ನಡೆಸುವರು? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಗಂಭೀರವಾದ ಗಾಯಗಳಿಂದಾಗಿ ಅಂಗಊನ ಉಂಟಾದವರ ಹಾಗೂ ಅಂಗವಿಕಲತೆ ಹೊಂದಿದವರ ಅವಸ್ಥೆಯು ದೈನ್ಯತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಇವರ ಪುನರ್ವಸತಿ, ಹಾಗೂ ಬದಲಿ ಜೀವನ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡಬೇಕಾದುದು ಸಮಾಜದ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸುವುದು ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಸಮೀಪನ ವಾಗಿದೆ ಮಾನವ ಭೂಮಿಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಧಾನ ಸಮೀಪಗಳೊಂದಾದ ಕ್ಷೇಮ ಸಮೀಪನದ ಒಳಮುಖ. ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ದುರಂತಗಳಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿ ವಿಕಲಚೇತನರಾದವರಿಗೆ ಉಪಜೀವನ

ನಡೆಸಲು ಮಕ್ಕಳು ಮುಂದಿಡುವ ಆಶಯಗಳೇನೆಂದು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಕೇಳಬಹುದು.

ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ದುರಂತದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು
 ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ನಾಶವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ದುರಂತಗಳು ಯಾವುವು? ಎಂದು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಕ್ಕಳು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವವುಗಳು ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವಂತಿರಬಹುದಲ್ಲಾ?

- ಭೂಕುಸಿತ
- ಸುನಾಮಿ
- ಕಡಲೋರತ
- ನೆರೆ
- ಗುಡುಗು ಸಿಡಿಲು

ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ನಾಶನಷ್ಟ ಉಂಟುಮಾಡುವ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ದುರಂತವಾಗಿದೆ. ಭೂಕುಸಿತವು ಮಲೆನಾಡು ಪ್ರದೇಶದಂತಹ ಭೂಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಾಗಿದೆ ಭೂಕುಸಿತ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಭೂ ಕುಸಿತ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಉಂಟಾಗಲು ಕಾರಣಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಿಗಮನಗಳನ್ನು ಚರ್ಚೆಗಳ ಮೂಲಕ ರೂಪಿಸಲು ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಕ್ಕಳು ತಲುಪುವ ನಿಗಮನಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವವುಗಳು ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದು ಎಂದು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ದೃಢಪಡಿಸಬೇಕು.

- ಕಡಿದಾದ ಇಳಿಜಾರುಗಳಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣು ಕಣಿವೆಗಳಿಗೆ ಕುಸಿಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ಹೆಚ್ಚು.
- ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮಳೆಯ ಪ್ರವಾಣ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಒತ್ತಡವು ಅಧಿಕವಾಗಿರುವುದು.

ಭೂಕುಸಿತದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ದುರಂತ

ಕಲ್ಲಿಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪುಲ್ಲುರಾಂಪಾರದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಭೂಕುಸಿತದ ಚಿತ್ರ (ಚಿತ್ರ 7.5) ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಿ

ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುವ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಲು ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವರು ಗುರುತಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳು ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವುದೇ? ಎಂದು ದೃಢಪಡಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದು.

- ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬಂಡೆಗಲ್ಲುಗಳು ಹಾಗೂ ಮಣ್ಣು ಕೊಚ್ಚಿಹೋಗಿರುವುದು.
- ತೀವ್ರವಾದ ಜಲಪ್ರವಾಹ ಉಂಟಾಗಿರುವುದರ ಸೂಚನೆಗಳು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದು.
- ಜಲಪ್ರವಾಹದ ದಿಶೆಗೆದುರಾಗಿ ಮನೆಗಳಿದ್ದಲ್ಲಿ ಜನರಿಗೆ ಅಪಾಯ ಉಂಟಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಅಧಿಕ.

ಭೂ ಕುಸಿತ ಎಂದರೇನು?

ಮೇಲೆ ಸೂಚಿಸಿರುವ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಕೆಳಗಿನ ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭೂ ಕುಸಿತದ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ವಿವರಣೆಯ ನಂತರ ಒಂದೇ ಪ್ರದೇಶದ ಎರಡು ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಕಾಲದ ರೇಖಾಚಿತ್ರವನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಚಿತ್ರವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿ ಐವತ್ತು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲುಂಟಾದ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು (ಚಿತ್ರ 7.8) ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನಿರ್ದೇಶಿಸಬೇಕು. ಚಿತ್ರ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಮೂಲಕ ಅವರು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿದಂತಿರಬೇಕು.

- ಗುಡ್ಡೆಯ ಮೇಲಿರುವ ಮರಗಳನ್ನು ಬೇರು ಸಹಿತ ಕೀಳಲಾಗಿದೆ.
- ಗುಡ್ಡೆಯ ಇಳಿಜಾರನ್ನು ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಆಗಿದ್ದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಇಳಿಜಾರಿನಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯ ನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಾಗಿದೆ.
- ಕಡಿದಾದ ಇಳಿಜಾರು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲೂ ಮನೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ.

- ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಭೂಮಿನಿಯೋಗದಿಂದ ಇಳಿಜಾರುಗಳು ಅಪಾಯದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿವೆ.
- ನದಿ ತೀರಗಳಲ್ಲಿ ವಸತಿಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೂಕಂಪ ದುರಂತದ ತೀವ್ರತೆ

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೂಕಂಪ ದುರಂತದ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವ ಭೂಪಟವಾಗಿದೆ ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವುದು (ಚಿತ್ರ 7.8) ಈ ಭೂಪಟವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲಿರುವ ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಗಿದೆ ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವುದು. ಮಕ್ಕಳು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಉತ್ತರಗಳು ಕೆಳ ನೀಡಿರುವಂತಿದೆ ಎಂದು ದೃಢಪಡಿಸಬೇಕು.

- ಭೂಕಂಪದ ತೀವ್ರತೆಯು ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದು. ಉತ್ತರಾಂಚಲ, ಬಿಹಾರ, ಅರುಣಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ, ನಾಗಾಲೆಂಡ್, ಮಣಿಪುರ ಮಿಸೋರಾಂ, ಅಸ್ಸಾಂ, ಮೇಘಾಲಯ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ.
- ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಭೂಕಂಪ ದುರಂತ ತೀವ್ರತೆ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿದೆ? ಕೇರಳವು ಸಾಧಾರಣ ಭೂಕಂಪ ದುರಂತ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇರುವ ಪ್ರಾಂತ್ಯವಾಗಿದೆ.
- ಭೂಕಂಪ ದುರಂತ ತೀವ್ರತೆ ತುಂಬ ಕಡಿಮೆಯಿರುವ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳು/ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಯಾವುವು/ ಕರ್ನಾಟಕ, ತೆಲುಂಗಾನ್, ಒರಿಸ್ಸಾ, ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ. ಭೂಕಂಪ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿರುವಲ್ಲಿ. ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಕೆಲವು ಮುಂಜಾಗರೂಕತಾ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾದ ಕ್ರಮವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ.
- ಹೆಚ್ಚು ಭಾರವಿರುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮನೆಯ ಅಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಅಥವಾ ಇತರ ಎತ್ತರ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿರಿಸಬಾರದು.

- ಅಂತಸ್ತಿನ ಕಟ್ಟಡಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬಾರದು.

ನೆರೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಾರ್ತೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿಯೋ, ಗುಂಪಾಗಿಯೋ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ವಾರ್ತೆಗಳನ್ನು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಬಹುದು ಅಥವಾ ಅವುಗಳನ್ನೊಳಪಡಿಸಿ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ದುರಂತಗಳ ಕುರಿತು ಒಂದು 'ಆಲ್ಬಂ' ತಯಾರಿಸಬಹುದು.

ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ದುರಂತಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವ

ವಿವಿಧ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ದುರಂತಗಳುಂಟಾಗುವಾಗ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕಾದ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ಫ್ಲೋಚಾರ್ಟ್‌ನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ ಅವುಗಳನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಿಸಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಚಾರ್ಟ್ ಮಾಡಲಿರುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸಬಹುದು. ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ ಕ್ಲಬ್‌ನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲೂ ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ನಡೆಸಬಹುದು. ಹೀಗೆ ತಯಾರಿಸಿದ ಚಾರ್ಟ್‌ಗಳನ್ನು ಆಯಾ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ದುರಂತ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿರುವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಜನರಿಗೆ ಕಾಣುವಂತೆ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಬಹುದು ಅಥವಾ ಕರಪತ್ರಗಳಾಗಿ ಹಂಚಬಹುದು.

ದುರಂತ ನಿವಾರಣಾ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪಾತ್ರ

ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ದುರಂತಗಳುಂಟಾಗುವ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡು ನಡೆಸಬಹುದಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಹ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಪುನರ್ವಸತಿ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿರುವ ಜನರಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪ್ರಥಮ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಾಗಿರುವ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು, ಆಹಾರ ಸಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ತಲುಪಿಸುವ

ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯರೊಂದಿಗೆ ಸಹಕರಿಸಬಹುದು.

ಸುರಕ್ಷಿತ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಹುಡುಕೋಣ

ಪಾಠಭಾಗ ಚಿತ್ರ 7.10. ರಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿರುವಂತೆ ನಿಮ್ಮ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸುರಕ್ಷಿತವಾದ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಮಾಡಿಸುವ ಕೆಲವನ್ನು ಅಧ್ಯಾಪಕ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಗುರುತಿಸುವ ಸುರಕ್ಷಿತವಾದ ಸ್ಥಳಗಳ ಮಾಹಿತಿಯ ನೋಟಪಡಿಸಿ ಶಾಲಾ ಸುರಕ್ಷಿತ ವಲಯದ ನಕಾಶೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಬಹುದು. ಅದನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕಾಣುವಂತೆ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಬೇಕು. .

ಸುರಕ್ಷಿತವಾದ ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕಾಗಿ

ಪ್ರಕೃತಿಯು ನಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅಭಯವನ್ನು ನೀಡಿದೆಯಾದರೂ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಆದ ಸಂಹಾರ ರೂಪಿಯಾಗುವುದೂ ಇದೆ. ಕೆಲವು ಸಲ ಮಾನವನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ದುರಂತಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದಿದೆ. ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾದ ಭೂವಿನಿಯೋಗ ರೀತಿಯನ್ನು ಮಾದರಿಯಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಈ ರೀತಿಯ ದುರಂತಗಳನ್ನು ಒಂದು ಹಂತದವರೆಗೆ ಕಡಿಮೆಮಾಡಬಹುದು. ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ದುರಂತಗಳು ಉಂಟಾಗುವ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ದುರಂತ ಲಘೂಕರಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿರುವ ಮನೋಭಾವ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸುವುದು ಈ ಯೂನಿಟ್‌ನ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

- ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಭೂಕುಸಿತ ಸಾಧ್ಯತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವಿಭಾಗ ಯಾವುದು? ಇದು ಯಾಕಾಗಿ?
- ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ದುರಂತಗಳನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಭೂವಿನಿಯೋಗದ ಪ್ರಭಾವವಿದೆಯೇ? ಪಾಠಭಾಗದಿಂದ ಲಭ್ಯವಾದ ತಿಳುವಳಿಕೆಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.
- ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವಿಕೋಪಗಳಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸತಕ್ಕವುಗಳು ಯಾವುವು? ಯಾಕಾಗಿ? ನಿಮ್ಮ ನಿಗಮನವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿರಿ.
ಮಳೆ ಭೂಕಂಪ, ಸಮುದ್ರ ಅಲೆ, ಭೂಕುಸಿತ, ಕಡಲ್ಪೊರೆತ, ಬಿರುಗಾಳಿ, ನೆರೆ.
- ನೆರೆಯುಂಟಾಗುವ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಮುಂಜಾಗರೂಕತಾ ಕಾರ್ಯಗಳು ಯಾವುವು?
- ಭೂಕಂಪ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಮುಂಜಾಗರೂಕತೆ ಕಾರ್ಯಗಳು ಯಾವುವು?

ಅಕರಗ್ರಂಥ

1. ಜಾಗೃತಾ ನಿರ್ದೇಶಗಳು - SEOC, Govt of Kerala

ಜನಸಂಖ್ಯೆ, ವಲಸೆ, ವಾಸಸ್ಥಳಗಳು

ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಯೋಜನೆ ಹಾಗೂ ಅದರ ವಿನಿಯೋಗಗಳು ಮೊದಲಾದ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಸಹಾಯಕವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಯೂನಿಟನ್ನು ತಯಾರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜನಸಂಖ್ಯಾ ವಿತರಣೆ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವ ಘಟಕಗಳು, ವಲಸೆ, ಗ್ರಾಮ - ನಗರವಾದ ಸ್ಥಳ ಮೊದಲಾದ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಈ ಯೂನಿಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಳ್ಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಆಶಯಗಳು 2011 ರ ಜನಗಣತಿಯ ಮಾಹಿತಿಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯವಾದ ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಪಾಠಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಜನಸಂಖ್ಯಾ ನಿಯಂತ್ರಣದ ಅಗತ್ಯ ಹಾಗೂ ವಲಸೆಯ ಗುಣದೋಷಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಲು ಈ ಯೂನಿಟ್‌ನ ವಿನಿಮಯವು ಸಹಾಯಕವಾಗುವುದು.

ಆಶಯಗಳು/ ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳು	ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು/ ಕಲಿಕಾ ತಂತ್ರಗಳು	ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನಗಳು
<ul style="list-style-type: none"> ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಕಲಿಕೆಯ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಜನಸಂಖ್ಯಾ ವಿತರಣೆ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ವಿತರಣೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವ ಘಟಕಗಳು ಜನಸಾಂದ್ರತೆ ಪ್ರಾಂತ್ಯಮಟ್ಟ ಜನಸಾಂದ್ರತೆ. ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಬೆಳವಣಿಗೆ ವಲಸೆ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ವಲಸೆಗಳು ವಲಸೆಯ ಕಾರಣ - ಆಕರ್ಷಕ ವಲಸೆಗಳು - ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವಲಸೆಗಳು ವಲಸೆಯ ಪರಿಣಾಮಗಳು ವಾಸಸ್ಥಳಗಳು ಗ್ರಾಮೀಣ ವಾಸಸ್ಥಳಗಳು ನಗರ ವಾಸಸ್ಥಳಗಳು ನಗರಗಳ ವರ್ಗೀಕರಣ - ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ - ಸೇವೆಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ನಗರಗಳು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು 	<ul style="list-style-type: none"> ಜನಗಣತಿಯ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯದ ಕುರಿತು ಚರ್ಚೆ. ಭೂಪಟ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ (ಜನಸಂಖ್ಯಾ) ವಿತರಣೆಯ ಭೂಪಟವನ್ನು ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಭೂಪಟದೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ನಿಗಮನಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು. ಜನಸಂಖ್ಯಾ ವಿತರಣೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವ ಘಟಕಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಚರ್ಚೆ. ಜನ ಸಾಂದ್ರತಾ ಭೂಪಟ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳು - ಚರ್ಚೆ. ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಬದಲಾವಣೆ ಕುರಿತಾಗಿ ಚರ್ಚೆ. ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ವಲಸೆಗಳು - ಚರ್ಚೆ. ವಲಸೆಯ ಕಾರಣಗಳು - ಚರ್ಚೆ ವಲಸೆಯ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಿಸಿ ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸುವುದು. ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ವಾಸಸ್ಥಳಗಳು - ಚಿತ್ರ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ವಾಸಸ್ಥಳಗಳ ಮಾದರಿಗಳು - ಚಿತ್ರೀಕರಣ ನಗರ ವಾಸಸ್ಥಳಗಳು - ಚರ್ಚೆ <ul style="list-style-type: none"> - ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸುವುದು - ಚಿತ್ರ ಸಂಗ್ರಹ - ಭೂಪಟ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಸೇವೆಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ನಗರಗಳನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಿಸಿ ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸುವುದು. ನಗರಗಳು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಹಾಗೂ ಪರಿಹಾರೋಪಾಯಗಳು - ಸೆಮಿನಾರು 	<ul style="list-style-type: none"> ಜನಸಂಖ್ಯಾ ವಿತರಣೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವ ಘಟಕಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜನಸಾಂದ್ರತೆಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಿಸುವರು. ಭಾರತದ ಗ್ರಾಮೀಣ ವಾಸಸ್ಥಳ ಹಾಗೂ ನಗರ ವಾಸಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವರು. ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ವಾಸಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರೀಕರಿಸುವರು. ವಲಸೆಗಿರುವ ಪ್ರಧಾನ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಆಕರ್ಷಕ ವಲಸೆಗಳು ಹಾಗೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವಲಸೆಗಳೆಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸುವರು. ನಗರ ವಾಸಸ್ಥಳ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಅವುಗಳನ್ನು ಸರಳಗೊಳಿಸಲು ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಸೇವೆಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿರುವ ನಗರಗಳನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಿಸಿ ಪಟ್ಟಿಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ ದೆಡೆಗೆ...

2011 ರ ಜನಗಣತಿ ದಾಖಲೆಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಕೆಲವು ಪ್ರಧಾನ ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿಕೊಂಡು ಯೂನಿಟನ್ನು ಆರಂಭಿಸುವುದು. ಜನಸಂಖ್ಯೆ, ಜನಸಾಂದ್ರತೆ, ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದರ, ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷ ಅನುಪಾತ, ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಮಟ್ಟದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಮೊದಲಾದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನೀಡುವುದು. ಇವು ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನು ಹೇಗೆ ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕುವುದೆಂದೂ ಈ ರೀತಿಯ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರಗಳ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಏನೆಂದೂ ಅರಿಯಲಿರುವ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತೆ ಪಾಠವಿನಿಮಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ದೇಶದಲ್ಲಿನ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳು ಅಗತ್ಯವಾಗುವ ವಲಯಗಳನ್ನು ಚರ್ಚೆಯ ಮೂಲಕ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

- ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಯೋಜನೆ ತಯಾರಿಸಲು.
- ಉದ್ಯೋಗ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು.
- ವಾಸಸ್ಥಳಗಳ ಯೋಜನೆ ತಯಾರಿಸಲು
- ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ವಿತರಣೆಯ ಯೋಜನೆ ತಯಾರಿಸಲು.
- ಮತದಾನದ ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸಲು.
- ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲು.
- ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಲಭ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಲು.
- ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ತೀರ್ಮಾನಿಸಲು.
- ವಿದ್ಯುತ್ ವಿತರಣೆಯ ಕುರಿತಾದ ಯೋಜನೆ ತಯಾರಿಸಲು.

ದೇಶದ ಎಲ್ಲಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಯೋಜನೆಮಾಡುವುದು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಅಂಕಿಅಂಶಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಎಂದು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಕ್ರೋಡೀಕರಿ

ಸಬೇಕು. ಜನರೇ ದೇಶದ ನಿಜವಾದ ಸಂಪತ್ತು ಎಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಲಭಿಸಬೇಕು. ಆದರೆ ಅಮಿತ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ದೇಶದ ಸಂಪನ್ಮೂಲದ ಕೊರತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದರೊಂದಿಗೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ತಡೆಯೊಡ್ಡುವುದು ಎಂದು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅರಿವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕು. ನಿಶ್ಚಿತ ಆದಾಯವಿರುವ ಒಂದು ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾದಾಗ ಉಂಟಾಗುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಈ ಆಶಯವನ್ನು ಮಂಡಿಸಬಹುದು. ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ದೃಢಪಡಿಸಬೇಕು.

ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಹಂಚಿಕೆ

ಜನಸಂಖ್ಯಾ ವಿತರಣೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಭೂಪಟ (ಚಿತ್ರ 8.1)ವನ್ನು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೊಳಪಡಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಿಸಿ ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ಆಟಗಾರನಲ್ಲಿರುವ ಭಾರತದ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಭೂಪಟದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಭೂಪಟವನ್ನು ಹೋಲಿಸುವ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡಬಹುದು. ಕೆಳಗೆ ಸೂಚಿಸಿರುವ ನಿಗಮಗಳಿಗೆ ಮಕ್ಕಳು ತಲುಪಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅಧ್ಯಾಪಕನು ಸೂಕ್ತವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಪ್ರವೇಶಿಸಬೇಕು.

- ಉತ್ತರದ ಮಹಾಬಯಲಿನಾದ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಇರುವ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಕೃಷಿಯೋಗ್ಯವಾದ ಮಣ್ಣು, ಜಲ ಲಭ್ಯತೆ, ರಸ್ತೆ-ರೈಲು

ಜಾಲಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಸಮತಟ್ಟಾದ ಭೂಪ್ರಕೃತಿ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ.

- ಪೀಠಭೂಮಿ ಪ್ರದೇಶದ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಿತವಾದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ (ಇದಕ್ಕಿರುವ ಕಾರಣವನ್ನು ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.)
  - ಪರ್ವತ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಳಪಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಭೂಪ್ರಕೃತಿ, ಪ್ರತಿಕೂಲ ಹವಾಮಾನ, ಕೃಷಿ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು.
- ಮನದಟ್ಟುಮಾಡಿದ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು 'ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಹಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಪ್ರಕೃತಿಯ ಪಾತ್ರ ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸಲಿ. ಭೂಪ್ರಕೃತಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಇತರ ಕೆಲವು ಭೌಗೋಳಿಕ ಘಟಕಗಳು ಕೂಡಾ ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಹಂಚಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತವೆ ಎಂದು ಪಾಠ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿರುವ ಪದಸೂರ್ಯವನ್ನು ಗಮನಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಇದರಲ್ಲಿ ಪರಾಮರ್ಶಿಸಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಘಟಕವೂ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಹಂಚಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತದೆ ಎಂದು ವಿವರಿಸುವ ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಗುಂಪು ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡಬಹುದು. ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಲಿ, ಮಂಡನೆಯ ವೇಳೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಬೇಕು.
- ಹವಾಮಾನ : ಮಿತೋಷ್ಣ ಹಾಗೂ ಮಳೆ ಲಭ್ಯವಾಗುವ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಜನವಾಸಕ್ಕೂ ಕೃಷಿಗೂ ಅನುಕೂಲಕರವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುವು.

- ನಗರೀಕರಣ : ಕೃಷಿಯೇತರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹಾಗೂ ಪೂರಕವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಉನ್ನತ ಜೀವನ ಮಟ್ಟವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ.
  - ಖನಿಜಗಳು : ಧಾತುಗಳ ಲಭ್ಯತೆ ಇರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ಖನನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ದಿನದಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿವೆ. ಈ ಮೂಲಕ ಲಭ್ಯವಾಗುವ ಉದ್ಯೋಗ ವಕಾಶಗಳು ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಹೆಚ್ಚಳಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುವು.
  - ಮಣ್ಣಿನ ವಿಧಗಳು : ಮಾನವನ ವಾಸಸ್ಥಳಗಳ ಸ್ಥಾನ ನಿರ್ಣಯ ಘಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣು ಪ್ರಮುಖ ಘಟಕವಾಗಿದೆ. ನದಿ ತೀರದ ಫಲವತ್ತಾದ ಮೆಕ್ಕಲು ಮಣ್ಣು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಕೃಷಿ ಹಾಗೂ ಕೃಷಿ ಸಂಬಂಧಿತ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಗೂ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ.
  - ಕೈಗಾರಿಕೀಕರಣ : ಕೈಗಾರಿಕೀಕರಣವು ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿನ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೀಡುವುದಲ್ಲ. ಇವುಗಳು ಸಾರಿಗೆ, ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಪೂರಕ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು, ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮೊದಲಾದ ಮಾರ್ಗಗಳ ಮೂಲಕವೂ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.
  - ಜಲಲಭ್ಯತೆ : ಜಲವು ಜೀವದ ನೆಲೆನಿಲ್ಲುವಿಕೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಘಟಕವಾಗಿದೆ. ಶುದ್ಧ ಜಲ ಲಭ್ಯವಾಗುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಜನವಾಸ ಪ್ರದೇಶಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವುವು. ವಾಸ ಸ್ಥಳ ನಿರ್ಣಯದಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧ ಜಲ ಲಭ್ಯತೆಗೆ ಪ್ರಥಮ ಪರಿಗಣನೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಉದಾ : ಮರುಭೂಮಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಚಿಲುಮೆಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ಮಾತ್ರವೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಜನವಾಸ ಕೇಂದ್ರಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ಜನಸಾಂದ್ರತೆ

ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು 121.01 ಕೋಟಿಯಾಗಿರುವಾಗ ಜನಸಾಂದ್ರತೆಯು 382 (2011 ರ ಜನಗಣತಿ) ಆಗಿರುವುದೆಂದು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದರೆ, ಜನಸಾಂದ್ರತೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು ಹೇಗೆಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಸಂಶಯ ಉಂಟಾಗಬಹುದು ಸಾಂದ್ರತೆ ಎಂಬ ಆಶಯವನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಲುಪಿಸಲು ಸೂಕ್ತವಾದ ಪಾಠ್ಯೋಚ್ಚವಿಕೆ ಆಗತ್ಯವಾಗಬಹುದು.

ತರಗತಿಯ ಒಟ್ಟು ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಎಷ್ಟೆಂದು, ಅಲ್ಲಿರುವ ಬೆಂಚುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಎಷ್ಟೆಂದು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕೇಳಿರಿ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ 45 ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು 10 ಬೆಂಚುಗಳಿರುವುದಾದರೆ ಒಂದು ಬೆಂಚಿನ ಸರಾಸರಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ $45 \div 10 = 4.5$ ಆಗಿದೆ ಎಂದು ಲೆಕ್ಕಹಾಕಬಹುದಲ್ಲವೇ. ಆದರೆ ಈ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಸರಾಸರಿ ಮಾತ್ರವಾಗಿದೆಯೆಂದೂ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬೆಂಚಿನಲ್ಲಿರುವ ನಿಜವಾದ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲವೆಂದೂ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಭಾರತದ ಪ್ರತಿ ಚದರ ಕಿಲೋಮೀಟರುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸರಾಸರಿ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಲೆಕ್ಕಹಾಕಬಹುದೆಂದು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದಲ್ಲಿ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.

- ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಭೂವಿಸ್ತೀರ್ಣದಿಂದ ಭಾಗಿಸಿದರೆ ಪ್ರತಿ ಚದರ ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿರುವ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಲಭಿಸುವುದು ಇದೇ ಜನಸಾಂದ್ರತೆ.
- ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಭೂವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುವುದಾದರೆ ಜನಸಾಂದ್ರತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದು.
- ಕಡಿಮೆ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚು ಭೂವಿಸ್ತೀರ್ಣವು ಇರುವುದಾದರೆ ಜನಸಾಂದ್ರತೆ ಕಡಿಮೆ.

ಚೀನಾದಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿರುವ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಿರುವುದಾದರೂ ಅಲ್ಲಿನ ಜನಸಾಂದ್ರತೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು ಆ ದೇಶದ ಗಾತ್ರ (ಭೂವಿಸ್ತೀರ್ಣ) ದಿಂದಾಗಿದೆ.

ಭಾರತದ ಪ್ರಾಂತ್ಯವಾರು ಜನಸಾಂದ್ರತಾ ಭೂಪಟವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಾಗಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನೀಡಬಹುದು. ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳ ಗಾತ್ರ ಹಾಗೂ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವಂತೆ ನಿಗಮನಗಳಿಗೆ ತಲುಪಲಿ.

- ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಸಾಂದ್ರತೆಯಿರುವ ಪ್ರಾಂತ್ಯ.
- ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಸಾಂದ್ರತೆಯಿರುವ ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶ.
- ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಜನಸಾಂದ್ರತೆ ಇರುವ ಪ್ರದೇಶ ರಾಜ್ಯ.
- ಕೇರಳದ ಜನಸಾಂದ್ರತೆ.
- ಜನಸಾಂದ್ರತೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮುಂದಿರುವ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳು.
- ದೆಹಲಿಯು ಭಾರತದ ರಾಜಧಾನಿ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇತರ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ವಲಸೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದೇ ಇಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚು ಜನಸಾಂದ್ರತೆಯಿರಲು ಕಾರಣ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುವ ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಧಾರಣಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಸಾಂದ್ರತೆ (11297)ಯು ಇದೆ.
- ಜನಸಾಂದ್ರತೆಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಕೇರಳದ ಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಅದರ ಕಾರಣಗಳು : ಕಡಿಮೆ ಭೂವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ತ ವಾತಾವರಣವಿರುವ ಕಾರಣ ಜನ ಸಾಂದ್ರತೆಯಲ್ಲಿ ಕೇರಳವು ಮೂರನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ (859)
- ಭೂಪಟ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಿ ಪುಟ118 ರ ಪಟ್ಟಿ ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಲು ಚಟುವಟಿಕೆ ನೀಡಬೇಕು.

ಜನಸಾಂದ್ರತೆ	ವಿಭಾಗಗಳು	ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳು
100ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ	ಜನಸಾಂದ್ರತೆ ತುಂಬ ಕಡಿಮೆ	ಅರುಣಾಚಲಪ್ರದೇಶ ಮಿಝೋರಾಂ ಸಿಕ್ಕಿಂ
101 ರಿಂದ 260 ರ ವರೆಗೆ	ಕಡಿಮೆ ಜನಸಾಂದ್ರತೆ	ನಾಗಾಲೆಂಡ್, ಮಣಿಪುರ ಮೇಘಾಲಯ ಛತ್ತೀಸ್‌ಘಡ, ಮಧ್ಯಮಪ್ರದೇಶ ಉತ್ತರಾಂಚಲ, ಜಮ್ಮು- ಕಾಶ್ಮೀರ, ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ, ರಾಜಸ್ಥಾನ
251 ರಿಂದ 500 ರ ವರೆಗೆ	ಮಿತವಾದ ಜನಸಾಂದ್ರತೆ	ಆಸ್ಸಾಂ, ತ್ರಿಪುರ ಜಾರ್ಖಂಡ್, ಒಡಿಶ್ಯಾ ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ, ಕರ್ನಾಟಕ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಗುಜರಾತ್, ಗೋವ.
501 ರಿಂದ 1000ದವರೆಗೆ	ಬಹಳ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನಸಾಂದ್ರತೆ	ಕೇರಳ, ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ, ಹರಿಯಾಣ, ಪಂಜಾಬ್, ತಮಿಳುನಾಡು
1000ದ ಮೇಲೆ	ಅತ್ಯಧಿಕ ಜನಸಾಂದ್ರತೆ	ಬಿಹಾರ,ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ

ಕೆಳಗಿನ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಾಪಕನು ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಬೇಕು. ಹವಾಮಾನ, ಭೂಪ್ರಕೃತಿ, ಮಣ್ಣಿನ ವಿಧಗಳು, ಜಲ ಲಭ್ಯತೆ ಮುಂತಾದ ಭೌಗೋಳಿಕ ಘಟಕಗಳು, ಖನನ, ಕೈಗಾರಿಕೆ, ನಗರೀಕರಣ ಮೊದಲಾದ ಆರ್ಥಿಕ ಘಟಕಗಳು ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದ ಜನ ಸಾಂದ್ರತೆಯನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುತ್ತವೆ.

ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಬೆಳವಣಿಗೆ

1901 ರಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗಿರುವ ಭಾರತದ ಜನಗಣತಿ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲುಂಟಾದ ಬದಲಾವಣೆಯ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ನೀಡಿ ಚರ್ಚಿಸಬಹುದು. ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿಕಾಲೋಚಿತವಾದ ಬದಲಾವಣೆ ಉಂಟಾಗುವುದೆಂದು ಇದರಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಜನನ ಮರಣ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಘಟಕಗಳಾಗಿವೆ ಎಂಬುದು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಿಳಿದಿರುವ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ವಲಸೆಯ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ಅಧ್ಯಾಪಕನು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಒಳಪಡಿಸಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗಿ ನಗರಗಳ ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು.

ವಲಸೆಯನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದರೆ ಜನನ - ಮರಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿನ ಸಮಾನತೆಯು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನಿಲ್ಲದಾಗಿಸಿತು ಎಂಬುದು ಪುಟ 119 ರಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಾ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವ ಉತ್ತರವಾಗಿದೆ.

ವಲಸೆ

ಊರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ವಲಸೆಗಳ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ನೀಡಿಕೊಂಡು ಈ ಆಶಯದ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬಹುದು. 119 ನೇ ಪುಟದಲ್ಲಿರುವ ಫ್ಲೋಚಾರ್ಟ್‌ನ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸುವುದು. ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ವಲಸೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯಕವಾಗಬಹುದು. ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ವಲಸೆಗಳ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಸೇರಿಸಿ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸಲು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

- ಕೇರಳದಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಲಸೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನಿಗಮನವು ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿವಾನ ನಿಲ್ದಾಣಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ.

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಗುವೂ ತನಗೆ ಪರಿಚಿತವಾಗಿರುವ ಎಷ್ಟು ಮಂದಿ ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿದರೆ ಇದು ಇನ್ನಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಬಹುದು.

- ಇತರ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಿಂದ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕೇರಳಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ವಲಸೆಗೆ ಕಾರಣ ಇಲ್ಲಿನ ಉದ್ಯೋಗ ಲಭ್ಯತೆ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿರುವ ವೇತನವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವರು. ಕೇರಳದ ನಿರ್ಮಾಣ ವಲಯವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿ ಇದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಬಹುದು.

ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿದ ಆಶಯಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸುವರು.

- ವಲಸೆ
  - ವಲಸೆಗಿರುವ ಕಾರಣಗಳು - ಆಕರ್ಷಕ ಘಟಕಗಳು ಹಾಗೂ ನಿರ್ಬಂಧಿತ ಘಟಕಗಳು
  - ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ವಲಸೆಗಳು
  - ವಲಸೆಯ ಗುಣದೋಷಗಳು
- ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ವಲಸೆಯ ಗುಣ ಮತ್ತು ದೋಷಗಳನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಿಸಿ ಬರೆಯುವ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಅದು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿರಬೇಕು.

ಗುಣಗಳು	ದೋಷಗಳು
<ul style="list-style-type: none"> • ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲದ ವಿನಿಮಯ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. • ಮಾತೃದೇಶಕ್ಕೆ ವಿದೇಶನಾಣ್ಯ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. • ತಾಂತ್ರಿಕತೆಯ ವಿನಿಮಯವು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. • ಹೆಚ್ಚಿನ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳು ಲಭಿಸುತ್ತವೆ. • ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಿರುವ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಲಭಿಸುತ್ತವೆ. 	<ul style="list-style-type: none"> • ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅಮಿತ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. • ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಕೊರತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. • ಜನರ ನಡುವಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. • ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. • ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗಗಳು ಹರಡುತ್ತವೆ. • ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿನ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷ ಸಮತೋಲನವು ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. • ವಿದ್ಯಾಸಂಪನ್ನರ ಹಾಗೂ ಯುವಕ ಸೇವೆಯು ದೇಶಕ್ಕೆ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. • ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಶೋಷಣೆಗೆ ಈಡಾಗುತ್ತವೆ. • ಮಾಲಿನ್ಯದ ತೀವ್ರತೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತವೆ.

ಪುಟ 132 ರಲ್ಲಿರುವ ವರ್ಕ್ ಶೀಟ್ ಸರಿಯಾಗಿ ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿದರೆ ಈ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿದಂತಿರಬಹುದು.

ವಲಸೆಗಳು	ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಲಸೆ	ಅಂತರಿಕ ವಲಸೆ	ನಿರ್ಬಂಧಿತ ವಲಸೆ	ಆಕರ್ಷಕ ವಲಸೆ
• ಯುರೋಪ್‌ನಿಂದ ಭಾರತಕ್ಕೆ ನಡೆದ ವಲಸೆಗಳು.	✓			✓
• ಮಧ್ಯೆತಿರುವಾಂಕೂರಿನಿಂದ ಮಲಬಾರಿನ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದ ಕೃಷಿಕರ ವಲಸೆಗಳು.		✓		✓
• ಇತರ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಿಂದ ಕೇರಳಕ್ಕೆ ನಡೆಯುವ ಕಾರ್ಮಿಕರ ವಲಸೆಗಳು.		✓		✓

ವಲಸೆಗಳು	ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಲಸೆ	ಅಂತರಿಕ ವಲಸೆ	ನಿರ್ಬಂಧಿತ ವಲಸೆ	ಆಕರ್ಷಕ ವಲಸೆ
• ಶ್ರೀಲಂಕಾದ ಅಂತರಿಕ ಕಲಹದಿಂದಾಗಿ ಭಾರತದ ಕಡೆಗಿರುವ ವಲಸೆಗಳು.	✓		✓	
• ಕೇರಳದ ನಗರಗಳಿಂದ ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಪರಿಣಿತರು ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಕಡೆಗೆ ನಡೆಸುವ ವಲಸೆಗಳು.		✓		✓
• ಕೊಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೆ ಮಲೆಯಾಳಿಗಳ ವಲಸೆಗಳು.	✓			✓
• ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ವಿವಾಹಾನಂತರದ ವಲಸೆಗಳು.		✓		✓
• ಸಿರಿಯಾದ ಅಂತರಿಕ ಕಲಹದ ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಉಂಟಾದ ವಲಸೆಗಳು.	✓		✓	
• ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸುನಾಮಿ ಪೀಡಿತ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಪುನರ್ವಸತಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಾಗಿರುವ ವಲಸೆಗಳು.		✓	✓	

ವಾಸಸ್ಥಳಗಳು

ಚರ್ಚೆಯ ಮೂಲಕ ವಾಸಸ್ಥಳಗಳು ಎಂಬ ಆಶಯವನ್ನು ಅಧ್ಯಾಪಕನು ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಬೇಕು. ವಾಸಸ್ಥಳಗಳ ವಿನ್ಯಾಸ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಕೇಂದ್ರ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ಹೆಚ್ಚು ಜನವಾಸವಲಯಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳಲಿರುವ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

- ಸೂಕ್ತ ಹವಾಮಾನ
- ಜಲ ಲಭ್ಯತೆ.
- ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳು
- ಕೈಗಾರಿಕೀಕರಣ
- ನಗರೀಕರಣ
- ಸುರಕ್ಷೆ
- ಕೃಷಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶ

ಗ್ರಾಮ-ನಗರ ವಾಸಸ್ಥಳ ಮಧ್ಯೆ ಜನಸಂಖ್ಯೆ, ಉದ್ಯೋಗ, ವಸತಿ ನಿರ್ಮಾಣ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಲು

ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಬೇಕು. ಚಿತ್ರ 8.5, 8.6ರ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ವಾಸಸ್ಥಳಗಳು ಮತ್ತು ಚದುರಿತ ವಾಸಸ್ಥಳಗಳೊಳಗಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಖಾತರಿಸಬೇಕು.

ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಚದುರಿತ ವಾಸಸ್ಥಳಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಹೆಚ್ಚಳ ಹಾಗೂ ಕಡಿಮೆ ಭೂವಿಸ್ತೀರ್ಣವು ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

ಚಿತ್ರ 8.7 ನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿರಿಸಿ ವಾಸಸ್ಥಳಗಳ ಮಾದರಿಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆರುವ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಬಹುದು. ಪಾಠಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಮಾದರಿ ವಿನ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿ ತ್ರಿಕೋನ ಮಾದರಿ, ಚೌಕಮಾದರಿ, ಆಯತ ಮಾದರಿ, ಬಹು ಮಹಡಿ ಮುಂತಾದ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಮಾದರಿ ವಿನ್ಯಾಸಗಳಿವೆ ಎಂದು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಕ್ರೋಡೀಕರಣದಲ್ಲಿ ಒಳಪಡಿಸಬೇಕು. ಪಾಠಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ನಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ನೋಟ್ಸ್ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸದಿರಲು ಹೇಳಬೇಕು.

ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪರಿಚಿತವಾದ ಸಮೀಪದ ಗ್ರಾಮ ನಗರಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಲಿರುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನೀಡಬಹುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಕೆಳಗೆ ಹೇಳಿರುವ ವಿಷಯಗಳು ಇರಬಹುದು.

- ಜನಸಂಖ್ಯೆ
  - ಜನಸಾಂದ್ರತೆ
  - ಉದ್ಯೋಗ
  - ನಗರ ಸೇವೆಗಳು
- ಚರ್ಚೆಯ ಕ್ರೋಡೀಕರಣದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ನಗರ ಪದವಿಗಳ ಮಾನದಂಡವನ್ನು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಮಂಡಿಸಬೇಕು. (ಪಾಠಪುಸ್ತಕದ ಪುಟ 139)

ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ನಗರಗಳ ವಿವಿಧ ವಿಧಗಳ ಪುಟ 138 ರ ಫ್ಲೋಚಾರ್ಟ್ ಮಂಡಿಸಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಒಳಪಟ್ಟಿರುವ ಭಾರತದ ನಗರಗಳ ಹೆಚ್ಚಿನ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲಿರುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನೀಡಬಹುದು.

ಚಿತ್ರ 8.8 ರಿಂದ ಭಾರತದ ಮೆಟ್ರೋಪೊಲಿಸ್ ನಗರ ಹಾಗೂ ಬೃಹತ್ ನಗರಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಬರೆಯಲಿ.

ಸೇವೆಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ನಗರಗಳನ್ನು ಹಲವು ವಿಧಗಳಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಿರುವ ಪಟ್ಟಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಪಟ್ಟಿ ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸುವ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಆಡಳಿತ	ಕೈಗಾರಿಕೆ	ಶಿಕ್ಷಣ	ಸುಖವಾಸ	ದಾರ್ಮಿಕ/ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ
<ul style="list-style-type: none"> • ಗಾಂಧೀನಗರ • ಶ್ರೀನಗರ • ದೆಹಲಿ • ತಿರುವನಂತಪುರ • ಚೆನ್ನೈ • ಮುಂಬೈ 	<ul style="list-style-type: none"> • ಹೂಗ್ಲಿ • ಕೊಯಂಬತ್ತೂರು • ಅಹಮದಾಬಾದ್ • ಭಿಲಾಯಿ • ಬೊಕಾರೊ • ಚೆಮ್‌ಷದ್‌ಪುರ 	<ul style="list-style-type: none"> • ಆಲೀಗಡ • ವಾರಣಾಸಿ • ಖರಗಿಪುರ • ಮಂಗಳೂರು • ರೂರ್ಕಿ 	<ul style="list-style-type: none"> • ನೈನಿತಾಲ್ • ಸಿಮ್ಲಾ • ಊಟಿ • ಕೊಡೈಕೆನಾಲ್ • ಮುನ್ನಾರ್ • ಕುಂಲು • ಮಾನಾಲಿ 	<ul style="list-style-type: none"> • ಹರಿದ್ವಾರ • ಮಧುರೈ • ಆಯೋಧ್ಯೆ • ತಿರುಪತಿ • ಮಥುರಾ • ವಾರಣಾಸಿ

ನಗರಗಳು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು

ನಗರಗಳು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚೆಗಳ ಮೂಲಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಲುಪಿಸಬೇಕು. ಈ ರೀತಿಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಸೆಮಿನಾರ್ ಪೇಪರ್ ತಯಾರಿಸಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೊಣೆ ನೀಡುವುದು. ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಒಳಪಡಿಸಬೇಕು.

ಸಮಸ್ಯೆಗಳು

- ಮಾಲಿನ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು

- ಅಮಿತ ಜನಸಂಖ್ಯೆ
- ಸಾರಿಗೆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು
- ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಸಮಸ್ಯೆ
- ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶಗಳು
- ನಿರುದ್ಯೋಗ
- ಸಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು

ಪರಿಹಾರೋಪಾಯಗಳು

- ನಗರ ಯೋಜನೆ
- ತ್ಯಾಜ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆ
- ಪುನರ್ವಸತಿ

• ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಯೋಜನೆಗಳು ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಪಾಠಪುಸ್ತಕ ಇಂಟರ್‌ನೆಟ್ ಮುಂತಾದ ಮೂಲಗಳನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಬಹುದು. ಸೆಮಿನಾರನ್ನು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸುವ ಮೊದಲು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಓದಿ ಅಗತ್ಯವಾದ

ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಸೆಮಿನಾರು ಮಂಡನೆಯ ಬಳಿಕ ಚರ್ಚೆಗಳ ಮೂಲಕ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಆಶಯವನ್ನು ಒಳಪಡಿಸಿರುವ ವರದಿಯನ್ನು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಕ್ಕೆ ನೀಡಲು ಹೇಳಬೇಕು.

ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

- ಪಂಜಾಬ್‌ನಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮಬಂಗಾಳದ ತನಕವಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ಅಧಿಕ ಜನಸಾಂದ್ರತೆಯು ಕಂಡುಬರಲಿರುವ ಕಾರಣವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ.
- ವಲಸೆಯ ಎರಡು ಗುಣದೋಷಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
- ಭಾರತದ ವಾಸಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ನಗರ ಪದವಿ ನೀಡುವುದು. ವ್ಯತ್ಯಸ್ತ ಮಾನದಂಡಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಾಗಿದೆ. ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿರಿ.
- ನಿಮ್ಮ ಸಮೀಪದ ನಗರವು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಯಾವುವು? ಅದಕ್ಕಿರುವ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿರಿ.

ಅಕರೆಗ್ರಂಥಗಳು

1. Census of India - 2011
2. Human Geography - Goh Cheng Leog

ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಧೋರಣೆಗಳು

ಉ

ತ್ವಾದನಾ ಉಪಾದಿ ಮಾಲಕತ್ವವು ಯಾರಲ್ಲಿ ನಿಕ್ಷೇಪವಾಗಿರುವುದು ಎಂಬುದರ ಆಧಾರದಲ್ಲಿರುವ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸಮಾಜವಾದಿ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಮಿಶ್ರ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ವಿಶೇಷತೆಗಳೇನೆಂದು ಈ ಯೂನಿಟ್ಲೆ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ಚರ್ಚಿಸಲ್ಪಡುವ ಜಾಗತೀಕರಣ, ಜಾಗತಿಕ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಘಟನೆ, ಬಹುರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಂಪೆನಿ ಎಂಬಿವುಗಳ ಪ್ರಭಾವಗಳೇನೆಂದು ಮಕ್ಕಳು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ವ್ಯಾಪಾರೀಕರಣ ಕಾಲದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಘಟಕಗಳಾದ ಉದಾರೀಕರಣ, ಖಾಸಗೀಕರಣ ಮತ್ತು ನೂತನ ಆರ್ಥಿಕ ಧೋರಣೆಗಳು ಎಂಬಿವುಗಳು ದೇಶದ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತವೆ ಎಂದು ಈ ಪಾಠಭಾಗದಿಂದ ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಆಶಯಗಳು/ ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳು	ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು/ ಕಲಿಕಾ ತಂತ್ರಗಳು	ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳು
<ul style="list-style-type: none"> • ವಿವಿಧ ಅರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು <ul style="list-style-type: none"> - ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ಅರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ. - ಸಮಾಜವಾದಿ ಅರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ - ಮಿಶ್ರ ಅರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ 	<ul style="list-style-type: none"> • ಚರ್ಚೆಯ ಮೂಲಕ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ಅರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿಮಾಡಿ ಗುಣದೋಷಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು. • ಸಮಾಜವಾದಿ ಅರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚೆಯ ಮೂಲಕ ಪಟ್ಟಿಮಾಡುವುದು. • ಮಿಶ್ರ ಅರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿಮಾಡುವುದು. • ಉದಾರೀಕರಣದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಉಂಟಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳು - ಚರ್ಚೆ. • ವಾಚನಾ ಟಿಪ್ಪಣಿಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಖಾಸಗೀಕರಣಗೊಂಡ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸುವುದು. BOT ಹಾಗೂ PPP ಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸುವುದು. • ಜಾಗತೀಕರಣದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಉಂಟಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳು - ಚರ್ಚೆ. • ಸ್ವತಂತ್ರ ವ್ಯಾಪಾರ ಒಪ್ಪಂದಗಳ ಪ್ರಧಾನ ನಿರ್ದೇಶಕಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುವುದು. • ಉದಾರೀಕರಣ ಹಾಗೂ ಜಾಗತೀಕರಣವನ್ನು ತ್ವರಿತಗೊಳಿಸಿದ್ದು ಹೇಗೆ - ಚರ್ಚೆ. • ಬಹುರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಂಪನಿಗಳ ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿ- ಡಿಬಿಟ್ ಬಹುರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಂಪನಿಗಳ ಗುಣ - ದೋಷಗಳು. • ವಾಚನಾ ಟಿಪ್ಪಣಿಯ ಸಹಾಯದೊಂದಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರೀಕರಣವನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದು. • ಹೊಸ ಅರ್ಥಿಕ ಧೋರಣೆಗಳ ಗುಣದೋಷಗಳು ಕುರಿತು ಡಿಬಿಟ್ ನಡೆಸುವುದು. 	<ul style="list-style-type: none"> • ಉತ್ಪಾದನಾ ಉಪಾದಿಗಳ ಮಾಲಕತ್ವದ ಆದಾರದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. • ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ, ಸಮಾಜವಾದಿ, ಮಿಶ್ರ ಅರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುವುದು. • ಉದಾರೀಕರಣದ ಭಾಗವಾಗಿ ಭಾರತವು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವರು. • ಜಾಗತೀಕರಣ ಎಂದರೇನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ವಿವರಿಸುವರು.
<ul style="list-style-type: none"> • ಜಾಗತಿಕ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಘಟನೆಗಳು <ul style="list-style-type: none"> - ನವೀನ ಉದಾರೀಕರಣ - ವಿದೇಶ ಬಂಡವಾಳ ನಿಕ್ಷೇಪ. • ಜಾಗತಿಕ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಘಟನೆಗಳು <ul style="list-style-type: none"> - ಸ್ವತಂತ್ರ ವ್ಯಾಪಾರ ಒಪ್ಪಂದಗಳು • ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಂಪನಿಗಳು • ವ್ಯಾಪಾರೀಕರಣ • ಹೊಸ ಅರ್ಥಿಕ ಧೋರಣೆಗಳು 	<ul style="list-style-type: none"> • ಜಾಗತಿಕ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಘಟನೆಯ ರೂಪೀಕರಣವು ಉದಾರೀಕರಣಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಯಿತು ಎಂದು ವಿವರಿಸುವರು. • ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಂಪನಿಗಳ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವರು. • ಜಾಗತೀಕರಣದ ಗುಣ ಮತ್ತು ದೋಷಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸುವರು. 	<ul style="list-style-type: none"> • ಜಾಗತಿಕ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಘಟನೆಯ ರೂಪೀಕರಣವು ಉದಾರೀಕರಣಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಯಿತು ಎಂದು ವಿವರಿಸುವರು. • ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಂಪನಿಗಳ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವರು. • ಜಾಗತೀಕರಣದ ಗುಣ ಮತ್ತು ದೋಷಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸುವರು. • ವ್ಯಾಪಾರೀಕರಣದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವರು.

ಅಧ್ಯಾಯ ದೆಡೆಗೆ...

ಯೂನಿಟ್‌ನ ಆರಂಭದಲ್ಲಿರುವ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವರು. ಉತ್ತಾದನಾ ಉಪಾದಿಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಒಡತನದ ಕುರಿತಾಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ನಡೆಸಬಹುದು. ಮಕ್ಕಳನ್ನು 3 ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ, ವಿವಿಧ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಲಿರುವ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ನೀಡುವುದು.

ಗುಂಪು 1 ಪಾಠಪುಸ್ತಕದ ಪುಟ. ನಂ. 144ರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ ಗುಣದೋಷಗಳ ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸುವುದು.

ಚರ್ಚಾ ಸೂಚಕಗಳು

- : ಖಾಸಗಿ ಆಸ್ತಿ
- : ಸ್ವತಂತ್ರ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ
- : ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಪರಮಾಧಿಕಾರ
- : ಪರಸ್ಪರ ಸ್ಪರ್ಧೆ
- : ಬೆಲೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ
- : ಲಾಭ ಮಾತ್ರ ಉದ್ದೇಶ ವಾಗಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಿರುವ ಚಟುವಟಿಕೆ.
- : ಪೊಲೀಸ್ ರಾಷ್ಟ್ರ

ಗುಂಪು :II ಪಾಠಪುಸ್ತಕದ ಪುಟ 145ರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸಮಾಜವಾದಿ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸಿ ಮಂಡಿಸಲು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವುದು.

ಚರ್ಚಾ ಸೂಚಕ

- : ಜನಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಗುರಿಯಾಗಿರಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುವ ಚಟುವಟಿಕೆ
- : ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಾನತೆ
- : ಯೋಜನೆ
- : ಖಾಸಗಿ ಆಸ್ತಿಗಳ ಅಭಾವ

ಗುಂಪು III- ಪಾಠಪುಸ್ತಕ ಪುಟ 146ರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮಿಶ್ರ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಸೂಚಕಗಳು

- : ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಲಯ ಮತ್ತು ಖಾಸಗಿ ವಲಯ
- : ಯೋಜನೆ
- : ಕ್ಷೇಮ ಚಟುವಟಿಕೆ
- : ಖಾಸಗಿ ಆಸ್ತಿ, ಆರ್ಥಿಕ ನಿಯಂತ್ರಣ

ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಮಂಡನೆ, ಉತ್ತಮಪಡಿಸುವಿಕೆ, ಕ್ರೋಡೀಕರಣ

ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಆರ್ಥಿಕ ಧೋರಣೆಗಳು

ವಾರ್ತಾಪತ್ರಿಕೆ ಮತ್ತು ಟಿ.ವಿ. ಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಆರ್ಥಿಕ ಧೋರಣೆಗಳ ಕುರಿತಾದ ವಾರ್ತೆಗಳ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ನೀಡುವುದು. ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಪರಿಶೋಧಿಸಲು ಹೇಳುವುದು. ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದು. ಪತ್ರಿಕಾ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಹಾಗೂ ಪಾಠಪುಸ್ತಕದ ಸಹಾಯದೊಂದಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಧೋರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸುವುದು. 1991 ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿದ ಈ ಬದಲಾದ ಆರ್ಥಿಕ ಧೋರಣೆಯ ತಿರುಳು - ಉದಾರೀಕರಣ, ಖಾಸಗೀಕರಣ, ಜಾಗತೀಕರಣ ಎಂಬೀ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳು ಏನು? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚೆ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಾಗಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮೂರು ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸುವುದು.

ಗುಂಪು I : ಉದಾರೀಕರಣದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಉಂಟಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಪಾಠಪುಸ್ತಕದ ಪುಟ 147, 148ರ ಸಹಾಯದೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿ ಕಂಡುಕೊಂಡು ಮಂಡಿಸುವುದು.

ಚರ್ಚಾ ಸೂಚಕಗಳು

- ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸುವುದಕ್ಕಿರುವ ನಿಯಂತ್ರಣಗಳು

- ಆಮದು ಸುಂಕ ಹಾಗೂ ತೆರಿಗೆಗಳು.
- ವಿದೇಶಿ ವಿನಿಮಯ ನಿಯಮಗಳು
- ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ನಿಯಂತ್ರಣ
- ವಿದೇಶಿ ಹೂಡಿಕೆ.
- ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಮೂಲಭೂತ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸರಕಾರದ ಪಾಲುಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು.

ಗುಂಪು II ಪಾಲುಸಗೀಕರಣದ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಪಾಠಪುಸ್ತಕದ ಪುಟ 138 ರ ಸಹಾಯದೊಂದಿಗೆ ತಯಾರಿಸುವರು.

ಚರ್ಚಾ ಸೂಚಕಗಳು

ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಖಾಸಗೀಕರಣ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಖಾಸಗಿ ವಲಯಕ್ಕೂ ಪಾಲುಗಾರಿಕೆ,

ಗುಂಪು III ಪಾಠಪುಸ್ತಕದ ಪುಟ 139 ರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಜಾಗತೀಕರಣ ದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ ತಯಾರಿಸಿ ಮಂಡಿಸುವುದು.

ಚರ್ಚಾ ಸೂಚಕಗಳು

ಸ್ವತಂತ್ರ ವ್ಯಾಪಾರ ಒಪ್ಪಂದಗಳು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ವಿನಿಮಯ ದೇಶದ ಮೇರೆ ದಾಟಿ ಹೋಗುವ ಬಂಡವಾಳದ ಪ್ರವಾಹ ಸಾರಿಗೆ - ವಾರ್ತಾ ವಿನಿಮಯ ರಂಗದಲ್ಲುಂಟಾದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನವೀನ ಉದಾರೀಕರಣ ಗುಂಪಿನ ಮಂಡನೆ ಚರ್ಚೆ ಕ್ರೋಡೀಕರಣ

ಮಕ್ಕಳು ತಯಾರಿಸಿದ್ದನ್ನು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಪಾಠಪುಸ್ತಕದ ಪುಟ 140, 141 ರ ಸಹಾಯದಿಂದ 'ಜಾಗತಿಕ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಘಟನೆ' - ಸಾಧನೆಗಳು ಹಾಗೂ ಕೊರತೆಗಳು ಸೆಮಿನಾರು ಆಯೋಜಿಸುವುದು.

ಸೂಚಕಗಳು

- WTO ದ ಆರಂಭ
- ಆಮದು ಸುಂಕ
- ಸಬ್ಸಿಡಿಗಳು
- ಪೇಟೆಂಟ್ ನಿಯಮಗಳು
- ವಿದೇಶಿ ಹೂಡಿಕೆ

ಸೆಮಿನಾರು ಪೇಪರುಗಳನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ತಯಾರಿಸಬೇಕು.

ಪಾಠಪುಸ್ತಕದ ಪುಟ 151, 152 ರ ಸಹಾಯದೊಂದಿಗೆ ಬಹುರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಂಪನಿಗಳು (MNCs) ಹೇಗೆ ಉಳಿದ ಕಂಪನಿಗಳಿಗಿಂತ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತವಾಗಿವೆ ಎಂದು ಚರ್ಚಿಸಿ ಮಂಡಿಸಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವಹಿಸಿಕೊಡಬೇಕು. ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಿದ ವರದಿ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ತಯಾರಿಸಲು ಸಿದ್ಧರಾಗುವುದು.

ಪಾಠ ಪುಸ್ತಕದ 142, 143 ನೇ ಪುಟದಲ್ಲಿರುವ ಹೊಸ ಆರ್ಥಿಕ ಧೋರಣೆಗಳು ಎಂಬ ಆಶಯವನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟು ಡಿಬೇಟ್ ನಡೆಸಲು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಎರಡು ಗುಂಪುಗಳಾಗಿರುವುದು. ಒಂದನೇ ಗುಂಪು ಅನುಕೂಲವಾದಗಳನ್ನು ಎರಡನೇ ಗುಂಪು ಪ್ರತಿಕೂಲವಾದಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಲು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವುದು. ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿ ವಾದಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ಸಮಯ ನೀಡುವುದು. ದಿನ ಹಾಗೂ ಸಮಯವನ್ನು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ ಡಿಬೇಟ್ ನಡೆಸಬೇಕು. ಡಿಬೇಟ್‌ನ ವರದಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ಹೇಳಬೇಕು. ವರದಿಯನ್ನು ಪೋರ್ಟ್‌ಫೋಲಿಯೋದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಪುಟ 143 ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ನಡೆಸಲು ಹಿರಿಯರಲ್ಲಿ ಹಳೆಯ ಕಾಲದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳ ಕುರಿತಾದ (ಅಂದಿನ

ಅಗತ್ಯಗಳು, ಉತ್ಪನ್ನಗಳು, ಬೆಲೆ, ವಿದೇಶಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು) ಹಿರಿಯರಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿಸಿ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹ ನಡೆಸಲು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕು. ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು

ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಇಂದಿನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ವೈವಿಧ್ಯ, ಬೆಲೆ, ವಿದೇಶಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಜನರ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ಹೋಲಿಸಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸಲು ಹೇಳುವುದು.

ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

- ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
- ಬಂಡವಾಳ ಶಾಹಿ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳನ್ನು ಪೋಲೀಸ್ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳೆಂದು ಕರೆಯುವುದು ಯಾಕಾಗಿ?
- ಬೆಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಎಂದರೇನು? ವಿವರಿಸಿರಿ.
- ಬಂಡವಾಳ ಶಾಹಿ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿಶೇಷತೆಗಳೇನು?
- ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಪಟ್ಟಿ ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿರಿ.

ಗುಣಗಳು	ದೋಷಗಳು
ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಪರಮಾಧಿಕಾರ	
	ಅಮಿತ ಲಾಭ
ಖಾಸಗಿ ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕು	
	ಬೆಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣವಿಲ್ಲ

- ಸಮಾಜವಾದಿ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಎಂದರೇನು? ವಿವರಿಸಿರಿ.
- ಸಮಾಜವಾದಿ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
- ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವ ವಿಶೇಷತೆಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಯಾವುವೆಂದು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಬರೆಯಿರಿ.
  - ಯೋಜನಾಧರಿತವಾದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ
  - ಕ್ಷೇಮಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆದ್ಯತೆ.
  - ಖಾಸಗಿ ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕಿದೆ.
  - ಆರ್ಥಿಕ ನಿಯಂತ್ರಣವಿದೆ.
- ಉದಾರೀಕರಣ ಎಂದರೇನು? ವಿವರಿಸಿರಿ.
- ಉದಾರೀಕರಣದ ಭಾಗವಾಗಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಯಾವುವು?
- ಖಾಸಗೀಕರಣ ಎಂದರೇನು?
- ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಖಾಸಗೀಕರಣ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಷೇರುಗಳ ಮಾರಾಟವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಇಲಾಖೆಯ ಹೆಸರೇನು?
- ಜಾಗತೀಕರಣ ಎಂದರೇನು? ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿರಿ.

- ನವೀನ ಉದಾರೀಕರಣ ಎಂದರೇನು? ವಿವರಿಸಿರಿ.
- ಜಾಗತಿಕ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಘಟನೆಯ ಮೂಲಕ ರೂಪುಗೊಂಡ ಸ್ವತಂತ್ರ ವ್ಯಾಪಾರ ಒಪ್ಪಂದಗಳ ಪ್ರಧಾನ ನಿರ್ದೇಶಗಳೇನು?
- ಬಹುರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಂಪನಿಗಳೆಂದರೇನು? ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿರಿ.
- ಇತರ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಹಾಗೂ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಬಹುರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಂಪನಿಗಳು ಯಾವೆಲ್ಲಾ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು/ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿವೆ?
- ವ್ಯಾಪಾರೀಕರಣವೆಂದು ಉದ್ದೇಶಿಸುವುದು ಯಾವುದನ್ನು?
- ಹೊಸ ಆರ್ಥಿಕ ಧೋರಣೆಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲಕರವಾದ ವಾದಗಳು ಯಾವುವು?
- ಹೊಸ ಆರ್ಥಿಕ ಧೋರಣೆಗಳ ದೋಷಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಆಕರಗ್ರಂಥಗಳು

1. Globalization, Privatization and WTO - Dr. Deepak Srivastara
2. A Sociology of Globalization - Saskia Sassen
3. Globalization on the wane - V. Krishna Rao
4. Globalization Theory - David Held & Anthony Mc Grew